

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ 2007 – 2013

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΙΑΣΥΝΟΡΙΑΚΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ: ΕΛΛΑΔΑ - ΚΥΠΡΟΣ
ΚΩΔΙΚΟΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ: CCI 2007CB163PO058
ΑΠΟΦΑΣΗ ΕΓΚΡΙΣΗΣ : C(2008)1131-28/03/2008

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

1.	Εισαγωγή.....	3
2.	Διαδικασία Σχεδιασμού Επιχειρησιακού Προγράμματος στο πλαίσιο της εταιρικής σχέσης.....	3
3.	Ανάλυση Υφιστάμενης Κατάστασης Περιοχής Συνεργασίας	6
3.1	Εισαγωγή.....	6
3.2	Περιοχή Συνεργασίας.....	7
3.3	Γενικά Χαρακτηριστικά Περιοχής Συνεργασίας.....	9
3.4	Ποσοτικοποίηση της υφιστάμενης κατάστασης με τη χρήση διαρθρωτικών δεικτών.....	11
3.5	Χωρική διάσταση – Ανάλυση περιφερειακών / τοπικών ανισοτήτων	25
3.6	Βασικά Πορίσματα Προγραμματικής Περιόδου 2000 – 2006	26
3.7	Ανάλυση S.W.O.T	29
3.8	Προοπτικές Περιοχής Συνεργασίας.....	32
4	Αναπτυξιακή Στρατηγική Προγράμματος	33
4.1	Εισαγωγή.....	33
4.2	Στρατηγικό Πλαίσιο	33
4.3	Βασική Αναπτυξιακή Επιλογή - Όραμα	36
4.4	Βασικές Αναπτυξιακές Προτεραιότητες (Στρατηγικοί Στόχοι)	37
4.5	Ανάλυση Στρατηγικής σε Άξονες Προτεραιότητας	41
4.6	Ενδεικτική Κατανομή Πόρων.....	43
4.7	Ιεράρχηση Προτεραιοτήτων - Στόχων	44
4.8	Συνάφεια Στρατηγικής με Εθνικές και Κοινοτικές Πολιτικές.....	45
4.9	Ισότητα των Φύλων και ίσων Ευκαιριών	48
4.10	Αειφόρος ανάπτυξη (άρθρο 3 του ΕΚ 1083/2006).....	49
4.11	Βασικά Πορίσματα της Εκ των Προτέρων (Ex Ante) Αξιολόγησης.....	50
4.12	Βασικά Πορίσματα Στρατηγικής Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΣΜΠΕ).....	56
5	Άξονες Προτεραιότητας.....	72
5.1	Άξονας Προτεραιότητας 1: Ανταγωνιστικότητα	72
5.2	Άξονας Προτεραιότητας 2: Φυσικό και Πολιτισμικό Περιβάλλον.....	78
5.3	Άξονας Προτεραιότητας 3: Προσβασιμότητα και Ασφάλεια Περιοχής ...	83
5.4	Άξονας Προτεραιότητας 4: Τεχνική Υποστήριξη	88
5	Διατάξεις Εφαρμογής.....	91
6.1	Αρχές και Φορείς Διαχείρισης και Ελέγχου	91
6.2	Ανάπτυξη και Επιλογή Πράξεων	98
6.3	Πιστοποίηση Δαπανών και Χρηματοδοτικές Ροές	102
6.4	Παρακολούθηση	104
6.5	Αξιολόγηση	107
6.6	Πληροφόρηση και Δημοσιότητα.....	108
6.7	Ανταλλαγή Ηλεκτρονικών Δεδομένων.....	109
6.8	Διασφάλιση της Εταιρικής Σχέσης.....	109
6.9	Προαγωγή της Ισότητας των δυο Φύλων και Διασφάλιση της Αρχής της μη Διάκρισης	110
7	Χρηματοδοτικές Διατάξεις.....	111
	Παράρτημα	113
	Κατάλογος Πινάκων	118
	Κατάλογος Σχημάτων	118
	Συντομογραφίες	119

1. Εισαγωγή

Ο Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1083/2006, σχετικά με τους γενικούς κανόνες που διέπουν τα Διαρθρωτικά Ταμεία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) για την Προγραμματική Περίοδο 2007-2013, ορίζει 3 Στόχους με σκοπό την ενίσχυση της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής της ΕΕ: Στόχος 1 «Σύγκλιση», Στόχος 2 «Περιφερειακή ανταγωνιστικότητα & Απασχόληση» και Στόχος 3 «Ευρωπαϊκή Εδαφική Συνεργασία». Στο πλαίσιο αυτό τα Προγράμματα της Κοινοτικής Πρωτοβουλίας INTERREG III της περιόδου 2000-2006 αντικαθίστανται από τα Προγράμματα του Στόχου 3, όπου εντάσσεται και το προτεινόμενο Πρόγραμμα Διασυνοριακής Συνεργασίας (Cross-border co-operation).

Σύμφωνα με τον Κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1080/2006 για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ), στο πλαίσιο του Στόχου 3 και ειδικότερα αναφορικά με τη διασυνοριακή συνεργασία, στόχο αποτελεί η ανάπτυξη οικονομικών, κοινωνικών και περιβαλλοντικών δραστηριοτήτων μεταξύ των Κρατών - Μελών. Οι προτεραιότητες που τίθενται στο πλαίσιο της διασυνοριακής συνεργασίας είναι οι κάτωθι:

- ενθάρρυνση της επιχειρηματικότητας (με έμφαση στους τομείς: ΜΜΕ, τουρισμός, πολιτισμός και διασυνοριακό εμπόριο),
- προστασία και κοινή διαχείριση των φυσικών και πολιτιστικών πόρων, πρόληψη φυσικών και τεχνολογικών κινδύνων,
- υποστήριξη δεσμών μεταξύ αστικών και αγροτικών περιοχών,
- βελτίωση της πρόσβασης στα μέσα μεταφοράς, τα δίκτυα πληροφόρησης και επικοινωνίας,
- διασυνοριακά συστήματα διαχείρισης υδάτων, αποβλήτων και ενέργειας,
- κοινή χρήση υποδομών υγείας, πολιτισμού, τουρισμού και εκπαίδευσης.

Επιπλέον, αναφέρονται θέματα διοικητικής συνεργασίας, αγοράς εργασίας, απασχόλησης, ισότητας των φύλων, κατάρτισης, κοινωνικής ένταξης, E&T.

2. Διαδικασία Σχεδιασμού Επιχειρησιακού Προγράμματος στο πλαίσιο της εταιρικής σχέσης

Η αρχή της *εταιρικής σχέσης*, με βάση τις πρόνοιες του Κανονισμού 1083/2006, για την κατάρτιση του Προγράμματος εφαρμόστηκε μέσα από διαδικασίες που διασφαλίζουν ευρύτατο διάλογο με όλους τους εταίρους στην επιλέξιμη διασυνοριακή περιοχή και με όρους πλήρους διαφάνειας.

Ειδικότερα, στο πλαίσιο της διαδικασίας σχεδιασμού του Επιχειρησιακού Προγράμματος Ελλάδα – Κύπρος δημιουργήθηκαν 2 ομάδες εργασίας (working groups). Η Ομάδα Σχεδιασμού Προγράμματος (ΟΣΠ), η οποία αποτελείται από στελέχη της ΕΥΔ Interreg και του ΥΠ.ΟΙ.Ο της Ελλάδας, καθώς και η Task Force στην οποία συμμετείχαν μέλη της ΟΣΠ και εκπρόσωποι του Γραφείου Προγραμματισμού της Κύπρου. Οι Ομάδες Εργασίας δημιουργήθηκαν τον Μάιο του 2006.

Μέχρι την χρονική στιγμή υποβολής του προγράμματος υλοποιήθηκαν οι ακόλουθες ενέργειες:

- Πρόσληψη συμβούλου υποστήριξης της διαδικασίας σχεδιασμού (Ευρωπαϊκός Επιχειρησιακός Όμιλος - E.E.O Group A.E).
- Πρόσληψη συμβούλων Εκ των Προτέρων Αξιολόγησης (Ex Ante) και Στρατηγικής Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΣΜΠΕ - SEA).

- Έξι (6) συναντήσεις της Task Force. Οι συναντήσεις πραγματοποιήθηκαν σε Αθήνα, Θεσσαλονίκη και Λευκωσία, με σκοπό την κατάρτιση του προγράμματος, την κατανομή των διαθέσιμων πόρων, τον συντονισμό των αρχών των 2 Κρατών – Μελών, κλπ.
- Έξι (6) συναντήσεις της ΟΣΠ. Οι συναντήσεις πραγματοποιήθηκαν στην Αθήνα, την Θεσσαλονίκη και την Λευκωσία, με αντικείμενο την εκπόνηση του προγράμματος, την οργάνωση ερευνών πεδίου, την υλοποίηση δημόσιας διαβούλευσης, κλπ.
- Συναντήσεις με εκπροσώπους των Περιφερειών (ελληνική πλευρά), με σκοπό την κατάθεση απόψεων για την διαδικασία σχεδιασμού και το περιεχόμενο του προγράμματος.
- Συλλογή προτάσεων από όλους τους εμπλεκόμενους φορείς του δημόσιου και ιδιωτικού τομέα (υπουργεία, Κυβερνητικά Τμήματα, περιφερειακές και τοπικές αρχές, επιμελητήρια οργανώσεις) στις επιλέξιμες περιφέρειες των δυο Κρατών Μελών. Ειδικότερα υλοποιήθηκαν δύο (2) έρευνες πεδίου, με στόχο την συλλογή προτάσεων / δυνητικών έργων για την εκπόνηση του προγράμματος. Συνολικά υποβλήθηκαν 208 προτάσεις έργων από 42 φορείς (Ελληνική και Κυπριακή πλευρά). Για την συλλογή των προτάσεων απεστάλη σχετικό ειδικά διαμορφωμένο ερωτηματολόγιο / έντυπο προς δυνητικά εμπλεκόμενους φορείς. Στην συνέχεια η Task Force με τη συνεργασία του Συμβούλου υποστήριξης επεξεργάστηκε το σύνολο των απαντήσεων και ανέδειξε τις προτεραιότητες του προγράμματος σύμφωνα με τις απόψεις των φορέων.
- Συναντήσεις με κοινωνικοοικονομικούς φορείς. Οι συναντήσεις έλαβαν χώρα στην Αθήνα, την Θεσσαλονίκη και την Λευκωσία, είχαν δε στόχο την αποτύπωση των απόψεων των φορέων για την νέα προγραμματική περίοδο, τα προβλήματα της περιόδου 2000 – 2006, κλπ.
- Δημόσια Διαβούλευση σε Λευκωσία (23/1/2007) και Αθήνα (9/2/2007), με συμμετοχή δημόσιων φορέων, καθώς και κοινωνικών και οικονομικών εταίρων των επιλέξιμων περιφερειών στα δυο Κράτη Μέλη. Στις σχετικές συναντήσεις παρουσιάστηκε το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα και υπήρξε ανταλλαγή απόψεων σχετικά με το περιεχόμενο του. Τα βασικά συμπεράσματα της δημόσιας διαβούλευσης ήταν τα ακόλουθα:
 - ο Οι φορείς θεωρούν πολύ σημαντικό το διασυνοριακό πρόγραμμα, καθώς ουσιαστικά αποτελεί συνέχεια μιας επιτυχημένης προσπάθειας.
 - ο Οι προτεινόμενες δράσεις πρέπει να αφορούν κοινά έργα με προστιθέμενη αξία.
 - ο Επιβάλλεται η απλοποίηση των διαδικασιών ένταξης και υλοποίησης των πράξεων.
 - ο Ιδιαίτερη σημαντικότητα δίδεται στην υλοποίηση δράσεων επιχειρηματικότητας, ασφάλειας των συνόρων και προστασίας του περιβάλλοντος.

Ειδικότερα και αναφορικά με τα αποτελέσματα από την λειτουργία της Task Force και της ΟΣΠ, αυτά είναι τα ακόλουθα:

- Η ανάλυση της υφιστάμενης κατάστασης θα πρέπει να στοχεύει στην αποτύπωση βασικών αναπτυξιακών δεδομένων της περιοχής, σε άμεση δε συνάφεια με την προτεινόμενη στρατηγική.
- Η στρατηγική θα πρέπει να προσεγγιστεί τόσο «από πάνω προς τα κάτω» (Top down), όσο και «από κάτω προς τα πάνω» (Bottom Up). Ειδικά σημεία που πρέπει να προσεχθούν κατά την διαδικασία σχεδιασμού:
 - ο Η μείωση διαχειριστικού κόστους λαμβανομένου υπόψη του μικρού μεγέθους του Προγράμματος.

- Η δημιουργία προστιθέμενης αξίας δράσεων και έργων.
- Η προσπάθεια απλοποίησης των διαδικασιών ένταξης και υλοποίησης.
- Τέθηκε η προοπτική αντιμετώπισης του προγράμματος στο πλαίσιο ενός ευρύτερου σχεδιασμού στο χώρο της Νοτιοανατολικής Μεσογείου, με την εξέταση συνεργιών ή επικαλύψεων με άλλα προγράμματα που εκπονούνται ταυτόχρονα (MED, Mediterranean Sea Basic Program, κλπ).
- Ως γενική παρατήρηση τέθηκε η δυνατότητα ένταξης έργων μεγάλης ωριμότητας, αλλά και έργων με σημαντική προστιθέμενη αξία, δεδομένου του εξαιρετικά περιορισμένου π/υ του προγράμματος και την αποφυγή αστοχιών του παρελθόντος.
- Οι προτεραιότητες που έχουν τεθεί από την ΟΣΠ και την Task Force αφορούν την προώθηση της επιχειρηματικότητας (στην κατεύθυνση ενίσχυσης κυρίως συλλογικών φορέων και όχι ΜΜΕ), της Έρευνας & Τεχνολογίας (συνεργασία ερευνητικών ιδρυμάτων), της καινοτομίας, της συνεργασίας πανεπιστημιακών ιδρυμάτων (κοινά μεταπτυχιακά, ανταλλαγές φοιτητών, κλπ), την ανάδειξη του φυσικού και ανθρωπογενούς περιβάλλοντος (κυρίως στην κατεύθυνση προστασίας του θαλάσσιου χώρου και αντιμετώπισης/μείωσης της θαλάσσιας ρύπανσης) και της πολιτιστικής κληρονομιάς, την ενίσχυση της ασφάλειας της περιοχής (με ενισχυμένη διασυνοριακή επιτήρηση για αντιμετώπιση του λαθρεμπορίου και της λαθρομετανάστευσης), αλλά και την βελτίωση των υποδομών (μεταφορές και Τεχνολογία Πληροφορικής & Επικοινωνιών).

Σημειώνεται ότι στο σύνολο των ως άνω συναντήσεων συμμετείχε ενεργά ο σύμβουλος σχεδιασμού, ενώ και για κάθε μία εκ των συναντήσεων τηρήθηκαν πρακτικά.

Στον πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζονται συγκεντρωτικά οι συναντήσεις που έλαβαν χώρα κατά την διάρκεια της διαδικασίας σχεδιασμού.

Πίνακας 2-1: Συναντήσεις διαδικασίας σχεδιασμού			
Ημερομηνία	Τοποθεσία	Αντικείμενο	Συμμετέχοντες
8/5/2006	Θεσσαλονίκη	1 ^η Συνάντηση Task Force	<ul style="list-style-type: none"> • Μέλη ΟΣΠ. • Εκπρόσωποι Κυπριακής πλευράς • Εκπρόσωποι Περιφερειών. • Εκπρόσωπος Ε.Ε
22/9/2006	Θεσσαλονίκη	1 ^η Συνάντηση ΟΣΠ 2 ^η Συνάντησης Task Force	<ul style="list-style-type: none"> • Μέλη ΟΣΠ. • Μέλη Task Force • Σύμβουλος Σχεδιασμού.
6/10/2006	Αθήνα	2 ^η Συνάντηση ΟΣΠ 3 ^η Συνάντησης Task Force	<ul style="list-style-type: none"> • Μέλη ΟΣΠ. • Μέλη Task Force • Σύμβουλος Σχεδιασμού. • Εκπρόσωπος Ε.Ε
18/12/2006	Αθήνα	3 ^η Συνάντηση ΟΣΠ	<ul style="list-style-type: none"> • Μέλη ΟΣΠ. • Μέλη Τεχνικών Γραμματειών INTERREG III
9/1/2007	Θεσσαλονίκη	4 ^η Συνάντηση ΟΣΠ	<ul style="list-style-type: none"> • Σύμβουλος Σχεδιασμού. • Μέλη ΟΣΠ.
22/1/2007	Λευκωσία	5 ^η Συνάντηση ΟΣΠ 4 ^η Συνάντησης Task Force	<ul style="list-style-type: none"> • Σύμβουλος Σχεδιασμού. • Μέλη ΟΣΠ. • Μέλη Task Force
23/1/2007	Λευκωσία	Δημόσια Διαβούλευση	<ul style="list-style-type: none"> • Σύμβουλος Σχεδιασμού. • Κοινωνικοοικονομικοί φορείς. • Μέλη ΟΣΠ. • Μέλη Task Force

Ημερομηνία	Τοποθεσία	Αντικείμενο	Συμμετέχοντες
8/2/2007	Θεσσαλονίκη	6 ^η Συνάντηση ΟΣΠ	<ul style="list-style-type: none">• Σύμβουλος Σχεδιασμού.• Μέλη ΟΣΠ.
9/2/2007	Αθήνα	Δημόσια Διαβούλευση	<ul style="list-style-type: none">• Σύμβουλος Σχεδιασμού.• Κοινωνικοοικονομικοί φορείς.• Μέλη ΟΣΠ.• Μέλη Task Force
21/2/2007	Λευκωσία	5 ^η Συνάντησης Task Force	<ul style="list-style-type: none">• Σύμβουλος Σχεδιασμού.• Μέλη Task Force• Σύμβουλος Σχεδιασμού.• Εκπρόσωπος Ε.Ε.
9/3/2007	Βρυξέλλες	Συνάντηση με Εκπροσώπους DG Regio	<ul style="list-style-type: none">• Μέλη Task Force• Σύμβουλος Σχεδιασμού.• Στελέχη Ε.Ε.
2/4/2007	Αθήνα	6 ^η Συνάντησης Task Force	<ul style="list-style-type: none">• Μέλη Task Force• Σύμβουλος Σχεδιασμού.• Σύμβουλος Ex Ante αξιολόγησης.• Σύμβουλος ΣΜΠΕ (SEA).

Σε παράρτημα επισυνάπτονται

- Κατάλογος με τους φορείς που συμμετείχαν στην διαδικασία σχεδιασμού.
- Πίνακες με τα μέλη της Ομάδας Σχεδιασμού Προγράμματος (ΙΣΠ) και της Task Force.

Όλα τα κείμενα της διαδικασίας διαβούλευσης, καθώς και οι προτάσεις των φορέων που απεστάλησαν στην Ομάδα Σχεδιασμού είναι αναρτημένα στην ιστοσελίδα <http://www.interreg.gr>.

3. Ανάλυση Υφιστάμενης Κατάστασης Περιοχής Συνεργασίας

3.1 Εισαγωγή

Το παρόν αποτελεί την παρουσίαση βασικών στοιχείων αναφορικά με την ανάλυση της υφιστάμενης κατάστασης στην περιοχή συνεργασίας. Για την ανάλυση χρησιμοποιήθηκαν στατιστικά στοιχεία από επίσημες πηγές (Eurostat, ΕΣΥΕ, ΟΕCD), καθώς και από άλλες βιβλιογραφικές πηγές. Ενδεικτικά αναφέρονται:

- Εθνικό Πρόγραμμα Μεταρρυθμίσεων Ελλάδας.
- Εθνικό Πρόγραμμα Μεταρρυθμίσεων Κύπρου.
- ΕΣΠΑ Ελλάδα.
- ΕΣΠΑ Κύπρου.
- Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Χωρικής Ενότητας Κρήτης - Νήσων Αιγαίου.
- Κοινό Προγραμματικό Έγγραφο INTERREG IIIA Ελλάδα- Κύπρος 2000 - 2006.
- Ενδιάμεση Αξιολόγηση INTERREG IIIA Ελλάδα - Κύπρος.
- Θεματικές Μελέτες ΥΠ.ΟΙ.Ο.
- ΕΠ «Αειφόρος Ανάπτυξη και Ανταγωνιστικότητα» (Κύπρος).
- ΕΠ «Απασχόληση, Ανθρώπινοι Πόροι και Κοινωνική Συνοχή» (Κύπρος).

3.2 Περιοχή Συνεργασίας

Για το πρόγραμμα Ελλάδα – Κύπρος η περιοχή διασυνοριακής συνεργασίας περιλαμβάνει τρεις περιφέρειες για την Ελλάδα (Περιφέρειες Κρήτης, Βορείου Αιγαίου και τμήμα του Νοτίου Αιγαίου), ενώ για την Κύπρο επιλέξιμη περιοχή αποτελεί το σύνολο της χώρας. Στον Πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζεται η περιοχή συνεργασίας με κατανομή σε NUTS I, II και III.

Πίνακας 3-1: Επιλέξιμη περιοχή (Περιοχές Nuts)

NUTS I	NUTS II	NUTS III
ΕΛΛΑΔΑ	Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου	Νόμος Λέσβου
		Νομός Σάμου
		Νομός Χίου
	Περιφέρεια Νότιου Αιγαίου	Νομός Δωδεκανήσου
		Νομός Ηρακλείου
	Περιφέρεια Κρήτης	Νομός Λασιθίου
		Νομός Ρεθύμνου
Νομός Χανίων		
ΚΥΠΡΟΣ	Όλη η χώρα	Όλη η χώρα

Η περιοχή του προγράμματος βρίσκεται σε πλεονεκτική γεωγραφική θέση στο χώρο της Νοτιοανατολικής Μεσογείου, καθώς συνδέει την περιοχή της Ευρώπης με τη Μέση Ανατολή και την Βόρεια Αφρική, ενώ αποτελεί την πύλη εισόδου-εξόδου της ΕΕ σε τρίτες χώρες. Επίσης, κατέχει ιδιαίτερα σημαντική θέση, όσον αφορά την ανάπτυξη των σχέσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης με τα υπόλοιπα κράτη της Μεσογείου στο πλαίσιο της Ευρω-Μεσογειακής συνεργασίας και κομβική θέση στο πλαίσιο της ανάπτυξης της «θαλάσσιας λεωφόρου» της Νότιο-Ανατολικής Ευρώπης. Χαρακτηριστικό της επιλέξιμης περιοχής είναι ο νησιωτικός χαρακτήρας και η κυριαρχία του θαλάσσιου χώρου που προσδίδει μοναδικό πλούτο φυσικού περιβάλλοντος, ενώ παράλληλα υπάρχει πλούσια πολιτιστική κληρονομιά, απόρροια μιας μακράς ιστορικής διαδρομής και μεγάλων πολιτισμών, στοιχεία που ανέδειξαν τα νησιά σε ελκυστικούς τουριστικούς προορισμούς.

Αναφορικά με την υφιστάμενη κατάσταση και σε σχέση με την προγραμματική περίοδο 2000-2006 σημειώνονται τα κάτωθι για την περιοχή συνεργασίας:

- Τα πληθυσμιακά και κοινωνικοοικονομικά δεδομένα της επιλέξιμης περιοχής δεν έχουν διαφοροποιηθεί ουσιαστικά.
- Δεν διαφοροποιείται σε σημαντικό βαθμό η υφιστάμενη κατάσταση βάσει των ενδογενών τάσεων ανάπτυξης. Εξακολουθούν οι γοργοί ρυθμοί ανάπτυξης της οικονομίας με μικρές διακυμάνσεις και η κυριαρχία του τριτογενή τομέα, κυρίως του τουρισμού, στην παραγωγική διαδικασία.
- Χωρικά, εξακολουθούν οι τάσεις έντονης πληθυσμιακής συγκέντρωσης στα αστικά και τουριστικά κέντρα και ιδιαίτερα η χρονική και χωρική υπερσυγκέντρωση της τουριστικής κίνησης και δραστηριότητας, με επακόλουθο τις ανάλογες πιέσεις και απαιτήσεις σε υποδομές.
- Εξακολουθούν να υφίστανται τα προβλήματα λόγω της φυσικής απομόνωσης που προκύπτει από το νησιωτικό χαρακτήρα της επιλέξιμης περιοχής.

Σημειώνεται, ότι η ανάλυση της υφιστάμενης κατάστασης γίνεται σε επίπεδο NUTS II για την Κύπρο¹, και για τις Περιφέρειες Βορείου Αιγαίου και Κρήτης. Όσον αφορά το Νομό Δωδεκανήσου επιπέδου NUTS III, που αποτελεί το μόνο επιλέξιμο νομό εκ των δύο της περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου, όπου υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία σε επίπεδο NUTS III γίνεται σχετική αναφορά διαφορετικά, ελλείψει στοιχείων, γίνεται αναφορά στην Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου σε επίπεδο NUTS II ως έμμεση εκτίμηση για το Νομό Δωδεκανήσου.

Ενδεχομένως επίσης να γίνει χρήση της ρήτρας ευελιξίας του 10% που προβλέπεται στο άρθρο 21(3) του Κανονισμού για το ΕΤΠΑ (1080/2006), σύμφωνα με την οποία ποσοστό έως 10% των πιστώσεων του Προγράμματος μπορεί να δαπανάται εκτός της Κοινότητας. Οι σχετικοί πόροι είναι δυνατόν να χρησιμοποιηθούν για δράσεις συνεργασίας με περιφέρειες γειτονικών Κρατών εκτός Ε.Ε όπως η Αίγυπτος και ο Λίβανος. Στην περίπτωση χρήσης της ρήτρας ευελιξίας σε επίπεδο έργου θα τεκμηριώνεται η σκοπιμότητα και θα καταδεικνύονται τα οφέλη που προκύπτουν από μια τέτοια συνεργασία. Γενικότερα η τυχόν συνεργασία με περιφέρειες γειτονικών Κρατών εκτός Ε.Ε σε συγκεκριμένες διασυνοριακές δράσεις των επιλέξιμων περιφερειών θα έχουν ως στόχο την μεγιστοποίηση των αναμενόμενων αποτελεσμάτων και μια πιο ολοκληρωμένη προσέγγιση στη αντιμετώπιση κρίσιμων προβλημάτων της διασυνοριακής περιοχής. Οι τομείς στους οποίους ενδεικτικά είναι δυνατόν να επιδιωχθεί, σε μικρή κλίμακα, μια τέτοια συνεργασία είναι η ενίσχυση της ασφάλειας της περιοχής, η πρόληψη και διαχείριση φυσικών κινδύνων, η ενίσχυση της επιχειρηματικότητας και η διαχείριση φυσικών και περιβαλλοντικών πόρων. Η αντιμετώπιση των προβλημάτων σε αυτούς τους τομείς απαιτεί ολοκληρωμένη προσέγγιση λαμβάνοντας ιδιαίτερα υπόψη τη γεωγραφική θέση και τις ιδιομορφίες της διασυνοριακής περιοχής. Στην περίπτωση υλοποίησης τέτοιας φύσεως δράσεων, θα επιδιώκεται η μέγιστη δυνατή συνέργια και συμπληρωματικότητα με άλλες δράσεις που συγχρηματοδοτούνται από άλλα προγράμματα στα πλαίσια του Στόχου της «Ευρωπαϊκής Εδαφικής Συνεργασίας», ή από άλλα Χρηματοδοτικά Μέσα. Σε περίπτωση ένταξης στο Πρόγραμμα έργων/ πράξεων με την εν λόγω διάσταση, η χρήση των πόρων της ρήτρας ευελιξίας θα παρακολουθείται και ελέγχεται ξεχωριστά στο πλαίσιο ειδικών διευθετήσεων εντασσόμενων στο Σύστημα Διαχείρισης και Ελέγχου του Προγράμματος.

Στην συνέχεια παρατίθεται ο Χάρτης της επιλέξιμης περιοχής.

¹ Σημειώνεται ότι με βάση το Πρωτόκολλο Αρ. 10 της Συνθήκης Προσχώρησης της Τσεχικής Δημοκρατίας, της Εσθονίας, της Κύπρου, της Λετονίας, της Λιθουανίας, της Ουγγαρίας, της Μάλτας, της Πολωνίας, της Σλοβενίας και της Σλοβακίας στην ΕΕ, η εφαρμογή του Κοινοτικού Κεκτημένου αναστέλλεται στις περιοχές της Κυπριακής Δημοκρατίας όπου δεν ασκείται αποτελεσματικός έλεγχος. Σύμφωνα επίσης με το Πρωτόκολλο Αρ. 3, οι Κυρίαρχες Περιοχές Βάσεων του Ηνωμένου Βασιλείου, της Βρετανίας και Βορείου Ιρλανδίας στην Κύπρο δεν περιλαμβάνονται στις επιλέξιμες περιοχές (ισχύει μόνο για την Κύπρο)

Εικόνα 1: Χάρτης Περιοχής Συνεργασίας

3.3 Γενικά Χαρακτηριστικά Περιοχής Συνεργασίας

3.3.1 Γεωμορφολογικά στοιχεία

Η επιλέξιμη περιοχή καταλαμβάνει συνολική έκταση 24.136 τ.χλμ. Χαρακτηριστικά της περιοχής αποτελούν:

- Η νησιωτικότητα (περιλαμβάνει την Κύπρο, την Κρήτη, 9 κατοικημένα νησιά στο Β. Αιγαίο και 18 στα Δωδεκάνησα).
- Οι μεγάλες αποστάσεις μεταξύ των νησιών.
- Η ύπαρξη ορεινών όγκων (κυρίως στην ελληνική επιλέξιμη περιοχή και σε μικρότερο βαθμό στην Κύπρο).

Η Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου βρίσκεται στο βορειοανατολικό άκρο της Ελλάδας και καταλαμβάνει συνολική έκταση 3.836 τ.χλμ. Αποτελείται από τους νομούς Λέσβου, Χίου και Σάμου και περιλαμβάνει 9 κατοικημένα νησιά. Έδρα της Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου είναι η Μυτιλήνη. Μεγάλες διαφοροποιήσεις παρουσιάζονται μεταξύ των νησιών όσον αφορά το μέγεθος, το ανάγλυφο του εδάφους και τις ακτογραμμές ενώ επικρατούν κυρίως ορεινές εκτάσεις. Χαρακτηριστικό της Περιφέρειας είναι οι μεγάλες αποστάσεις των νησιών, τόσο μεταξύ τους, όσο και από την Ηπειρωτική Ελλάδα.

Η Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου περιλαμβάνει ως επιλέξιμη περιοχή το Νομό Δωδεκανήσου, νησιωτικό σύμπλεγμα στο νοτιοανατολικό άκρο της Ελλάδας με συνολική έκταση 2.714 τ. χλμ.. Παρότι το όνομα της περιοχής αναφέρεται σε δώδεκα νησιά, υπάρχουν 18 κατοικημένα νησιά, καθώς και άλλα

μικρότερα νησιά και βραχονησίδες. Πρωτεύουσα του Νομού είναι η πόλη της Ρόδου. Το έδαφος των νησιών στα Δωδεκάνησα είναι άγονο και πετρώδες με σημαντικές ελλείψεις σε υδάτινους και ενεργειακούς πόρους.

Η Περιφέρεια Κρήτης βρίσκεται νότια της ελληνικής ηπειρωτικής χώρας και αποτελεί ουσιαστικά νησί-περιφέρεια καθώς περιλαμβάνει εξ' ολοκλήρου το νησί της Κρήτης και κάποια μικρά νησιά, εκ των οποίων τα περισσότερα είναι ακατοίκητα. Η Κρήτη είναι το μεγαλύτερο νησί στην Ελλάδα και το δεύτερο μεγαλύτερο (μετά την Κύπρο) της ανατολικής Μεσογείου. Έχει συνολική έκταση 8.335 τ.χλμ και αποτελείται από τους νομούς Ηρακλείου, Λασιθίου, Ρεθύμνου και Χανίων. Το νησί είναι εξαιρετικά ορεινό και καθορίζεται από μια υψηλή σειρά βουνών που το διασχίζει από τη δύση ως την ανατολή, ενώ υπάρχουν και μικρές πεδιάδες σε παράκτιες περιοχές.

Η Κύπρος αποτελεί το τρίτο σε μέγεθος νησί της Μεσογείου με έκταση 9.251 τ.χλμ και βρίσκεται στο βόρειο-ανατολικό άκρο της λεκάνης της Ανατολικής Μεσογείου, σε στρατηγική θέση καθώς αποτελεί σταυροδρόμι τριών ηπείρων, της Ευρώπης, της Ασίας και της Αφρικής. Σε σχέση με την Ελλάδα, η οποία βρίσκεται δυτικά της Κύπρου, απέχει 280 χιλιόμετρα από το μικρό νησάκι της Μεγίστης (γνωστό και ως Καστελόριζο), 400 χιλιόμετρα από τη Ρόδο και περίπου 800 χιλιόμετρα από την ηπειρωτική Ελλάδα. Τα κυρίαρχα γεωγραφικά στοιχεία περιλαμβάνουν την οροσειρά του Τροόδου η οποία καταλαμβάνει το μεγαλύτερο μέρος του νοτιοδυτικού τμήματος του νησιού, την οροσειρά του Πενταδάκτυλου στο βόρειο τμήμα γύρω από την Κερύνεια με την πεδιάδα της Μεσαορίας ενδιάμεσα, όπου βρίσκεται και η πρωτεύουσα, Λευκωσία.

3.3.2 Δημογραφικά στοιχεία

Ο πληθυσμός στην περιοχή συνεργασίας ανέρχεται στους 1.700.852 κατοίκους, εκ των οποίων οι 997.323 βρίσκονται στην επιλέξιμη περιοχή της Ελλάδας (9,1% του πληθυσμού της Ελλάδας) και 703.529 στην Κύπρο, σύμφωνα με τα στοιχεία της απογραφής το 2001.

Όσον αφορά το ρυθμό αύξησης του πληθυσμού, αυτή ανήλθε σε 12,1% (1991 – 2001) Στην αύξηση του πληθυσμού θα πρέπει να υπολογιστεί και η αύξηση της καθαρής μετανάστευσης. Τα ποσοστά των αλλοδαπών εμφανίζονται ιδιαίτερα αυξημένα στα Δωδεκάνησα και την Κύπρο (9,9% και 9,4% αντίστοιχα). Σημειώνεται ότι τόσο η Κύπρος, όσο και η Ελλάδα αντιμετωπίζουν εντονότατα φαινόμενα εισροής και διέλευσης οικονομικών μεταναστών, γεγονός που δημιουργεί ανάγκες ομαλής ενσωμάτωσής τους στην τοπική οικονομία και κοινωνία προς αποφυγή του κοινωνικού αποκλεισμού. Σημειώνεται ότι από το 2001 το ποσοστό των αλλοδαπών στην Π.Π έχει αυξηθεί περίπου κατά 3% (Στοιχεία Eurostat, New Cronos 2006).

Αναφορικά με την αναλογία των ηλικιωμένων ως προς το συνολικό πληθυσμό, στην επιλέξιμη περιοχή, όπως και στο σύνολο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, παρατηρείται το φαινόμενο της δημογραφικής γήρανσης που μεταβάλλει σταδιακά τη δομή της ηλικιακής σύνθεσης του πληθυσμού.

Πίνακας 3-2: Δημογραφικά Χαρακτηριστικά

Δείκτες / Περιοχές	Βόρειο Αιγαίο	Δωδεκάνησα	Κρήτη	Ελλάδα	Κύπρος	Σύνολο ΠΠ
Πληθυσμός - Απογραφή	199.231	163.476	540.054	10.259.900	615.013*	1.517.774

Δείκτες / Περιοχές	Βόρειο Αιγαίο	Δωδεκάνησα	Κρήτη	Ελλάδα	Κύπρος	Σύνολο ΠΠ
1991						
Πληθυσμός - Απογραφή 2001	206.121	190.071	601.131	10.964.020	703.529	1.700.852
% της χώρας	1,9%	1,7%	5,5%	100	-	-
Κάτοικοι ανά km ²	55,3	70,0	72,1	83,1	76	68,4
% Μεταβολή πληθυσμού 1991-2001	3,5	16,3	11,3	6,9	14,4	12,1
% αλλοδαποί	5,1%	9,9%	7,6%	7,3%	9,4%	8,0%
% ηλικιωμένων (>65 ετών)	21,0%	11,6%	16,3%	16,7%	11,7%	15,2%

*1992

Πηγή :ΕΣΥΕ, Eurostat, 2006

Συμπερασματικά στην περιοχή συνεργασίας:

- Παρουσιάζονται αυξητικές τάσεις του πληθυσμού, με βασική αιτία την εισροή οικονομικών μεταναστών.
- Παρατηρείται μετακίνηση πληθυσμού από τις περιοχές της υπαίθρου στα αστικά κέντρα.
- Σημαντική αύξηση καταγράφεται στην δημογραφική γήρανση.

3.4 Ποσοτικοποίηση της υφιστάμενης κατάστασης με τη χρήση διαρθρωτικών δεικτών

3.4.1 Οικονομικές Επιδόσεις

Αναφορικά με το κατά κεφαλήν ΑΕΠ ως δείκτη αναπτυξιακού και βιοτικού επιπέδου, η επιλέξιμη περιοχή παρουσιάζει κατά κεφαλήν ΑΕΠ (2003) το οποίο αντιστοιχεί στο 69,8% της ΕΕ-25. Ειδικότερα το Βόρειο Αιγαίο και η Κρήτη έχουν κατά κεφαλήν ΑΕΠ το οποίο αντιστοιχεί περίπου στο 65% της ΕΕ-25 ενώ τα Δωδεκάνησα και η Κύπρος παρουσιάζουν υψηλότερα ποσοστά 72,4% και 74,2% αντίστοιχα. Το κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε όρους ΜΑΔ στις επιλέξιμες περιοχές, κυμαίνεται μεταξύ 80% και 90% του αντίστοιχου μέσου όρου της ΕΕ-25.

Το Βόρειο Αιγαίο και η Κρήτη εντάσσονται στο Στόχο 1 «Σύγκλιση» κατά την προγραμματική περίοδο 2007-2013, καθώς το κατά κεφαλήν ΑΕΠ την τριετία 2000-2 δεν ξεπερνά το 75% το μέσου όρου της ΕΕ-25. Από την άλλη μεριά, το Ν. Αιγαίο/Δωδεκάνησα και η Κύπρος υπερβαίνουν το όριο και θεωρούνται επιλέξιμες περιοχές για το Στόχο 2 «Περιφερειακή ανταγωνιστικότητα και απασχόληση» σε μεταβατική και ειδική βάση «σταδιακής εισόδου».

Το σύνολο της επιλέξιμης περιοχής παρουσιάζει ικανοποιητικό ρυθμό ανάπτυξης 4,6% κατά μέσο όρο, την τριετία 2000-2002. Συγκεκριμένα, οι περιφέρειες του Στόχου 1, το Βόρειο Αιγαίο και η Κρήτη παρουσιάζουν υψηλούς ρυθμούς ανάπτυξης, 5,6% και 4,8% αντίστοιχα, ενώ στο Ν. Αιγαίο και την Κύπρο που εντάσσονται στο Στόχο 2, ο ρυθμός ανάπτυξης κυμαίνεται περίπου στο 3% και υπερβαίνει κατά μία περίπου ποσοστιαία μονάδα τον αντίστοιχο μέσο όρο της ΕΕ-15 (2,1%).

Θα πρέπει να επισημανθεί ότι οι θετικές επιδόσεις που παρουσιάζουν τα Δωδεκάνησα οφείλονται στα ιδιαίτερος ανεπτυγμένα νησιά (Κως, Ρόδος) λόγω των εσόδων από τον τουρισμό και δεν ανταποκρίνονται στην πραγματική εικόνα του συνόλου του νησιωτικού συμπλέγματος καθώς υπάρχουν σημαντικές διαφοροποιήσεις ακόμη και γειτονικών νησιών.

Πίνακας 3-3: Κατανομή ΑΕΠ - κατά κεφαλήν ΑΕΠ – Παραγωγικότητα Εργασίας, 2003

Δείκτες / Περιοχές	Βόρειο Αιγαίο	Δωδεκάνησα	Κρήτη	Κύπρος	ΠΠ	ΕΕ - 25
ΑΕΠ σε εκατ. Ευρώ	2.875,3	3.011,4	8.495,0	11.754,5	26.049,1	9.953.329,3
κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε ευρώ	14.120,8	15.731,3	14.172,2	16.300	15.169,5	21.740,6
ως % του Μ.Ο. της ΕΕ-25	65,0	72,4	65,2	74,2	69,8	100,0
ΑΕΠ σε ΜΑΔ	3.593,4	3.763,5	10.616,6	13.415	30.533,7	9.953.329,3
κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε ΜΑΔ	17.647,5	19.660,2	17.711,7	18.600	17.781,1	21.740,6
ως % του Μ.Ο. της ΕΕ-25	81,2	90,4	81,5	79,9	81,8	100,0
Μέσος ετήσιος ρυθμός ανάπτυξης ΑΕΠ Περιόδου 2000-2003	5,6	3,0 *	4,8	3,3	4,6	2,1 (ΕΕ-15)
Παραγωγικότητα Εργασίας (ΑΕΠ σε ΜΑΔ ανά απασχολούμενο)	40.632	45.181	34.003	37.804	39.405	50.006
Παραγωγικότητα Εργασίας (ΑΕΠ σε ΜΑΔ ανά απασχολούμενο) - ως % του Μ.Ο. της ΕΕ-25	81,3%	90,3%	68%	75,6%	78,8%	100

* Αναφορά στο σύνολο του Ν. Αιγαίου. Δεν υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία για τα Δωδεκάνησα.

Πηγή: Eurostat, 2006

Σε σχέση με την παραγωγικότητα της εργασίας αλλά και το βαθμό απασχόλησης σε περιφερειακό επίπεδο, καθοριστική επίδραση ασκεί μεταξύ άλλων η τομεακή διάρθρωση της απασχόλησης αλλά και το μορφωτικό επίπεδο του ανθρώπινου δυναμικού σε περιφερειακό επίπεδο. Στην περιοχή προγραμματισμού η παραγωγικότητα της εργασίας δεν κυμαίνεται σε ικανοποιητικά επίπεδα σε σχέση με την Ε.Ε – 25 (78,8%). Κυριότεροι ανασταλτικοί παράγοντες αποτελούν η χαμηλή αξιοποίηση των ΤΠΕ, η μη επαρκής αξιοποίηση της καινοτομίας και των σύγχρονων μεθόδων διεύθυνσης, παραγωγής και εμπορίας ιδιαίτερα λόγω του μικρού μεγέθους των επιχειρήσεων. Επίσης άλλοι παράγοντες που επηρεάζουν αρνητικά το επίπεδο της παραγωγικότητας αφορούν την προσαρμοστικότητα του ανθρώπινου δυναμικού, τις ελλείψεις ορισμένων δεξιοτήτων και άλλες διαρθρωτικές αδυναμίες στην αγορά εργασίας.

3.4.2 Οικονομικά στοιχεία κατά τομέα παραγωγής

Η κατανομή της Ακαθάριστης Προστιθέμενης Αξίας (ΑΠΑ) στους τρεις παραγωγικούς τομείς στην επιλέξιμη περιοχή καταδεικνύει τα εξής:

- ο πρωτογενής τομέας υπολείπεται σε ποσοστό συμμετοχής έναντι των άλλων δύο τομέων, αλλά έχει σημαντική παρουσία στις περιφέρειες Βορείου Αιγαίου και Κρήτης,
- ο δευτερογενής τομέας συμμετέχει με μεγαλύτερο ποσοστό στην συνολική ΑΠΑ σε σχέση με τον πρωτογενή τομέα,

- ο τριτογενής τομέας αποτελεί τον κυρίαρχο παραγωγικό τομέα στην επιλέξιμη περιοχή με ιδιαίτερα υψηλό ποσοστό στο Νότιο Αιγαίο/Δωδεκάνησα, την Κρήτη και την Κύπρο, κυρίως λόγω του ανεπτυγμένου τουριστικού κλάδου.

Γενικότερα, η οικονομική δραστηριότητα στην περιοχή επικεντρώνεται στον τουρισμό. Η υπέρμετρη ανάπτυξη της τουριστικής βιομηχανίας είχε ως αποτέλεσμα την εγκατάλειψη δραστηριοτήτων συνδεδεμένων με την παραγωγή και την μεταποίηση. Στον πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζεται η κατανομή της ΑΠΑ ανά παραγωγικό τομέα.

Πίνακας 3-4: Κατανομή Ακαθάριστης Προστιθέμενης Αξίας κατά τομέα παραγωγής, 2003

Δείκτες/Περιοχές	Βόρειο Αιγαίο	Δωδεκάνησα	Κρήτη	Κύπρος	ΠΠ
Συνολική ΑΠΑ	2.520,2	2.639,6	7.446,0	11.026,4	23.632,2
Πρωτογενής τομέας (% συμμετοχή στην ΑΠΑ της κάθε περιοχής)	11,0%	6,4%	10,1%	3,7%	6,7%
Δευτερογενής τομέας (% συμμετοχή στην ΑΠΑ της κάθε περιοχής)	26,3%	7,6%	12,7%	19,1%	17,0%
Τριτογενής τομέας (% συμμετοχή στην ΑΠΑ της κάθε περιοχής)	62,7%	85,9%	77,2%	77,2%	76,3%
- Ξενοδοχεία και εστιατόρια (% συμμετοχή στην ΑΠΑ της κάθε περιοχής)	3,5%	21,3% *	15,0%	8,0%	12,5%

* Αναφορά στο σύνολο του Ν. Αιγαίου. Δεν υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία για τα Δωδεκάνησα.

Πηγή: Eurostat, 2006

Πρωτογενής τομέας

Στην Περιοχή Προγραμματισμού ο πρωτογενής τομέας παρουσιάζει διαχρονικά καθοδική πορεία και παράγει το 6,7% της συνολικής ΑΠΑ της περιοχής σε τιμές του 2003. Όσον αφορά τη συμμετοχή του τομέα στην ΑΠΑ κάθε περιοχής, η Κύπρος παρουσιάζει το μικρότερο ποσοστό με 3,7% ενώ μεγαλύτερη συμμετοχή παρατηρείται στην ελληνική πλευρά με 6,4% στα Δωδεκάνησα, 10,1% στην Κρήτη και 11% στο Β. Αιγαίο. Στη διάρθρωση της παραγωγής επικρατούν η ελαιοκαλλιέργεια, η αμπελοκαλλιέργεια, η ιχθυοκαλλιέργεια, η αλιεία ανοικτής θαλάσσης, η κτηνοτροφία και η μελισσοκομία. Επιπλέον, στην Κρήτη υπάρχει αξιόλογη παραγωγή κηπευτικών και συγκέντρωση μεγάλου αριθμού θερμοκηπίων, ενώ στην Κύπρο υπάρχει σημαντική παραγωγή σε πατάτες, σιτηρά, λαχανικά και εσπεριδοειδή.

Οι παράγοντες που λειτουργούν κατασταλτικά στην ανάπτυξη του πρωτογενή τομέα είναι ο μικρός αγροτικός κλήρος, οι περιορισμένοι φυσικοί πόροι, η γήρανση και το χαμηλό επίπεδο εκπαίδευσης του αγροτικού πληθυσμού καθώς και η μειωμένη ανταγωνιστικότητα των προϊόντων λόγω αυξημένου κόστους παραγωγής και μεταφοράς.

Επισημαίνεται ότι αρκετά γεωργικά προϊόντα που παράγονται στην επιλέξιμη περιοχή (ελαιόλαδα, βρώσιμες ελιές, τυριά κλπ.), έχουν αναγνωριστεί από την ΕΕ ως Προϊόντα Προστατευόμενης Ονομασίας Προέλευσης (ΠΟΠ), Προϊόντα Προστατευόμενης Γεωγραφικής Ένδειξης (ΠΓΕ), Ειδικά Παραδοσιακά Προϊόντα Εγγυημένων (ΕΠΠΕ) κλπ. ενώ υπάρχουν πολλά ακόμη ποιοτικά προϊόντα με δυνατότητα πιστοποίησης.

Δευτερογενής τομέας

Ο δευτερογενής τομέας παραγωγής έχει μεγαλύτερη συμμετοχή σε σύγκριση με τον πρωτογενή τομέα, 17% στη συνολική ΑΠΑ της Περιφέρειας Προγραμματισμού. Το Βόρειο Αιγαίο παρουσιάζει το υψηλότερο ποσοστό συμμετοχής του δευτερογενή τομέα, 26,3% στη συνολική ΑΠΑ της περιφέρειας, σε σχέση με τις άλλες περιοχές, ποσοστό το οποίο οφείλεται σχεδόν αποκλειστικά στον κλάδο των κατασκευών (87% συμμετοχή στη συνολική ΑΠΑ του δευτερογενή τομέα της περιφέρειας). Στο Νότιο Αιγαίο ο δευτερογενής τομέας παράγει το 7,6% της συνολικής ΑΠΑ της περιφέρειας και αφορά κυρίως βιοτεχνικές μονάδες μικρού μεγέθους. Στην Κρήτη ο δευτερογενής τομέας έχει σχετικά έντονη παρουσία, με την συμμετοχή του να ανέρχεται στο 12,7% της συνολικής ΑΠΑ της περιφέρειας και η παραγωγή του σχετίζεται κυρίως με την επεξεργασία προϊόντων του πρωτογενή (κυρίως προϊόντα ελιάς - αμπέλου), αλλά και με τους κλάδους των δομικών υλικών και των πλαστικών. Στην Κύπρο ο τομέας της μεταποίησης, παρουσιάζει πτωτική τάση και ποσοστό 19.1% το 2003 και επικεντρώνεται στον κλάδο των τροφίμων - ποτών και καπνού, ενώ σημαντική συμμετοχή έχουν και οι κλάδοι των χημικών-πλαστικών και πετρελαιοειδών, των προϊόντων μετάλλου και μηχανημάτων, της ένδυσης-υπόδησης, των μη μεταλλικών ορυκτών, των ειδών από ξύλο και των επίπλων.

Τα βασικά προβλήματα του τομέα, τα οποία αποτελούν ουσιαστικά εμπόδια στην αναπτυξιακή του πορεία, είναι το πολύ μικρό μέγεθος των επιχειρήσεων με εξειδίκευση σε δραστηριότητες χαμηλής προστιθέμενης αξίας, οι χαμηλές επενδύσεις σε σύγχρονο τεχνολογικό εξοπλισμό και στην έρευνα, η έλλειψη εξειδικευμένου προσωπικού, το δυσανάλογο μεγάλο κόστος των μεταφορών και η μη επαρκής έμφαση στην ποιοτική αναβάθμιση των προϊόντων και της παραγωγικής διαδικασίας.

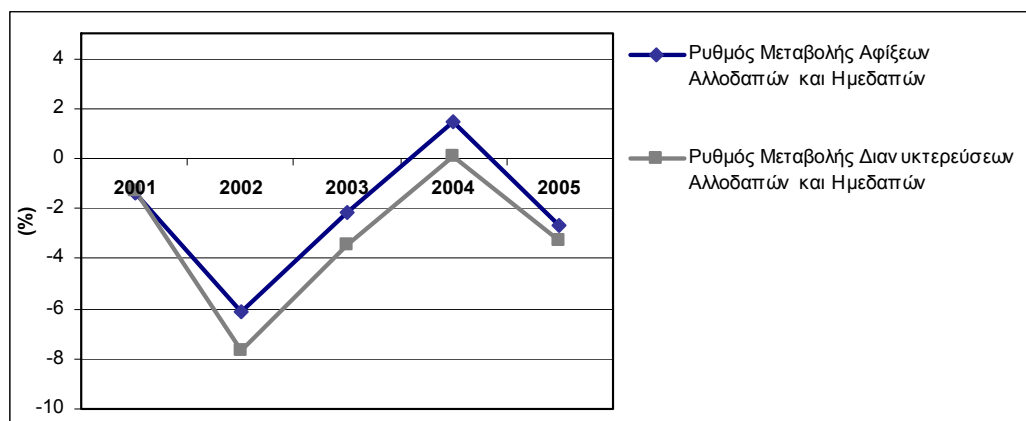
Τριτογενής τομέας

Στην Περιφέρεια Προγραμματισμού κυριαρχεί ο τριτογενής τομέας και ιδιαίτερα ο τουριστικός κλάδος, με συμμετοχή 76,3% και 12,5% αντίστοιχα στην ΑΠΑ της περιοχής. Ο τουρισμός αποτελεί τον δυναμικότερο κλάδο της οικονομίας της περιοχής προγραμματισμού, καθώς αποτελεί τον κινητήριο μοχλό ανάπτυξης, που τροφοδοτεί και άλλες δραστηριότητες, ενώ παρουσιάζει διαχρονική δυναμική.. Τα κυριότερα προβλήματα του τουρισμού που αντιμετωπίζει η επιλέξιμη περιοχή εστιάζονται στη μονοδιάστατη ανάπτυξη σύμφωνα με τα πρότυπα του μαζικού τουρισμού, στη μικρής διάρκειας τουριστική περίοδο (Απρίλιος-Σεπτέμβριος για την ελληνική πλευρά και Απρίλιος – Οκτώβριος για την Κύπρο), στη χωρική συγκέντρωση των τουριστικών δραστηριοτήτων σε ορισμένες περιοχές και στην ανάγκη βελτίωσης των έργων υποδομής (θαλάσσιες μεταφορές και οδικό δίκτυο). Οι αδυναμίες αυτές επιδεινώνονται από τον εντονότερο και αυξημένο ανταγωνισμό τόσο από νέες χώρες, όσο και από παραδοσιακούς προορισμούς, ενώ διαφαίνεται η δυνατότητα ανάπτυξης των εναλλακτικών μορφών τουρισμού (οικοτουρισμός, αγροτουρισμός, συνεδριακός, θρησκευτικός, τρίτης ηλικίας, αθλητικός, εκτός περιόδων αιχμής κλπ.)

Σημαντικός επίσης είναι ο ρόλος του εμπορίου, με την επισήμανση ότι η δυναμική του κλάδου εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από την πορεία της τουριστικής κίνησης.

Λόγω του νησιωτικού χαρακτήρα της περιοχής προγραμματισμού ο τουρισμός αποτελεί τον σημαντικότερο κλάδο του τριτογενή τομέα. Στην περιοχή δραστηριοποιούνται συνολικά 3.677 ξενοδοχεία και λοιπά ομοειδή καταλύματα, με μέσο όρο 101 κλίνες ανά μονάδα. Επιπρόσθετα, υπάρχουν 25 κάμπινγκ, με δυναμικότητα 6.500 κλινών. Για κάθε ένα ημεδαπό και αλλοδαπό τουρίστα αντιστοιχούν κατά μέσο όρο 6,9 ημέρες διανυκτέρευσης, αναλογία που παραμένει διαχρονικά σταθερή (η τυπική απόκλιση για τα έτη 2000-2005 είναι 0,16). Για το 2005 η περιφέρεια προγραμματισμού δέχτηκε περίπου 6 εκ. ημεδαπούς και αλλοδαπούς τουρίστες (79% αλλοδαποί) ,

ενώ οι συνολικές διανυκτερεύσεις ήταν περίπου 41,7 εκ. Σε σχέση με το 2001, η περιοχή προγραμματισμού για το 2005 είχε μείωση των αφίξεων κατά 9,1% και μείωση των διανυκτερεύσεων κατά 13,7%. Εξάιρεση στην πτωτική πορεία των αφίξεων και διανυκτερεύσεων κατά τα τελευταία χρόνια αποτέλεσε η περίοδος 2003-2004.

Σχήμα 3-1: Ρυθμός Μεταβολής αφίξεων και διανυκτερεύσεων αλλοδαπών και ημεδαπών σε ξενοδοχειακά καταλύματα.

Πίνακας 3-5: Αριθμός Καταλυμάτων, δωματίων και κλινών ξενοδοχείων και τουριστικών κάμπινγκ.

Γεωγραφική Ενότητα	Ξενοδοχεία και ομοειδή καταλύματα			Τουριστικά κάμπινγκ		Σύνολο			
	Αριθμός καταλυμάτων	Αριθμός δωματίων	Αριθμός Κλινών	Αριθμός καταλυμάτων	Αριθμός Κλινών	Αριθμός καταλυμάτων	%	Αριθμός Κλινών	%
Λέσβος	136	4.362	8.483	1	285	137	3,7	8.768	2,3
Σάμος	214	5.664	10.801	0	0	214	5,8	10.801	2,8
Χίος	48	1.377	2.459	0	0	48	1,3	2.459	0,6
Δωδεκάνησα	988	60.714	115.471	4	612	992	26,8	116.083	30,6
Κρήτη	1.506	76.286	143.480	16	2795	1.522	41,1	146.275	38,5
Κύπρος	928	45.209	92.840	4	2808	937	21,3	95.648	25,2
Περιοχή Προορ/σμού	3.677	193.612	371.958	25	6500	3.702	100,0	380.034	100,0

Πηγή: Eurostat, 2005.

Συμπερασματικά αναφορικά με τον οικονομικό τομέα καταγράφονται τα ακόλουθα:

- ικανοποιητικός ρυθμός ανάπτυξης.
- σχετικά χαμηλή παραγωγικότητα της εργασίας,
- κυριαρχεί ο τριτογενής τομέας με ιδιαίτερη βαρύτητα να κατέχει ο τουριστικός κλάδος,
- ο πρωτογενής και ο δευτερογενής τομέας παρουσιάζουν διαχρονικά πτωτικές τάσεις, λόγω της υπέρμετρης τουριστικής ανάπτυξης,
- ο πρωτογενής τομέας εμφανίζει σημαντική παρουσία στις Περιφέρειες Βορείου Αιγαίου και Κρήτης,

- ο δευτερογενής τομέας εμφανίζει σημαντική παρουσία στην Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου και την Κύπρο,
- σε μικρό βαθμό παρουσιάζεται διασύνδεση του πρωτογενή με τον δευτερογενή και τριτογενή τομέα,
- στην περιοχή υφίσταται μεγάλος αριθμός ΜΜΕ και ΠΜΕ οικογενειακού κυρίως χαρακτήρα, με βασικά στοιχεία την εσωστρέφεια, την περιορισμένη χρήση των ΤΠΕ, καθώς και την αδυναμία παραγωγής ανταγωνιστικών προϊόντων και υπηρεσιών.

Στη βάση των ως άνω σημαντική πρόκληση για την περιοχή συνεργασίας αποτελεί η ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας, κυρίως στην κατεύθυνση βελτίωσης της εξωστρέφειας, της διαφοροποίησης των προϊόντων (τουριστικό ή άλλα τοπικά), αλλά και την ενίσχυση της δράσης προς τις χώρες της Β. Αφρικής.

3.4.3 Αγορά εργασίας

Στην Περιοχή Προγραμματισμού ο συνολικός οικονομικά ενεργός πληθυσμός ανέρχεται σε 801,8 χιλ. άτομα, με το 45,8% του ενεργού πληθυσμού να είναι συγκεντρωμένο στην Κύπρο (Eurostat 2005). Η Περιοχή Προγραμματισμού χαρακτηρίζεται από ικανοποιητικές επιδόσεις για τον τομέα της απασχόλησης σε σχέση με την ΕΕ των 25. Ειδικότερα, το μέσο ποσοστό απασχόλησης των ατόμων 15-64 ετών εκτιμήθηκε στο 62,8% και είναι οριακά χαμηλότερο σε σχέση με τον μέσο ευρωπαϊκό όρο (ΕΕ - 25), με το πρόβλημα να γίνεται εντονότερο στις γυναίκες. Οι επιδόσεις της περιοχής προγραμματισμού ως προς τα ποσοστά ανεργίας είναι αξιόλογες, με το ποσοστό ανεργίας να κυμαίνεται σε χαμηλά επίπεδα (8% έναντι του 9% στην ΕΕ-25). Αξίζει να σημειωθεί ότι οι επιδόσεις αυτές επηρεάζονται από τα υψηλά ποσοστά απασχόλησης και τα χαμηλά ποσοστά ανεργίας στην Κύπρο με αποτέλεσμα η συνολική επίδοση να υπερεκτιμάται. Αυτό σημαίνει ότι μεταξύ των επιλέξιμων περιοχών της περιοχής προγραμματισμού υπάρχουν έντονες διαφοροποιήσεις αναφορικά με τις επιδόσεις στην αγορά εργασίας.

Συνολικά, η εικόνα που εμφανίζει η Κύπρος στην αγορά εργασίας είναι ευνοϊκότερη από την αντίστοιχη κατάσταση στην επιλέξιμη περιοχή της Ελλάδας, συγκρίνεται θετικά με τα υπόλοιπα Κράτη Μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης και βρίσκεται κοντά στο στόχο που έχει θέσει η ΕΕ, στο πλαίσιο της Στρατηγικής της Λισσαβόνας, για πλήρη απασχόληση που περιλαμβάνει την επίτευξη έως το 2010 ενός συνολικού ποσοστού απασχόλησης 70%, ποσοστό απασχόλησης των γυναικών 60%, ποσοστό απασχόλησης των ηλικιωμένων εργαζομένων (55 έως 64 ετών) 50% και μείωση της μακροχρόνιας ανεργίας.

Πίνακας 3-6: Δείκτες απασχόλησης & ανεργίας, 2005

Δείκτες / Περιοχές	Βόρειο Αιγαίο	Δωδεκάνησα	Κρήτη	Κύπρος	ΠΠ	ΕΕ-25
Οικονομικά ενεργός πληθυσμός 15 ετών και άνω (χιλιάδες)	77,5	80,1	276,7	367,5	801,8	217648,3
Οικονομικά ενεργός πληθυσμός 15-64 ετών (χιλιάδες)	76,1	130,9*	267,2	357,5	831,7	214.679,9
Απασχόληση % απασχόλησης 15-64 ετών	56,8	61,0*	64,9	68,5	62,8	63,7

Δείκτες / Περιοχές	Βόρειο Αιγαίο	Δωδεκάνησα	Κρήτη	Κύπρος	ΠΠ	ΕΕ-25
% απασχόλησης γυναικών 15-64	38,5	41,0*	53,6	58,4	47,9	56,2
% απασχόλησης ηλικιωμένων 55-64	41,6	46,6*	53	50,6	48,0	42,5
Ανεργία %	10,2	9,3*	7,1	5,2	8,0	9,0
% μακροχρόνιας ανεργίας (επί των ανέργων)	59,7	27,4*	37,5	23,2	37,0	45,5

* Αναφορά Ν. Αιγαίο

Πηγή: Eurostat, 2006

Αναφορικά με την απασχόληση των γυναικών, επισημαίνεται το χαμηλό ποσοστό απασχόλησης, με το μεγαλύτερο τμήμα των εργαζομένων να απασχολείται σε επιχειρήσεις του τριτογενή τομέα και ειδικότερα του τουριστικού κλάδου (ξενοδοχειακές μονάδες, μονάδες εστίασης, κλπ), υπό καθεστώς εποχιακής απασχόλησης.

Βασική πρόκληση για την νέα προγραμματική περίοδο αποτελεί η ενίσχυση της απασχόλησης, κυρίως των γυναικών, σε συνδυασμό με την υλοποίηση δράσεων απορρόφησης του αγροτικού πληθυσμού. Στο πλαίσιο αυτό κρίνεται σκόπιμη η ενίσχυση του επιπέδου ανταγωνιστικότητας της περιοχής, κυρίως με ενίσχυση της επιχειρηματικότητας για την δημιουργία νέων θέσεων εργασίας.

3.4.4 Υποδομές και Ποιότητα ζωής

Μεταφορικές Υποδομές

Στην περιοχή συνεργασίας, λόγω του νησιωτικού χαρακτήρα της, τα λιμάνια και τα αεροδρόμια αποτελούν πύλες εισόδου - εξόδου και αποτελούν καθοριστική παράμετρο τόσο στον τομέα του τουρισμού και της διακίνησης των παραγόμενων προϊόντων, όσο και στην κάλυψη αναγκών μετακίνησης του πληθυσμού. Επιπρόσθετα η περιοχή προγραμματισμού αποτελεί και την πύλη εισόδου - εξόδου της Ε.Ε, προς και από τις χώρες της νοτιοανατολικής Μεσογείου. Κατά συνέπεια η ποιότητα των μεταφορικών υποδομών και η συχνότητα των συνδέσεων αποτελούν καθοριστικό στοιχείο προσβασιμότητας. Ειδικότερα:

Στην ελληνική περιοχή οι λιμενικές υποδομές λειτουργούν ως ένα ισχυρά ιεραρχημένο σύστημα με κέντρο τον λιμένα του Πειραιά και ακτινωτές συνδέσεις με τα νησιά. Τα λιμάνια είναι κυρίως μεικτά (εξυπηρέτηση εμπορικών και επιβατικών σκαφών), με εξαίρεση την περίπτωση της Λέσβου και της Κρήτης όπου υπάρχουν και αμιγώς εμπορικοί λιμένες. Η Κύπρος στηρίζεται σχεδόν αποκλειστικά στα δύο κύρια λιμάνια της (Λεμεσός και Λάρνακα) για εξυπηρέτηση του διεθνούς εμπορίου. Αν και τις τελευταίες δυο δεκαετίες τα κυπριακά λιμάνια έχουν αναπτυχθεί σημαντικά, εξακολουθούν να παρουσιάζουν αδυναμίες σε σχέση με τη δυνατότητα ικανοποίησης των σημερινών απαιτήσεων για εξυπηρέτηση του διαμετακομιστικού εμπορίου.

Σημειώνεται ότι αν και έχουν πραγματοποιηθεί σημαντικά έργα αναφορικά με τα λιμενικά συστήματα μεταφορών (π.χ ΝΑΥΤΙΛΟΣ, VTΜΙS, κλπ), εντούτοις η ιδιαιτερότητα του χώρου της Νοτιοανατολικής Μεσογείου (περιοχή διέλευσης μεγάλου αριθμού εμπορικών και επιβατηγών πλοίων, γεωπολιτική θέση), δημιουργεί πρόσθετες απαιτήσεις για την βελτίωση των υπηρεσιών διαχείρισης της κυκλοφορίας και πληροφόρησης.

Όσον αφορά στις αερομεταφορές, το Βόρειο Αιγαίο διαθέτει 6 αεροδρόμια και τα Δωδεκάνησα 7, αριθμός που θεωρείται υπερβολικά μεγάλος, εάν συγκριθεί με τον απαιτούμενο αριθμό αεροδρομίων ανάλογης χερσαίας περιφέρειας, όπως της Κρήτης η οποία διαθέτει μόνο 2 αεροδρόμια. Επίσης, στο Αιγαίο λειτουργούν 24 ελικοδρόμια πλήρως εξοπλισμένα, ενώ ολοκληρώνεται η κατασκευή νέων ώστε να καλύπτονται όλα τα μικρά νησιά του Αιγαίου που δεν διαθέτουν αεροδρόμιο ή απομακρυσμένα σημεία μεγάλων νησιών. Η Κύπρος διαθέτει δύο αεροδρόμια (Λάρνακα και Πάφος), τα οποία ικανοποιούν σε γενικές γραμμές τις ανάγκες του νησιού, παρουσιάζονται όμως δυσκολίες κατά τους θερινούς μήνες, λόγω της αυξημένης τουριστικής κίνησης.

Στις οδικές μεταφορές έχει υπάρξει σημαντική βελτίωση στο εσωτερικό δίκτυο των οδικών αρτηριών, κυρίως στο επαρχιακό δίκτυο, παραμένουν όμως σημαντικές ανάγκες βελτίωσης κυρίως του εθνικού και δευτερευόντως του επαρχιακού οδικού δικτύου, για την μείωση των χρονοαποστάσεων και την άμβλυνση της επικινδυνότητας των δρόμων. Όσον αφορά το οδικό δίκτυο στην Κύπρο, παρόλο ότι αναπτύχθηκε με αυτοκινητόδρομους που συνδέουν όλες τις μεγάλες αστικές περιοχές, εξακολουθούν να υπάρχουν αδυναμίες που επικεντρώνονται, στη σύνδεση του εθνικού οδικού δικτύου με τα λιμάνια και τα αεροδρόμια, στην ανεπάρκεια δρόμων για τη παράκαμψη μεγάλων αστικών κέντρων, καθώς και στην ελλιπή υποδομή σε περιμετρικούς δρόμους. Αδυναμίες παρουσιάζονται επίσης στη σύνδεση των περιοχών της υπαίθρου και τουριστικών περιοχών με τα αστικά κέντρα.

Σημειώνεται ότι στις Περιφέρειες Βορείου και Νοτίου Αιγαίου, η προσβασιμότητα των μικρών νησιών διαφοροποιείται αισθητά κατά τη διάρκεια του χρόνου τόσο σε ότι αφορά τα αεροπορικά, όσο και τα ακτοπλοϊκά δρομολόγια από άποψη ποσότητας, ποιότητας και χρονικής διάρκειας. Τα πολύ μικρά νησιά δεν έχουν άμεση σύνδεση με την ηπειρωτική χώρα, αλλά μέσω ενός μεγάλου νησιού που λειτουργεί ως τοπικό κέντρο. Η έλλειψη άμεσης πρόσβασης δημιουργεί την ανάγκη κάλυψης τουλάχιστον της επείγουσας αερομεταφοράς για λόγους υγείας με την κατασκευή ελικοδρομίων.

Επισημαίνεται ότι το σύνολο της επιλέξιμης περιοχής αποτελεί τμήμα της θαλάσσιας λεωφόρου της Νότιο-Ανατολικής Ευρώπης, που αφορά τη σύνδεση του Ιονίου Πελάγους και της Αδριατικής θάλασσας με την Ανατολική Μεσόγειο, συμπεριλαμβανομένης της Κύπρου, σύμφωνα με την Απόφαση 884/2004/EK για την αναθεώρηση των κατευθυντήριων οδηγιών των Διευρωπαϊκών Δικτύων Μεταφορών.

Στο πλαίσιο της ως άνω εξέλιξης διανοίγονται σημαντικές δυνατότητες για την αναβάθμιση και τον εκσυγχρονισμό των λιμενικών υποδομών (βελτίωση παρεχόμενων υπηρεσιών), αλλά επίσης και για την ανάπτυξη σημαντικής δραστηριότητας στο πλαίσιο της προώθησης της Ναυτιλίας Μικρών Αποστάσεων και των συνδυασμένων μεταφορών στην περιοχή της Μεσογείου, ενώ δίδεται σημαντική ώθηση στο ρόλο της Ελλάδας και της Κύπρου στην ευρύτερη περιοχή. Βασικό ρόλο στα ως άνω θα διαδραματίσει η χρήση νέων τεχνολογιών.

Υγεία-Πρόνοια

Στην περιοχή προγραμματισμού αντιστοιχούν κατά μέσο όρο 458 κλίνες, 319 ιατροί και 378 νοσηλεύτές ανά 100.000 κατοίκους. Λόγω του νησιωτικού χαρακτήρα της περιοχής προγραμματισμού υπάρχει ελλιπής κάλυψη εξειδικευμένου ανθρώπινου δυναμικού στον τομέα της υγείας.

Στο Βόρειο Αιγαίο οι δείκτες που αφορούν στην αναλογία κλινών, ιατρών και νοσηλευτικού προσωπικού βρίσκονται χαμηλότερα από τον αντίστοιχο εθνικό μέσο όρο. Στο Νότιο Αιγαίο η αναλογία νοσοκομειακών κλινών θεωρείται επαρκής, καθώς βρίσκεται πάνω από τον εθνικό μέσο όρο, ο βαθμός όμως της παρεχόμενης κάλυψης και των υπηρεσιών περίθαλψης παραμένει χαμηλός, κυρίως λόγω των ελλείψεων σε ανθρώπινο δυναμικό (ιατροί, ειδικότητες, νοσηλευτικό προσωπικό). Παρουσιάζονται επίσης ελλείψεις σε τεχνικό και λοιπό επιστημονικό εξοπλισμό, σε συνδυασμό με τις διαπιστωμένες αδυναμίες του συστήματος επικοινωνιών και μεταφορών. Στα περισσότερα μικρά νησιά η εξυπηρέτηση των κατοίκων γίνεται από μικρά τοπικά ιατρεία που λειτουργούν με αγροτικούς γιατρούς, καθώς οι μεγάλες μονάδες και τα εξοπλισμένα νοσοκομεία υπάρχουν μόνο σε λίγα μεγάλα νησιά. Η μεταφορά ασθενών ή επειγόντων περιστατικών με ελικόπτερα του ΕΚΑΒ ή του στρατού σε μεγαλύτερα αστικά κέντρα είναι σύνηθες φαινόμενο.

Η Κρήτη έχει να επιδείξει ιδιαίτερα ικανοποιητικούς δείκτες σε ότι αφορά τις υποδομές υγείας και υπερβαίνει τους αντίστοιχους δείκτες σε επίπεδο χώρας (αναλογία κλινών, ιατρών, νοσηλευτικού προσωπικού). Η εμβέλεια των ήδη αναπτυγμένων υπηρεσιών και υποδομών υγείας στην Κρήτη ξεπερνά τα όρια της Περιφέρειας και μπορεί να υποστηρίξει την ευρύτερη περιοχή του νησιώτικου χώρου του Αιγαίου, αποτελώντας ένα πεδίο διαπεριφερειακής συνεργασίας, με κατάλληλη υλική και άυλη δικτύωση. Η Κρήτη πρέπει να σημειωθεί ότι θεωρείται ιδανική περιφέρεια, για την εφαρμογή νέων τεχνολογιών όπως αυτή της τηλεϊατρικής, καθώς συγκεντρώνει τις αναγκαίες προϋποθέσεις για εφαρμογές της κατηγορίας αυτής λόγω της παροχής τεχνολογικής υποστήριξης από τα ερευνητικά ιδρύματα της Κρήτης και εμπειρία από διακρατικές συνεργασίες.

Στην Κύπρο οι δείκτες που αφορούν την αναλογία κλινών και ιατρών βρίσκονται στα ίδια επίπεδα σε σύγκριση με την Ελλάδα (χαμηλότερη αναλογία από Δωδεκάνησα και Κρήτη, υψηλότερη από Β. Αιγαίο). Σημειώνονται ιδιαίτερα τα προβλήματα προσβασιμότητας στις υπηρεσίες υγείας στις περιοχές της υπαίθρου. Γενικότερα, διαπιστώνεται η ανάγκη αναβάθμισης και συμπλήρωσης των υποδομών των νοσοκομείων και γενικά της δευτεροβάθμιας φροντίδας με στόχο την προσφορά υψηλού επιπέδου ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης.

Πίνακας 3-7: Κλίνες, ιατροί και νοσοκόμες ανά 100.000 κατοίκους

Δείκτες / Περιοχές	Βόρειο Αιγαίο	Δωδεκάνησα	Κρήτη	Κύπρος	Περιοχή Προγρ/σμού
Κλίνες (2000)	335,8	509,3*	531,6	455,8	458,1
Ιατροί (2001)	316,3	245*	454,1	263,6	319,75
Νοσηλευτικό προσωπικό (2000)	296,9	354,2*	436,8	424,5	378,1

*Αναφορά Ν. Αιγαίο.

Πηγή: Eurostat, 2006

Οι ιδιαιτερότητες της περιοχής συνεργασίας (νησιωτικότητα, πολλά μικρά νησιά, μεγάλες αποστάσεις, κλπ), αποτελούν παράμετρο που επιβάλλουν την συνέχιση υλοποίηση δράσεων ανάλογου περιεχομένου με το τρέχον πρόγραμμα (δράσεις τηλεϊατρικής), με στόχο την άρση των όποιων δυσχερειών στην περίθαλψη των κατοίκων και των επισκεπτών.

Εκπαίδευση

Η περιοχή προγραμματισμού χαρακτηρίζεται από χαμηλό επίπεδο εκπαίδευσης των πολιτών, καθώς το 43% του πληθυσμού της εμφανίζεται να έχει ολοκληρώσει μόνο τον πρώτο κύκλο δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Επιπρόσθετα, εμφανίζει μικρό ποσοστό ατόμων που έχουν ολοκληρώσει την τριτοβάθμια εκπαίδευση (μόλις 19%), όταν το αντίστοιχο ποσοστό για την ΕΕ των 25 είναι 23%.

Στο Βόρειο Αιγαίο λειτουργεί το Πανεπιστήμιο Αιγαίου, με έδρα την Μυτιλήνη, του οποίου οι υποδομές και η οργανωτική δομή αναπτύχθηκαν σταδιακά σε διάφορες πόλεις της Περιφέρειας Βορείου, αλλά και Νοτίου Αιγαίου (πρωτεύουσες νομών). Στην Κρήτη λειτουργούν το Πανεπιστήμιο, το Πολυτεχνείο, καθώς και το ΤΕΙ Κρήτης, αναπτύσσοντας σημαντική εκπαιδευτική και ερευνητική δραστηριότητα. Στην Κύπρο το σύστημα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης περιλαμβάνει τρία διαφορετικά είδη εκπαιδευτικών ιδρυμάτων: το Πανεπιστήμιο, τις Δημόσιες Σχολές Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης και τις Ιδιωτικές Σχολές Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης. Στην Κύπρο από το 1992 λειτουργεί το Πανεπιστήμιο Κύπρου, ενώ το 2006 ξεκίνησε τη λειτουργία του το Ανοικτό Πανεπιστήμιο Κύπρου και το 2007 αναμένεται η λειτουργία του Τεχνολογικού Πανεπιστημίου Κύπρου. Επίσης, στο πλαίσιο της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης λειτουργούν οκτώ δημόσιες σχολές που είναι μη πανεπιστημιακά ιδρύματα και πλήθος ιδιωτικών σχολών.

Ο δείκτης εκπαιδευτικού επιπέδου, ως αναλογία των ατόμων ηλικίας 25-64 με πτυχίο τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στο σύνολο του πληθυσμού 25-64 ετών, καταδεικνύει ότι τόσο το Β. Αιγαίο όσο και το Ν. Αιγαίο, με ποσοστά 16% και 12% αντίστοιχα, βρίσκονται σε χαμηλό επίπεδο, ενώ η Κρήτη με ποσοστό 20% πλησιάζει το μέσο όρο της ΕΕ-25 που ανέρχεται στο 23%. Όσον αφορά το δείκτη συμμετοχής στη δια βίου μάθηση, ως αναλογία ατόμων ηλικίας 25-64 ετών που συμμετέχουν σε εκπαιδευτικά προγράμματα - προγράμματα κατάρτισης στο σύνολο του πληθυσμού ηλικίας 25-64 ετών, η επιλέξιμη περιοχή παρουσιάζει χαμηλά ποσοστά (2%) συγκριτικά με το μέσο όρο της ΕΕ-25 (9%).

Η διεύρυνση της πανεπιστημιακής εκπαίδευσης στην Κύπρο έρχεται να καλύψει μία πάγια ανάγκη, καθώς ένα μεγάλο ποσοστό νέων ατόμων που συνεχίζουν σε ανώτερη εκπαίδευση σπουδάζουν σε εκπαιδευτικά ιδρύματα στο εξωτερικό. Γενικότερα, το ανθρώπινο δυναμικό της Κύπρου διαθέτει υψηλό μορφωτικό επίπεδο, καθώς 29% του πληθυσμού ηλικίας 20 ετών και άνω διαθέτει πτυχίο τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, πολύ πιο πάνω από το αντίστοιχο μέσο όρο της ΕΕ-25 (23%). Επίσης, ο δείκτης συμμετοχής σε δια βίου μάθηση (6%) βρίσκεται χαμηλότερα από το μέσο όρο της ΕΕ-25 (9%).

Πίνακας 3-8: Εκπαιδευτικό Επίπεδο πληθυσμού, 2005

Επίπεδο εκπαίδευσης	Βόρειο Αιγαίο	Δωδεκάνησα	Κρήτη	Κύπρος	ΠΠ	ΕΕ-25
ISCED 0-2 (Προσχολική, δημοτική και κατώτερη μέση εκπαίδευση)	48%	48%*	45%	33%	43%	29%
ISCED 3-4 (Ανώτερη μέση και μεταλυκειακή μη τριτοβάθμια εκπαίδευση)	36%	40%*	36%	39%	38%	47%
ISCED 5-6 (Τριτοβάθμια εκπαίδευση)	16%	12%*	20%	29%	19%	23%
ΣΥΝΟΛΟ	100%	100%	100%	100%	100%	99%**

* Αναφορά Ν.Αιγαίο

**Η διαφορά στο σύνολο έγκειται στις μη απαντήσεις

Πηγή: Eurostat, 2006

Συμπερασματικά στην περιοχή προγραμματισμού το εκπαιδευτικό επίπεδο κυμαίνεται σε χαμηλά ποσοστά, ενώ και ο δείκτης συμμετοχής σε προγράμματα δια βίου μάθησης είναι εξαιρετικά χαμηλός. Αντίθετα στην περιοχή δραστηριοποιούνται αρκετά πανεπιστημιακά ιδρύματα, με αξιόλογο εκπαιδευτικό και ερευνητικό έργο.

Βασική πρόκληση για την περιοχή συνεργασίας αποτελεί η βελτίωση του εκπαιδευτικού επιπέδου των κατοίκων, κυρίως μέσα από την υλοποίηση δράσεων δια βίου μάθησης και κοινών μεταπτυχιακών προγραμμάτων, με την παράλληλη αξιοποίηση της ύπαρξης σημαντικών πανεπιστημιακών ιδρυμάτων.

Πολιτιστικό περιβάλλον

Η επιλέξιμη περιοχή στο σύνολό της χαρακτηρίζεται από την ύπαρξη πλούσιου πολιτιστικού περιβάλλοντος με μνημεία παγκόσμιας ακτινοβολίας, αρχαιολογικούς χώρους και μουσεία. Τα μνημεία που έχουν ανακηρυχθεί από την UNESCO ως μνημεία παγκόσμιας πολιτιστικής κληρονομιάς στην ελληνική περιοχή είναι το Πυθαγόρειο και το Ηραίο στη Σάμο, το ιστορικό κέντρο (Χώρα) και το Μοναστήρι του Αγ. Ιωάννη στην Πάτμο, η Μεσαιωνική Πόλη της Ρόδου και η Νέα Μονή στη Χίο, ενώ έχει προταθεί η εγγραφή της Κνωσού (Κρήτη) στα μνημεία της Ευρωπαϊκής Κληρονομιάς. Αντίστοιχα, στην Κύπρο συμπεριλαμβάνονται, μεταξύ άλλων, οι αρχαιότητες της Πάφου, η νεολιθική Χοιροκίτια και οι δέκα Βυζαντινές εκκλησίες του Τροόδους.

Οι παραδοσιακοί οικισμοί και τα ιστορικά κέντρα πόλεων αποτελούν επίσης βασικά στοιχεία της παραδοσιακής αρχιτεκτονικής και πολιτιστικής κληρονομιάς. Αναφορικά με τις υποδομές σύγχρονου πολιτισμού, υπάρχει σημαντικός αριθμός από θεματικά μουσεία που εστιάζουν στην ιδιαίτερη παράδοση κάθε νησιού. Επιπλέον, σε μικρότερο αριθμό υπάρχουν υποδομές που υποστηρίζουν μεγάλα γεγονότα σύγχρονου πολιτισμού (χορός, θέατρο, ζωγραφική, γλυπτική κλπ).

Η δυναμική που έχει αναπτυχθεί αναδεικνύει τη στενή σχέση του πολιτισμού με τον τουρισμό και ιδιαίτερα με τον τουρισμό υψηλής ποιότητας. Πρόσφατη έρευνα στην Ελλάδα απέδειξε ότι ελκυστικότεροι προορισμοί για τη διοργάνωση συνεδρίων ή ταξιδιών κινήτρων είναι η Αθήνα, η Κρήτη και η Ρόδος, δηλαδή προορισμοί με σημαντική ιστορία και μνημειακό πλούτο.

Για την νέα προγραμματική περίοδο ο τομέας του πολιτισμού απαιτεί την δημιουργία ουσιαστικά κοινού προϊόντος, με στόχο την περαιτέρω ενίσχυση του τουριστικού κλάδου. Ουσιαστικά η προστασία και ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς θα έχει ως άμεσο αποτέλεσμα τη βελτίωση των παρεχόμενων τουριστικών και πολιτιστικών υπηρεσιών, συμβάλλοντας στην αναπτυξιακή προοπτική της περιοχής συνεργασίας

Φυσικό και ανθρωπογενές περιβάλλον

Το φυσικό και δομημένο περιβάλλον της περιοχής προγραμματισμού μπορεί να χαρακτηριστεί ως ένας ιδιαίτερα «ακριβός» πόρος που αυξάνει την ελκυστικότητα της. Η γεωγραφική ασυνέχεια προσδίδει στην περιοχή μεγάλη ποικιλία χερσαίων και θαλάσσιων τοπίων που συνθέτουν τα σπάνια είδη γλωρίδας και πανίδας, οι παραδοσιακοί οικισμοί, τα ιστορικά τοπία, τα γεωλογικά μνημεία της φύσης, οι νησίδες και τα ερημονήσια μοναδικής ομορφιάς και οικολογικής σημασίας. Επιπρόσθετα, το ανάγλυφο του εδάφους και η ποικιλία εναλλασσόμενων τοπίων, καθώς και η τοπική κλιματική ποικιλία, βοήθησαν στη δημιουργία άφθονων βιοτόπων που φιλοξενούν πλούσια γλωρίδα και πανίδα.

Επίσης, στην περιοχή προγραμματισμού υπάρχουν πλήθος περιοχών οι οποίες προτείνονται στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή για ένταξη στο ευρωπαϊκό δίκτυο προστατευόμενων περιοχών NATURA 2000. Στην Ελλάδα έχουν εκπονηθεί ειδικές περιβαλλοντικές μελέτες για αυτές τις περιοχές και κάποια επιμέρους σχέδια διαχείρισης, όμως το καθεστώς προστασίας και διαχείρισης των περισσότερων εξ αυτών παρουσιάζει σοβαρές αδυναμίες και καθυστερήσεις.

Η μεγάλη τουριστική ανάπτυξη στις παράλιες κυρίως περιοχές, χωρίς να ληφθεί υπόψη η φέρουσα ικανότητα και η αειφορία, προκάλεσε συγκρούσεις στις χρήσεις γης, περιπτώσεις άναρχης δόμησης και υποβάθμισης του φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος. Σε σχέση με το υδατικό δυναμικό, έναν από τους σπουδαιότερους φυσικούς πόρους, πολλές περιοχές παρουσιάζουν έντονα προβλήματα λόγω έλλειψης υδατικών πόρων. Η βροχόπτωση είναι πολύ χαμηλή με μέση τιμή που δεν ξεπερνά το 5% της μέσης ολικής βροχόπτωσης του έτους. Η έλλειψη νερού αποτελεί καθοριστικό παράγοντα που περιορίζει την παραγωγικότητα του οικοσυστήματος πολλών νησιωτικών περιοχών. Στο πλαίσιο αυτό η Κύπρος έχει επισήμως χαρακτηριστεί από την ΕΕ ως περιοχή με ανεπαρκείς υδατικούς πόρους (scarce water resources). Επιπλέον, τόσο η Κύπρος όσο και αρκετές περιοχές της Κρήτης (κυρίως οι ανατολικές) και άλλων μικρότερων νησιών του Αιγαίου βρίσκονται ψηλά στη λίστα των απειλούμενων με απερίμωση περιοχών, ενώ παράλληλα υφίσταται υψηλός κίνδυνος διάβρωσης των ακτών, καθώς και κίνδυνος πλημμύρων και καταστροφών που απορρέουν από τις κλιματικές αλλαγές. Αναφορικά με το θαλάσσιο χώρο που περιβάλλει τις επιλέξιμες περιοχές και ευρύτερα στη Μεσόγειο θάλασσα, παρατηρούνται φαινόμενα θαλάσσιας ρύπανσης που προκαλούνται κυρίως από τις βιομηχανίες, τα αστικά λύματα και τα στερεά απόβλητα. Επίσης, σημειώνονται περιστατικά πετρελαιοειδών ρύπανσης από πετρελαιοφόρα και άλλα πλοία λόγω διαρροών ή εσκεμμένης απόρριψης πετρελαιοειδών καταλοίπων στη θάλασσα, καθώς ο χώρος της Ν.Α. Μεσογείου αποτελεί μία από τις βασικές διαδρομές μεταφοράς πετρελαίου από την Ασία (περιοχή Περσικού Κόλπου). Η θαλάσσια ρύπανση αποτελεί απειλή τόσο για την υγεία των κατοίκων των παράκτιων περιοχών, όσο και για τη μακροπρόθεσμη ανάπτυξη οικονομικών κλάδων που εξαρτώνται από τη θάλασσα όπως η αλιεία και ο τουρισμός.

Επίσης, ένα πρόβλημα που εντοπίζεται στο θαλάσσιο χώρο της επιλέξιμης περιοχής είναι η λαθρομετανάστευση που οφείλεται κυρίως σε εξωγενείς παράγοντες και ειδικότερα στις μεγάλες πολιτικές, κοινωνικές και οικονομικές μεταβολές που επήλθαν σε παγκόσμια κλίμακα και ιδιαίτερα στις χώρες της Ασίας και της Αφρικής. Η αντιμετώπιση της από θαλάσσια λαθρομετανάστευσης και γενικά η αστυνόμευση του θαλασσίου χώρου παρουσιάζει ιδιομορφίες και εγγενείς δυσκολίες, καθώς η οριογραμμή των χωρικών υδάτων, πρακτικά δεν αποτελεί μία σαφή και απαραβίαστη γραμμή (όπως τα χερσαία σύνορα) αλλά ένα χώρο νόμιμα διαπλεύσιμο σύμφωνα με το καθεστώς της αβλαβούς διέλευσης και επιπλέον υπάρχει πυκνότερη διεθνής ναυτιλιακή κίνηση που παρατηρείται μέσα στον ευρύτερο ελληνικό θαλάσσιο χώρο από τον οποίο διέρχονται πλοία που συνδέουν μεταξύ τους τις περιοχές δυτικής Μεσογείου, Ευξείνου Πόντου, Μέσης Ανατολής, Αδριατικής και Σουέζ. Στο πλαίσιο του προγράμματος Interreg III χρηματοδοτήθηκαν δράσεις που αφορούν στην ασφάλεια των συνόρων αλλά κρίνεται αναγκαία η περαιτέρω ενίσχυση του συγκεκριμένου τομέα.

Βασική πρόκληση για την νέα προγραμματική περίοδο αποτελεί η ενίσχυση της ασφάλειας της περιοχής, στην κατεύθυνση δημιουργίας κλίματος εμπιστοσύνης προς τους κατοίκους και τους επισκέπτες της περιοχής. Παράλληλα με την προστασία και ανάδειξη του περιβαλλοντικού πόρου, αναμένεται άμεση συμβολή στην περαιτέρω τουριστική ανάπτυξη της περιοχής συνεργασίας.

3.4.5 Έρευνα και τεχνολογία

Οι δαπάνες για έρευνα και ανάπτυξη διαδραματίζουν ουσιαστικό ρόλο για τη μετάβαση στην οικονομία της γνώσης, καθώς και για τη βελτίωση των τεχνικών παραγωγής και τη στήριξη της ανάπτυξης. Η περιοχή προγραμματισμού εμφανίζει χαμηλό επίπεδο δαπανών σε Έρευνα και Τεχνολογία (0,4%), γεγονός που είναι δυνατόν να σχετίζεται και από τον νησιωτικό χαρακτήρα των επιλέξιμων περιοχών.

Οι Περιφέρειες Βορείου και Νοτίου Αιγαίου εμφανίζουν πολύ χαμηλά ποσοστά όσον αφορά στις δαπάνες για Έρευνα και Ανάπτυξη και κυμαίνονται σε χαμηλότερο επίπεδο σε σχέση με αυτό της χώρας (0,58% του ΑΕΠ), το οποίο είναι επίσης χαμηλό σε σύγκριση με το μέσο όρο της ΕΕ-25 (1,9% του ΑΕΠ). Η Περιφέρεια Κρήτης εμφανίζει το μεγαλύτερο ποσοστό δαπανών στον τομέα της Ε&Α (1,02%) στην επιλέξιμη περιοχή και προσεγγίζει το μέσο όρο της ΕΕ-25. Επίσης, παρουσιάζει μεγάλο αριθμό εγκεκριμένων πατέντων υψηλής τεχνολογίας σε σύγκριση με το σύνολο της χώρας.

Στην Κύπρο οι συνολικές δαπάνες για ερευνητικές δραστηριότητες το 2003 κυμαίνονται στο 0,37% του ΑΕΠ, σε χαμηλά δηλαδή επίπεδα συγκριτικά με το μέσο όρο της ΕΕ-25.

Η ύπαρξη στην περιοχή προγραμματισμού σημαντικών Πανεπιστημιακών και ερευνητικών κέντρων (Πανεπιστήμιο Αιγαίου, Πολυτεχνείο Κρήτης, Πανεπιστήμιο Κύπρου, κλπ) δημιουργεί ευκαιρίες και προοπτικές για την ανάπτυξη έρευνας και τεχνολογίας προσβάσιμης στη παραγωγική διαδικασία και τις κοινωνικές ανάγκες. Τα υφιστάμενα πανεπιστημιακά ιδρύματα, αναπτύσσουν σημαντική ερευνητική δραστηριότητα και έχουν ικανοποιητικό επίπεδο συνέργιας. Ιδιαίτερα δυνατότητες ανάπτυξης της έρευνας και εφαρμογής τεχνολογίας παρουσιάζονται σε εξειδικευμένους τομείς όπως της προώθησης τεχνολογικών εφαρμογών αξιοποίησης φυσικών πόρων, της ωκεανογραφίας, της πρωτογενούς παραγωγής, κλπ. Ωστόσο, το ποσοστό των ανθρώπινων πόρων στον κλάδο της επιστήμης-τεχνολογίας βρίσκεται στα χαμηλότερα επίπεδα και απέχει αρκετά από το μέσο όρο της ΕΕ-25.

Πίνακας 3-9: Επενδύσεις σε Ε&Τ (ποσοστό του συνόλου ΑΕΠ)

Περιοχές	Επενδύσεις σε Ε&Τ (ως ποσοστό του ΑΕΠ)
Βόρειο Αιγαίο (1999)	0,22%
Δωδεκάνησα (1999)	0,05%*
Κρήτη (1999)	1,02%
Ελλάδα (2004)	0,58%
Κύπρος (2004)	0,37%
Περιοχή Προγρ/σμού	0,40%**
ΕΕ-25 (2004)	1,90%

*Αναφορά Ν. Αιγαίο.

**Σταθμισμένο μέσο ποσοστό επενδύσεων ως % του ΑΕΠ.

Πηγή: Eurostat, 2006

Επισημαίνεται ότι τόσο στον χώρο της εκπαίδευσης, όσο και στην E&T ήδη υφίσταται αξιόλογο επίπεδο συνεργασίας μεταξύ των εκπαιδευτικών και ερευνητικών ιδρυμάτων. Οι συνεργασίες που έχουν αναπτυχθεί εντάσσονται τόσο στο πλαίσιο συγχρηματοδοτούμενων προγραμμάτων (π.χ Interreg IIIA), όσο και εκτός. Ιδρύματα όπως τα Πανεπιστήμια Κύπρου και Αιγαίου, το ΕΛΚΕΘΕ, ήδη συνεργάζονται, με αποτέλεσμα την ύπαρξη σημαντικών εταιρικών σχέσεων, καθώς και την ύπαρξη αρκετά ώριμων έργων για την ένταξη τους στο πλαίσιο του νέου διασυνοριακού προγράμματος.

Πρόκληση για την περιοχή συνεργασίας αποτελεί ουσιαστικά η αξιοποίηση των δεσμών συνεργασίας, στην κατεύθυνση κυρίως προώθησης των ερευνητικών αποτελεσμάτων προς τον παραγωγικό ιστό, αλλά και την παροχή τεχνογνωσίας προς άλλα γειτονικά κράτη

3.4.6 Ενέργεια

Η ενεργειακή αυτοτέλεια αποτελεί έναν παράγοντα ιδιαίτερης σημαντικότητας στην αναπτυξιακή προσπάθεια μιας περιοχής. Αν και η Περιοχή Προγραμματισμού κινείται σε σχετικά ικανοποιητικούς ρυθμούς, εντούτοις απέχει αρκετά από την ενεργειακή αυτοτέλεια, αλλά και την αποσύνδεση της από την χρήση του πετρελαίου. Ειδικότερα:

Στην Περιφέρεια Κρήτης οι ρυθμοί ζήτησης ηλεκτρικής ενέργειας και ισχύος προβλέπεται να παραμείνουν υψηλοί (διπλάσιοι του εθνικού μέσου όρου). Στον τομέα των Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (ΑΠΕ) 15 αιολικά πάρκα ισχύος 103 MW παρέχουν περισσότερο από 10% της ετήσιας καταναλισκόμενης ηλεκτρικής ενέργειας. Φωτοβολταϊκά συστήματα ισχύος 1 MW, ηλιακοί θερμοσίφωνες και κεντρικά ηλιακά συστήματα (κυρίως σε ξενοδοχεία), καθώς και η εκτεταμένη χρήση της γεωργικής βιομάζας (πυρηνόξυλο) συμπληρώνουν την εικόνα χρήσης ΑΠΕ. Σημαντικότερες επενδύσεις στον τομέα της ορθολογικής χρήσης και εξοικονόμησης ενέργειας έχουν υλοποιηθεί κυρίως στο ξενοδοχειακό τομέα (ΕΠΕ και ΕΠΑ, Αναπτυξιακός Νόμος). Στην παρούσα φάση εξετάζεται η δημιουργία ενός νέου, τέταρτου σταθμού ηλεκτροπαραγωγής (θέση «Κορακίες» στα σύνορα Ηρακλείου – Ρεθύμνου) με προοπτική μετεγκατάστασης και του σταθμού των Λινοπεραμάτων στον ίδιο χώρο. Επίσης μελετάται σοβαρά το σενάριο εισαγωγής του υγροποιημένου φυσικού αερίου (αρχικά για ηλεκτροπαραγωγή).

Η ζήτηση –από ιδιώτες επενδυτές– για δημιουργία νέων αιολικών πάρκων παραμένει εξαιρετικά υψηλή. Μελετώνται, επίσης, συστήματα αντίστροφης άντλησης – ταμίευσης, που επιτρέπουν πολύ μεγαλύτερα ποσοστά διείσδυσης αιολικών συστημάτων και αντικαθιστούν τη λειτουργία των αεροστροβίλων. Παράλληλα υφίσταται μεγάλη ζήτηση για την δημιουργία φωτοβολταϊκών πάρκων. Οι προοπτικές και οι δυνατότητες ανάπτυξης όλων των μορφών ΑΠΕ είναι πολύ καλές. Μια πολιτική συντονισμένης ανάπτυξής τους: α) θα ελκύσει ιδιωτικές επενδύσεις, β) θα δημιουργήσει νέες θέσεις εργασίας και νέες δραστηριότητες, γ) θα προωθήσει την περιφερειακή καινοτομία και δ) θα αποτελεί συγκριτικό αναπτυξιακό πλεονέκτημα της Περιφέρειας Κρήτης.

Δραστηριότητες παρέμβασης για μείωση της μεγάλης αιχμής ζήτησης ηλεκτρικής ισχύος είναι απαραίτητες (μετρητικά συστήματα ΔΕΗ, ζώνη τιμολογίων κλπ.) καθώς και δραστηριότητες ενημέρωσης και ανάπτυξης περιβαλλοντικής – ενεργειακής συνείδησης και συμπεριφοράς με μετρήσιμα αποτελέσματα (όπως οι πολύχρονες δραστηριότητες του Ενεργειακού Κέντρου Περιφέρειας Κρήτης).

Σημειώνεται ότι οι δεσμεύσεις της χώρας για τη μείωση των εκπομπών του διοξειδίου του άνθρακα και για την παροχή ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας μπορούν να βρουν αξιοπρεπές πεδίο

εφαρμογής στην Κρήτη με πολλαπλά αποτελέσματα και σε άλλους τομείς (καινοτομία, τουρισμός, «πράσινη ανάπτυξη», πεδίο ένταξης τεχνολογιών στο χώρο της Μεσογείου και Μ. Ανατολής κλπ.)

Στην περιοχή του Αιγαίου (Περιφέρειες Βόρειου και Νοτίου Αιγαίου) η παραγωγή ενέργειας είναι απόλυτα συνυφασμένη με την ανάπτυξη του τόπου. Μεγάλες υποδομές αυτόνομων εργοστασίων παραγωγής ενέργειας καλύπτουν σήμερα με σχετική επάρκεια τις ανάγκες της περιοχής (κυρίως στο Νότιο Αιγαίο). Προβλήματα όμως παρουσιάζονται στους θερινούς μήνες, λόγω της ιδιαίτερα αυξημένης τουριστικής κίνησης. Επίσης δυσανάλογα υψηλοί είναι οι πόροι που απαιτούνται για την κατασκευή εργοστασίων παραγωγής ενέργειας σε σύγκριση με χερσαία Περιφέρεια. Πρέπει να τονιστεί η δυσκολία αξιοποίησης εναλλακτικών μορφών ενέργειας, λόγω της γεωγραφικής ασυνέχειας και των αυξημένων απαιτούμενων πόρων σε σύγκριση με τις ωφέλειες. Η αξιοποίηση της αιολικής ενέργειας γίνεται σε περιορισμένο βαθμό.

Το Νότιο Αιγαίο έχει σήμερα εγκατεστημένη ισχύ 20,1 MW σε αιολικά πάρκα ή το 3,2% της συνολικά εγκατεστημένης στη χώρα ισχύος. Ειδικότερα, στα μη διασυνδεδεμένα νησιά του Αιγαίου, οι περιορισμοί που τίθενται σήμερα από τα τοπικά δίκτυα αντιστοιχούν σε δυνατότητα απορρόφησης αιολικής ενέργειας σε ποσοστό 30% της ζήτησης αιχμής ισχύος, χωρίς να λαμβάνονται υπόψη δυνατότητες αποθήκευσης μέσω υβριδικών συστημάτων. Η αναμενόμενη αύξηση των επενδύσεων σε αιολικά πάρκα, θα έχει ως αποτέλεσμα την αύξηση της επιχειρηματικής δραστηριότητας στην Περιφέρεια, καθώς και την αύξηση του συνολικού όγκου των επενδύσεων.

Στην Κύπρο το ενεργειακό σύστημα της χώρας στηρίζεται υπέρμετρα στην εισαγωγή πετρελαιοειδών, τα οποία το 2003 κάλυπταν περίπου το 96% των συνολικών αναγκών, ενώ τον ίδιο χρόνο οι εγχώριες ανανεώσιμες πηγές ενέργειας κάλυπταν μόνο το 4% των αναγκών. Παράλληλα, υπάρχει αδυναμία της υφιστάμενης ενεργειακής υποδομής στη χρήση εναλλακτικών συμβατικών καυσίμων, όπως το φυσικό αέριο. Περιοριστικός παράγοντας στη βελτιστοποίηση του ενεργειακού τομέα είναι ο νησιώτικος χαρακτήρας και το μικρό μέγεθος της Κύπρου, καθώς και η δυσκολία πρόσβασης σε ενεργειακά δίκτυα φυσικού αερίου.

Η χρήση ΑΠΕ στην Κύπρο είναι εξαιρετικά περιορισμένη. Για την προώθηση της χρήσης των ΑΠΕ και την εξοικονόμηση ενέργειας, υλοποιείται από τον Φεβρουάριο του 2004 ειδικό πρόγραμμα, με κύριο στόχο την αύξηση της συνεισφοράς των ΑΠΕ από 4% σε 9% μέχρι το 2010.

Εκτός από τον πολύ υψηλό βαθμό εξάρτησης από το εισαγόμενο πετρέλαιο και την περιορισμένη χρήση ΑΠΕ, αδυναμίες παρουσιάζονται επίσης στις υποδομές, καθώς και στην λειτουργία του ενεργειακού συστήματος, όπως η περιορισμένη χωρητικότητα των αποθηκευτικών χώρων πετρελαιοειδών, τα ενεργοβόρα πρότυπα συμπεριφοράς, ιδίως στον τομέα των μεταφορών.

Πρόκληση για την νέα προγραμματική περίοδο αποτελεί η ανάπτυξη συνεργασιών στην κατεύθυνση αξιοποίησης των ενεργειακών πόρων – αιολική και ηλιακή ενέργεια – κυρίως για την εφαρμογή κοινών πολιτικών και στρατηγικών για τις ΑΠΕ.

3.5 Χωρική διάσταση – Ανάλυση περιφερειακών / τοπικών ανισοτήτων

Ο νησιωτικός χώρος της επιλέξιμης περιοχής διαθέτει κοινά γνωρίσματα, αλλά και διαφορές που κυρίως έχουν σχέση με την τρέχουσα εκτίμηση του θαλάσσιου χώρου ως χώρου αναψυχής, αλλά και μαζικού τουρισμού καλοκαιρινής αιχμής για μερικά νησιά (ειδικά για το ελληνικό τμήμα). Με το

φαινόμενο του τουρισμού τα νησιά της περιοχής έχουν διαφοροποιηθεί σε νησιά μεγάλης τουριστικής κίνησης και ευημερίας και νησιά με αποδιαρθρωμένη οικονομία και φθίνοντα πληθυσμό. Οι υπάρχουσες ανισότητες συχνά δεν είναι ορατές, καθώς τα οικονομικά μεγέθη που θα τις καταδείκνυαν αναφέρονται συνήθως σε επίπεδο νομών ή περιφέρειας, καθιστώντας δυσχερέστερη τη μελέτη των επιμέρους οικονομικών στοιχείων και αποτελεσμάτων που θα συνθέταν μια πιο ολοκληρωμένη εικόνα της οικονομικής δραστηριότητας του κάθε νησιού ξεχωριστά. Οι ανισότητες μεταξύ των νησιών εντοπίζονται στη διαφοροποίηση της έντασης των παρακάτω προβλημάτων:

- Προβλήματα προσβασιμότητας όσον αφορά τη σύνδεση τους με τα οικονομικά και αστικά κέντρα και άλλα νησιά.
- Το παραγωγικό πρότυπο προσανατολίζεται στην τουριστική ανάπτυξη η οποία σε πολλά νησιά, μεσαίου και μικρού μεγέθους, εξελίσσεται σε μονοκαλλιέργεια και ως προς τη σχέση τους με την οικονομία του νησιού και ως προς το είδος του τουρισμού (τουρισμός θερινών διακοπών με σχετικά περιορισμένη τουριστική περίοδο).
- Εποχικότητα. Επικοινωνίες, οικονομικές δραστηριότητες αλλά και πρότυπο κατοίκησης συνεχίζουν να παρουσιάζουν ιδιαίτερα έντονη εποχικότητα στα νησιά, με προφανείς συνέπειες στο φυσικό, κοινωνικό και οικονομικό περιβάλλον.
- Τόποι συγκέντρωσης δεύτερης και παραθεριστικής κατοικίας. Η έντονη, κατά τα τελευταία χρόνια, οικιστική δραστηριότητα, αποτελεί σε πολλά νησιά το μόνο συντελεστή ανάπτυξής τους, όμως, ταυτόχρονα, οδηγεί σε πιέσεις στο φυσικό και οικιστικό περιβάλλον λόγω της υπερσυγκέντρωσης δραστηριοτήτων και εποχικού πληθυσμού.
- Τα νησιά, στο σύνολο τους, παρουσιάζουν ιδιαίτερα ενδιαφέροντα οικοσυστήματα τα οποία, όμως, στις περισσότερες των περιπτώσεων είναι και ιδιαίτερα ευαίσθητα.

Παράλληλα, στην Κύπρο οι περιοχές της υπαίθρου και ιδιαίτερα οι ορεινές περιοχές είναι αραιοκατοικημένες, ενώ παρουσιάζουν έντονες τάσεις υστέρησης, γήρανσης του πληθυσμού και διαρροής προς τα αστικά κέντρα. Η κατάσταση αυτή οφείλεται στην εξάρτηση ως πηγή κύριας απασχόλησης από τη γεωργία, τομέας ο οποίος παρουσιάζει σαφείς πτωτικές τάσεις, σε συνδυασμό με την έλλειψη επαρκών εναλλακτικών οικονομικών δραστηριοτήτων. Στα αστικά κέντρα (που περιλαμβάνουν τρεις πόλεις μέσου μεγέθους και μια μικρότερη) εντοπίζονται περιοχές υποβαθμισμένης ποιότητας ζωής και λειτουργίας με μειωμένη ελκυστικότητα, τόσο για οικονομικές δραστηριότητες, όσο και για διαμονή. Παράλληλα, η ραγδαία τουριστική ανάπτυξη σε πολλές παράκτιες περιοχές έχει οδηγήσει σε καταπόνηση του περιβάλλοντος.

3.6 Βασικά Πορίσματα Προγραμματικής Περιόδου 2000 – 2006

Το Πρόγραμμα INTERREG III A / ΕΛΛΑΔΑ - ΚΥΠΡΟΣ 2000-2006, εγκρίθηκε από την Ευρωπαϊκή Ένωση στις 19.03.2002, σύμφωνα με την Απόφασή της με αριθμό E(2000) 55/19-03-02. Για την Ελλάδα το συνολικό ύψος του προγράμματος ήταν 71.166.667 Ευρώ (ΕΤΠΑ 47.000.000 Ευρώ, Εθνική χρηματοδότηση 15.666.667 Ευρώ, Ιδιωτική Συμμετοχή 8.500.000 Ευρώ).

Η Κύπρος συμμετείχε στο πρόγραμμα κατά την περίοδο 2000-2003 με Εθνικούς πόρους. Με την υπ' αριθμ. C(2002)1703/26-07-02 απόφαση θεσπίστηκε επιπλέον χρηματοδότηση του προγράμματος

κατά 2.004.000 Ευρώ (από πόρους ΕΤΠΑ 1.503.000 Ευρώ) με την οποία το συνολικό ύψος του προγράμματος ανήλθε στα 73.170.667 Ευρώ.

Από την 01-01-04 στο πρόγραμμα συμμετέχει και η Κύπρος με πόρους ΕΤΠΑ ύψους 3.436.605 Ευρώ. Το Αναθεωρημένο Πρόγραμμα INTERREG III A / ΕΛΛΑΔΑ - ΚΥΠΡΟΣ 2000-2006, εγκρίθηκε από την Ευρωπαϊκή Ένωση στις 20.12.2004, σύμφωνα με την Απόφασή της με αριθμό C(2004) 5451 / 20-12-2004.

Η Διαχειριστική Αρχή υπέβαλλε με την επιστολή της 10 Οκτωβρίου 2005, ένα νέο τροποποιημένο πρόγραμμα και σχέδιο χρηματοδότησης που εξετάστηκε και εγκρίθηκε από την Επιτροπή Παρακολούθησης στις 7 Οκτωβρίου 2005. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ενέκρινε τις αναγκαίες τροποποιήσεις με την C(2005)4970/5-12-2005 απόφασή της.

Το συνολικό ύψος του προγράμματος ανέρχεται σε 78.043.878 ευρώ (ΕΤΠΑ 51.939.605 ευρώ, εθνική χρηματοδότηση 19.604.273 ευρώ, ιδιωτική συμμετοχή: 6.500.000 ευρώ).

Στόχοι του Προγράμματος είναι :

- η άρση της γεωγραφικής και επικοινωνιακής απομόνωσης της διασυνοριακής περιοχής,
- η οικονομική ανάπτυξη και προώθηση της απασχόλησης,
- η αναβάθμιση της περιοχής στον τομέα του πολιτισμού και του περιβάλλοντος,
- η αντιμετώπιση κοινωνικών θεμάτων.

Οι επιλέξιμες περιοχές εφαρμογής του Προγράμματος είναι :

- **Για την Ελλάδα:** Οι Περιφέρειες Κρήτης (Νομοί Χανίων, Ρεθύμνης, Ηρακλείου, Λασιθίου), Βόρειου Αιγαίου (Νομοί Λέσβου, Χίου, Σάμου) και Νότιου Αιγαίου (Νομός Δωδεκανήσου). Περιλαμβάνονται συνολικά 8 Νομοί και 128 Δήμοι.
- **Για την Κύπρο:** Το σύνολο της χώρας.

Στον πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζονται τα βασικά επιτεύγματα του Προγράμματος μέχρι το τέλος του 2006.

Πίνακας 3-10: Βασικοί Δείκτες ΕΠ Ελλάδα – Κύπρος 2000 - 2006

Άξονας Προτεραιότητας	Στοχοθεσία 2008	Επίτευξη 2006
Άξονας Προτεραιότητας 1		
Πληροφοριακό Σύστημα Διαχείρισης Κυκλοφορίας Πλοίων VTMS - Vessel Traffic Management Information System (αριθμός)	3	1
Προμήθεια επιχειρησιακών μέσων (αριθμός)	17	17
Ηλεκτρονικός εξοπλισμός ανίχνευσης και ελέγχου	118	6
Άξονας Προτεραιότητας 2		
Αριθμός επιχειρησιακών σχεδίων	40	0
Φορείς στήριξης επιχειρησιακών δραστηριοτήτων που ενισχύονται	4	11
Αριθμός κοινών εκπαιδευτικών προγραμμάτων	2	2
Αριθμός Προγραμμάτων ανταλλαγής ερευνητών	4	0
Άξονας Προτεραιότητας 3		
Δράσεις δικτύωσης τηλεϊατρικής (αριθμός)	4	2
Προγράμματα Ανταλλαγής τεχνολογίας (αριθμός)	2	3
Εξοπλισμός πρόληψης/αντιμετώπισης περιβαλλοντικών κινδύνων	38	38
Αριθμός παρεμβάσεων σε διατηρητέα κτίσματα, ιστορικούς και αρχαιολογικούς χώρους	5	6
Αριθμός ενεργειών ανάδειξης και προβολής στοιχείων πολιτιστικής κληρονομιάς και προώθησης πολιτιστικών ανταλλαγών (Αριθμός)	15	9
Άξονας Προτεραιότητας 4		
Προμήθεια επιχειρησιακών μέσων (κινητών συστημάτων παράκτιας παρακολούθησης)	3	3

Άξονας Προτεραιότητας	Στοχοθεσία 2008	Επίτευξη 2006
Προμήθεια επιχειρησιακών μέσων (περιπολικών οχημάτων)	2	2

Η υλοποίηση του Διασυνοριακού Προγράμματος Ελλάδα – Κύπρος στο πλαίσιο του Interreg IIIA την προγραμματική περίοδο 2000 – 2006 ανέδειξε σειρά χρήσιμων συμπερασμάτων. Ειδικότερα:

- Το πρόγραμμα αν και ήταν απόλυτα συμβατό με τις κοινοτικές πολιτικές, εντούτοις σε μεγάλο βαθμός δεν είχε ενταχθεί σε ένα ευρύτερο στρατηγικό πλαίσιο σε επίπεδο Κράτους - Μέλους, με αποτέλεσμα σε αρκετές περιπτώσεις να μην συνάδει με τις εθνικές πολιτικές.
- Το πρόγραμμα παρείχε ιδιαίτερη βαρύτητα στους τομείς της ασφάλειας των συνόρων και της επιχειρηματικότητας, τομείς κρίσιμους για την περιοχή συνεργασίας, δεδομένης της γεωπολιτικής θέσης και της εξάρτησης από τον τρίτογενή τομέα (τουριστικός κλάδος)
- Αν και αρχικά παρουσιάστηκαν επιχειρησιακά προβλήματα, εντούτοις στην συνέχεια τόσο το οικονομικό, όσο και το φυσικό αντικείμενο του ΕΠ υλοποιούνται με σχετικά ικανοποιητικούς ρυθμούς.
- Υφίσταται μεγάλος αριθμός κοινών έργων, ενώ και αριθμός προσκλήσεων για υποβολή προτάσεων ήταν κοινός.
- Δεν παρουσιάζει ικανοποιητικά αποτελέσματα η προσπάθεια ενίσχυσης μεμονωμένων επιχειρήσεων, για διασυνοριακή συνεργασία. Αντίθετα θεωρείται επιτυχημένη η συνεργασία μεταξύ φορέων επιχειρήσεων (επιμελητήρια).
- Ικανοποιητικά υλοποιούνται δράσεις που αφορούν τους τομείς του πολιτισμού, της κατάρτισης, της Ε&Τ, καθώς και του περιβάλλοντος.
- Αναδείχθηκαν σημαντικές εταιρικές σχέσεις, ιδιαίτερα στον τομέα της επιχειρηματικότητας, της ασφάλειας συνόρων, της συνεργασίας ερευνητικών και πανεπιστημιακών ιδρυμάτων, περιβάλλοντος. Ως ενδεικτικές καλές πρακτικές αναφέρονται έργα όπως η δημιουργία δομών στήριξης της διασυνοριακής επιχειρηματικότητας και ενίσχυση της εξωστρέφειας των επιχειρήσεων στην διασυνοριακή περιοχή Ελλάδας-Κύπρου, η δημιουργία ηλεκτρονικού διασυνοριακού δικτύου επιδημιολογικής επιτήρησης και ελέγχου των νοσοκομειακών λοιμώξεων και διασφάλισης της ποιότητας περίθαλψης στα νοσηλευτικά ιδρύματα Κύπρου και Κρήτης, η ανάπτυξη συστήματος εκτίμησης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων από τις Ιχθυοκαλλιέργειες,
- Τα Συστήματα Διαχείρισης και Ελέγχου (ΣΔΕ) που αναπτύχθηκαν, αν και είχαν καινοτόμο χαρακτήρα και περιεχόμενο (κοινές προσκλήσεις, λειτουργία Κοινής Τεχνικής Γραμματείας, κλπ), εντούτοις λειτούργησαν σχετικά ικανοποιητικά (παρά τα όποια αρχικά προβλήματα), ενισχύοντας τους δεσμούς μεταξύ των κυβερνητικών οργάνων των δυο Κρατών - Μελών.

Συμπερασματικά, αν και το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα είχε αρχικά σειρά αστοχιών (λόγω κυρίως του καινοτομικού του περιεχομένου), στην συνέχεια υλοποιήθηκε με αρκετά ικανοποιητικό ρυθμό, ενισχύοντας τους υφιστάμενους δεσμούς, αλλά παράλληλα δημιουργώντας και νέες εξαιρετικά σημαντικές εταιρικές σχέσεις.

3.7 Ανάλυση S.W.O.T

Η ανάλυση επικεντρώνεται στην αναγνώριση των βασικών χαρακτηριστικών της επιλέξιμης περιοχής του προγράμματος για να αναδείξει τα δυνατά και αδύνατα σημεία τους, καθώς και τις αναπτυξιακές τους δυνατότητες και τους κινδύνους που διατρέχουν, ώστε να διαπιστώσει την καταλληλότητα και τη συνολική συνοχή της αναπτυξιακής στρατηγικής, των αξόνων προτεραιότητας αλλά και των στόχων που θα τεθούν. Η επιλέξιμη περιοχή παρουσιάζει γενικότερα πολλά κοινά χαρακτηριστικά και προβλήματα με διαφοροποιήσεις ως προς την έκταση και την ένταση τους.

Πίνακας 3-11: Ανάλυση SWOT

Ισχυρά Σημεία	Αδυναμίες
<ul style="list-style-type: none"> • Η επιλέξιμη περιοχή αποτελεί πύλη εισόδου-εξόδου της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε τρίτες χώρες. • Σημαντική συγκέντρωση περιοχών με αξιόλογα στοιχεία φυσικού περιβάλλοντος σε συνδυασμό με σημαντικά στοιχεία ιστορικού και πολιτιστικού ενδιαφέροντος. • Ικανοποιητικός ρυθμός ανάπτυξης. • Ανεπτυγμένη τουριστική υποδομή • Συνεχής ανάπτυξη του τουριστικού προϊόντος. • Ύπαρξη σημαντικού αριθμού επώνυμων τοπικών προϊόντων με πιστοποίηση ή δυνατότητα πιστοποίησης ως ΠΟΠ, ΠΓΕ, κλπ. • Ύπαρξη Πανεπιστημιακών και ερευνητικών κέντρων. • ύπαρξη υψηλού επιπέδου εκπαιδευτικού και ερευνητικού ιστού με δυνατότητες ανάπτυξης και διάχυσης καινοτομιών. • Υψηλό μορφωτικό επίπεδο ανθρώπινου δυναμικού. • Σημαντική εμπειρία φορέων από την υλοποίηση του προγράμματος Ελλάδα – Κύπρος 2000-2006 και δημιουργία εταιρικών σχέσεων 	<ul style="list-style-type: none"> • Φυσική απομόνωση που προκύπτει από το νησιωτικό χαρακτήρα της επιλέξιμης περιοχής. • Δυσχέρεια στην ανάπτυξη σχέσεων συνεργασίας και επικοινωνιών λόγω νησιωτικού χαρακτήρα. • Προβλήματα καθολικής κάλυψης και προσβασιμότητας σε υπηρεσίες υγείας λόγω της γεωμορφολογίας της επιλέξιμης περιοχής. • Ενδοπεριφερειακές/ενδονησιωτικές ανισότητες. • Μικρού μεγέθους επιχειρήσεις με στόχευση στην τοπική αγορά. • Μειωμένη εξωστρέφεια τοπικών προϊόντων λόγω υψηλού κόστους μεταφορών. • Χαμηλή εκμετάλλευση των δυνατοτήτων της πληροφορικής και νέων τεχνολογιών. • Ανεπαρκείς Υποδομές μεταφορών ιδιαίτερα στις λιμενικές υποδομές. • Χρονική και χωρική υπερσυγκέντρωση της τουριστικής κίνησης και δραστηριότητας. • Εξάρτηση από τον τουριστικό τομέα και μονοδιάστατη ανάπτυξη σύμφωνα με τα πρότυπα του μαζικού τουρισμού. • Τουριστική ανάπτυξη χωρίς να ληφθεί υπόψη η φέρουσα ικανότητα και η αειφορία με συνακόλουθα προβλήματα (συγκρούσεις στις χρήσεις γης, άναρχη δόμηση, υποβάθμιση του φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος) • Ανεπαρκής διαχείριση κοινής πολιτισμικής κληρονομιάς και περιοχών NATURA 2000. • Χωροταξικά άναρχα οργανωμένες περιοχές. • Έλλειψη / ανεπάρκεια υδάτινων πόρων. • Χαμηλά ποσοστά στις δαπάνες για Έρευνα και Ανάπτυξη, • Περιορισμένη ανάπτυξη ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. • Περιορισμένη συνεργασία επιχειρήσεων και ερευνητικών κέντρων.

Ευκαιρίες	Απειλές
<ul style="list-style-type: none"> • Αξιοποίηση της γεωγραφικής θέσης της επιλέξιμης περιοχής. • Ανάδειξη της περιοχής ως σημαντικό διαμετακομιστικό σταθμό εμπορίου από και προς τρίτες χώρες, καθώς η περιοχή αποτελεί την νοτιοανατολική πύλη εισόδου και εξόδου της Ε.Ε. • Ανάδειξη της περιοχής σε ένα πόλο καινοτομίας • Διαχείριση και ανάδειξη ιστορικών τόπων - μνημείων - Συμμετοχή σε θεματικά διακρατικά δίκτυα. • Αυξανόμενη ζήτηση εναλλακτικών / θεματικών μορφών τουρισμού. • Αξιοποίηση της κοινωνίας της πληροφορίας και των ΤΠΕ και παροχή τεχνογνωσίας προς άλλα γειτονικά κράτη • Ανάπτυξη θαλάσσιων συνδέσεων με διευρωπαϊκά δίκτυα. • Ανάδειξη περιοχής ως Κέντρο Τηλεματικών Εφαρμογών και Υπηρεσιών. • Σταδιακή εξοικείωση στην εφαρμογή δράσεων τηλεϊατρικής - τηλεκατάρτισης - τηλεργασίας. • Διεύρυνση της χρήσης ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. • Εξάπλωση της περιβαλλοντικής φιλικής γεωργίας - βιολογικά προϊόντα. • Αξιοποίηση τοπικών επώνυμων προϊόντων και ενδυνάμωση της γεωγραφικής τους προέλευσης. • Δυνατότητες διασυνοριακής συνεργασίας (εμπόριο - τουρισμός). • Αξιοποίηση υφιστάμενων ιστορικών και οικονομικών δεσμών. 	<ul style="list-style-type: none"> • Περαιτέρω περιφερειοποίηση των νησιών ως η πλέον απομακρυσμένη περιοχή της ΕΕ • Ανάδειξη νέων ανταγωνιστών στο χώρο του τουρισμού. • Άναρχη τουριστική ανάπτυξη με κίνδυνο, σε περίοδο ύφεσης, σοβαρού κλονισμού της οικονομίας πολλών επαγγελματικών τάξεων. • Συνεχής συσσώρευση των οικονομικών δραστηριοτήτων στα αστικά και τουριστικά κέντρα. • Τάσεις κυριαρχίας διάσπαρτου μοντέλου ανάπτυξης οικονομικών δραστηριοτήτων και διάχυτου προτύπου οικιστικής ανάπτυξης. • Αλλοίωση περιοχών με ειδικά περιβαλλοντικά χαρακτηριστικά. • Αλόγιστη χρήση των φυσικών πόρων. • Εξάντληση υδάτινων πόρων. • Κίνδυνος ερημοποίησης και διάβρωσης των ακτών. • Ρύπανση του θαλάσσιου χώρου. • Λαθρομετανάστευση, λαθρεμπόριο • Αυξανόμενη εισροή οικονομικών μεταναστών που δημιουργεί ανάγκες ομαλής ενσωμάτωσής τους στην τοπική οικονομία και κοινωνία προς αποφυγή του κοινωνικού αποκλεισμού. • Συνεχιζόμενες ελλείψεις σε βασικές υποδομές με αποτέλεσμα, αφ' ενός συγκέντρωση δημοσίων πόρων σ' αυτές, αφ' ετέρου παρακώλυση των παραγωγικών / επιχειρηματικών δραστηριοτήτων

3.8 Προοπτικές Περιοχής Συνεργασίας

Η ανάλυση της κοινωνικοοικονομικής κατάστασης, όπως αποτυπώθηκε στις προηγούμενες ενότητες, αναδεικνύει συγκεκριμένες προοπτικές / προκλήσεις για την περιοχή συνεργασίας. Επισημαίνεται ότι το πρόγραμμα λόγω και των περιορισμένων πόρων, δεν θα διαφοροποιήσει τους βασικούς διαρθρωτικούς δείκτες της περιοχής. Θα συμβάλει όμως κυρίως στην κατεύθυνση δημιουργίας μιας κοινής ταυτότητας στην διασυνοριακή περιοχή.

Υπό το πρίσμα ότι η περιοχή συνεργασίας εμφανίζει συγκεκριμένα συγκριτικά πλεονεκτήματα (γεωπολιτική θέση, φυσικό και πολιτισμικό περιβάλλον, ρυθμός οικονομικής ανάπτυξης, τουριστικό προϊόν, κλπ), αυτά πρέπει να αποτελέσουν τη βάση ανάπτυξης της στρατηγικής του προγράμματος. Οι προτεινόμενες δράσεις δηλαδή να ενισχύουν τα πλεονεκτήματα, να απαντούν στις αδυναμίες, να αξιοποιούν τις ευκαιρίες, ενώ παράλληλα θα αντιμετωπίζουν τις διαμορφούμενες απειλές.

Ειδικότερα οι αναπτυξιακές προοπτικές της περιοχής συνεργασίας εστιάζονται:

- Στην αξιοποίηση της γεωπολιτικής θέσης της περιοχής τόσο στο πλαίσιο της Ε.Ε, όσο και στο χώρο της Νοτιοανατολικής Μεσογείου.
- Στην ενίσχυση της ασφάλειας της περιοχής, με στόχο τον περιορισμό της λαθρομετανάστευσης και του λαθρεμπορίου, και έμμεσα την διαφύλαξη / ενίσχυση του τουριστικού προϊόντος.
- Στην ενίσχυση της επιχειρηματικότητας, στην κατεύθυνση βελτίωσης της εξωστρέφειας (κυρίως προς τις χώρες της Β. Αφρικής), αλλά και την διαφοροποίηση του τουριστικού προϊόντος.
- Στην διαφύλαξη του φυσικού και πολιτιστικού πόρου, στοιχείων εξαιρετικά σημαντικών δεδομένου ότι το βασικό προϊόν της περιοχής είναι ο τουρισμός.
- Στην ενδυνάμωση των δεσμών συνεργασίας στον τομέα της εκπαίδευσης και της Ε&Τ, αξιοποιώντας το υφιστάμενο, ιδιαίτερα αξιόλογο ανθρώπινο δυναμικό. Παράλληλα η προώθηση των ερευνητικών αποτελεσμάτων στο παραγωγικό ιστό, θα συμβάλει στην βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της περιοχής, αναδεικνύοντας πιθανά την περιοχή σε έναν πόλο καινοτομίας.

Συμπερασματικά, η προτεινόμενη στρατηγική θα πρέπει να ανταποκρίνεται στην υφιστάμενη κατάσταση της περιοχής συνεργασίας και τις αναπτυξιακές προοπτικές. Σε συνδυασμό με το περιορισμένο εύρος των διατιθέμενων πόρων, αλλά και την παράλληλη υλοποίηση άλλων εθνικών και ευρωπαϊκών προγραμμάτων, οι προτεινόμενες δράσεις πρέπει να είναι εστιασμένες στην κατεύθυνση ικανοποίησης συγκεκριμένων στόχων (όραμα, στρατηγικοί, γενικοί και ειδικοί στόχοι).

4 Αναπτυξιακή Στρατηγική Προγράμματος

4.1 Εισαγωγή

Η παρούσα ενότητα αποτυπώνει την αναπτυξιακή στρατηγική του Διασυνοριακού Προγράμματος Ελλάδα - Κύπρος για την προγραμματική περίοδο 2007-2013. Η παρουσίαση αυτή στοχεύει στα κάτωθι:

- Στην αποτύπωση των Ευρωπαϊκών και Εθνικών κατευθύνσεων για τα προγράμματα Διασυνοριακής Συνεργασίας.
- Στην αποτύπωση του Αναπτυξιακού Οράματος του Προγράμματος για την Περιοχή συνεργασίας.
- Στην παρουσίαση και ανάλυση των στρατηγικών (προτεραιοτήτων) και ειδικών στόχων.

Για την ανάπτυξη του στρατηγικού σχεδιασμού της Περιοχής συνεργασίας οι βασικές εισροές είναι οι κάτωθι:

- Τα πορίσματα από την ανάλυση του εσωτερικού και εξωτερικού περιβάλλοντος της Περιοχής Συνεργασίας, καθώς και οι προοπτικές για την νέα προγραμματική περίοδο 2007 - 2013.
- Η στρατηγική της Λισσαβόνας και του Γκέτεμποργκ.
- Οι Κανονισμοί για τα Διαρθρωτικά Ταμεία.
- Οι Κοινοτικές Στρατηγικές Κατευθυντήριες Γραμμές (ΚΣΚΓ).
- Η εθνική στρατηγική για την περίοδο 2007 – 2013, όπως έχει αποτυπωθεί στο ΕΣΠΑ (Ελληνικό και Κυπριακό).
- Το Εθνικό Πρόγραμμα Μεταρρυθμίσεων (ΕΠΜ) της Ελλάδας και της Κύπρου.
- Το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα της Χωρικής – Ενότητας Κρήτης - Αιγαίου.
- Τα (τομεακά) Επιχειρησιακά Προγράμματα Κύπρου και Ελλάδας για την προγραμματική περίοδο 2007 – 2013.
- Η μέχρι σήμερα πορεία των αναπτυξιακών προγραμμάτων που αφορούν την Περιοχή Συνεργασίας.
- Η διαδικασία Δημόσιας Διαβούλευσης.

4.2 Στρατηγικό Πλαίσιο

4.2.1 Ευρωπαϊκό Αναπτυξιακό Πλαίσιο

Η διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης με 10 νέα κράτη μέλη (2004), και αργότερα με 2 πρόσθετα (Ρουμανία και Βουλγαρίας το 2007), έχει αλλάξει σημαντικά τα επίπεδα ανισότητας. Το στοιχείο αυτό σε συνδυασμό με την ανάγκη ικανοποίησης των αρχών της Στρατηγικής της Λισσαβόνας και του Γκέτεμποργκ, διαμορφώνουν σε μεγάλο βαθμό την πολιτική συνοχής της Ε.Ε (3rd Cohesion Report), στο πλαίσιο της οποίας τίθενται οι ακόλουθοι στόχοι:

- μείωση των οικονομικών, κοινωνικών και χωρικών ανισοτήτων,
- ενδυνάμωση της ανταγωνιστικότητας,
- αύξηση της απασχόλησης των Περιφερειών και των Κρατών Μελών της Ε.Ε.

Η πολιτική αυτή συμβάλλει στην υλοποίηση της Στρατηγικής της Λισσαβόνας (ΣτΛ) που το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο υιοθέτησε το Μάρτιο του 2003 και η οποία περιλαμβάνει ένα ευρύ φάσμα στόχων και πολιτικών μέσων για να γίνει η Ευρωπαϊκή Ένωση πιο δυναμική και πιο ανταγωνιστική. Στους στόχους αυτούς το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο προσέθεσε και την περιβαλλοντική διάσταση (Γκέτεμποργκ, 2001). Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο επαναπροσδιόρισε το Μάρτιο 2005 τις προτεραιότητες για την οικονομική μεγέθυνση και την απασχόληση, δίνοντας νέα ώθηση στη ΣτΛ. Στο πλαίσιο αυτό, «η Ένωση πρέπει να κινητοποιήσει όλα τα κατάλληλα εθνικά και Κοινοτικά μέσα – περιλαμβανομένης και της πολιτικής της συνοχής», δεδομένου ότι για να καταστεί δυνατή η εστίαση της στρατηγικής σε νέους στόχους είναι απαραίτητη η προώθηση μιας ανανεωμένης εταιρικής σχέσης μεταξύ των κρατών μελών και της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με την πλήρη συνεργασία των φορέων σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο.

Βάσει των ως άνω, κύριο χαρακτηριστικό των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων (ΕΠ) της νέας προγραμματικής περιόδου 2007 – 2013 είναι ο στρατηγικός τους χαρακτήρας και η σαφέστερη διασύνδεση της χρήσης των πόρων τους με τους στόχους της ΣτΛ και του Γκέτεμποργκ. Σύμφωνα με τις Κοινοτικές Στρατηγικές Κατευθυντήριες Γραμμές για τη Συνοχή, τα ΕΠ πρέπει να επιδιώκουν τη διάθεση πόρων για τις ακόλουθες τρεις προτεραιότητες:

- βελτίωση της ελκυστικότητας των κρατών μελών, των περιφερειών και των πόλεων μέσω της βελτίωσης της πρόσβασης, της εξασφάλισης επαρκών υπηρεσιών υψηλής ποιότητας και της διατήρησης των περιβαλλοντικών τους δυνατοτήτων.
- ενθάρρυνση της καινοτομίας, της επιχειρηματικότητας και της ανάπτυξης της οικονομίας της γνώσης μέσω της έρευνας και της καινοτομίας, περιλαμβανομένων και των νέων τεχνολογιών πληροφόρησης και επικοινωνίας,
- δημιουργία περισσότερων και καλύτερων θέσεων εργασίας με την προσέλκυση περισσότερων ανθρώπων στην αγορά εργασίας ή την ενθάρρυνση για την ανάληψη επιχειρηματικών πρωτοβουλιών, βελτίωση της προσαρμοστικότητας των εργαζομένων και των επιχειρήσεων και αύξηση των επενδύσεων σε ανθρώπινο κεφάλαιο.

4.2.2 Εθνικό Αναπτυξιακό Πλαίσιο

Ελλάς

Η αναπτυξιακή πολιτική της Ε.Ε βάσει της αναθεωρημένης ΣτΛ εξειδικεύτηκε από την Ελλάδα στο Εθνικό Πρόγραμμα Μεταρρυθμίσεων (ΕΠΜ) 2005-2008. Ως βασικοί στόχοι του ΕΠΜ έχουν αναδειχθεί η ενίσχυση της Απασχόλησης, της Ανάπτυξης και της Κοινωνικής Συνοχής, ενώ περιλαμβάνει παρεμβάσεις που αφορούν στη δημοσιονομική εξυγίανση και τη βιωσιμότητα των δημόσιων οικονομικών, καθώς και διαρθρωτικές αλλαγές στις αγορές προϊόντων (βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος, άνοιγμα αγορών και αύξηση του ανταγωνισμού, δράσεις για την εξωστρέφεια). Παράλληλα αναφέρονται δράσεις για «την προώθηση της Κοινωνίας της Γνώσης, για την Έρευνα & Ανάπτυξη και την Καινοτομία», τις «Αγορές Κεφαλαίου, το Περιβάλλον και τη Βιώσιμη Ανάπτυξη, την Περιφερειακή και Κοινωνική Συνοχή, καθώς και για την Επανάδρυσή της Δημόσιας Διοίκησης».

Παράλληλα, για την προγραμματική περίοδο 2007 – 2013 η Ελλάδα προχώρησε στην εκπόνηση Εθνικού Στρατηγικού Πλαισίου Αναφοράς (ΕΣΠΑ), με στόχο την αποτύπωση της εθνικής στρατηγικής, καθώς και την σύνδεση των κοινοτικών προτεραιοτήτων με το ΕΠΜ.

Η εθνική στρατηγική εστιάζει στην ανάγκη άσκησης πολιτικής σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο με τρόπο που θα καταστήσει τις Περιφέρειες, αλλά και τις πόλεις της χώρας, **τόπους έλξης και εγκατάστασης επιχειρήσεων**, βελτιώνοντας ταυτόχρονα το βιοτικό επίπεδο των πολιτών της και αμβλύνοντας τις διαπεριφερειακές και ενδοπεριφερειακές ανισότητες.

Ουσιαστικά στόχο (αναπτυξιακό όραμα) για την νέα προγραμματική περίοδο αποτελεί:

«η διεύρυνση των αναπτυξιακών δυνατοτήτων της χώρας, η επιτάχυνση του ρυθμού οικονομικής μεγέθυνσης και η αύξηση της παραγωγικότητας σε επίπεδα υψηλότερα του μέσου κοινοτικού όρου, για την επίτευξη της πραγματικής σύγκλισης και τη βελτίωση της ποιότητας ζωής όλων των πολιτών χωρίς αποκλεισμούς»

Για την επίτευξη του στόχου αυτού, η στρατηγική εστιάζει :

στην προώθηση της καινοτομίας, της έρευνας και της επιχειρηματικότητας καθώς και στη διασύνδεσή τους,

- στην επένδυση σε βιώσιμες υποδομές,
- στην επένδυση στο ανθρώπινο κεφάλαιο.

Στο πλαίσιο ικανοποίησης του αναπτυξιακού οράματος της χώρας, το ΕΣΠΑ θέτει **πέντε (5) θεματικές προτεραιότητες**, οι οποίες εξειδικεύουν τη στρατηγική στόχευση της χώρας για τη νέα προγραμματική περίοδο. Ειδικότερα:

- Επένδυση στον παραγωγικό τομέα της οικονομίας.
- Κοινωνία της γνώσης και καινοτομία.
- Απασχόληση και Κοινωνική Συνοχή.
- Θεσμικό Περιβάλλον.
- Ελκυστικότητα της Ελλάδας και των Περιφερειών, ως τόπου επενδύσεων, εργασίας και διαβίωσης.

Η στρατηγική ανάπτυξης της χώρας ολοκληρώνεται με τη χωρική της διάσταση. Στο ως άνω πλαίσιο οριοθετούνται **τρεις στόχοι άμεσα συνδεδεμένοι με το χώρο**, οι οποίοι και προσδιορίζουν το περιεχόμενο της χωρικής ανάπτυξης:

- η ανάπτυξη ενός ισόρροπου και πολυκεντρικού αστικού συστήματος και μιας νέας σχέσης πόλης – υπαίθρου,
- η εξασφάλιση της ισότητας πρόσβασης στις υποδομές και στη γνώση,
- η αειφόρος ανάπτυξη και ορθολογική διαχείριση και προστασία της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς.

Έτσι αναδεικνύονται πέντε χωρικές προτεραιότητες:

- η βιώσιμη αστική ανάπτυξη,
- η ανάπτυξη των ορεινών περιοχών,
- η ανάπτυξη των νησιωτικών περιοχών,
- η ανάπτυξη των αγροτικών περιοχών και των περιοχών που συνδέονται με την αλιεία,

- η διασυνοριακή, διακρατική και διαπεριφερειακή συνεργασία.

Κύπρος

Το ευρύτερο πλαίσιο του προγραμματισμού της Κύπρου για την αξιοποίηση πόρων των Διαρθρωτικών Ταμείων για την προγραμματική περίοδο 2007 – 2013 περιέχεται στο Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς (ΕΣΠΑ) το οποίο βρίσκεται σε άμεση συνάφεια με το *Εθνικό Πρόγραμμα Μεταρρύθμισης (ΕΠΜ)*, της Κύπρου.

Το ΕΣΠΑ της Κύπρου θέτει ως Γενικό Στρατηγικό Στόχο για την περίοδο 2007-2013:

«Την επίτευξη πραγματικής σύγκλισης με την Ε.Ε μέσω υψηλών ρυθμών βιώσιμης οικονομικής ανάπτυξης».

Η επίτευξη του γενικού στρατηγικού στόχου θα προέλθει από την επίτευξη τριών επιμέρους αλληλένδετων ειδικών στρατηγικών στόχων που είναι:

- Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας.
- Πλήρης και ποιοτική απασχόληση και εμπέδωση της κοινωνικής συνοχής.
- Προώθηση της αειφόρου ανάπτυξης.

Για την επίτευξη των πιο πάνω στόχων, η στρατηγική του ΕΣΠΑ, λαμβάνοντας υπόψη τους περιορισμένους χρηματοδοτικούς πόρους, θα επικεντρωθεί σε σχετικά μικρό αριθμό παρεμβάσεων. Το μίγμα πολιτικής που θα εφαρμοσθεί για την επίτευξη των στόχων, θα αποτελείται από:

- (α) στοχευμένη αναβάθμιση και επέκταση των βασικών και υποστηρικτικών υποδομών με στόχο, τόσο τη βελτίωση της προσβασιμότητας, όσο και τη διασφάλιση των απαραίτητων προϋποθέσεων για συνεχή και αειφόρο ανάπτυξη, δεδομένης της συμπληρωματικότητας μεταξύ των επενδύσεων σε δημόσιες υποδομές και των επενδύσεων του ιδιωτικού τομέα,
- (β) μέτρα ενίσχυσης της επιχειρηματικής δραστηριότητας και αναβάθμισης των δημοσίων επιχειρηματικών υποδομών,
- (γ) άλλες ενέργειες για την αγορά εργασίας και τους ανθρώπινους πόρους,
- (δ) κοινωνικά μέτρα στήριξης και κοινωνικές υποδομές, παράγοντες κλειδιά για τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και του ανθρώπινου κεφαλαίου, της αειφορίας και της ποιότητας ζωής.

Ειδικότερα οι παρεμβάσεις ομαδοποιούνται και ιεραρχούνται σε **πέντε Θεματικές Προτεραιότητες**:

- Ενίσχυση της Παραγωγικής Βάσης της Οικονομίας και Στήριξη των Επιχειρήσεων.
- Κοινωνία της Γνώσης και Προώθηση ΕΤΑ και Καινοτομίας.
- Ανθρώπινοι Πόροι, Απασχόληση και Κοινωνική Συνοχή.
- Υποδομές Περιβάλλοντος, Μεταφορών και Ενέργειας.
- Δημιουργία Βιώσιμων Κοινοτήτων.

4.3 Βασική Αναπτυξιακή Επιλογή - Όραμα

Η ανάλυση της υφιστάμενης κατάστασης, σε συνδυασμό με τις εθνικές και κοινοτικές πολιτικές, αποτελούν την βάση δόμησης της αναπτυξιακής στρατηγικής του Διασυνοριακού Προγράμματος. Η

στρατηγική για την περιοχή συνεργασίας εστιάζει τόσο την αξιοποίηση των συγκριτικών πλεονεκτημάτων, όσο και στην αντιμετώπιση των αδυναμιών της. Παράλληλα στοχεύει στην ικανοποίηση των εθνικών (ΕΣΠΑ, ΕΠΜ) και κοινοτικών κατευθύνσεων (ΣτΛ, ΚΣΚΓ, Κανονισμοί για τα Διαρθρωτικά Ταμεία) για την επίτευξη σειράς προκλήσεων και την αντιμετώπιση πιθανών κινδύνων στην πορεία προς την οικονομική και κοινωνική σύγκλιση.

Υπό το πρίσμα των ως άνω το όραμα για την περιοχή συνεργασίας την προγραμματική περίοδο 2007-2013 είναι:

Η ανάδειξη της περιοχής ως πόλος αειφόρου ανάπτυξης στον ευρύτερο χώρο της Νοτιοανατολικής Μεσογείου στην κατεύθυνση ενίσχυσης της ανταγωνιστικότητας

Στην συνέχεια ακολουθεί η εξειδίκευση του αναπτυξιακού οράματος του Προγράμματος Συνεργασίας σε στρατηγικούς στόχους (προτεραιότητες) και Άξονες Προτεραιότητας

4.4 Βασικές Αναπτυξιακές Προτεραιότητες (Στρατηγικοί Στόχοι)

Η Χωρική Συνεργασία για την επιλέξιμη περιοχή συνιστά πρόκληση και ταυτόχρονα ευκαιρία για την προγραμματική περίοδο 2007-13. Η περιφερειακή ενσωμάτωση και η προώθηση της πολυκεντρικότητας σε ευρωπαϊκό επίπεδο αποτελούν ήδη μείζονες στόχους για την ισόρροπη και βιώσιμη ανάπτυξη στην περιοχή συνεργασίας, την οποία επαγγέλλεται το Σχέδιο Ανάπτυξης του Κοινοτικού Χώρου (ΣΑΚΧ). Στην αφετηρία έναρξης της νέας περιόδου 2007-2013, υπογραμμίζονται:

- Η ενσωμάτωση του ρόλου της χωρικής συνεργασίας στο πλαίσιο του γενικότερου στόχου για την επίτευξη της Κοινωνικής και Οικονομικής συνοχής της Ε.Ε.(νέος στόχος 3).
- Η εμπεδωμένη, πολύπλευρη εμπειρία, που πρέπει να αξιοποιηθεί για τη συνέχιση και επέκταση της θεματολογίας των χωρικών συνεργασιών και την προσαρμογή της στους στόχους της βιώσιμης ανάπτυξης και της κοινωνίας της γνώσης.
- Το ενισχυμένο ενδιαφέρον για την επιτυχία των στόχων της χωρικής συνεργασίας, λόγω της διεύρυνσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης προς τη Ν.Α. Ευρώπη, σε συνδυασμό με την σημασία της γεωπολιτικής θέσης της περιοχής συνεργασίας στον ευρύτερο χώρο της Νοτιοανατολικής Μεσογείου.

Στο πλαίσιο αυτό και για την επίτευξη του κεντρικού αναπτυξιακού στόχου του προγράμματος αναπτύχθηκαν / σχεδιάστηκαν μια σειρά από βασικές προτεραιότητες (Στρατηγικοί Στόχοι). Οι στόχοι αυτοί αποτελούν το μίγμα πολιτικής για την προσπάθεια σύγκλισης της επιλέξιμων περιοχών των δυο Κρατών, συνδυάζοντας:

- την βελτίωση της ανταγωνιστικότητας (επιχειρηματικότητα, οικονομία της γνώσης, έρευνα - τεχνολογία - καινοτομία),
- την βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων των επιλέξιμων περιοχών,
- την βελτίωση της προσβασιμότητας σε δίκτυα και υπηρεσίες,
- την βελτίωση της ασφάλειας της περιοχής,

- την προστασία του περιβάλλοντος,
- την ενίσχυση του ανθρώπινου κεφαλαίου,
- την ισότητα των φύλων και των ευκαιριών.

Το Πρόγραμμα Ελλάδα – Κύπρος 2007 – 2013 αν και ακολουθεί σε μεγάλο βαθμό την λογική του Προγράμματος της περιόδου 2000 – 2006 (Interreg IIIA), εντούτοις παρουσιάζει ένα νέο πλαίσιο διασυνοριακής συνεργασίας στην περιοχή. Η εμπειρία που έχει αποκτηθεί, καθώς και η δημιουργία εταιρικής σχέσης με στόχο την διασυνοριακή συνεργασία, συμβάλουν στην αποτύπωση του αναπτυξιακού χάρτη της περιοχής, στην κατεύθυνση ικανοποίησης των όρων που θέτουν η Στρατηγική της Λισσαβόνας και του Γκετεμπόργκ.

Ειδικότερα υπό το πρίσμα των ως άνω, οι βασικές προτεραιότητες / στρατηγικοί στόχοι του Προγράμματος είναι οι κάτωθι:

ΣΣ1. Βελτίωση της Ανταγωνιστικότητας στην Περιοχή Συνεργασίας.

ΣΣ2. Προστασία Φυσικών και Πολιτιστικών Πόρων.

ΣΣ3. Ενίσχυση της Ασφάλειας και βελτίωση προσβασιμότητας σε δίκτυα και υπηρεσίες.

Ειδικότερα:

- **Βελτίωση της Ανταγωνιστικότητας στην Περιοχή Συνεργασίας.**

Η ανάδειξη της περιοχής συνεργασίας στον ευρύτερο χώρο της νοτιοανατολικής Μεσογείου, προϋποθέτει την δημιουργία μια ισχυρής οικονομίας, με υψηλούς ρυθμούς ανάπτυξης. Επιπρόσθετα οι συνθήκες ανταγωνισμού που επικρατούν σε παγκόσμιο επίπεδο επιβάλλουν την στήριξη της ανταγωνιστικότητας της περιοχής, ειδικά όταν το βασικό προϊόν της είναι ο τουρισμός.

Η ενίσχυση δράσεων επιχειρηματικότητας στην κατεύθυνση διαφοροποίησης του προϊόντος και τη βελτίωση της εξωστρέφειας (κυρίως με χρήση Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών και δικτύωση), αναμένεται να συμβάλλουν στην αξιοποίηση της δυναμικής της περιοχής, στην προώθηση σειράς τοπικών προϊόντων με χαμηλή εξωστρέφεια, στον περιορισμό των αδυναμιών που δημιουργούνται από τα χαρακτηριστικά των επιχειρήσεων (πολλές και μικρού μεγέθους επιχειρήσεις, με στόχευση στην τοπική αγορά), καθώς και του νησιωτικού χαρακτήρα. Παράλληλα, η ενίσχυση της επιχειρηματικότητας θα θέσει σε προτεραιότητα δράσεις που στηρίζουν το τουριστικό προϊόν της επιλέξιμης περιοχής, στην κατεύθυνση ανάδειξης, βελτίωσης και διαφοροποίησης του.

Επιπρόσθετα, θα υποστηριχθούν δράσεις ενθάρρυνσης της καινοτομίας και της ανάπτυξης της οικονομίας της γνώσης μέσω δυνατοτήτων έρευνας και τεχνολογίας. Οι δράσεις θα στοχεύουν στην αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών, με έμφαση στους τομείς της υγείας, του πολιτισμού, του τουρισμού και της εκπαίδευσης. Στόχο αποτελεί ουσιαστικά η μείωση των ενδοπεριφερειακών ανισοτήτων και της εξωστρέφειας, με παράλληλη αξιοποίηση της ύπαρξης αξιόλογων πανεπιστημιακών και ερευνητικών κέντρων στην περιοχή, αλλά και την ανάπτυξη του ανθρώπινου

δυναμικού στο πεδίο της έρευνας και καινοτομίας. Ταυτόχρονα, θα ενισχυθεί η προσπάθεια προώθησης των αποτελεσμάτων της E&T στον παραγωγικό ιστό, με στόχο την αξιοποίηση του υφιστάμενου ερευνητικού δυναμικού.

Για την βελτίωση της ανταγωνιστικότητας θα υλοποιηθούν πρόσθετες δράσεις ενίσχυσης του ανθρώπινου κεφαλαίου, δεδομένου ότι η επένδυση στο ανθρώπινο κεφάλαιο αποτελεί βασικό συντελεστή της μακροπρόθεσμης βιώσιμης οικονομικής ανάπτυξης. Βασικό στόχο θα αποτελέσει η αύξηση της δια βίου συμμετοχής στην εκπαίδευση και την κατάρτιση, με προτεραιότητα στα στελέχη της Δημόσιας Διοίκησης. Επίσης θα ενισχυθούν δράσεις συνεργασίας μεταξύ πανεπιστημιακών ιδρυμάτων αναφορικά με ανταλλαγές φοιτητών, κοινά μεταπτυχιακά προγράμματα, κλπ. Σημειώνεται ότι οι δράσεις ενίσχυσης του ανθρώπινου κεφαλαίου ενέχουν οριζόντιο χαρακτήρα, αναδεικνύοντας την ευρύτερη αναπτυξιακή στρατηγική του Επιχειρησιακού Προγράμματος.

- **Προστασία Φυσικών και Πολιτιστικών Πόρων – Βελτίωση Ποιότητας Ζωής.**

Η επιλέξιμη περιοχή στο σύνολο της χαρακτηρίζεται από την ύπαρξη πλούσιου πολιτιστικού και φυσικού περιβάλλοντος με μνημεία παγκόσμιας ακτινοβολίας, αρχαιολογικούς χώρους, κλπ, καθώς και μεγάλο αριθμό περιοχών φυσικού κάλους.

Με βάση αυτά τα δεδομένα, η νέα στρατηγική κατεύθυνση για την περιοχή συνεργασίας εστιάζεται στην αξιοποίηση των συγκεκριμένων πλεονεκτημάτων της για μια ανάπτυξη στηριζόμενη στην αξιοποίηση των φυσικών και πολιτιστικών της πόρων, με την προστασία του φυσικού της περιβάλλοντος. Η ανάδειξη, προστασία και διαχείριση αυτών των πόρων θα συμβάλει στην βελτίωση της ελκυστικότητας της περιοχής, με παράλληλη διατήρηση των περιβαλλοντικών της δυνατοτήτων. Ταυτόχρονα προβλέπεται, οι όποιες επιπτώσεις από την εφαρμογή του ΕΠ (και ειδικά όσες εστιάζουν στις κλιματολογικές αλλαγές, τη διατήρηση της βιοποικιλότητας και οικοσυστημάτων, κλπ), να διατηρούνται στα χαμηλότερα δυνατά επίπεδα

Τα ως άνω εμφανίζουν συνάφεια τόσο με την προσπάθεια διαφοροποίησης του τουριστικού προϊόντος, όσο και τις τάσεις που επικρατούν στην τουριστική αγορά σε παγκόσμιο επίπεδο (προώθηση εναλλακτικών μορφών τουρισμού). Η προστασία και ανάδειξη της φυσικής κληρονομιάς, η αποτελεσματική διαχείριση – αξιοποίηση των πολιτιστικών πόρων, και ως άμεσο αποτέλεσμα η βελτίωση των παρεχόμενων τουριστικών και πολιτιστικών υπηρεσιών, αποτελούν στόχους η επίτευξη των οποίων θα ενισχύσει ιδιαίτερα στην αναπτυξιακή προοπτική της περιοχής συνεργασίας. Στην κατεύθυνση αυτή το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα στοχεύει παράλληλα και στον σχεδιασμό και την υλοποίηση δράσεων αξιοποίησης Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (ηλιακή, αιολική).

Επίσης, με στόχο την προστασία του φυσικού και ανθρωπογενούς περιβάλλοντος, προβλέπεται η υλοποίηση δράσεων για την πρόληψη και διαχείριση φυσικών και τεχνολογικών κινδύνων. Η γεωπολιτική θέση που κατέχει η περιοχή (με την διέλευση σε καθημερινή βάση μεγάλου αριθμού επιβατηγών και εμπορικών πλοίων), το ιδιαίτερα ευαίσθητο οικοσύστημα, αλλά και η αναγκαιότητα ευαισθητοποίησης των πολιτών, αποτελούν στοιχεία που συνάδουν στην υλοποίηση σχετικών δράσεων που αφορούν κυρίως στην επεξεργασία και εφαρμογή σχεδίων και μέτρων για την πρόληψη και διαχείριση φυσικών και τεχνολογικών κινδύνων.

- **Βελτίωση Προσβασιμότητας & Ενίσχυση της Ασφάλειας της Περιοχής.**

Η προσπελασιμότητα, η εξασφάλιση δηλαδή δυνατότητας ασφαλούς, γρήγορης και άνετης μεταφοράς ανθρώπων (κατοίκων και επισκεπτών), προϊόντων και πληροφοριών, επηρεάζει σημαντικά την

ελκυστικότητα ενός τόπου, με επιπτώσεις στην εγκατάσταση ανθρώπων και δραστηριοτήτων. Ειδικά για την περιοχή συνεργασίας, με την γεωπολιτική θέση που κατέχει (νοτιοανατολική Μεσόγειος, πύλη εισόδου - εξόδου Ε.Ε, διευρωπαϊκά δίκτυα, κλπ), η ανάπτυξη επαρκών μεταφορικών υποδομών, καθώς και η ενίσχυση του επιπέδου ασφάλειας αποτελούν ιδιαίτερα κρίσιμους παράγοντες ανάπτυξης της, αλλά και βελτίωσης του βαθμού ελκυστικότητας. Επιπρόσθετα, καθώς το βασικό προϊόν της περιοχής είναι ο τουριστικός κλάδος, οι συγκεκριμένοι παράμετροι ενισχύουν ή αποδυναμώνουν τις τάσεις τουριστικής ανάπτυξης.

Σημειώνεται ότι τα τελευταία χρόνια έχουν εμφανιστεί σημαντικά προβλήματα λαθρομετανάστευσης, που οφείλονται κυρίως σε εξωγενείς παράγοντες και ειδικότερα στις μεγάλες πολιτικές, κοινωνικές και οικονομικές μεταβολές που επήλθαν σε παγκόσμια κλίμακα (ιδιαίτερα στις χώρες της Ασίας και της Αφρικής). Η αντιμετώπιση της από θάλασσας λαθρομετανάστευσης και γενικά η αστυνόμευση του θαλασσιού χώρου παρουσιάζει ιδιομορφίες και εγγενείς δυσκολίες, καθώς η οριογραμμή των χωρικών υδάτων, πρακτικά δεν αποτελεί μία σαφή και απαραβίαστη γραμμή (όπως τα χερσαία σύνορα) αλλά ένα χώρο νόμιμα διαπλεύσιμο σύμφωνα με το καθεστώς της αβλαβούς διέλευσης και επιπλέον υπάρχει πυκνότερη διεθνής ναυτιλιακή κίνηση που παρατηρείται μέσα στον ευρύτερο θαλάσσιο χώρο από τον οποίο διέρχονται πλοία που συνδέουν μεταξύ τους τις περιοχές δυτικής Μεσογείου, Ευξείνου Πόντου, Μέσης Ανατολής, Αδριατικής και Σουέζ. Στο πλαίσιο του προγράμματος Interreg III χρηματοδοτήθηκαν δράσεις που αφορούν στην ασφάλεια των συνόρων αλλά κρίνεται αναγκαία η περαιτέρω ενίσχυση του συγκεκριμένου τομέα.

Στην κατεύθυνση ενίσχυσης των δυνατοτήτων προσβασιμότητας, κρίνεται σκόπιμη η παράλληλη εφαρμογή δράσεων βελτίωσης της πρόσβασης σε δίκτυα πληροφόρησης και επικοινωνίας. Ειδικότερα εστιάζονται σε υπηρεσίες και εφαρμογές για τον πολίτη (e-health, e-government), με στόχο την άρση της απομόνωσης, την βελτίωση της ποιότητας ζωής, αλλά παράλληλα και την ενίσχυση της Δημόσιας Διοίκησης.

Ουσιαστικά οι προτεινόμενοι Στρατηγικοί Στόχοι αναδεικνύουν τα ισχυρά σημεία της περιοχής (γεωπολιτική θέση, ρυθμοί ανάπτυξης, τουριστικό προϊόν, φυσικό και ανθρωπογενές περιβάλλον), αντιμετωπίζουν τις αδυναμίες (νησιωτικότητα, ανισότητες, χαμηλό επίπεδο Ε&Τ, επιχειρηματικό περιβάλλον). Παράλληλα, αποσκοπούν στην αξιοποίηση των δυνητικών ευκαιριών (αυξανόμενη ζήτηση εναλλακτικών / θεματικών μορφών τουρισμού, αξιοποίηση ΤΠΕ, ανάπτυξη θαλάσσιων συνδέσεων με διευρωπαϊκά δίκτυα), ενώ απαντούν και ισχυροποιούν την περιοχή έναντι δυνητικών διαμορφούμενων απειλών (περιφερειοποίηση, ανάπτυξη νέων ανταγωνιστών στο χώρο του τουρισμού, αλόγιστη χρήση φυσικών πόρων, ερημοποίηση και διάβρωση ακτών, ρύπανση θαλάσσιου χώρου, λαθρομετανάστευση, λαθρεμπόριο).

Είναι φανερό ότι η στρατηγική του διασυνοριακού προγράμματος αποσκοπεί με έμμεσο ή άμεσο τρόπο να ενισχύσει το επίπεδο της ανταγωνιστικότητας της περιοχής συνεργασίας. Αφενός με άμεσο στηρίζοντας την επιχειρηματικότητα, την Ε&Τ, και το ανθρώπινο κεφάλαιο, αφετέρου με έμμεσο με την ενίσχυση του βαθμού ασφάλειας, την προστασία του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος, την βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων.

Θεωρείται ότι η εκπλήρωση αυτών των στόχων θα οδηγήσει σε μια συγκέντρωση των πόρων (υλικών και άυλων) με σκοπό την μείωση των όποιων ανισοτήτων και την ενίσχυση της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής στο πλαίσιο της Ε.Ε, ενώ παράλληλα η επίτευξη τους θα συμβάλει στην ενδυνάμωση της ταυτότητας της διασυνοριακής περιοχής.

4.5 Ανάλυση Στρατηγικής σε Άξονες Προτεραιότητας

Για την ικανοποίηση του αναπτυξιακού οράματος, καθώς και των στρατηγικών στόχων του Προγράμματος, θα υλοποιηθούν τέσσερις (4) συνολικά Άξονες Προτεραιότητας.

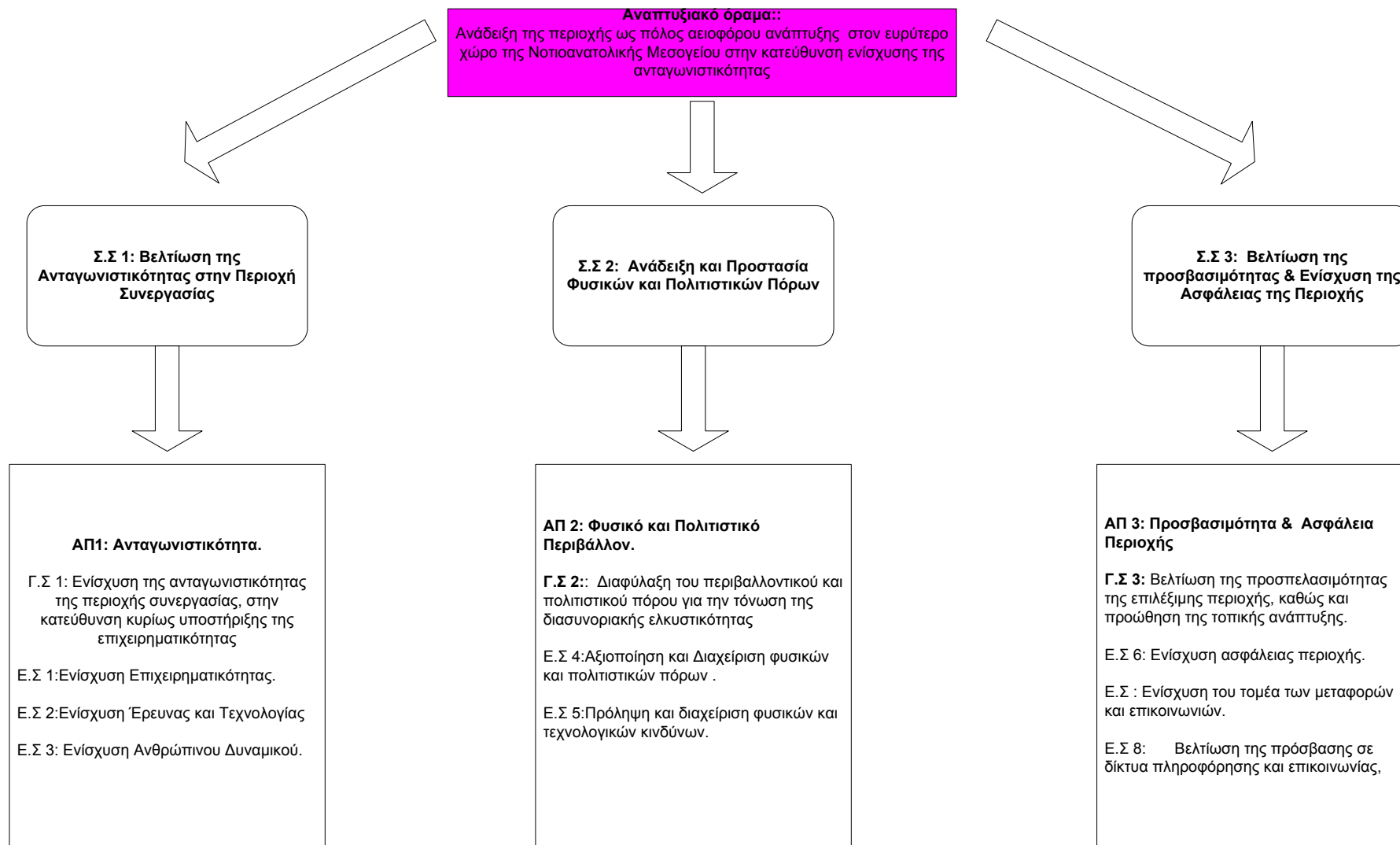
Άξονας Προτεραιότητας 1: Ανταγωνιστικότητα.

Άξονας Προτεραιότητας 2: Φυσικό και Πολιτιστικό Περιβάλλον.

Άξονας Προτεραιότητας 3: Προσβασιμότητα & Ασφάλεια Περιοχής.

Άξονας Προτεραιότητας 4: Τεχνική Υποστήριξη Εφαρμογής (με οριζόντιο χαρακτήρα).

Στο Σχήμα που ακολουθεί παρουσιάζεται το δενδρόγραμμα του στρατηγικού σχεδιασμού του Προγράμματος (αναπτυξιακό όραμα – στρατηγικοί στόχοι – άξονες προτεραιότητας – γενικοί στόχοι – ειδικοί στόχοι).

Σχήμα 4-1: Δενδρόγραμμα Στρατηγικής Διασυνοριακού Προγράμματος Ελλάδα – Κύπρος 2007 – 2013

4.6 Ενδεικτική Κατανομή Πόρων

Στον πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζεται η ενδεικτική κατανομή των πόρων του Επιχειρησιακού Προγράμματος Ελλάδας – Κύπρου (Κοινοτική Συνδρομή) στα πεδία παρέμβασης του Εφαρμοστικού Κανονισμού των Διαρθρωτικών Ταμείων.

Πίνακας 4-1: Κατανομή Πόρων (Κοινοτική Συνδρομή) ανά Κωδικό Παρέμβασης (σε Ευρώ)

Κωδικός	Περιγραφή Κατηγορίας Παρέμβασης	Ποσά σε € (Κοινοτική Συνδρομή)	
		ΣΤΟΧΟΣ 3	%
	Έρευνα και τεχνολογική Ανάπτυξη (R&TD), καινοτομία και επιχειρηματικότητα.	7.710.000	18,52%
5	Προηγμένες υποστηρικτικές υπηρεσίες για επιχειρήσεις και ομάδες επιχειρήσεων	3.000.000	7,21%
9	Άλλα μέτρα για την προώθηση έρευνας, καινοτομίας και επιχειρηματικότητας	4.710.000	11,31%
	Κοινωνία της πληροφορίας	4.000.000	9,61%
10	Υποδομή τηλεπικοινωνιών (συμπεριλαμβανομένων των ευρυζωνικών δικτύων)	2.000.000	4,80%
13	Υπηρεσίες και εφαρμογές για τον πολίτη (ηλεκτρονική υγεία, ηλεκτρονική διακυβέρνηση ηλεκτρονική εκμάθηση, ηλεκτρονική ενσωμάτωση, κ.λ.π.)	2.000.000	4,80%
	Μεταφορές	10.400.000	24,98%
28	Έξυπνα Μεταφορικά συστήματα.	2.000.000	4,80%
30	Λιμένες	6.200.000	14,89%
32	Επίγειες και; θαλάσσιες οδοί (TEN-T)	2.200.000	5,28%
	Περιβαλλοντική προστασία και πρόληψη κινδύνων	7.000.000	16,81%
48	Ολοκληρωμένη πρόληψη και έλεγχος ρύπανσης.	2.000.000	4,80%
53	Πρόληψη κινδύνων (συμπεριλαμβάνοντας την επεξεργασία και εφαρμογή σχεδίων και μέτρων για την πρόληψη και διαχείριση φυσικών και τεχνολογικών κινδύνων)	5.000.000	12,01%
	Τουρισμός	4.200.000	10,09%
56	Προστασία και ανάπτυξη φυσικής κληρονομιάς.	1.800.000	4,32%
57	Συνδρομή στην βελτίωση τουριστικών υπηρεσιών	2.400.000	5,77%
	Πολιτισμός	2.000.000	4,80%
60	Συνδρομή στην βελτίωση πολιτιστικών υπηρεσιών.	2.000.000	4,80%
	Βελτιώνοντας το ανθρώπινο κεφάλαιο.	3.830.000	9,20%
73	Μέτρα για την αύξηση της δια βίου συμμετοχής στην εκπαίδευση και την κατάρτιση συμπεριλαμβάνοντας δράσεις για μείωση της πρόωρης εγκατάλειψης από το σχολείο, του διαχωρισμού στα γνωστικά αντικείμενα με διακρίσεις φύλου, και για διεύρυνση της πρόσβασης στ	1.500.000	3,60%
74	Ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού στο πεδίο έρευνας και καινοτομίας, ιδιαίτερα μέσω μεταπτυχιακών σπουδών και εκπαίδευσης ερευνητών και μέσω δικτύωσης των δραστηριοτήτων ανάμεσα στα πανεπιστήμια, τα ερευνητικά κέντρα και τις επιχειρήσεις.	2.330.000	5,60%
	Τεχνική Βοήθεια	2.493.290	5,98%
85	Προετοιμασία, εφαρμογή παρακολούθηση και επιθεώρηση	1.493.290	3,58%
86	Αξιολόγηση και Μελέτες, πληροφορίες και επικοινωνία	1.000.000	2,40%
	Σύνολο	41.633.290	100%

Με βάση των ως άνω πίνακα και την σχετική κατηγοριοποίηση 32,52% (ή 13,54 εκ Ευρώ) κατευθύνονται σε κατηγορίες παρέμβασης που συμβάλλουν στην Στρατηγική της Λισσαβόνας, ενώ στους υπόλοιπου κωδικούς κατανέμεται το 67,48% (ή 28,09 εκ. Ευρώ).

Πίνακας 4-2: Κωδικοί για τη διάσταση της μορφής χρηματοδότησης

Κωδικός	Μορφή χρηματοδότησης	Πόσο (σε €)
01	Μη επιστρεπτέα ενίσχυση	41.633.290
02	Ενίσχυση (δάνειο, επιδότηση επιτοκίου, εγγυήσεις)	
03	Επιχειρηματικά κεφάλαια (συμμετοχή, κεφάλαια επιχειρηματικού κινδύνου)	
04	Άλλες μορφές χρηματοδότησης	

Πίνακας 4-3:Κωδικοί για την Εδαφική Διάσταση

Κωδικός	Εδαφικός τύπος	Πόσο (σε €)
01	Αστική περιοχή	
02	Ορεινή περιοχή	
03	Νησιωτική περιοχή	
04	Αραιοκατοικημένες και πολύ αραιοκατοικημένες περιοχές	
05	Αγροτικές περιοχές (εκτός από ορεινές, νησιωτικές ή αραιοκατοικημένες και πολύ αραιοκατοικημένες περιοχές)	
06	Πρώην εξωτερικά σύνορα της ΕΕ (μετά τις 30.4.2004)	
07	Ιδιαίτερα απομακρυσμένη περιφέρεια	
08	Ζώνη διασυνοριακής συνεργασίας	41.633.290
09	Ζώνη διακρατικής συνεργασίας	
10	Ζώνη διαπεριφερειακής συνεργασίας	
00	Άνευ αντικειμένου	

4.7 Ιεράρχηση Προτεραιοτήτων - Στόχων

Στη χωρική ενότητα δεσμεύονται συνολικοί πόροι (κοινοτική συνδρομή) ύψους **41,63 Μ€**. Η ιεράρχηση των στρατηγικών και γενικών στόχων καταδεικνύεται από τη χρηματοδοτική βαρύτητα που κατανέμεται μεταξύ τους (πρβλ. Πίνακα 4-4).

Πίνακας 4-4: Κατανομή Πόρων ανά Στρατηγικό, Γενικό Στόχο και Ειδικό Στόχο

Στρατηγικός / Γενικός / Ειδικός Στόχος	Πόσα σε € (Κοινοτική Συνδρομή)	%
Σ.Σ1: Βελτίωση της Ανταγωνιστικότητας στην Περιοχή Συνεργασίας.	12.940.000	31,08%
ΓΣ1: Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της περιοχής συνεργασίας, στην κατεύθυνση κυρίως υποστήριξης της επιχειρηματικότητας	12.940.000	31,08%

Στρατηγικός / Γενικός / Ειδικός Στόχος	Πόσα σε € (Κοινοτική Συνδρομή)	%
Ε.Σ1: Ενίσχυση Επιχειρηματικότητας	5.400.000	12,97
Ε.Σ2: Ενίσχυση Ε&Τ.	4.710.000	11,31%
Ε.Σ3: Ενίσχυση Ανθρώπινου Δυναμικού	2.830.000	6,80%
Σ.Σ.2: Ανάδειξη και Προστασία Φυσικών και Πολιτιστικών Πόρων	11.300.000	27,14%
ΓΣ 2: Διαφύλαξη του περιβαλλοντικού και πολιτιστικού πόρου για την τόνωση της διασυνοριακής ελκυστικότητας	11.300.000	27,14%
Ε.Σ4:Αξιοποίηση και διαχείριση φυσικών και πολιτιστικών πόρων	4.050.000	9,73%
Ε.Σ5: Πρόληψη και διαχείριση φυσικών και τεχνολογικών κινδύνων.	7.250.000	17,42%
Σ.Σ.3: Βελτίωση της προσβασιμότητας & Ενίσχυση της Ασφάλειας της Περιοχής	14.900.000	35,79%
ΓΣ 3 Βελτίωση της προσπελασιμότητας της επιλέξιμης περιοχής, καθώς και προώθηση της τοπικής ανάπτυξης.	14.900.000	35,79%
Ε.Σ6: Ενίσχυση Ασφάλειας Περιοχής	8.560.000	20,58%
Ε.Σ7: Βελτίωση μεταφορών και επικοινωνιών (πύλες εισόδου).	4.160.000	10,00%
Ε.Σ8: Βελτίωση της πρόσβασης σε δίκτυα πληροφόρησης και επικοινωνίας.	2.160.000	5,2%

Αναφορικά με τους Στρατηγικούς Στόχους κυρίαρχος αναδεικνύεται ο Σ.Σ.3: «Βελτίωση της προσβασιμότητας & Ενίσχυση της Ασφάλειας της Περιοχής», όπου δεσμεύεται το 35,79% της κοινοτικής συνδρομής. Οι Σ.Σ1: «Βελτίωση της Ανταγωνιστικότητας στην Περιοχή Συνεργασίας» και Σ.Σ.2: «Ανάδειξη και Προστασία Φυσικών και Πολιτιστικών Πόρων» δεσμεύουν περίπου τα ίδια ποσοστά κοινοτικής συνδρομής (31,08% και 27,14% αντίστοιχα).

Όσον αφορά τους Ειδικούς Στόχους ο Ε.Σ 6: Ενίσχυση Ασφάλειας Περιοχής δεσμεύει το 20,58% της Κοινοτικής Συμμετοχής, ενώ ακολουθεί ο Ε.Σ.5: Πρόληψη και διαχείριση φυσικών και τεχνολογικών κινδύνων με 17,42%, Σημαντική βαρύτητα καταλαμβάνουν και οι Ε.Σ 1:Ενίσχυση Επιχειρηματικότητας και Ε.Σ 2: Ενίσχυση Ε&Τ, ου καταλαμβάνουν 12,97% και 11,31% της κοινοτικής συνδρομής αντίστοιχα.

4.8 Συνάφεια Στρατηγικής με Εθνικές και Κοινοτικές Πολιτικές

Το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Διασυνοριακής Συνεργασίας Ελλάδας – Κύπρου για την περίοδο 2007-2013, εντάσσεται στα Εθνικά Στρατηγικά Πλαίσια Αναφοράς (ΕΣΠΑ) και των δυο Κρατών – Μελών και ως εκ τούτου στους στόχους της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την Πολιτική Συνοχής. Με αυτό ως δεδομένο, τόσο το Αναπτυξιακό Όραμα, όσο και οι Στρατηγικοί Στόχοι και γενικοί στόχοι του Επιχειρησιακού Προγράμματος είναι απόλυτα συναφείς και συμβάλλουν στις εθνικές και ευρωπαϊκές προτεραιότητες, όπως αυτές εκφράζονται στα αντίστοιχα κείμενα των ΕΣΠΑ 2007-2013 των Εθνικών Προγραμμάτων Μεταρρυθμίσεων (ΕΠΜ), των Κοινοτικών Στρατηγικών Κατευθυντήριων Γραμμών (ΚΣΚΓ) για την Πολιτική Συνοχής, καθώς και των Ολοκληρωμένων Κατευθυντήριων Γραμμών (ΟΚΓ) για την Ανάπτυξη και την Απασχόληση.

Συγκεκριμένα το Αναπτυξιακό Όραμα της περιοχής συνεργασίας παρουσιάζει συνάφεια:

1) Ως προς το ΕΣΠΑ 2007-2013, με τις εξής προτεραιότητες της Αναπτυξιακής Στρατηγικής:

Ελληνικό ΕΣΠΑ

Θεματικές Προτεραιότητες

- Επένδυση στον παραγωγικό τομέα της οικονομίας (Άξονας Προτεραιότητας 1 – Ανταγωνιστικότητα του ΕΠ).
- Κοινωνία της γνώσης και καινοτομία (Άξονας Προτεραιότητας 1 – Ανταγωνιστικότητα του ΕΠ).
- Απασχόληση και Κοινωνική Συνοχή (Άξονες Προτεραιότητας 1 – Ανταγωνιστικότητα και 3 – Προσβασιμότητα και Ασφάλεια της Περιοχής).
- Ελκυστικότητα της Ελλάδας και των Περιφερειών, ως τόπου επενδύσεων, εργασίας και διαβίωσης (το σύνολο του ΕΠ).

Χωρικές προτεραιότητες

- Ανάπτυξη των νησιωτικών περιοχών (το σύνολο του ΕΠ).
- Ανάπτυξη των αγροτικών περιοχών και των περιοχών που συνδέονται με την αλιεία (το σύνολο του ΕΠ).
- Διασυνοριακή, διακρατική και διαπεριφερειακή συνεργασία (το σύνολο του ΕΠ).

ΕΣΠΑ Κύπρου

Θεματικές Προτεραιότητες

- Ενίσχυση της Παραγωγικής Βάσης της Οικονομίας και Στήριξη των Επιχειρήσεων (Άξονας Προτεραιότητας 1 – Ανταγωνιστικότητα του ΕΠ).
- Κοινωνία της Γνώσης και Προώθηση ΕΤΑ και Καινοτομίας (Άξονας Προτεραιότητας 1 – Ανταγωνιστικότητα του ΕΠ).
- Ανθρώπινοι Πόροι, Απασχόληση και Κοινωνική Συνοχή (το σύνολο του ΕΠ).
- Υποδομές Περιβάλλοντος, Μεταφορών και Ενέργειας (Άξονας Προτεραιότητας 2 – Φυσικό και Πολιτισμικό Περιβάλλον του ΕΠ).

Οι Άξονες Προτεραιότητας του Προγράμματος παρουσιάζουν ιδιαίτερη συμπληρωματικότητα με τις παρεμβάσεις που εντάσσονται στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Αειφόρος Ανάπτυξη και Ανταγωνιστικότητα» της Κύπρου και ειδικότερα όσον αφορά θέματα προστασίας του περιβάλλοντος, ενίσχυσης της ανταγωνιστικότητας, διάχυση Τεχνολογιών Πληροφοριών και Επικοινωνιών και τη βελτίωση της επιχειρηματικότητας ιδιαίτερα στον τομέα του τουρισμού.

2) Ως προς το ΕΜΠ, με τις εξής προτεραιότητες:

Ελληνικό ΕΠΜ

(3): Διαρθρωτικές Αλλαγές στις Αγορές Προϊόντων και αναλυτικότερα:

(3.1): Επιχειρηματικό Περιβάλλον (Άξονας Προτεραιότητας 1 – Ανταγωνιστικότητα του ΕΠ).

(3.1.3): Τουρισμός (Άξονας Προτεραιότητας 1 – Ανταγωνιστικότητα του ΕΠ).

(3.3): Δράσεις για την εξωστρέφεια (Άξονας Προτεραιότητας 1 – Ανταγωνιστικότητα και 3 – Προσβασιμότητα και Ασφάλεια της Περιοχής του ΕΠ).

(4): Κοινωνία της Γνώσης και αναλυτικότερα:

(4.1): Έρευνα και Ανάπτυξη (E & A) – Καινοτομία (Άξονας Προτεραιότητας 1 – Ανταγωνιστικότητα και 3 του ΕΠ).

(6): Περιβάλλον και Βιώσιμη Ανάπτυξη (Άξονας Προτεραιότητας 2 – Φυσικό και Πολιτισμικό Περιβάλλον του ΕΠ)

ΕΠΙΜ Κύπρου

- Στόχος: Προώθηση της ΕΤΑ, Καινοτομίας και διάχυση της Κοινωνίας της Γνώσης (Άξονας Προτεραιότητας 1 – Ανταγωνιστικότητα και 3 – Προσβασιμότητα και Ασφάλεια της Περιοχής του ΕΠ).
- Στόχος: Προώθηση διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων και βελτίωση επιχειρηματικού περιβάλλοντος (Άξονας Προτεραιότητας 1 – Ανταγωνιστικότητα του ΕΠ).
- Στόχος: Εξασφάλιση προσφοράς ενέργειας, προώθησης της αξιοποίησης ΑΠΕ (Άξονας Προτεραιότητας 2 – Φυσικό και Πολιτισμικό Περιβάλλον του ΕΠ).
- Στόχος: Αειφόρος ανάπτυξη (Άξονες Προτεραιότητας 2 – Φυσικό και Πολιτισμικό Περιβάλλον και 3 – Προσβασιμότητα και Ασφάλεια Περιοχής)..

3) Ως προς τις Κοινοτικές Στρατηγικές Κατευθυντήριες Γραμμές (ΚΣΚΓ) για την Πολιτική Συνοχής, με τις εξής κατευθυντήριες γραμμές:

(11): Να γίνει η Ευρώπη και οι Περιφέρειές της περισσότερο ελκυστικοί τόποι για επενδύσεις και απασχόληση και πιο συγκεκριμένα:

(1.1.2): Ενίσχυση των συνεργιών ανάμεσα στην προστασία του περιβάλλοντος και στην ανάπτυξη (Άξονας Προτεραιότητας 2 – Φυσικό και Πολιτισμικό Περιβάλλον του ΕΠ).

(1.2.2): Διευκόλυνση της καινοτομίας και προώθηση της Επιχειρηματικότητας (Άξονας Προτεραιότητας 3 – Προσβασιμότητα και Ασφάλεια Περιοχής του ΕΠ).

4) Ως προς τις Ολοκληρωμένες Κατευθυντήριες Γραμμές (ΟΚΓ), για την Ανάπτυξη και την Απασχόληση, με τις εξής Κατευθυντήριες Γραμμές:

(7): Επέκταση και εμβάθυνση της Εσωτερικής Αγοράς (Άξονας Προτεραιότητας 1 και 2).

- (8): Εξασφάλιση ανοικτών και ανταγωνιστικών αγορών (Άξονας Προτεραιότητας 1 – Ανταγωνιστικότητα και 3 – Προσβασιμότητα και Ασφάλεια της Περιοχής του ΕΠ).

(9): Δημιουργία ενός ελκυστικότερου επιχειρηματικού περιβάλλοντος (Άξονας Προτεραιότητας 1 – Ανταγωνιστικότητα του ΕΠ).

- (13): Διευκόλυνση της Καινοτομίας και της χρήσης ICT (Άξονας Προτεραιότητας 1 – Ανταγωνιστικότητα και 3 – Προσβασιμότητα και Ασφάλεια της Περιοχής του ΕΠ).

(14): Ενθάρρυνση της βιώσιμης χρήσης των πόρων και ενίσχυση των συνεργιών μεταξύ της προστασίας του περιβάλλοντος και της ανάπτυξης (Άξονας Προτεραιότητας 2 – Φυσικό και Πολιτισμικό Περιβάλλον).

Κατ' ακολουθία οι στρατηγικοί αναπτυξιακοί στόχοι που εξειδικεύουν το Αναπτυξιακό Όραμα του Επιχειρησιακού Προγράμματος και αντιστοιχούν στους Άξονες Προτεραιότητας του, παρουσιάζουν μεγάλο βαθμό συνάφειας με όλα τα προαναφερόμενα βασικά έγγραφα αναφοράς, με πολύ μεγαλύτερη προσέγγιση σε αναλυτικότερη μορφή. Η συνάφεια αυτή αποτυπώνεται στην ανάλυση των Αξόνων Προτεραιότητας του Προγράμματος στην Ενότητα που ακολουθεί.

Επισημαίνεται ότι για την συνάφεια / συνέργεια συγχρηματοδότησης του διασυνοριακού προγράμματος με το ΕΣΠΑ και των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων που εντάσσονται σε αυτό, καθώς και το ΕΠΜ, αλλά και την αποφυγή διπλής έχει προβλεφθεί τόσο από την Ελληνική, όσο και από την Κυπριακή πλευρά, σχετικός μηχανισμός παρακολούθησης. Ειδικότερα κατά την διάρκεια της προγραμματικής περιόδου την ως άνω αρμοδιότητα θα αναλάβουν Διυπουργική Επιτροπή κοινοτικών προγραμμάτων και το Γραφείο Προγραμματισμού αντίστοιχα. Οι συγκεκριμένοι φορείς θα αναλάβουν επίσης την παρακολούθηση και διασφάλιση της μη επικάλυψης με άλλα περιφερειακά ή τομεακά ΕΠ.

Στη περίπτωση που οι περιφέρειες του Προγράμματος εμπλέκονται στην πρωτοβουλία «*Περιφέρειες για Οικονομική Αλλαγή*», η Διαχειριστική Αρχή θα προωθήσει τις ακόλουθες ενέργειες:

- Θα διασφαλίζει ότι υπάρχουν οι απαραίτητες διευθετήσεις για στήριξη των καινοτόμων δράσεων που έχουν διασυνοριακές/διακρατικές πτυχές, σε σχέση με τα αποτελέσματα των δικτύων.
- Το θέμα των *Περιφερειών για Οικονομική Αλλαγή* θα περιλαμβάνεται, όποτε ενδείκνυται, στην ημερήσια διάταξη της Επιτροπής Παρακολούθησης για ενημέρωση σε σχέση με τις δραστηριότητες του δικτύου και συζήτηση των σχετικών εισηγήσεων και θα προσκαλείται, ως παρατηρητής, εκπρόσωπος του δικτύου/ων για να ενημερώνει για την πρόοδο στις δραστηριότητες του δικτύου/ων.
- Στο πλαίσιο της Ετήσιας Έκθεσης Εκτέλεσης των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων θα γίνεται ενημέρωση για τις δράσεις που ενδεχομένως να υλοποιούνται στο πλαίσιο της πρωτοβουλίας *Περιφέρειες για Οικονομική Αλλαγή*.

Επιπρόσθετα και στην κατεύθυνση συνάφειας του ΕΠ με τις δεσμεύσεις της Επιτροπής αναφορικά με το περιβάλλον, οι μηχανισμοί διοίκησης θα διασφαλίσουν σε όλα τα στάδια εφαρμογής του ΕΠ, ότι εκτός των ελάχιστων νομικών απαιτήσεων, πιθανές επιπτώσεις μη φιλικές προς το περιβάλλον, καθώς και θέματα που αφορούν κλιματολογικές αλλαγές, διατήρηση της βιοποικιλότητας και των οικοσυστημάτων και μείωσης των φυσικών πόρων, αποφεύγονται ή διατηρούνται στα χαμηλότερα δυνατά επίπεδα, έτσι ώστε οι περιβαλλοντολογικές επιπτώσεις του ΕΠ να είναι οι ουδέτερες όσον αφορά το κλίμα και τους φυσικούς πόρους. Οι θετικές επιπτώσεις από την εφαρμογή του ΕΠ καθώς και οι προοπτικές συνεργειών στην κατεύθυνση αύξησης της συνεισφοράς σε μια περιβαλλοντική αειφόρο ανάπτυξη πρέπει να εκμεταλλευτούν στο έπακρο ή και όπου είναι εφικτό να ενισχυθούν.

4.9 Ισότητα των Φύλων και ίσων Ευκαιριών

Η εφαρμογή της αρχής της ισότητας των ευκαιριών για άνδρες και γυναίκες αποτελεί στρατηγική επιλογή του Επιχειρησιακού Προγράμματος Ελλάδας - Κύπρου, η οποία συνάδει με την

αναθεωρημένη Ευρωπαϊκή Στρατηγική για την Απασχόληση, τις κατευθύνσεις για την Οικονομική Μεγέθυνση και την Απασχόληση (2005-2008) και τις κατευθύνσεις για την συνοχή 2007-2013.

Οι στρατηγικοί στόχοι των Διαρθρωτικών Ταμείων -η ανάπτυξη, η ανταγωνιστικότητα και η απασχόληση- εξαρτώνται σε μεγάλο βαθμό από την ενεργό συμμετοχή όλου του ενεργού πληθυσμού στην οικονομική και κοινωνική ζωή. Αδυναμία άρσης των παραγόντων που εμποδίζουν την πλήρη συμμετοχή ανδρών και γυναικών, συνεπάγεται μειωμένη αποτελεσματικότητα των παρεμβάσεων.

Στη βάση του πλαισίου του Άρθρου 16 του Καν. 1083/2006 αναφορικά με την Ισότητα μεταξύ ανδρών και γυναικών και μη διάκριση, το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Ελλάδα - Κύπρος διασφαλίζει:

- την προώθηση της ισότητας των φύλων με συγκεκριμένες δράσεις τις οποίες περιλαμβάνει,
- την ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου στο σύνολο των παρεμβάσεων του,

Για την προαγωγή της ισότητας των φύλων και την επίτευξη των στόχων του Επιχειρησιακού Προγράμματος στον τομέα αυτό πρόκειται να δεσμευτεί με τον προσφορότερο δυνατό τρόπο συγκεκριμένο ποσοστό από τον προϋπολογισμό του προγράμματος. Το ποσοστό αυτό θα καθορισθεί με απόφαση της Επιτροπής Παρακολούθησής του Επιχειρησιακού Προγράμματος..

4.10 Αειφόρος ανάπτυξη (άρθρο 3 του ΕΚ 1083/2006)

Από την ανάλυση της υφιστάμενης κατάστασης έχει διαφανεί ότι, η περιοχή συνεργασίας εμφανίζει σειρά βασικών χαρακτηριστικών. Ειδικότερα:

- Προβλήματα χωρικών αναπτυξιακών ανισοτήτων τόσο σε οικονομικό / παραγωγικό, όσο και σε δημογραφικό / κοινωνικό επίπεδο.
- Ελλείψεις σε περιβαλλοντικές υποδομές, κυρίως στα μικρά νησιά και τις αγροτικές περιοχές της Κύπρου.
- Το φυσικό και πολιτιστικό της περιβάλλον αποτελούν τους κυριότερους πόρους για την αναπτυξιακή της διαδικασία.
- Η γεωπολιτική θέση της περιοχής συνεργασίας δημιουργεί σημαντικούς κινδύνους ρύπανσης και καταστροφής του περιβαλλοντικού πόρου.
- Η εφαρμογή συγκεκριμένου μοντέλου τουριστικής ανάπτυξης συμβάλλει στην σε αρκετές περιπτώσεις άναρχη δόμηση χωρίς να λαμβάνεται υπόψη η φέρουσα ικανότητα και η αειφορία με συνακόλουθα προβλήματα (συγκρούσεις στις χρήσεις γης, άναρχη δόμηση, υποβάθμιση του φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος)
- Καταγράφεται ανεπαρκής διαχείριση κοινής πολιτισμικής κληρονομιάς και περιοχών NATURA 2000.
- Αρκετές περιοχές είναι χωροταξικά άναρχα οργανωμένες.
- Παρουσιάζονται σημαντικά προβλήματα αναφορικά με τους υδάτινους πόρους.

Ως εκ τούτου, σύμφωνα με το νέο στρατηγικό προσανατολισμό κατά την Προγραμματική Περίοδο 2007-2013, η αειφόρος ανάπτυξη αποτελεί διακριτό γενικό στόχο με ιδιαίτερη χρηματοδοτική σημαντικότητα στο σύνολο του προϋπολογισμού της κοινοτικής συνδρομής του Προγράμματος (47,72%).

Οι κατηγορίες παρεμβάσεων, που προβλέπονται στο Στρατηγικό Στόχο 2 «*Ανάδειξη και Προστασία Φυσικών και Πολιτιστικών Πόρων*» έχουν ενδεικτικό προϋπολογισμό ίσο με το 27,14% της κοινοτικής συνδρομής του Προγράμματος και διακρίνονται σε εκείνες που είναι αμιγώς περιβαλλοντικές υπό την έννοια της προστασίας του φυσικού περιβάλλοντος, καθώς και εκείνες που αφορούν στη διατήρηση της κατάστασης του περιβάλλοντος και την πρόληψη περιβαλλοντικών κινδύνων.

Τέλος στον Στρατηγικό Στόχο 3 «*Βελτίωση της προσβασιμότητας & Ενίσχυση της Ασφάλειας της Περιοχής*» περιλαμβάνονται παρεμβάσεις προστασίας της περιοχής στην κατεύθυνση ενίσχυσης της ασφάλειας. Οι παρεμβάσεις αυτές αντιπροσωπεύουν το 20,58% της κοινοτικής συνδρομής του Προγράμματος. Δεδομένου ότι βασικός αναπτυξιακός στόχος της περιοχής προγραμματισμού είναι η ανάδειξη της περιοχής στον χώρο της Νοτιοανατολικής Μεσογείου, η ασφάλεια αποτελεί έναν ιδιαίτερο κρίσιμο παράγοντα, σε συνάφεια με την προσπάθεια στήριξης και διαφοροποίησης του τουριστικού προϊόντος.

4.11 Βασικά Πορίσματα της Εκ των Προτέρων (Ex Ante) Αξιολόγησης

Τα βασικά ευρήματα της Εκ των Προτέρων (ex ante) αξιολόγησης κατά Ενότητα είναι τα ακόλουθα.

- **Ανάλυση της κοινωνικο-οικονομικής κατάστασης**

Η Ανάλυση καλύπτει τις απαιτήσεις του Κανονισμού, του Aide-Memoire των υπηρεσιών της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και της σχετικής 4ης Εγκυκλίου του ελληνικού Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών, και εντοπίζει ή υποδεικνύει τα σημαντικότερα καίρια ζητήματα για την Περιοχή Προγραμματισμού - Συνεργασίας, όπως η «σύγκλιση» στο εσωτερικό της όσον αφορά στο ΑΕΠ κ.κ., ο καταλυτικός ρόλος του τριτογενή τομέα και ιδίως του τουρισμού, οι απειλές ανταγωνιστικότητας που δέχεται ο τουρισμός λόγω του μαζικού χαρακτήρα και της κυριαρχίας του προτύπου "ήλιος + θάλασσα", η διαφοροποίηση της παραγωγικής δομής και της απασχόλησης μεταξύ των επιλέξιμων περιοχών, το πρόβλημα της διαχείρισης των πληθυσμιακών ροών, το σημαντικό έλλειμμα στον τομέα της έρευνας και καινοτομίας, (με εξαίρεση την Κρήτη), οι συνολικά θετικές αλλά κατά υπό-περιοχές διαφοροποιημένες επιδόσεις σε ότι αφορά στην απασχόληση, η μεγάλη σημασία που έχουν για την κοινή ανάπτυξη στην ΠΠΣ οι μεταφορικές υποδομές, το συγκριτικό πλεονέκτημα που συνιστούν ο πολιτισμός και το περιβάλλον, το πρόβλημα της εποχικότητας των δραστηριοτήτων που απειλεί να καταστήσει συγκεκριμένες υπό-περιοχές σε ζώνες παραθέρησης. Κατ' αυτόν τον τρόπο προβάλλεται επαρκώς η κοινή "ταυτότητα" της Περιοχής Συνεργασίας στη βάση κοινών χαρακτηριστικών.

Η ορθή και σε γενικές γραμμές πλήρης Ανάλυση θα μπορούσε να επικεντρωθεί εξαρχής περί τρεις τομείς: έρευνα και καινοτομία, δικτύωση επιχειρήσεων και δομές στήριξης ανταγωνιστικότητας και επιχειρηματικότητας, πολιτισμός και προστασία του περιβάλλοντος, καθώς αυτοί συνιστούν απαραίτητη προϋπόθεση για την ενίσχυση μιας ήδη υπαρκτής κοινής «ταυτότητας», συγκροτούν ένα προνομιακό πεδίο ανάπτυξης για όλες τις επιλέξιμες περιοχές και πρέπει οπωσδήποτε να αποτελέσουν το κινητήριο μέσον ανάπτυξης σε όλους τους παραγωγικούς τομείς, επί ποιινή διαίωσις των καθυστερημένων δομών και διεύρυνσης, σε συγκεκριμένες περιοχές, της σημερινής κατάστασης μη σύγκλισης.

Επίσης, ορισμένα θέματα θα μπορούσαν να τονιστούν ιδιαίτερα, πάντοτε στα πλαίσια της αρχής της αναλογικότητας, όπως π.χ. οι διαφοροποιήσεις στη σύνθεση του Α.Π.Π. κατά νομούς και χωρικές ενότητες, η έκταση και η σημαντικότητα των περιοχών ειδικού περιβαλλοντικού ενδιαφέροντος, η

συγκεκριμένη γεωγραφική και "θεματική" προέλευση των απειλών ανταγωνιστικότητας που δέχεται ο τουρισμός, το πρόβλημα του κορεσμού της φέρουσας ικανότητας στις τουριστικές περιοχές, η παραγωγικότητα της εργασίας, η εξωστρέφεια, η ενεργειακή ένταση και το μερίδιο του πληθυσμού που διατρέχει κίνδυνο φτώχειας πριν τις κοινωνικές παροχές. Η Αξιολόγηση υπέβαλε ενδιάμεσως ορισμένες πηγές και στοιχεία, και στην τελική έκδοση του Προγράμματος τονίζονται ο κινητήριος ρόλος που μπορεί να ασκήσει η ύπαρξη σημαντικών Πανεπιστημιακών και ερευνητικών κέντρων, τα προβλήματα τόσο του κορεσμού της φέρουσας ικανότητας και των συνεπειών στο περιβάλλον, το πρόβλημα της έλλειψης υδατικών πόρων και ο κίνδυνος της απερίμωσης και των πλημμυρών, το ζήτημα της παραγωγικότητας και περιγράφεται εκτενώς το ενεργειακό πρόβλημα της ΠΠΣ.

Η Ανάλυση SWOT συνοψίζει με πληρότητα την ανάλυση που προηγήθηκε και εντοπίζει τα κύρια ζητήματα. Κατά κατηγορία, κυριαρχούν οι αδυναμίες και έπονται οι ευκαιρίες, ως μία ρεαλιστική προσέγγιση που δημιουργεί τις προϋποθέσεις για μια ουσιαστική στρατηγική. Της Ανάλυσης SWOT προηγείται ειλικρινής αποτίμηση της προηγούμενης περιόδου, στην οποία εντοπίζονται η απουσία ένταξης σε ευρύτερο στρατηγικό πλαίσιο, τα μη ικανοποιητικά αποτελέσματα στην προσπάθεια ενίσχυσης μεμονωμένων επιχειρήσεων σε αντίθεση με τη συνεργασία μεταξύ φορέων, η ανάπτυξη εταιρικών σχέσεων ιδιαίτερα στους τομείς της επιχειρηματικότητας - ασφάλειας συνόρων - συνεργασίας ερευνητικών και πανεπιστημιακών ιδρυμάτων - περιβάλλοντος, και οι καλές πρακτικές που αξιοποιούνται στο νέο Πρόγραμμα.

Σε ειδικό υποκεφάλαιο παρατίθενται οι προοπτικές της ΠΠΣ. Κατά την Αξιολόγηση θα ήταν χρησιμότερος ο εντοπισμός τους ως αναπτυξιακών αναγκών (περί αυτών εξάλλου πρόκειται) και η προτεραιοποίησή τους, ώστε να είναι ευχερέστερη η αναγνώριση του τρόπου δια του οποίου από την ανάλυση της υπάρχουσας κατάστασης οδηγούμαστε στις επιλογές της στρατηγικής.

Συνολικά, το Πρόγραμμα διαθέτει τεκμηριωμένη κοινωνικο-οικονομική ανάλυση, ικανοποιητική σύνδεση της ανάλυσης με την SWOT, τεκμηριωμένη σύνδεση των στόχων με την SWOT, σχετικότητα της στρατηγικής με τις ανάγκες. Διατυπώθηκαν προτάσεις για βελτιώσεις και ορισμένες ελήφθησαν υπόψη.

- **Αξιολόγηση της συνέπειας της στρατηγικής.**

Το Πρόγραμμα αξιοποιεί συνοπτικά το ευρύτερο προγραμματικό πλαίσιο. Θα μπορούσε να προβάλλει εντονότερα την επισήμανση ότι, λόγω μικρού μεγέθους, βέλτιστων πρακτικών που πρέπει να ενσωματωθούν και ανοιχτών διαδικασιών διαβούλευσης, δεν μπορεί να αποτελέσει αυτοτελή μοχλό ανάπτυξης, αλλά συμπληρωματικό καταλύτη για ενεργοποίηση του κοινωνικο-οικονομικού κεφαλαίου των επιλέξιμων περιοχών. Κατ' αυτόν τον τρόπο, θα μπορούσε να προσδιοριστεί το Αναπτυξιακό Όραμα με λιγότερο φιλόδοξη ή ολιστική διατύπωση, π.χ. ως: "Ανάδειξη της περιοχής ως πόλου συνεργασίας για την επίτευξη αιεφόρου ανταγωνιστικής ανάπτυξης της Νοτιοανατολικής Μεσογείου".

Η μετάβαση από το όραμα στους γενικούς στόχους είναι τεχνικά και λογικά ορθή και ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει η εξειδίκευση σε ειδικούς στόχους του γενικού στόχου "Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας", και του γενικού στόχου "Προστασία Φυσικών και Πολιτιστικών Πόρων". Οι στόχοι υποστηρίζονται στα επόμενα από αναπτυξιακές παρεμβάσεις, και δεν προκύπτει κενό όσον αφορά στη ροή: ανάγκες -> στόχοι -> αναπτυξιακές προτεραιότητες.

Η Αξιολόγηση έλεγξε τη συνέπεια της στρατηγικής με τη χρήση Μήτρας συνάφειας μεταξύ διαπιστώσεων SWOT και Αξόνων Προτεραιότητας. Ως προς τις Ευκαιρίες, η στρατηγική αξιοποιεί το σύνολό τους σχεδόν. Ως προς το βαθμό συμβολής των Α.Π. στην αντιμετώπιση των απειλών,

σημαντικότερος είναι ο Α.Π.2 καθώς στη θεματική του εντάσσεται το μεγαλύτερο πλήθος των απειλών. Επακόλουθα μικρότερη συμβολή έχει ο Α.Π.1. Η στρατηγική ενισχύει σε σημαντικό βαθμό τα Ισχυρά Σημεία της περιοχής, απαντώντας στο σύνολό τους. Όσον αφορά στις Αδυναμίες που διαπιστώνονται στη SWOT, η στρατηγική συμβάλει στην άρση σχεδόν του συνόλου τους, με εξαίρεση την αντιμετώπιση της άναρχης χωροταξικής οργάνωσης.

Γενικά, το Πρόγραμμα παρουσιάζει επαρκή εσωτερική συνοχή σε επίπεδο αξόνων και δράσεων και, σε συνδυασμό με τις παραπάνω εκτιμήσεις, επιτρέπει το συμπέρασμα ότι το μίγμα πολιτικής που προωθεί αντιστοιχεί στις ανάγκες που έχουν προκύψει από την κοινωνικο-οικονομική ανάλυση. Στη χρηματοδοτική βαρύτητα των Α.Π. σημαντικότερος εμφανίζεται ο Α.Π.3, ακολουθεί ο Α.Π.1 και στη συνέχεια ο Α.Π.2, δημιουργώντας ασυνέπεια ως προς τη διατύπωση του οράματος και την ποιοτική συμβολή των Α.Π. στα σημεία της ανάλυσης SWOT. Βεβαίως πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι, σε ότι αφορά τον στόχο της ανταγωνιστικότητας, δεν υπάρχει αμφιμονοσήμαντη αντιστοιχία μεταξύ αναγκών και στόχων αφενός και ειδικών παρεμβάσεων υπέρ του επιχειρηματικού τομέα αφετέρου, και επομένως σειρά παρεμβάσεων π.χ. στον τομέα των μεταφορικών υποδομών προφανώς αναμένεται να έχουν ισχυρή επίπτωση στη συνολική ανταγωνιστικότητα της οικονομίας στην ΠΠΣ.

Η Αξιολόγηση ελέγχει επίσης την εσωτερική συνέπεια της στρατηγικής εξετάζοντας τις συνέργιες μεταξύ Αξόνων Προτεραιότητας, στο επίπεδο των ειδικών στόχων: αυτή κρίνεται ικανοποιητική, με το χαμηλότερο βαθμό συνέργιας να εντοπίζεται στον Ε.Σ.6 «Ενίσχυση της Ασφάλειας Περιοχής». Είναι όμως θετικό το γεγονός ότι οι Ε.Σ. 1 και 2 από κοινού συγκεντρώνουν σχεδόν το 1/4 της κοινοτικής συνδρομής, σε αντιστοιχία με τις προτεραιότητες του Προγράμματος. Όσο για τον Ε.Σ. 5, η ισχυρότατη "προικοδότηση" του αιτιολογείται από τη σοβαρότητα του προβλήματος που καλείται να αντιμετωπίσει και λόγω του ότι, ως διασυνοριακό, το πρόβλημα που στοχεύει δεν μπορεί να αντιμετωπιστεί επαρκώς από άλλα Προγράμματα. Τέλος, θετικό στοιχείο συνιστά το ότι στον κατάλογο των ενδεικτικών Παρεμβάσεων έχει αποφευχθεί η συνήθης πρακτική της παράθεσης του μέγιστου δυνατού πλήθους πιθανών δράσεων.

Κατά Άξονα Προτεραιότητας διατυπώθηκαν βελτιωτικές προτάσεις, για αλλαγή - συμπλήρωση τίτλου Αξόνων και για μη περιγραφή συγκεκριμένων έργων και παρεμβάσεων. Στην τελική έκδοση του Προγράμματος, αναδιατυπώθηκαν οι ενδεικτικές δράσεις έτσι ώστε να μην οδηγούν μονοσήμαντα σε συγκεκριμένα έργα και αιτιολογήθηκε πληρέστερα η ισχυρή έμφαση στον τομέα "πρόληψη κινδύνων" στο κεφάλαιο "Ανάλυση Στρατηγικής του Προγράμματος".

Λόγω του μικρού μεγέθους του Προγράμματος, της σημασίας των καλών πρακτικών που μπορούν ή πρέπει να αναπαραχθούν, και του κυρίαρχα "συνεργούντος" ως προς τα άλλα προγράμματα ρόλου του, η τελική καταλληλότητα του «μείγματος» πολιτικής, και η επικινδυνότητα και η επάρκεια πόρων δεν μπορούν να εκτιμηθούν ποσοτικά και με ακρίβεια στο παρόν στάδιο του σχεδιασμού. Κρίνοντας από την ευρύτητα των κοινών στόχων, θα απαιτούνταν περισσότεροι πόροι. Ορισμένοι κίνδυνοι είναι ήδη εντοπίσιμοι, αλλά κατά Άξονα Προτεραιότητας δεν εντοπίζονται δράσεις με ειδική υψηλή επικινδυνότητα. Κατά συνέπεια, η Αξιολόγηση εκτιμά ότι στο Πρόγραμμα υφίσταται επαρκής σύνδεση των στόχων με την ανάλυση SWOT και η επιλεγμένη στρατηγική είναι σχετική με τις ανάγκες, η συμβολή κάθε προτεραιότητας στους στόχους είναι επαρκής και η αλληλοσυμπληρωματικότητά τους δεν είναι μεν ισχυρή αλλά ούτε και ιδιαίτερα απαραίτητη, το «μείγμα πολιτικής» είναι κατάλληλο και οι πιθανοί κίνδυνοι/ δυσχέρειες κατά την υλοποίηση είναι περιορισμένοι και διαχειριστικής φύσεως, οι διαθέσιμοι πόροι είναι επαρκείς για τις συγκεκριμένες ενδεικτικές δράσεις αλλά προφανώς όχι για την επίτευξη του συνόλου των στρατηγικών ιδίως στόχων, και δεν τίθεται θέμα ισορροπίας μεταξύ «ευκολότερων –τυποποιημένων» μέτρων και «επισημασμένων» με

μεγαλύτερες θετικές επιπτώσεις.

- **Αξιολόγηση της συνάφειας της στρατηγικής.**

Στο επίπεδο και στο βαθμό λεπτομέρειάς τους, οι στρατηγικοί και οι γενικοί στόχοι του Προγράμματος εμφανίζουν συνέπεια με τις προτεραιότητες των ΕΣΠΑ των δύο κρατών-μελών. Το συμπέρασμα προκύπτει από τη διαπραγμάτευση των δεδομένων σχετικών Μητρών συσχέτισης, ποιοτικής και ποσοτικής.

Παρομοίως, ο έλεγχος σε ποιοτικούς και ποσοτικούς όρους της συνάφειας με τις Κοινοτικές Στρατηγικές Κατευθυντήριες Γραμμές υποδεικνύει συμβατότητα του Προγράμματος με αυτές, όπως και με τις Microeconomic Guidelines και Employment Guidelines. Τέλος, το Πρόγραμμα δεν εμφανίζει πρόβλημα συνάφειας με τα Εθνικά Προγράμματα Μεταρρυθμίσεων αλλά συμβάλλει εμμέσως σε αυτά.

Η διαπραγμάτευση των ειδικών θεμάτων είναι επαρκής, κατά το κριτήριο της αναλογικότητας, για την πολιτική της ισότητας των φύλων και των ίσων ευκαιριών. Όσον αφορά στο θέμα της αειφορίας, το Πρόγραμμα καλύπτεται με την ύπαρξη διακριτού γενικού στόχου με ιδιαίτερη χρηματοδοτική βαρύτητα στο σύνολο του προϋπολογισμού του. Ειδικότερα για την Σ.Μ.Π.Ε. η Αξιολόγηση εκτιμά ότι, στο παρόν στάδιο εκπόνησής της, έχει εντοπίσει τις κύριες δυνατότητες και ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του Προγράμματος, έχει αποτιμήσει με ικανοποιητική πληρότητα την κατάσταση των περιβαλλοντικών τομέων στην ΠΠΣ και έχει καταρχήν αξιολογήσει, με μία αποδεκτή μεθοδολογία, τους Άξονες Προτεραιότητας ως προς την συμβολή τους στην επίτευξη των περιβαλλοντικών στόχων, με ποιοτική και όχι ποσοτική διερεύνηση των αναμενόμενων επιπτώσεων.

Τέλος, οι συνέργιες με άλλα ΕΠ είναι σκόπιμο να προδιαγραφούν για πληρέστερη οργάνωσή τους στο επόμενο στάδιο της εξειδίκευσης – εφαρμογής του Προγράμματος.

Συνολικά, το Πρόγραμμα έχει συνάφεια με την Agenda της Λισσαβόνας αλλά η συμβολή του στους στόχους της θα είναι, εκ των πραγμάτων, περιορισμένη.

- **Αξιολόγηση αναμενόμενων αποτελεσμάτων και επιπτώσεων.**

Ποιοτικά, τα αναμενόμενα αποτελέσματα εντοπίζονται στο Πρόγραμμα. Ως προς το ποσοτικό σκέλος, το Πρόγραμμα διαθέτει σύστημα 13 δεικτών, που είναι λιτό, αποφεύγει τον πειρασμό της ποσοτικοποίησης των πάντων και είναι σε συμφωνία με τα Έγγραφα Εργασίας της Ε.Ε. Επιτροπής. Το σύστημα δεικτών είναι συνεκτικό ως προς τους κεντρικούς δείκτες των ΕΣΠΑ και τους θεματικούς και κεντρικούς δείκτες των Εγγράφων Εργασίας.

Συνολική παρατήρηση της Αξιολόγησης ήταν αρχικώς ότι απουσίαζε η περιγραφή της μέτρησης σε κάθε δείκτη και η αναφορά της πηγής των δεδομένων που θα χρησιμοποιηθούν για τον υπολογισμό των τιμών. Άξια λόγου ειδική παρατήρηση ήταν ότι ο δείκτης «θέσεις εργασίας που δημιουργούνται κατά την υλοποίηση», στον Άξονα Προτεραιότητας 1 "Ανταγωνιστικότητα" θα μπορούσε να συμπληρωθεί με το δείκτη: δημιουργούμενες νέες θέσεις. Στην τελική έκδοση του Προγράμματος τίθεται ως πηγή για τις τιμές το Σύστημα Παρακολούθησης του ΔΠ και στον Άξονα Προτεραιότητας 1 προστέθηκε ο σχετικός δείκτης.

Οι δείκτες εκροών «καλύπτουν» 90% του προϋπολογισμού του Προγράμματος, και είναι επαρκώς «αντιπροσωπευτικοί», παρουσιάζοντας παρόμοια «κάλυψη» και στους τρεις Άξονες. «Αντιπροσωπευτικοί» είναι και οι δείκτες αποτελέσματος, καθώς «καλύπτουν» 81% του προϋπολογισμού του Προγράμματος.

Οποσδήποτε, η έλλειψη Συμπληρώματος Προγραμματισμού και ο «ενδεικτικός χαρακτήρας» των

έργων καθιστούν αόριστο (uncertain) το αποτέλεσμα της ποσοτικοποίησης, ενώ η δυνατότητα που δίνεται για ετήσια τροποποίηση ενδέχεται να ακυρώσει τη στοχοθέτηση ειδικά στο επίπεδο των δεικτών «εκροών». Ο προσδιορισμός τιμών των δεικτών είναι εφικτός, κατά την πρόοδο της διαβούλευσης bottom-up του Προγράμματος.

Γενικά, είναι σαφές στο Πρόγραμμα η αιτιότητα μεταξύ εκροών και των αποτελεσμάτων και δεν φαίνεται να υπάρχουν άλλοι ισχυροί παράγοντες που μπορούν να επηρεάσουν τα αποτελέσματα, δεν είναι αναγκαίος ο καθορισμός λεπτομερέστερων δεικτών ή τιμών βάσης, οι δείκτες είναι σχετικοί με τα επίπεδα στόχων και δεν υπάρχει λόγος ειδικότερης ποσοτικής εκτίμησης της πιθανής επίπτωσης της στρατηγικής στην επίτευξη των στόχων της Λισσαβόνας.

- **Αξιολόγηση Συστήματος και διαδικασιών εφαρμογής**

Το Σύστημα Εφαρμογής εξειδικεύει το σχετικό Κανονισμό και λαμβάνει υπόψη τους αντίστοιχους μηχανισμούς εφαρμογής των ΕΣΠΑ Ελλάδος (κατά κύριο λόγο) και Κύπρου. Η τελική του μορφή προκύπτει επαρκής και κατάλληλη, αξιοποιώντας την εμπειρία από την προηγούμενη προγραμματική περίοδο.

Ως προς τη Διαχειριστική Αρχή του Προγράμματος, την Αρχή Πιστοποίησης και Πληρωμών, την Αρχή Ελέγχου και την Επιτροπή Παρακολούθησης, δεν υπάρχουν ιδιαίτερες παρατηρήσεις. Θετικά κρίνεται η λειτουργία της διεθνικής σύνθεσης, Δημοσιονομικής Ομάδας Ελεγκτών. Η συγκρότηση της Κοινής Τεχνικής Γραμματείας είναι θετικό βήμα, αλλά, έχοντας την αρμοδιότητα κατάρτισης και υποστήριξης στην εφαρμογή των κριτηρίων επιλογής Πράξεων, αναγορεύεται σε κεντρικό μηχανισμό εφαρμογής του Προγράμματος. Η δημιουργία της Επιτροπής Επιλογής Πράξεων καλύπτει την απαίτηση για κοινή συμφωνημένη επιλογή τους, αλλά προφανώς αφαιρεί αρμοδιότητα από την Δ.Α., την Τεχνική Γραμματεία και την Επιτροπή Παρακολούθησης.

Ο ορισμός της ΜΟΔ Α.Ε. ως Ενδιάμεσου Φορέα Διαχείρισης της Τεχνικής Υποστήριξης Εφαρμογής του Προγράμματος εκτιμάται ως θετικό βήμα. Ως προς τις διαδικασίες χρηματοδότησης, αυτές εκτιμώνται ως θετικές, εφόσον ολοκληρώνεται εκάστοτε χωρίς προβλήματα ή καθυστερήσεις η μεταφορά της δημόσιας δαπάνης από κάθε Εθνικό Φορέα στην Αρχή Πιστοποίησης. Οι διατάξεις για την Πληροφόρηση και δημοσιότητα, την Ανταλλαγή ηλεκτρονικών δεδομένων, τη Διασφάλιση της εταιρικής σχέσης και την Προαγωγή της ισότητας των φύλων και της αρχής της μη διάκρισης, κρίνονται επαρκείς και σύμφωνες με τον Κανονισμό.

Ειδικότερο ζήτημα συνιστά η διαδικασία αξιολόγησης των έργων που θα προταθούν προς ένταξη. Δεδομένου του ρόλου «καταλύτη» που θα ασκήσει το Πρόγραμμα, ιδίως στον Άξονα Προτεραιότητας 1, βασικό κριτήριο θα πρέπει να είναι η εξασφάλιση συνέργιας με παράλληλες δράσεις των ΕΣΠΑ και ΕΠ. Κρίνεται σκόπιμο, στα πλαίσια της Τεχνικής Υποστήριξης του Προγράμματος, να εκτελείται εκ των-προτέρων αξιολόγηση, ειδικά ως προς το ζήτημα αυτό, των προτεινόμενων Πράξεων. Τέλος, η πρόβλεψη για τη διενέργεια ετησίων Εκθέσεων Αξιολόγησης θα πρέπει να συμπληρωθεί με ειδικότερη προδιαγραφή όσον αφορά στην παρακολούθηση - έλεγχο - εξασφάλιση των συνεργιών του Διασυνοριακού Προγράμματος με τα τομεακά ΕΠ και τα ΠΕΠ.

Συνολικά η Αξιολόγηση εκτιμά ότι το Πρόγραμμα δεν αναμένεται να αντιμετωπίσει ιδιαίτερα ειδικά προβλήματα και κινδύνους που να αφορούν στις διατάξεις εφαρμογής του.

- **Εκτίμηση της Κοινοτικής Προστιθέμενης Αξίας.**

Η επιδίωξη μεγιστοποίησης της Κοινοτικής Προστιθέμενης Αξίας διατρέχει το σύνολο του Προγράμματος: η οικονομική και κοινωνική συνοχή απετέλεσε βασικό στοιχείο της προβληματικής

κατά την κοινωνικο-οικονομική ανάλυση και έχει αποτυπωθεί, άμεσα αλλά και έμμεσα, στη στρατηγική, η συνάφεια με τις κοινοτικές προτεραιότητες είναι σημαντική, και από τη φύση του, ως διασυνοριακού, το Πρόγραμμα δημιουργεί προστιθέμενη αξία από την ανταλλαγή εμπειριών και τη δικτύωση.

Στον πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζονται συνοπτικά οι επισημάνσεις του ΣΑ και η αντιμετώπιση τους από το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα.

Πίνακας 4-5: Επισημάνσεις ΣΑ – Αντιμετώπιση

Επισημάνσεις - προτάσεις Αξιολόγησης	Αντιμετώπιση στο Πρόγραμμα
ΑΝΑΛΥΣΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ-ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ, ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΑΝΑΓΚΩΝ, SWOT	
Ιδιαίτερος τονισμός: συμπληρωματικότητα παραγωγικού ιστού και δυνατότητα συγκρότησης κοινών παραγωγικών δικτύων, διαφοροποιήσεις στη σύνθεση του Α.Π.Π. (κατά νομούς και χωρικές ενότητες με ειδικά παραγωγικά χαρακτηριστικά), έκταση και η σημαντικότητα περιοχών ειδικού περιβαλλοντικού ενδιαφέροντος, συγκεκριμένη γεωγραφική και "θεματική" προέλευση των απειλών ανταγωνιστικότητας που δέχεται ο μαζικός τουρισμός, "κινητήριες" δυνατότητες που θα μπορούσε να προσφέρει, στον τομέα της καινοτομίας η σχετική καλή θέση ως προς την Έρευνα και την Καινοτομία της Περιφέρειας Κρήτης, πρόβλημα κορεσμού της φέρουσας ικανότητας στις τουριστικές περιοχές, ειδικό στρώμα του εργατικού δυναμικού όπου φαίνονται να εντοπίζονται τα κενά στο επίπεδο εκπαίδευσης.	Τονίζεται ο κινητήριος ρόλος που μπορεί να ασκήσει η ύπαρξη στην ΠΠΣ σημαντικών Πανεπιστημιακών και ερευνητικών κέντρων. Δεν ποσοτικοποιούνται μεν αλλά τονίζονται σε διάφορα σημεία τα προβλήματα του κορεσμού της φέρουσας ικανότητας, των συνεπειών στο περιβάλλον και της άναρχης επέκτασης της παραθεριστικής κατοικίας. Τονίζονται το πρόβλημα της έλλειψης υδατικών πόρων και ο κίνδυνος της απερχήμωσης και των πλημμυρών.
Διαπραγμάτευση ζητημάτων και σχολιασμός δεικτών: παραγωγικότητα της εργασίας, εξωστρέφεια, ενεργειακή ένταση, μερίδιο πληθυσμού που διατρέχει κίνδυνο φτώχειας πριν τις κοινωνικές παροχές	Αναλύεται το ζήτημα της παραγωγικότητας, επισημαίνεται το χαμηλό επίπεδο ως προς την ΕΕ-25 και εντοπίζονται οι κυριότεροι ανασταλτικοί παράγοντες. Απουσιάζει μεν η διαπραγμάτευση του εξωτερικού εμπορίου αλλά αναλύεται η σημασία του τουρισμού, τομέα που συμβάλλει σημαντικότερα στην εξωστρέφεια. Περιγράφεται εκτενώς το ενεργειακό πρόβλημα της ΠΠΣ.
Η ανάλυση SWOT μπορεί να ξεκινά από την επισήμανση των απειλών και να καταλήγει σε αυτήν των προοπτικών (ως προς το εξωτερικό περιβάλλον), αντιστοιχίζοντας σε αυτές τις συγκεκριμένες δυνατότητες και αδυναμίες της περιοχής (εσωτερικό περιβάλλον).	Δεν κρίθηκε χρήσιμη.
Χρησιμότερος ο εντοπισμός των "Προοπτικών της ΠΠΣ" ως συγκεκριμένων αναπτυξιακών αναγκών και ακολούθως η προτεραιοποίησή τους, ώστε να είναι ευχερέστερη η αναγνώριση του τρόπου δια του οποίου από την ανάλυση της υπάρχουσας κατάστασης οδηγούμαστε στις επιλογές της στρατηγικής.	Δεν κρίθηκε αναγκαία.
Χρησιμότερος ο εντοπισμός των "Προοπτικών της ΠΠΣ" ως συγκεκριμένων αναπτυξιακών αναγκών και ακολούθως η προτεραιοποίησή τους, ώστε να είναι ευχερέστερη η αναγνώριση του τρόπου δια του οποίου από την ανάλυση της υπάρχουσας κατάστασης οδηγούμαστε στις επιλογές της στρατηγικής.	Δεν κρίθηκε αναγκαία.
ΣΥΝΕΠΕΙΑ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ	
Να προσδιοριστεί το Αναπτυξιακό Όραμα έτσι ώστε να μην οδηγήσει σε φιλόδοξη διατύπωση. Π.χ. ως εξής: "Η ανάδειξη της περιοχής ως πόλου συνεργασίας για την επίτευξη αειφόρου αλλά και ανταγωνιστικής ανάπτυξης της Νοτιοανατολικής Μεσογείου"	Στην αρχική διατύπωση προστέθηκε ο όρος της "ανταγωνιστικότητας".
Απουσιάζουν ενδείξεις για παρεμβάσεις στις "χωρικές απειλές και αδυναμίες" της συσσώρευσης οικονομικών δραστηριοτήτων στα αστικά και τουριστικά κέντρα και του διάσπαρτου μοντέλου ανάπτυξης οικιστικών και οικονομικών χρήσεων.	

Επισημάνσεις - προτάσεις Αξιολόγησης	Αντιμετώπιση στο Πρόγραμμα
Στον Α.Π. 1, ο τίτλος «Ανταγωνιστικότητα» μπορεί να αντικατασταθεί από τον τίτλο «Συνεργασία για την αύξηση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων», με αντίστοιχη αναδιατύπωση των Ειδικών Στόχων".	Ο τίτλος παραμένει "Ανταγωνιστικότητα" αλλά αναφέρεται και πληρέστερα ως "Βελτίωση της Ανταγωνιστικότητας στην Περιοχή Συνεργασίας". Αναδιατυπώθηκαν οι δράσεις ώστε να μην οδηγούν μονοσήμαντα σε συγκεκριμένα έργα
Στον Α.Π. 2, ο τίτλος μπορεί να αντικατασταθεί π.χ. από τον τίτλο «Συνεργασία για την προστασία και διαχείριση του φυσικού και πολιτισμικού περιβάλλοντος ως του βασικότερου στοιχείου της κοινής ταυτότητας της Περιοχής Συνεργασίας". Στα ενδεικτικά έργα του Ειδικού Στόχου «Περιβαλλοντική Προστασία και Πρόληψη Κινδύνων», δεν ήταν επαρκώς τεκμηριωμένη η ισχυρή προτεραιότητα στον τομέα «πρόληψη κινδύνων».	Η αναδιατύπωση των ενδεικτικών παρεμβάσεων καλύπτει την παρατήρηση. Η έμφαση στον τομέα "πρόληψη κινδύνων" αιτιολογήθηκε πληρέστερα στο κεφάλαιο "Ανάλυση Στρατηγικής σε Άξονες Προτεραιότητας".
Στον Α.Π. 3, ο τίτλος μπορεί να αντικατασταθεί από τίτλο που θα υποστηρίζει τη λειτουργία της συνεργασίας, ενώ αντίστοιχη αναδιατύπωση μπορεί να γίνει για τον Ειδικό Στόχο 7 (με έμφαση στον εκσυγχρονισμό και ολοκλήρωση των δικτύων με χρήση ΤΠΕ).	Αναδιατυπώθηκε ο Ειδικός Στόχος.
ΣΥΝΑΦΕΙΑ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ	
Οι συνέργιες με άλλα ΕΠ να προδιαγραφούν για πληρέστερη οργάνωση τους κατά την εξειδίκευση – εφαρμογή του.	
ΑΝΑΜΕΝΟΜΕΝΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ	
Στην αρχική έκδοση του Προγράμματος δεν ήταν σαφές από τον ορισμό του δείκτη εκροών 2.3 αν περιλαμβάνει μόνο παρεμβάσεις πρόληψης και ελέγχου ρύπανσης. Δεν οριζόταν δείκτης για παρακολούθηση των παρεμβάσεων στο ανθρώπινο δυναμικό. Ο δείκτης «θέσεις εργασίας κατά την υλοποίηση», στον Άξονα Προτεραιότητας 1 "Ανταγωνιστικότητα" να συμπληρωθεί με τον δείκτη: "δημιουργούμενες νέες θέσεις απασχόλησης".	Στον Άξονα Προτεραιότητας 1 "Ανταγωνιστικότητα" προστέθηκε ο δείκτης "δημιουργούμενες νέες θέσεις απασχόλησης".
Να οριστούν η περιγραφή της μέτρησης σε κάθε δείκτη και η αναφορά της πηγής των δεδομένων που θα χρησιμοποιηθούν για τον υπολογισμό των τιμών τους.	Τίθεται ως πηγή για τις τιμές των δεικτών το Σύστημα Παρακολούθησης του ΔΠ
ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ	
Η Επιτροπή Επιλογής Πράξεων καλύπτει την απαίτηση για κοινή συμφωνημένη επιλογή Πράξεων, αλλά αφαιρεί αρμοδιότητα από την Δ.Α. και την Τεχνική Γραμματεία.	
Ειδικότερη προσοχή στην διαδικασία αξιολόγησης των προς ένταξη έργων λόγω του ρόλου «καταλύτη» που θα ασκήσει το Πρόγραμμα, ιδίως στον Άξονα Προτεραιότητας 1. Βασικό κριτήριο αξιολόγησης να είναι η εξασφάλιση συνέργιας με παράλληλες δράσεις ΕΣΠΑ και ΕΠ.	
Λόγω μικρού μεγέθους Προγράμματος, αποκτά ιδιαίτερη σημασία η εξασφάλιση της συνέργιας με παράλληλα προγράμματα κατά την εφαρμογή. Η διενέργεια ετησίων Εκθέσεων Αξιολόγησης να συμπληρωθεί με προδιαγραφή για παρακολούθηση - έλεγχο - εξασφάλιση των συνεργιών.	

4.12 Βασικά Πορίσματα Στρατηγικής Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΣΜΠΕ)

4.12.1 Μη τεχνική περίληψη της ΣΜΠΕ του ΔΠ Ελλάδα- Κύπρος 2007-2013

Τα βασικά συμπεράσματα της ΣΜΠΕ που αφορούν στο χαρακτήρα, στη στόχευση και στο περιεχόμενο του Προγράμματος Διασυνοριακής Συνεργασίας Ελλάδα – Κύπρος σε σχέση με το περιβάλλον μπορούν να συνοψιστούν στα ακόλουθα:

1. Ο σχετικός μικρός προϋπολογισμός και ο διασυνοριακός χαρακτήρας του προγράμματος οριοθετούν την δράση του ως υποστηρικτική και συμπληρωματική σε σχέση με τις τομεακές στρατηγικές ανάπτυξης των δύο χωρών.

2. **Το πρόγραμμα, από τη φύση του, υπερβαίνει τη λογική της Εθνικής αντιμετώπισης των προβλημάτων.** Στοχεύει τις περιβαλλοντικές δράσεις του σε περιβαλλοντικούς τομείς με διακρατική σημασία όπως η προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος και των θαλάσσιων αλιευτικών αποθεμάτων, η πρόληψη περιβαλλοντικών κινδύνων (πυρκαγιές ή βιομηχανικά ή ναυτιλιακά ατυχήματα, περιβαλλοντικές επιπτώσεις υδατοκαλλιέργειας, η αξιοποίηση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, η προστασία και ανάδειξη της ιστορικής και πολιτισμικής κληρονομιάς κτλ).
3. **Το πρόγραμμα χαρακτηρίζεται σε γενικές γραμμές από ήπιες προς το περιβάλλον δράσεις,** που στην πλειοψηφία τους δεν θέτουν το πλαίσιο για την υλοποίηση «σκληρών» κατασκευαστικών έργων ή έργων μεγάλης κλίμακας που θα μπορούσαν να έχουν σημαντικές δυσμενείς περιβαλλοντικές επιπτώσεις.
4. **Το πρόγραμμα περιλαμβάνει δράσεις που θέτουν το πλαίσιο υλοποίησης ενεργειών προστασίας, ανάδειξης και αναβάθμισης του περιβάλλοντος** της Περιοχής Προγραμματισμού Συνεργασίας (ΠΠΣ). Οι δράσεις αυτές εντοπίζονται κυρίως στο πλαίσιο του Άξονα προτεραιότητας 2 που εστιάζει στην ενίσχυση του φυσικού περιβάλλοντος και πολιτισμικού αποθέματος της περιοχής.
5. Το πρόγραμμα περιλαμβάνει επίσης **δράσεις ενίσχυσης της συνεργασίας μεταξύ των πανεπιστημίων και ερευνητικών κέντρων των δύο χωρών και την ανάληψη κοινών δράσεων σε κοινούς τομείς ενδιαφέροντος.** Στο πλαίσιο αυτό μπορεί να έχει σημαντικό όφελος για την κατανόηση, προστασία και αναβάθμιση του περιβάλλοντος στην περιοχή συνεργασίας.
6. **Το πρόγραμμα δίνει ακόμη κίνητρα για την ανάληψη αναπτυξιακών πρωτοβουλιών από τους τοπικούς φορείς,** Με τον τρόπο αυτό προωθείται ένας τύπος ανάπτυξης που αφενός επικεντρώνει στην καινοτομία και αφετέρου είναι συμβατός με τις ιδιαίτερες συνθήκες και ανάγκες του κάθε τόπου.
7. **Το πρόγραμμα στοχεύει στην περαιτέρω ενίσχυση μίας περιοχής με εγγενή προβλήματα γεωγραφικής απομόνωσης.** Η εφαρμογή του προγράμματος μπορεί να θεωρηθεί ότι δρα αντισταθμιστικά ως προς το ανταγωνιστικό μειονέκτημα της περιοχής που προκύπτει από τον νησιωτικό της χαρακτήρα.
8. **Το πρόγραμμα περιλαμβάνει δράσεις που αφορούν στην ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού** και στοχεύουν στη δημιουργία ενός αριθμού νέων θέσεων εργασίας, στην αναβάθμιση των επαγγελματικών δεξιοτήτων του πληθυσμού μέσω δράσεων επιμόρφωσης – κατάρτισης και στην παροχή νέων πεδίων απασχόλησης σε ερευνητές, αξιοποιώντας το υψηλά καταρτισμένο ανθρώπινο δυναμικό των δύο χωρών.
9. Τέλος, το πρόγραμμα προβλέπει δράσεις για την προστασία και ανάδειξη του πολιτιστικού πλούτου των δύο χωρών.

Υφιστάμενη κατάσταση περιβάλλοντος στην περιοχή συνεργασίας.

Στο πλαίσιο της ανάλυσης της υφιστάμενης κατάστασης περιβάλλοντος από την ΣΜΠΕ και σύμφωνα με την οδηγία 2001/42/ΕΚ, αναλύθηκε η κατάσταση των ακόλουθων περιβαλλοντικών τομέων στην περιοχή προγραμματισμού συνεργασίας:

Ατμοσφαιρικό περιβάλλον -κλίμα

Στην μεγαλύτερη έκταση της ΠΠΣ η ποιότητα της ατμόσφαιρας διατηρεί υψηλά ποιοτικά χαρακτηριστικά. Ουσιαστικά τα όποια προβλήματα ατμοσφαιρικής υποβάθμισης εντοπίζονται στις αστικές και βιομηχανικές περιοχές.

Η βιομηχανική ρύπανση εντοπίζεται κατά κύριο λόγο σε περιοχές όπου λειτουργούν σταθμοί για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας ή σε περιοχές όπου λειτουργούν μεγάλες βιομηχανικές μονάδες (μεμονωμένες ή συγκεντρωμένες).

Η αστική ρύπανση αφορά τις πυκνοκατοικημένες αστικές περιοχές. Οι κύριες πηγές ρύπων εντοπίζονται στην κυκλοφορία των οχημάτων (πλήθος οχημάτων, κυκλοφοριακές συνθήκες, ανεπάρκεια ή έλλειψη μαζικών μέσων μεταφοράς), τις περιοχές των μεγάλων λιμανιών της περιοχής και κατά δεύτερο λόγο στη λειτουργία της κεντρικής θέρμανσης.

Το κλίμα της περιοχής είναι εύκρατο μεσογειακό και χαρακτηρίζεται από ήπιους χειμώνες και θερμές και ξηρές καλοκαιρινές περιόδους.

Υδατικοί πόροι

Εσωτερικά ύδατα

Το σύνολο σχεδόν της ΠΠΣ χαρακτηρίζεται από πενία πόρων γλυκού νερού. Η έλλειψη είναι εντονότερη στα μικρού μεγέθους νησιά του Αν. Αιγαίου περιορίζοντας τις δυνατότητες γεωργικής εκμετάλλευσης των εδαφών, αλλά και την γενική παραγωγικότητα του χερσαίου οικοσυστήματος. Η ανάγκη ορθολογικής διαχείρισης και προστασίας των επιφανειακών αλλά και υπόγειων υδατικών πόρων αποτελεί μονόδρομο στο πλαίσιο της αειφορικής ανάπτυξης της περιοχής.

Οι κυριότεροι παράγοντες υποβάθμισης των επιφανειακών και υπόγειων υδατικών πόρων είναι:

- Η διάθεση ανεπεξέργαστων αστικών και βιομηχανικών λυμάτων σε επιφανειακούς και υπόγειους αποδέκτες.
- Η έκπλυση αζωτούχων και φωσφορικών λιπασμάτων από περιοχές με ανεπτυγμένη γεωργία.

Η επίτευξη καλής κατάστασης στα ποσοτικά και ποιοτικά χαρακτηριστικά των επιφανειακών, υπόγειων και παράκτιων υδατικών σωμάτων μέχρι το 2015 αποτελεί δέσμευση των Κρατών Μελών της Κοινότητας στο πλαίσιο εφαρμογής της Οδηγίας –πλαίσιο 2000/60/EC για τα νερά (Water Framework Directive-WFD).

Θαλάσσιο και παράκτιο περιβάλλον

Η θάλασσα αποτελεί το κυρίαρχο στοιχείο στην περιοχή που αποτελεί το πεδίο εφαρμογής του προγράμματος. Οι μεγαλύτερες πόλεις της ΠΠΣ (με εξαίρεση την Λευκωσία) βρίσκονται σε παράκτιες περιοχές. Η κατάσταση του θαλάσσιου περιβάλλοντος στην ΠΠΣ διατηρεί υψηλά ποιοτικά χαρακτηριστικά σύμφωνα με τα στοιχεία του δικτύου παρακολούθησης των νερών κολύμβησης στο πλαίσιο των απαιτήσεων της Οδηγίας 76/160/ΕΟΚ. Τοπικού επιπέδου προβλήματα παρουσιάζονται σε περιοχές με έντονη αστική και βιομηχανική ανάπτυξη (παράκτια περιοχή της Λεμεσού και του Ηρακλείου, κόλπος της Σούδας) καθώς και στις παράκτιες περιοχές των μεγάλων λιμανιών (Ηράκλειο, Σούδα, Λεμεσός, Λάρνακα, Ρόδος, Χίος, Μυτιλήνη).

Εδαφικοί πόροι

Το έδαφος είναι ένας σημαντικός φυσικός πόρος καθώς αποτελεί πηγή παραγωγής τροφίμων και άλλης βιομάζας, αποτελεί μέσο αποθήκευσης, διήθησης και μετατροπής ανόργανων και οργανικών συστατικών, νερού, ενέργειας καθώς και διάφορες χημικές ουσίες, το οικολογικό ενδιαίτημα για πολυποίκιλους οργανισμούς που διαβιούν στο εσωτερικό ή την επιφάνειά του και φυσικό και πολιτιστικό περιβάλλον για την ανθρωπότητα. Το έδαφος αποτελεί το υπόστρωμα κάθε ανθρώπινης δραστηριότητας ενώ ταυτόχρονα είναι στοιχείο του τοπίου και της πολιτιστικής κληρονομιάς. Η περιοχή προγραμματισμού διαθέτει περιορισμένους εδαφικούς πόρους, ως αποτέλεσμα του νησιωτικού της χαρακτήρα.

Οι βασικοί κίνδυνοι για τους εδαφικούς πόρους της ΠΠΣ είναι η διάβρωση των εδαφών, η απερίμωση και η ρύπανση.

Βιοποικιλότητα – Χλωρίδα και πανίδα

Τόσο στην ελληνικό τμήμα της περιοχής προγραμματισμού όσο και στο κυπριακό απαντώνται πολυάριθμοι οικότοποι που φιλοξενούν σπάνια και προστατευόμενα είδη και στηρίζουν οικοσυστήματα με ιδιαίτερη οικολογική σημασία. Περιλαμβάνονται 137 περιοχές (98 στο ελληνικό τμήμα από τις 359 του συνόλου της χώρας και 39 στη Κύπρο) υποψήφιες προς ένταξη στο πανευρωπαϊκό δίκτυο προστατευόμενων περιοχών Natura 2000, όπως ορίζονται από τις οδηγίες 92/43/ΕΟΚ και 79/409/ΕΟΚ.

Οι σημαντικότερες απειλές για την βιοποικιλότητα της ΠΠΣ είναι η ρύπανση του εδάφους και των νερών από ανθρωπογενείς δραστηριότητες, η υπέρμετρη αύξηση των ανθρώπινων δραστηριοτήτων στην παράκτια περιοχή, φυσικές ή ανθρωπογενούς προέλευσης καταστροφές των οικοτόπων (πυρκαγιές, πετρελαιοκηλίδες), η εντατική γεωργία και η αλόγιστη χρήση φυτοφαρμάκων, η εντατική αλιεία και η ακούσια ή εκούσια εισαγωγή ξενικών ειδών στα οικοσυστήματα.

Τοπίο

Το φυσικό κοινό χαρακτηριστικό της περιοχής προγραμματισμού είναι ο νησιωτικός της χαρακτήρας. Σε αυτή περιλαμβάνονται πάνω από 100 μικρότερα και μεγαλύτερα νησιά και πολυάριθμες βραχονησίδες. Τα νησιά εμφανίζουν μεγάλη ποικιλία παράκτιων οικοτόπων όπως βραχώδεις ακτές λιγότερο ή περισσότερο απότομης κλίσης, αμμώδεις παραλίες με μεγάλη ή μικρή οριζόντια ή κάθετη έκταση, ανοιχτοί και κλειστοί κόλποι, οξύληκτα ή στρογγυλεμένα ακρωτήρια κτλ, συνθέτοντας ένα ιδιαίτερο και σημαντικής αισθητικής αξίας τοπίο. Στα μεγάλα νησιά όπως η Κύπρος, η Κρήτη, η Μυτιλήνη, η Χίος κτλ το χέρσο κομμάτι εμφανίζει ποικιλομορφία ανάλογη με τα γεωμορφολογικά χαρακτηριστικά, την έκταση, το ύψος και την κλίση των ορεινών και πεδινών περιοχών.

Σήμερα ο φυσικός πλούτος, το ιδιαίτερο τοπίο και το σημαντικό πολιτισμικό απόθεμα του νησιωτικού χώρου αποτελούν πόλο έλξης χιλιάδων τουριστών κάθε χρόνο και την σημαντικότερη πηγή εσόδων για τους κατοίκους τους.

Πολιτιστική κληρονομιά

Η ανθρώπινη παρουσία σε κάποια από τα νησιά της περιοχής σύμφωνα με ανασκαφικά ευρήματα (Χαροκοιτία Κύπρου, Λέσβος) χρονολογείται από την παλαιολιθική και νεολιθική εποχή, ενώ σε πολλά από αυτά αναπτύχθηκαν και ήκμασαν σημαντικοί πολιτισμοί τα ιστορικά χρόνια αφήνοντας πίσω τους σημαντικά ιστορικά μνημεία.

Τα μνημεία που έχουν ανακηρυχθεί από την UNESCO ως μνημεία παγκόσμιας πολιτιστικής κληρονομιάς στην ελληνική περιοχή είναι το Πυθαγόρειο και το Ηραίο στη Σάμο, το ιστορικό κέντρο (Χώρα) και το Μοναστήρι του Αγ. Ιωάννη στην Πάτμο, η Μεσαιωνική Πόλη της Ρόδου και η Νέα Μονή στη Χίο, ενώ έχει προταθεί η εγγραφή της Κνωσού (Κρήτη). Αντίστοιχα, στην Κύπρο συμπεριλαμβάνονται, μεταξύ άλλων, οι αρχαιότητες της Πάφου, η νεολιθική Χοιροκιτία και οι δέκα Βυζαντινές εκκλησίες του Τροόδους.

Οι παραδοσιακοί οικισμοί και τα ιστορικά κέντρα πόλεων αποτελούν επίσης βασικά στοιχεία της παραδοσιακής αρχιτεκτονικής και πολιτιστικής κληρονομιάς.

Ανθρώπινη υγεία

Στην περιοχή προγραμματισμού αντιστοιχούν κατά μέσο όρο 458 κλίνες, 319 ιατροί και 378 νοσηλευτές ανά 100.000 κατοίκους. Λόγω του νησιωτικού χαρακτήρα της περιοχής προγραμματισμού υπάρχει ελλιπής κάλυψη εξειδικευμένου ανθρώπινου δυναμικού στον τομέα της υγείας.

Στο Βόρειο Αιγαίο οι δείκτες που αφορούν στην αναλογία κλινών, ιατρών και νοσηλευτικού προσωπικού βρίσκονται χαμηλότερα από τον αντίστοιχο εθνικό μέσο όρο. Στο Νότιο Αιγαίο η αναλογία νοσοκομειακών κλινών θεωρείται επαρκής, καθώς βρίσκεται πάνω από τον εθνικό μέσο

όρο, ο βαθμός όμως της παρεχόμενης κάλυψης και των υπηρεσιών περίθαλψης παραμένει χαμηλός, κυρίως λόγω των ελλείψεων σε ανθρώπινο δυναμικό (ιατροί, ειδικότητες, νοσηλευτικό προσωπικό).

Η Κρήτη έχει να επιδείξει ιδιαίτερα ικανοποιητικούς δείκτες σε ότι αφορά τις υποδομές υγείας και υπερβαίνει τους αντίστοιχους δείκτες σε επίπεδο χώρας (αναλογία κλινών, ιατρών, νοσηλευτικού προσωπικού). Στην Κύπρο οι δείκτες που αφορούν την αναλογία κλινών και ιατρών βρίσκονται σε χαμηλότερα επίπεδα σε σύγκριση με την Ελλάδα, και ιδιαίτερα στις περιοχές της υπαίθρου παρατηρούνται προβλήματα προσβασιμότητας στις υπηρεσίες υγείας.

Πληθυσμός – Υλικά περιουσιακά στοιχεία

Ο πληθυσμός στην περιοχή συνεργασίας ανέρχεται στους 1.700.852 κατοίκους, εκ των οποίων οι 997.323 βρίσκονται στην επιλέξιμη περιοχή της Ελλάδας (9,1% του πληθυσμού της Ελλάδας) και 703.529 στην Κύπρο, σύμφωνα με τα στοιχεία της απογραφής του 2001.

Οι ανισότητες μεταξύ των νησιών του Νοτίου και Ανατολικού Αιγαίου εντοπίζονται στη διαφοροποίηση της έντασης των παρακάτω προβλημάτων:

- Προβλήματα προσβασιμότητας σε αγαθά και υπηρεσίες στα μικρά νησιά και τις απομακρυσμένες από την ηπειρωτική χώρα περιοχές
- Το παραγωγικό πρότυπο προσανατολίζεται στην τουριστική ανάπτυξη η οποία σε πολλά νησιά, μεσαίου και μικρού μεγέθους, εξελίσσεται σε μοναδική ουσιαστικά πηγή εσόδων.
- Εποχικότητα. Τόσο τα δημογραφικά, όσο και τα κοινωνικοοικονομικά δεδομένα της περιοχής εμφανίζουν μεγάλες διακυμάνσεις μεταξύ της θερινής και της χειμερινής περιόδου.
- Τόποι συγκέντρωσης δεύτερης και παραθεριστικής κατοικίας ως συνέπεια της εποχικής πληθυσμιακής συγκέντρωσης. Η δόμηση του φυσικού περιβάλλοντος και η εξάντληση του διαθέσιμου χώρου είναι από τα βασικά αποτελέσματα της προηγούμενης κοινωνικής τάσης. Παράλληλα, στην Κύπρο οι περιοχές της υπαίθρου και ιδιαίτερα οι ορεινές περιοχές είναι αραιοκατοικημένες, ενώ παρουσιάζουν έντονες τάσεις υστέρησης, γήρανσης του πληθυσμού και διαρροής προς τα αστικά κέντρα.

Παραγωγικοί τομείς

- Σε ότι αφορά τα κύρια χαρακτηριστικά του οικονομικού περιβάλλοντος στην ΠΠΣ ισχύουν τα εξής:
- ο πρωτογενής τομέας υπολείπεται σε ποσοστό συμμετοχής έναντι των άλλων δύο τομέων, αλλά έχει σημαντική παρουσία στις περιφέρειες Βορείου Αιγαίου και Κρήτης,
- ο δευτερογενής τομέας συμμετέχει με μεγαλύτερο ποσοστό στην συνολική ΑΠΑ σε σχέση με τον πρωτογενή τομέα,
- ο τριτογενής τομέας αποτελεί τον κυρίαρχο παραγωγικό τομέα στην επιλέξιμη περιοχή με ιδιαίτερα υψηλό ποσοστό στο Νότιο Αιγαίο/Δωδεκάνησα, την Κρήτη και την Κύπρο, κυρίως λόγω του ανεπτυγμένου τουριστικού κλάδου.
- Ο πρωτογενής και ο δευτερογενής τομέας παρουσιάζουν διαχρονικά πτωτικές τάσεις,
- Ο δευτερογενής τομέας εμφανίζει σημαντική παρουσία στην Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου και στην Κύπρο.
- Η διασύνδεση του πρωτογενούς με τον δευτερογενή και τριτογενή τομέα είναι σχετικά περιορισμένη.
- Υφίσταται μεγάλος αριθμός ΜΜΕ και ΠΜΕ οικογενειακού κυρίως χαρακτήρα, με βασικά στοιχεία την εσωστρέφεια, την περιορισμένη χρήση των ΤΠΕ, καθώς και την αδυναμία παραγωγής ανταγωνιστικών προϊόντων και υπηρεσιών.

Λιερέυνηση και αξιολόγηση των επιπτώσεων του προγράμματος στο περιβάλλον

Για την αξιολόγηση των ενδεχόμενων επιπτώσεων του Προγράμματος Ελλάδα-Κύπρος στο περιβάλλον σε πρώτη φάση προσδιορίστηκαν οι περιβαλλοντικοί στόχοι ανά περιβαλλοντικό μέσο και τα παράγωγα μεθοδολογικά ερωτήματα ως προς την συμβολή του προγράμματος στην επίτευξη των τεθέντων στόχων. Τα μεθοδολογικά ερωτήματα που προκύπτουν από την προαναφερθείσα διαδικασία για κάθε περιβαλλοντικό μέσο συνοψίζονται στη συνέχεια:

Ατμόσφαιρα - Κλίμα

- ✓ Θα οδηγήσει η εφαρμογή του ΔΠΣ Ελλάδα-Κύπρος σε μείωση της ατμοσφαιρικής ρύπανσης και της εκπομπής αερίων του θερμοκηπίου;
- ✓ Η εφαρμογή του ΔΠΣ Ελλάδα-Κύπρος αναμένεται να συμβάλει στην αύξηση της συμμετοχής ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στο ενεργειακό μίγμα της περιοχής συνεργασίας;

Έδαφος

- ✓ Θα οδηγήσει η εφαρμογή του ΔΠΣ Ελλάδα-Κύπρος σε μείωση της ρύπανσης του εδάφους από αστικά στερεά απόβλητα και γεωργικά κατάλοιπα;
- ✓ Θα επηρεάσει η εφαρμογή του ΔΠΣ Ελλάδα-Κύπρος την απώλεια εδαφικών πόρων από το φαινόμενο της διάβρωσης των εδαφών και της ερημοποίησης;

Νερό

- ✓ Θα βοηθήσει η εφαρμογή του ΔΠΣ Ελλάδα-Κύπρος στην Ορθολογική διαχείριση των υδατικών πόρων και στην βελτίωση της διαθεσιμότητας γλυκού νερού στις νησιωτικές περιοχές;
- ✓ Προωθεί το ΔΠΣ Ελλάδα-Κύπρος την εφαρμογή της Οδηγίας 2000/60 και τον στόχο της επίτευξης καλής κατάστασης στα υδατικά σώματα της περιοχής συνεργασίας;

Βιοποικιλότητα, Χλωρίδα – Πανίδα

- ✓ Προβλέπονται στο πρόγραμμα δράσεις για την προστασία της θαλάσσιας και χερσαίας βιοποικιλότητας στην περιοχή;
- ✓ Η εφαρμογή του προγράμματος θα συμβάλλει στην προστασία των ευαίσθητων και οικολογικά σημαντικών οικοτόπων ;
- ✓ Περιλαμβάνει το πρόγραμμα δράσεις που συμβάλλουν στην προστασία και ορθολογιστική διαχείριση των αλιευτικών αποθεμάτων;
- ✓ Προβλέπονται στο ΠΔΣ Ελλάδα-Κύπρος δράσεις που θα ενισχύσουν την προστασία της σπάνιας, ενδημικής και απειλούμενης χλωρίδας και πανίδας;

Πληθυσμός-Υλικά περιουσιακά στοιχεία

- ✓ Θα ενισχυθεί μέσω της εφαρμογής του προγράμματος η δημογραφική κατάσταση των νησιών της περιοχής συνεργασίας;
- ✓ Συμβάλλει το πρόγραμμα στην βελτίωση των συνθηκών ζωής και εργασίας των κατοίκων της περιοχής συνεργασίας;
- ✓ Συμβάλλει το πρόγραμμα στην οικονομική ανάπτυξη της περιοχής και την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων στην περιοχή συνεργασίας;
- ✓ Βελτιώνει η εφαρμογή του προγράμματος την προσβασιμότητα της περιοχής;

Ανθρώπινη υγεία

- ✓ Μπορεί το πρόγραμμα να συμβάλλει στην ενίσχυση των περιβαλλοντικών υποδομών;
- ✓ Βελτιώνεται μέσω του προγράμματος η πρόσβαση των κατοίκων σε υπηρεσίες υγείας;

Πολιτιστική κληρονομιά

- ✓ Κινείται το ΠΔΣ Ελλάδα-Κύπρος σε κατεύθυνση διαφύλαξης της ιστορικής κληρονομιάς και των παραδοσιακών στοιχείων της περιοχής;

- ✓ Προωθείται η προστασία και ανάδειξη του αρχαιολογικού πλούτου της περιοχής προγραμματισμού μέσω του ΠΔΣ Ελλάδα-Κύπρος;
- ✓ Ενισχύεται η ανάπτυξη πολιτισμικών δεσμών και η ανταλλαγή πολιτισμικού προϊόντος μεταξύ των χωρών της περιοχής συνεργασίας από τις δράσεις του προγράμματος;

Τοπίο

- ✓ Θα συμβάλλει η υλοποίηση του ΠΔΣ Ελλάδα-Κύπρος στην προστασία και ανάδειξη του γραφικού και παραδοσιακού χαρακτήρα της περιοχής και της παραδοσιακής αρχιτεκτονικής;
- ✓ Θα βοηθήσει το πρόγραμμα στην προστασία του φυσικού τοπίου των νησιών, των δασών και της άγριας φύσης ;

Το αποτέλεσμα της αξιολόγησης αυτής αποτυπώθηκε και σχολιάστηκε από την ΣΜΠΕ. Σύνοψη των πορισμάτων που εξήχθησαν από την προηγούμενη διαδικασία για κάθε πεδίο παρέμβασης του προγράμματος, παρουσιάζεται στους ακόλουθους πίνακες .

Δεδομένου ότι το πρόγραμμα δεν οριοθετεί συγκεκριμένες κατηγορίες έργων που θεωρούνται επιλέξιμες, η αξιολόγηση περιορίζεται σε περισσότερο ποιοτική παρά ποσοτική διερεύνηση των αναμενόμενων επιπτώσεων. Βασικές εισροές για την αξιολόγηση αποτελούν:

- Ο στρατηγικός προσανατολισμός του προγράμματος και η ανάλυση των πεδίων παρέμβασής του.
- Τα ενδεικτικά έργα που αναφέρονται για κάθε πεδίο παρέμβασης
- Τα αποτελέσματα υλοποίησης και οι πράξεις που εντάχθηκαν στο πρόγραμμα Interreg IIIA Ελλάδα-Κύπρος της περιόδου 2000-2006.

Οι συμβολισμοί που χρησιμοποιούνται στους παρακάτω πίνακες αντιστοιχούν στον είδος της επίπτωσης που αναμένεται να έχουν οι δράσεις του ΕΠ Ελλάδα – Κύπρος σε κάθε πεδίο παρέμβασης και συγκεκριμένα:

- Αρνητική επίπτωση των δράσεων του πεδίου παρέμβασης στον εξεταζόμενο περιβαλλοντικό μέσο – τομέα.
- (-) Έμμεση ή δευτερογενώς αρνητική επίπτωση των δράσεων του πεδίου παρέμβασης στον εξεταζόμενο περιβαλλοντικό μέσο – τομέα.
- 0 Ουδέτερη σχέση των δράσεων του πεδίου παρέμβασης στον εξεταζόμενο περιβαλλοντικό μέσο – τομέα.
- (+) Έμμεση ή δευτερογενώς θετική επίπτωση των δράσεων του πεδίου παρέμβασης στον εξεταζόμενο περιβαλλοντικό μέσο – τομέα.
- + Θετική επίπτωση των δράσεων του πεδίου παρέμβασης στον εξεταζόμενο περιβαλλοντικό μέσο – τομέα.

ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 1: ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ					
Πεδίο παρέμβασης: Επιχειρηματικότητα					
Ειδικός αναπτυξιακός στόχος: Ε.Σ 1: Ενίσχυση Επιχειρηματικότητας.	Προβλεπόμενες δράσεις:				
	1. Δράσεις βελτίωσης εξωστρέφειας επιχειρήσεων και επιχειρηματικών φορέων (προβολή, δικτύωση, προώθηση). 2. Ενίσχυση δράσεων υιοθέτησης νέων τεχνολογιών. 3. Δράσεις διαφοροποίησης, προβολής και προώθησης τοπικών προϊόντων				
Επιπτώσεις δράσεων του πεδίου παρέμβασης στους περιβαλλοντικούς τομείς					
Βιοποικιλότητα Χλωρίδα-Πανίδα	0	Νερό	0	Έδαφος 0	Ατμόσφαιρα - Κλίμα 0
Πληθυσμός-Υλικά	+	Ανθρώπινη υγεία	0	Τοπίο 0	Πολιτισμική 0

περιουσιακά στοιχεία				κληρονομιά	
Σχολιασμός επιπτώσεων					
<p>Ο στόχοι που θέτει το πρόγραμμα για την επιχειρηματικότητα δεν περιλαμβάνουν δράσεις που θα μπορούσαν να επηρεάσουν την κατάσταση του φυσικού περιβάλλοντος.</p> <p>Δεν προβλέπεται η υλοποίηση κατασκευών και έργων μεγάλης κλίμακας που ενδεχόμενα θα είχαν σημαντικές δυσμενείς επιπτώσεις στα βιοτικά αβιοτικά και ανθρωπογενή περιβαλλοντικά στοιχεία.</p> <p>Η ενίσχυση που παρέχει το πρόγραμμα για την ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας αναμένεται ότι θα προωθήσει την ανταγωνιστικότητα της περιοχής συνεργασίας.</p>					
Πεδίο παρέμβασης: Έρευνα - Τεχνολογία - Καινοτομία					
Ειδικός αναπτυξιακός στόχος: Ε.Σ 2: Ενίσχυση Έρευνας - Τεχνολογίας και Καινοτομίας.		Προβλεπόμενες δράσεις: 1. Προώθηση και Ενίσχυση της συνεργασίας Πανεπιστημιακών και ερευνητικών ινστιτούτων και ενίσχυση δραστηριοτήτων έρευνας και τεχνολογικής			
Επιπτώσεις δράσεων του πεδίου παρέμβασης στους περιβαλλοντικούς τομείς					
Βιοποικιλότητα Χλωρίδα-Πανίδα	0	Νερό	0	Έδαφος	0
Πληθυσμός-Υλικά περιουσιακά στοιχεία	+	Ανθρώπινη υγεία	0	Τοπίο	0
				Ατμόσφαιρα - Κλίμα	0
				Πολιτιστική κληρονομιά	0
Σχολιασμός επιπτώσεων					
<p>Η ενίσχυση της έρευνας, η ανάπτυξη της τεχνολογίας και η προώθηση της καινοτομίας μέσω της συνεργασίας των ερευνητικών φορέων και ιδρυμάτων των δύο χωρών αναμένεται να συμβάλλει στην αναβάθμιση του ρόλου τους στην περιοχή συνεργασίας.</p>					
Πεδίο παρέμβασης: Ανθρώπινο Δυναμικό					
Ειδικός αναπτυξιακός στόχος: Ε.Σ 3: Ενίσχυση Ανθρώπινου Δυναμικού		Προβλεπόμενες δράσεις: 1. Δράσεις κατάρτισης Στελεχών Δημόσιου και Ιδιωτικού Τομέα. 2. Συνεργασίες Πανεπιστημιακών Ιδρυμάτων (κοινά μεταπτυχιακά προγράμματα, ανταλλαγές φοιτητών).			
Επιπτώσεις δράσεων του πεδίου παρέμβασης στους περιβαλλοντικούς τομείς					
Βιοποικιλότητα Χλωρίδα-Πανίδα	0	Νερό	0	Έδαφος	0
Πληθυσμός-Υλικά περιουσιακά στοιχεία	(+)	Ανθρώπινη υγεία	0	Τοπίο	0
				Ατμόσφαιρα - Κλίμα	0
				Πολιτιστική κληρονομιά	0
Σχολιασμός επιπτώσεων					
<p>Δεν θεωρείται ότι οι δράσεις αυτές μπορούν να μεταβάλλουν πρωτογενώς την κατάσταση των υπό εξέταση περιβαλλοντικών μέσων. Παρόλα αυτά η απόκτηση επιπλέον γνώσεων στο πλαίσιο προγραμμάτων κατάρτισης συμβάλλει στην αναβάθμιση των ικανοτήτων του πληθυσμού της περιοχής συνεργασίας .</p>					
ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 2: ΦΥΣΙΚΟ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ					
Πεδίο παρέμβασης: Περιβαλλοντική προστασία και πρόληψη κινδύνων					
Ειδικός αναπτυξιακός στόχος: Ε.Σ 4: Αξιοποίηση και διαχείριση φυσικών		Προβλεπόμενες δράσεις: 1. Προστασία, ανάδειξη και ορθολογική διαχείριση τόπων φυσικών πόρων			

και πολιτιστικών πόρων. Ε.Σ 5: Πρόληψη και διαχείριση φυσικών και τεχνολογικών κινδύνων.	& ευαίσθητων περιοχών. 2. Δράσεις περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης, προβολής, δικτύωσης. 3. Πρόληψη, έλεγχος και διαχείριση φυσικών και τεχνολογικών κινδύνων (θαλάσσια ρύπανση, πυρκαγιές, σεισμούς, κλπ)						
Επιπτώσεις δράσεων του πεδίου παρέμβασης στους περιβαλλοντικούς τομείς							
Βιοποικιλότητα Χλωρίδα-Πανίδα	+	Νερό	+	Έδαφος	+	Ατμόσφαιρα - Κλίμα	+
Πληθυσμός-Υλικά περιουσιακά στοιχεία	(+)	Ανθρώπινη υγεία	(+)	Τοπία	(+)	Πολιτιστική κληρονομιά	0
Σχολιασμός επιπτώσεων							
Η θετική επίπτωση των δράσεων του παρόντος πεδίου παρέμβασης στο βιοτικό και αβιοτικό περιβάλλον είναι προφανής. Ο βαθμός στον οποίο θα ωφεληθεί ο καθένας από τους περιβαλλοντικούς τομείς εξαρτάται από το είδος και την σημασία των δράσεων που θα προταθούν και θα ενταχθούν στο πρόγραμμα.							
Πεδίο παρέμβασης: Πολιτισμός							
Ειδικό αναπτυξιακό στόχο: Ε.Σ 4: Αξιοποίηση και διαχείριση φυσικών και πολιτιστικών πόρων. Ε.Σ 5: Πρόληψη και διαχείριση φυσικών και τεχνολογικών κινδύνων.	Προβλεπόμενες δράσεις: 1. Τουριστική αξιοποίηση του πολιτιστικού προϊόντος της Περιοχής Συνεργασίας και βελτίωση των πολιτιστικών υπηρεσιών. 2. Δράσεις για την ενίσχυση του σύγχρονου πολιτισμού και των πολιτιστικών εκδηλώσεων υψηλής ποιότητας. 3. Συνδυασμένη προβολή και δικτύωση, διασφάλιση συνθηκών εύκολης πρόσβασης και επισκεψιμότητας και οργάνωση θεματικών διαδρομών, με σκοπό την αξιοποίησή της περιβαλλοντικής και πολιτιστικής κληρονομιάς						
Επιπτώσεις δράσεων του πεδίου παρέμβασης στους περιβαλλοντικούς τομείς							
Βιοποικιλότητα Χλωρίδα-Πανίδα	0	Νερό	0	Έδαφος	0	Ατμόσφαιρα - Κλίμα	0
Πληθυσμός-Υλικά περιουσιακά στοιχεία	(+)	Ανθρώπινη υγεία	0	Τοπία	+	Πολιτιστική κληρονομιά	+
Σχολιασμός επιπτώσεων							
Η αξιοποίηση του πλούσιου πολιτισμικού αποθέματος και της ιστορικής κληρονομιάς της περιοχής αναμένεται να αναβαθμίσει την ποιότητα ζωής των κατοίκων της περιοχής προσφέροντάς τους εναλλακτικές διεξόδους ψυχαγωγίας, ενημέρωσης και επικοινωνίας και να συσφίξει τους κοινούς πολιτισμικούς δεσμούς μεταξύ των δύο κρατών.							
Πεδίο παρέμβασης: Ανθρώπινο Δυναμικό							
Ειδικό αναπτυξιακό στόχο: Ε.Σ 4: Αξιοποίηση και διαχείριση φυσικών και πολιτιστικών πόρων. Ε.Σ 5: Πρόληψη και διαχείριση φυσικών και τεχνολογικών κινδύνων.	Προβλεπόμενες δράσεις: 1. Δράσεις κατάρτισης Στελεχών Δημόσιου και Ιδιωτικού Τομέα						
Επιπτώσεις δράσεων του πεδίου παρέμβασης στους περιβαλλοντικούς τομείς							
Βιοποικιλότητα	0	Νερό	0	Έδαφος	0	Ατμόσφαιρα - Κλίμα	0

Χλωρίδα-Πανίδα			
Πληθυσμός-Υλικά περιουσιακά στοιχεία (+)	Ανθρώπινη υγεία 0	Τοπίο 0	Πολιτιστική κληρονομιά 0
Σχολιασμός επιπτώσεων			
<p>Δεν θεωρείται ότι οι δράσεις αυτές μπορούν να μεταβάλλουν πρωτογενώς την κατάσταση των υπό εξέταση περιβαλλοντικών μέσων. Παρόλα αυτά η απόκτηση επιπλέον δεξιοτήτων στο πλαίσιο προγραμμάτων κατάρτισης συμβάλλει στην αναβάθμιση των ικανοτήτων του πληθυσμού της περιοχής συνεργασίας και με αυτήν την έννοια μπορεί να θεωρηθεί ότι έχει θετική επίπτωση σε αυτόν.</p>			

ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 3: ΠΡΟΣΒΑΣΙΜΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΠΕΡΙΟΧΗΣ

Πεδίο παρέμβασης: Ασφάλεια Περιοχής

Ειδικός αναπτυξιακός στόχος: Ε.Σ 6: Ενίσχυση της Ασφάλειας της περιοχής.	Προβλεπόμενες δράσεις: 1. Ανάπτυξη συστημάτων επιτήρησης θαλάσσιου και εναέριου χώρου. 2. Δράσεις βελτίωσης ασφάλειας στις πύλες εισόδου
---	---

Επιπτώσεις δράσεων του πεδίου παρέμβασης στους περιβαλλοντικούς τομείς

Βιοποικιλότητα Χλωρίδα-Πανίδα 0	Νερό 0	Έδαφος 0	Ατμόσφαιρα - Κλίμα 0
Πληθυσμός-Υλικά περιουσιακά στοιχεία 0	Ανθρώπινη υγεία 0	Τοπίο 0	Πολιτιστική κληρονομιά 0

Σχολιασμός επιπτώσεων

Η δράση του ΠΔΣ στον τομέα της ασφάλειας δεν αναμένεται να επηρεάσει την κατάσταση του περιβάλλοντος της περιοχής.

Πεδίο παρέμβασης: Μεταφορές και Επικοινωνίες

Ειδικό αναπτυξιακό στόχο: Ε.Σ 7: Βελτίωση των συστημάτων μεταφορών και επικοινωνιών. Ε.Σ 8: Βελτίωση της πρόσβασης σε δίκτυα πληροφόρησης και επικοινωνίας.	Προβλεπόμενες δράσεις: 1. Χρήση ΤΠΕ σε θέματα μεταφορών. 2. Ανάπτυξη και διαχείριση εφαρμογών πρόσβασης σε δίκτυα πληροφόρησης και επικοινωνιών στην κατεύθυνση εξυπηρέτησης του πολίτη
--	--

Επιπτώσεις δράσεων του πεδίου παρέμβασης στους περιβαλλοντικούς τομείς

Βιοποικιλότητα Χλωρίδα-Πανίδα 0	Νερό 0	Έδαφος 0	Ατμόσφαιρα - Κλίμα 0
Πληθυσμός-Υλικά περιουσιακά στοιχεία +	Ανθρώπινη υγεία +	Τοπίο 0	Πολιτιστική κληρονομιά 0

Σχολιασμός επιπτώσεων

Η βελτίωση των επικοινωνιών και των μεταφορών που προωθείται από τις δράσεις στο συγκεκριμένο πεδίο παρέμβασης αποτελεί κομβικής σημασίας θέμα στην κατεύθυνση άρσης της απομόνωσης των πληθυσμών του νησιωτικού χώρου.

Πεδίο παρέμβασης: Ανθρώπινο Δυναμικό

Ειδικός αναπτυξιακός στόχος: Ε.Σ 6: Ενίσχυση της Ασφάλειας της περιοχής. Ε.Σ 7: Βελτίωση των συστημάτων μεταφορών και επικοινωνιών.	Προβλεπόμενες δράσεις: 1. Δράσεις κατάρτισης Στελεχών Δημόσιου και Ιδιωτικού Τομέα.
--	---

Ε.Σ 8: Βελτίωση της πρόσβασης σε δίκτυα πληροφόρησης και επικοινωνίας.					
Επιπτώσεις δράσεων του πεδίου παρέμβασης στους περιβαλλοντικούς τομείς					
Βιοποικιλότητα	0	Νερό	0	Έδαφος	0
Χλωρίδα-Πανίδα				Ατμόσφαιρα - Κλίμα	0
Πληθυσμός-Υλικά περιουσιακά στοιχεία	(+)	Ανθρώπινη υγεία	0	Τοπίο	0
				Πολιτιστική κληρονομιά	0
Σχολιασμός επιπτώσεων					
Σύμφωνα με τον σχεδιασμό του προγράμματος οι δράσεις κατάρτισης του ανθρώπινου δυναμικού αποτελούν συμπληρωματικές δράσεις. Οι παρεμβάσεις αφορούν στην ενίσχυση του ανθρώπινου δυναμικού και λειτουργούν υποστηρικτικά στις άλλες παρεμβάσεις του Άξονα Προτεραιότητας.					

Άξονας Προτεραιότητας 4: Τεχνική Υποστήριξη

Ο Άξονας προτεραιότητας 4 αποτελεί ένα εργαλείο για την ενίσχυση της διαχείρισης και των δομών λειτουργίας του προγράμματος. Έτσι η εφαρμογή του άξονα προτεραιότητας 4 δεν αναμένεται να έχει οποιαδήποτε άμεση επίπτωση στο εξωτερικό του προγράμματος περιβάλλον.

4.12.2 Περιγραφή της δημόσιας διαβούλευσης επί της ΣΜΠΕ στο πλαίσιο της διαδικασίας ΣΠΕ

Λόγω του διασυνοριακού χαρακτήρα του προγράμματος σχεδιάστηκαν και εφαρμόστηκαν διακριτές διαδικασίες διαβούλευσης στις δύο χώρες, την Ελλάδα και την Κύπρο. Οι διαδικασίες αυτές είναι σύμφωνες με τις σχετικές προβλέψεις περί διαβούλευσης της Οδηγίας 2001/42/ΕΚ και ακολούθησαν τις διαδικασίες που προβλέπονται στα νομοθετήματα ενσωμάτωσης της Οδηγίας στις δύο χώρες (Ελλάδα: ΚΥΑ ΥΠΕΧΩΔΕ/ΕΥΠΕ/οικ.107017/2006, Κύπρος: Νόμος 102 (Ι) 2005).

Πιο συγκεκριμένα στην Ελλάδα έλαβαν χώρα οι εξής δράσεις από την πλευρά της Αρχής Σχεδιασμού και της Αρμόδιας (περιβαλλοντικής) Αρχής:

1. Με το με α.π. οικ.130685/5.7.2007 έγγραφο της ΕΥΠΕ του ΥΠΕΧΩΔΕ (Αρμόδια (περιβαλλοντική) Αρχή), διαβιβάστηκε, σύμφωνα με το άρθρο 7 της ΚΥΑ ΥΠΕΧΩΔΕ/ΕΥΠΕ/οικ.107017/2006, από ένας (1) φάκελος της ΣΜΠΕ προς:

- ο τα Υπουργεία:
 - i. Πολιτισμού
 - ii. Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων
 - iii. Εμπορικής Ναυτιλίας
 - iv. Ανάπτυξης
 - v. Μεταφορών και Επικοινωνιών
 - vi. Τουριστικής Ανάπτυξης
 - vii. Αιγαίου και Νησιωτικής Πολιτικής
 - viii. Οικονομίας και Οικονομικών
- ο την Κεντρική Υπηρεσία Υδάτων,

- ο τη Διεύθυνση Χωροταξίας,
- ο τη Διεύθυνση Ελέγχου Ατμοσφαιρικής Ρύπανσης και Θορύβου και τα Τμήματα Διαχείρισης Φυσικού Περιβάλλοντος και Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων της Διεύθυνσης Περιβαλλοντικού Σχεδιασμού του ΥΠΕΧΩΔΕ,
- ο τους Οργανισμούς Ρυθμιστικού Σχεδίου και Προστασίας Περιβάλλοντος Αθήνας και Θεσσαλονίκης,
- ο τα Περιφερειακά Συμβούλια των δεκατριών (13) Περιφερειών της Χώρας,
- ο την Αρχή Σχεδιασμού (Υπηρεσία Διαχείρισης Προγραμμάτων Κοινοτικής Πρωτοβουλίας INTERREG της Γενικής Γραμματείας Επενδύσεων και Ανάπτυξης του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών), προκειμένου να δημοσιοποιήσει τη ΣΜΠΕ στο κοινό

2. Στις 18.7.2007 εστάλη από την Αρχή Σχεδιασμού σε δύο εφημερίδες εθνικής εμβέλειας ανακοίνωση σχετικά με την έναρξη της διαδικασίας διαβούλευσης του προγράμματος, ενημερώνοντας για την ανάρτηση του προγράμματος και της ΣΜΠΕ στην ιστοσελίδα της Αρχής Σχεδιασμού. Η ημερομηνία δημοσίευσης ήταν η 20^η/7/2007).

3. Με ευθύνη της Αρχής Σχεδιασμού αναρτήθηκαν στην ιστοσελίδα της το Πρόγραμμα και η ΣΜΠΕ και εκκινήθηκε η διαδικασία διαβούλευσης για διάρκεια 30 ημερών (από 20.7.2007 έως 20.8.2007).

4. Με το με α.π. 304439/ΥΔ10577/6.9.2007 έγγραφο της Αρχής Σχεδιασμού διαβιβάστηκαν στην ΕΥΠΕ του ΥΠΕΧΩΔΕ τα δύο αποκόμματα εφημερίδων με την σχετική για τη δημοσιοποίηση της ΣΜΠΕ προς το κοινό ανακοίνωση (Α.Π. ΥΠΕΧΩΔΕ/ΕΥΠΕ/132628/7.9.2007).

Στο πλαίσιο των προαναφερθεισών δράσεων διαβούλευσης ελήφθησαν απαντήσεις-γνωμοδοτήσεις επί της ΣΜΠΕ με τα αναφερόμενα έγγραφα από τους εξής φορείς:

1. Το με α.π. οικ.24416/16.7.2007 έγγραφο της Γραμματείας Περιφερειακού Συμβουλίου της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας με το οποίο διαβιβάστηκε στην ΕΥΠΕ του ΥΠΕΧΩΔΕ η γνωμοδότηση με αριθ. απόφασης 9/2007 του Περιφερειακού Συμβουλίου επί της ΣΜΠΕ (Α.Π. ΥΠΕΧΩΔΕ/ΕΥΠΕ/130912/16.7.2007).
2. Το με α.π. 8224/25/07/17.7.2007 έγγραφο της Διεύθυνσης Λιμενικών Υποδομών του Υπουργείου Εμπορικής Ναυτιλίας (Α.Π. ΥΠΕΧΩΔΕ/ΕΥΠΕ/131101/18.7.2007).
3. Το με α.π. 2400/26.7.2007 έγγραφο του Οργανισμού Ρυθμιστικού Σχεδίου και Προστασίας Περιβάλλοντος Θεσσαλονίκης (Α.Π. ΥΠΕΧΩΔΕ/ΕΥΠΕ/131657/3.8.2007).
4. Το με α.π. 144013/13.8.2007 έγγραφο της Διεύθυνσης Ελέγχου, Ατμοσφαιρικής Ρύπανσης και Θορύβου του ΥΠΕΧΩΔΕ (Α.Π. ΥΠΕΧΩΔΕ/ΕΥΠΕ/132404/3.9.2007).
5. Το με α.π. 169482/3072/16.8.2007 έγγραφο του Τμήματος Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων της Διεύθυνσης Περιβαλλοντικού Σχεδιασμού του ΥΠΕΧΩΔΕ (Α.Π. ΥΠΕΧΩΔΕ/ΕΥΠΕ/132403/3.9.2007).
6. Το με α.π. 42590/945/29.8.2007 έγγραφο της Διεύθυνσης Πιστοποίησης του Υπουργείου Μεταφορών και Επικοινωνιών (Α.Π. ΥΠΕΧΩΔΕ/ΕΥΠΕ/132456/3.9.2007).
7. Το με α.π. 116527/7.9.2007 έγγραφο της Διεύθυνσης Προστασίας της Κεντρικής Υπηρεσίας Υδάτων του ΥΠΕΧΩΔΕ (Α.Π. ΥΠΕΧΩΔΕ/ΕΥΠΕ/132654/7.9.2007).
8. Το με α.π. 3113/11.9.2007 έγγραφο του Γενικού Γραμματέα του Υπουργείου Πολιτισμού (Α.Π. ΥΠΕΧΩΔΕ/ΕΥΠΕ/132853/12.9.2007).

Από τα παραπάνω προκύπτει ότι απάντησαν 8 από τους 28 φορείς – υπηρεσίες στους οποίους είχε σταλεί η ΣΜΠΕ (ποσοστό 29%).

Τέλος, σημειώνεται ότι, κατά τη διάρκεια των διαβουλεύσεων με τις Δημόσιες Αρχές, τα Περιφερειακά Συμβούλια και το ενδιαφερόμενο κοινό, που διεξήχθησαν σύμφωνα με την παρ. 4 του άρθρου 7 της ΚΥΑ ΥΠΕΧΩΔΕ/ΕΥΠΕ/οικ.107017/2006, δεν εκφράστηκαν άλλες απόψεις, πλην των προαναφερόμενων, για τη ΣΜΠΕ του εν λόγω προγράμματος.

Μετά τη σύνταξη της απόφασης έγκρισης του προγράμματος από την Αρμόδια (περιβαλλοντική) Αρχή, αυτή κοινοποιήθηκε στους εξής φορείς - υπηρεσίες:

1. ΥΠΕΧΩΔΕ

- i. Γραφείο Γενικού Γραμματέα κ. Ε. Μπαλτά, Αμαλιάδος 17, 115 23 Αθήνα.
- ii. Γενικό Διευθυντή Περιβάλλοντος κ. Ι. Βουρνά, Αμαλιάδος 15, 115 23 Αθήνα.
- iii. Κεντρική Υπηρεσία Υδάτων, Πατησίων 147, 112 51 Αθήνα.
- iv. Διεύθυνση Χωροταξίας, Αμαλιάδος 17, 115 23, Αθήνα.
- v. Διεύθυνση ΕΑΡΘ, Πατησίων 147, 112 51 Αθήνα.
- vi. Διεύθυνση Περιβαλλοντικού Σχεδιασμού:
 - Τμήμα Διαχείρισης Φυσικού Περιβάλλοντος Μεσογείων & Τρικάλων 36, 115 27 Αθήνα
 - Τμήμα Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων Πατησίων 147, 112 51, Αθήνα

2. Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών

- i. Γραφείο Γενικού Γραμματέα Επενδύσεων και Ανάπτυξης, Νίκης 5 – 7, 101 80 Αθήνα.
- ii. Ειδική Υπηρεσία Στρατηγικής, Σχεδιασμού και Αξιολόγησης Αναπτυξιακών Προγραμμάτων, Μητροπόλεως 3, 105 57 Αθήνα.

3. Υπουργείο Πολιτισμού Γραφείο Γενικού Γραμματέα, Μπουμπουλίνας 20-22, 106 82, Αθήνα.

4. Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, Γραφείο Γενικού Γραμματέα Ανάπτυξης Αχαρνών 2, 101 76, Αθήνα.

5. Υπουργείο Εμπορικής Ναυτιλίας Γραφείο Γενικού Γραμματέα Λιμένων και Λιμενικής Πολιτικής, Ακτή Κονδύλη 26-28 & Αιτωλικού, 185 45 Πειραιάς.

6. Υπουργείο Ανάπτυξης

- i. Γραφείο Γενικού Γραμματέα Ανάπτυξης, Μεσογείων 119, 101 92 Αθήνα.
- ii. Γραφείο Γενικού Γραμματέα Έρευνας και Τεχνολογίας, Μεσογείων 114-116, 101 92 Αθήνα.

7. Υπουργείο Μεταφορών και Επικοινωνιών

- i. Γραφείο Γενικού Γραμματέα Μεταφορών, Αναστάσεως 2 & Τσιγάντε, 115 69 Παπάγου.
- ii. Γραφείο Γενικού Γραμματέα Επικοινωνιών, Αναστάσεως 2 & Τσιγάντε, 115 69 Παπάγου.

8. Υπουργείο Τουριστικής Ανάπτυξης, Γραφείο Γενικού Γραμματέα, Μεσογείων 109-111, Εμπ. Κέντρο «Πολιτεία», Κτίριο Γ1, 5ος όροφος, 115 26 Αθήνα.

9. Υπουργείο Αιγαίου και Νησιωτικής Πολιτικής, Γραφείο Γενικού Γραμματέα, Μικράς Ασίας 2, 81 100 Μυτιλήνη.

10. Οργανισμός Ρυθμιστικού Σχεδίου & Προστασίας Περιβάλλοντος Αθήνας, Πανόρμου 2, 115 23 Αθήνα.

11. Οργανισμός Ρυθμιστικού Σχεδίου & Προστασίας Περιβάλλοντος Θεσσαλονίκης, Βασ. Όλγας 105, 546 43 Θεσσαλονίκη.

12. Γραφεία Γενικών Γραμματέων των Περιφερειών της Χώρας *(για τα Περιφερειακά Συμβούλια)*

- i. Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας – Θράκης, Κακουλίδου 1, 691 00 Κομοτηνή.
- ii. Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας, Καθ. Ρωσσίδη 11, 540 08 Καλαμαριά Θεσσαλονίκης
- iii. Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας, Διοικητήριο, Περιοχή Ζ.Ε.Π., 501 00 Κοζάνη.
- iv. Περιφέρεια Ηπείρου, Βορείου Ηπείρου 20, 454 45 Ιωάννινα
- v. Περιφέρεια Θεσσαλίας, Σωκράτους 111, 413 36 Λάρισα
- vi. Περιφέρεια Ιονίων Νήσων, Αλυκές Ποταμού, 491 00 Κέρκυρα.
- vii. Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας, Νέα Ε.Ο. Πατρών – Αθηνών 69–71, 264 42 Πάτρα.
- viii. Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας Υψηλάντου 1, 351 00 Λαμία.
- ix. Περιφέρεια Αττικής Κατεχάκη 56, 115 25 Αθήνα.
- x. Περιφέρεια Πελοποννήσου Τέρμα Ερυθρού Σταυρού, 221 00 Τρίπολη.
- xi. Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου Πλ. Κουντουριώτου 77, 811 00 Μυτιλήνη.
- xii. Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου Επτανήσου 35, 841 00 Ερμούπολη Σύρου.
- xiii. Περιφέρεια Κρήτης Πλατεία Κουντουριώτη, 712 02 Ηράκλειο.

Από πλευράς της Κυπριακής Δημοκρατίας η Στρατηγική Περιβαλλοντική Μελέτη καθώς και το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα του Προγράμματος Διασυνοριακής Συνεργασίας Ελλάδα – Κύπρος 2007-2013 αναρτήθηκε στην ιστοσελίδα του Γραφείου Προγραμματισμού (Αρχή Σχεδιασμού για την Κύπρο) για Δημόσια Διαβούλευση στις 21 Μαΐου 2007 και με καταληκτική ημερομηνία 25 Ιουνίου 2007. Κατά την διάρκεια της περιόδου Δημόσιας Διαβούλευσης και μέχρι την καταληκτική ημερομηνία δεν αποστάλθηκε κανένα σχόλιο και παρατήρηση στην αρμόδια αρχή, την Υπηρεσία Περιβάλλοντος, και στο Γραφείο Προγραμματισμού.

4.12.3 Απολογισμός της διαδικασίας ΣΠΕ – Σχόλια των κοινωνικών εταίρων και ενσωμάτωση τους στο ΕΠ Ελλάδα – Κύπρος 2007-2013

Κατά τη διάρκεια της διαδικασίας διαβούλευσης επί της ΣΜΠΕ του προγράμματος τα σχόλια που διατυπώθηκαν από τους φορείς – υπηρεσίες που απάντησαν ήταν θετικά στο σύνολό τους και ειδικότερα ως προς το επίπεδο ανάλυσης του προγράμματος, διατύπωσης των περιβαλλοντικών στόχων, ανάλυσης, εκτίμησης και αξιολόγησης των επιπτώσεων και γενικών κατευθύνσεων για τη βέλτιστη εφαρμογή του προγράμματος.

Ορισμένα επιμέρους σημεία ήσσονος σημασίας, τα οποία δεν επιφέρουν καμία αλλαγή στο πρόγραμμα, σημειώνονται στη συνέχεια:

1. Στο με α.π. 2400/26.7.2007 έγγραφο του Οργανισμού Ρυθμιστικού Σχεδίου και Προστασίας Περιβάλλοντος Θεσσαλονίκης (Α.Π. ΥΠΕΧΩΔΕ/ΕΥΠΕ/131657/3.8.2007), προτείνεται η διεύρυνση των περιβαλλοντικών δεικτών παρακολούθησης του προγράμματος μέσω της υιοθέτησης του πλήρους καταλόγου δεικτών αειφορίας, όπως καταρτίστηκε από το ΕΚΠΑΑ/ΥΠΕΧΩΔΕ. Η πρόταση δεν υιοθετήθηκε από την Αρμόδια Αρχή στο σύνολό της, επειδή θεωρεί ότι οι προτεινόμενοι δείκτες πρέπει να εκφράζουν στοιχεία του προγράμματος και εκτιμώμενες πιθανές επιπτώσεις και στο πλαίσιο αυτό κρίνεται ότι οι δείκτες που υιοθετούνται είναι απόλυτα επαρκείς.

2. Στο με α.π. 144013/13.8.2007 έγγραφο της Διεύθυνσης Ελέγχου, Ατμοσφαιρικής Ρύπανσης και Θορύβου του ΥΠΕΧΩΔΕ (Α.Π. ΥΠΕΧΩΔΕ/ΕΥΠΕ/132404/3.9.2007) εκφράζεται η άποψη ότι οι

εναλλακτικές λύσεις θα μπορούσαν να είναι περισσότερες, ότι οι δείκτες περιβαλλοντικής παρακολούθησης θα μπορούσαν να είναι πιο εξειδικευμένοι σε ότι αφορά τις προστατευόμενες περιοχές και τα είδη χλωρίδας και πανίδας και ότι καλό θα ήταν να προστεθεί πίνακας επεξήγησης των συντομογραφιών που χρησιμοποιούνται στη ΣΜΠΕ. Η Αρμόδια Αρχή θεωρεί ότι η διερεύνηση εναλλακτικών λύσεων είναι απόλυτα επαρκής λαμβάνοντας υπόψη το χαρακτήρα αλλά και το μέγεθος του προγράμματος και ότι το προτεινόμενο πρόγραμμα είναι εξαιρετικά φιλοπεριβαλλοντικό. Σε ότι αφορά τους δείκτες παρακολούθησης ισχύει το προαναφερόμενο στο σημείο 1 πιο πάνω. Πίνακας συντομογραφιών προστέθηκε στη ΣΜΠΕ.

3. Στο με α.π. 116527/7.9.2007 έγγραφο της Διεύθυνσης Προστασίας της Κεντρικής Υπηρεσίας Υδάτων του ΥΠΕΧΩΔΕ (Α.Π. ΥΠΕΧΩΔΕ/ΕΥΠΕ/132654/7.9.2007) σημειώνεται ότι έλλειμμα σε υποδομές του δικτύου αποχέτευσης και ΕΕΛ υφίσταται μόνο στην Κρήτη και όχι στα νησιά του Ανατολικού Αιγαίου. Η σχετική συμπλήρωση έγινε στη ΣΜΠΕ.

4. Στο με α.π. 3113/11.9.2007 έγγραφο του Γενικού Γραμματέα του Υπουργείου Πολιτισμού (Α.Π. ΥΠΕΧΩΔΕ/ΕΥΠΕ/132853/12.9.2007) ζητείται να εξειδικευθεί στον άξονα προτεραιότητας 2 του προγράμματος (2.1) στις δράσεις του πολιτισμού η εξής διατύπωση: «Έργα υποδομής και ανάδειξης μνημείων, αρχαιολογικών χώρων και ιστορικών τόπων της Περιοχής Συνεργασίας. Δράσεις για την ενίσχυση του σύγχρονου πολιτισμού και των πολιτιστικών εκδηλώσεων υψηλής ποιότητας». Η Αρχή Σχεδιασμού εκτιμά ότι σχετικές δράσεις καλύπτονται από το σχετικό άξονα και θα ληφθούν οπωσδήποτε υπόψη κατά την προκήρυξη των σχετικών μέτρων. Η Αρμόδια Αρχή δεν θεωρεί απαραίτητο να γίνει κάποια αλλαγή στη ΣΜΠΕ.

5. Στο με α.π. 42590/945/29.8.2007 έγγραφο της Διεύθυνσης Πιστοποίησης του Υπουργείου Μεταφορών και Επικοινωνιών (Α.Π. ΥΠΕΧΩΔΕ/ΕΥΠΕ/132456/3.9.2007) παρατίθενται αναλυτικές πληροφορίες σχετικά με το θεσμικό πλαίσιο και τα πρότυπα ηλεκτρομαγνητικής ακτινοβολίας και συμβατότητας και δίνονται παραπομπές στα σχετικά νομικά κείμενα. Τόσο η Αρμόδια Αρχή όσο και η Αρχή Σχεδιασμού εκτιμά ότι αυτά είναι θέματα εξειδικευμένα που δεν είναι αναγκαίο να προστεθούν στη ΣΜΠΕ ή στο Πρόγραμμα, τα οποία θα ληφθούν υπόψη κατά τη φάση υλοποίησής του.

4.12.4 Σύστημα περιβαλλοντικής παρακολούθησης του προγράμματος

Η ΣΜΠΕ κατέληξε επίσης σε πρόταση ενδεικτικών δεικτών που θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν για την παρακολούθηση και αξιολόγηση των περιβαλλοντικών «επιδόσεων» του προγράμματος.

ΠΕΔΙΟ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ	ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΟΣ ΔΕΙΚΤΗΣ	ΜΟΝΑΔΑ ΜΕΤΡΗΣΗΣ
Α.Π 1/ Επιχειρηματικότητα	Επιχειρήσεις που βελτιώνουν τα περιβαλλοντικά χαρακτηριστικά τους	Αριθμός επιχειρήσεων
Α.Π 1/ Έρευνα - Τεχνολογία - Καινοτομία	Έρευνα στην κατεύθυνση προστασίας του περιβάλλοντος	Αριθμός σχετικών δράσεων που εντάσσονται στο πρόγραμμα Αριθμός ερευνητών-επιστημόνων που εμπλέκονται
Α.Π. 1/ Ανθρώπινο Δυναμικό	Συμμετοχή σε εκπαιδευτικά προγράμματα με περιβαλλοντικό αντικείμενο (ανταλλαγές φοιτητών,	Αριθμός συμμετεχόντων

ΠΕΔΙΟ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ	ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΟΣ ΔΕΙΚΤΗΣ κοινά μεταπτυχιακά)	ΜΟΝΑΔΑ ΜΕΤΡΗΣΗΣ
Α.Π. 2/ Περιβαλλοντική προστασία και πρόληψη κινδύνων	Διαχείριση υδατικών πόρων	Αριθμός σχετικών σχεδίων διαχείρισης
Α.Π. 2/ Περιβαλλοντική προστασία και πρόληψη κινδύνων	Έκταση που αφορά σχέδια προστασίας των εδαφικών πόρων	Km ² ή Km ακτογραμμής
Α.Π. 2/ Περιβαλλοντική προστασία και πρόληψη κινδύνων	Μείωση της εκπομπής ατμοσφαιρικών ρυπαντών και αερίων του θερμοκηπίου	Ποσότητα ετήσιων εκπομπών Αριθμός σχεδίων για ΑΠΕ
Α.Π. 2/ Περιβαλλοντική προστασία και πρόληψη κινδύνων	Προστασία της θαλάσσιας βιοποικιλότητας και των αλιευτικών αποθεμάτων	Αριθμός σχετικών σχεδίων
Α.Π. 2/ Περιβαλλοντική προστασία και πρόληψη κινδύνων	Προστασία και διαχείριση περιοχών Natura - Προστασία σημαντικών ειδών χλωρίδας και πανίδας	Αριθμός ή έκταση προστατευόμενων περιοχών Αριθμός ειδών
Α.Π. 2/ Περιβαλλοντική προστασία και πρόληψη κινδύνων	Πρόληψη περιβαλλοντικών κινδύνων	Αριθμός σχετικών σχεδίων
ΑΠ 2/ Πολιτισμός	Πολιτιστικά προγράμματα που υλοποιήθηκαν	Αριθμός σχετικών σχεδίων
ΑΠ3/ Μεταφορές και Επικοινωνίες	Πληθυσμός που απέκτησε πρόσβαση σε δίκτυα ενημέρωσης - πληροφόρησης	Αριθμός ευρυζωνικών συνδέσεων
Ανθρώπινο δυναμικό (οριζόντιο)	Αύξηση απασχόλησης	Αριθμός νέων θέσεων εργασίας
Ανθρώπινο δυναμικό (οριζόντιο)	Δράσεις κατάρτισης σε θέματα περιβάλλοντος	Ώρες εκπαίδευσης Αριθμός συμμετεχόντων

Το τελικό σύστημα περιβαλλοντικής παρακολούθησης του προγράμματος θα οριστικοποιηθεί μετά το πέρας της ΣΠΕ λαμβάνοντας υπόψη τις προτάσεις των κοινωνικών εταίρων και του ενδιαφερόμενου κοινού .

5 Άξονες Προτεραιότητας

5.1 Άξονας Προτεραιότητας 1: Ανταγωνιστικότητα

ΕΙΣΑΓΩΓΗ - ΣΚΟΠΙΜΟΤΗΤΑ:

Ο Άξονας Προτεραιότητας 1 «Βελτίωση της Ανταγωνιστικότητας στην Περιοχή Συνεργασίας» έχει ως αντικείμενο τη χρηματοδότηση πράξεων για την ενίσχυση της επιχειρηματικότητας, καθώς και την υποστήριξη δράσεων ερευνητικού έργου με την παράλληλη διάχυση / αξιοποίηση των αποτελεσμάτων του στον παραγωγικό ιστό. Επιπρόσθετα, στο πλαίσιο του Άξονα θα υλοποιηθούν δράσεις στήριξης του ανθρώπινου δυναμικού, κυρίως στην κατεύθυνση της διασύνδεσης πανεπιστημιακών ιδρυμάτων..

Οι προοπτικές της Περιοχής Συνεργασίας στο ανταγωνιστικό ευρωπαϊκό και διεθνές περιβάλλον προσδιορίζονται με βάση τις δυνατότητες του παραγωγικού της συστήματος για προσαρμογή και αναδιάρθρωση. Βάσει της υφιστάμενης κατάστασης ο παραγωγικός ιστός της περιοχής χαρακτηρίζεται από την ύπαρξη μεγάλου αριθμού ΜΜΕ, χαμηλό βαθμό χρήσης ΤΠΕ, εσωστρέφεια, καθώς και χαμηλό βαθμό ανταγωνιστικότητας, κλπ. Ως αποτέλεσμα των ανωτέρω αναιρούνται μερικώς τα συγκριτικά πλεονεκτήματα της (γεωπολιτική θέση, ισχυρή οικονομία, τουριστικό προϊόν, τοπικά προϊόντα ποιότητας, κλπ), ενώ ενισχύονται οι δυνητικές απειλές (νέοι ανταγωνιστές στον τουριστικό κλάδο, περιφερειοποίηση περιοχής).

Ένα μεγάλο τμήμα των προαναφερόμενων αδυναμιών μπορεί να καλυφθεί με τη χρήση νέων τεχνολογιών και ψηφιακών εφαρμογών, αμβλύνοντας το πρόβλημα της εσωστρέφειας των επιχειρήσεων και της χαμηλής αποτελεσματικότητας. Προκειμένου να αμβλυνθούν τα αναπτυξιακά προβλήματα της περιοχής συνεργασίας στους τομείς της επιχειρηματικότητας και της ψηφιακής σύγκλισης, απαιτούνται έντονες και ορθολογικά σχεδιασμένες παρεμβάσεις για άμβλυνση αυτών των προβλημάτων, σε συνδυασμό με παράλληλες διοικητικές / θεσμικές διαδικασίες, στο πλαίσιο του Εθνικού Αναπτυξιακού Σχεδιασμού για τους τομείς αυτούς.

Παράλληλα η ύπαρξη και λειτουργία Πανεπιστημιακών και Ερευνητικών ινστιτούτων παρέχει τη δυνατότητα ενίσχυσης του επιπέδου ανταγωνιστικότητας στην περιοχή συνεργασίας. Σημειώνεται ότι μέχρι σήμερα τα εν λόγω ιδρύματα δεν έχουν αποκαταστήσει τις οριζόντιες και κάθετες διασυνδέσεις με τον τοπικό παραγωγικό ιστό που απαιτούνται για να αξιοποιηθεί επαρκώς το ενδογενές δυναμικό και ως εκ τούτου να προωθηθεί με γρήγορους ρυθμούς η ανάπτυξη. Αναφορικά με τους δείκτες E&T και καινοτομίας η περιοχή συνεργασίας παρουσιάζει επιδόσεις εξαιρετικά χαμηλές, στοιχείο από όπου συνάγεται ότι υπάρχει μεγάλο κενό για την υιοθέτηση νέων μεθόδων και τεχνολογιών καινοτομικού χαρακτήρα. Η συνεργασία των αξιόλογων ιδρυμάτων δύναται να συμβάλει στην περαιτέρω αναπτυξιακή πορεία της περιοχής συνεργασίας, ενισχύοντας τον ρόλο των νέων τεχνολογιών στην παραγωγική διαδικασία, βελτιώνοντας το βαθμό εξωστρέφειας, αλλά δημιουργώντας παράλληλα και έναν πόλο καινοτομίας, με δυνατότητες παροχής τεχνογνωσίας προς άλλα Κράτη – Μέλη, ή και χώρες εκτός Ε.Ε (π.χ χώρες Β. Αφρικής).

Στην κατεύθυνση βελτίωσης της ανταγωνιστικότητας προβλέπεται και η υλοποίησης οριζόντιων δράσεων στήριξης του ανθρώπινου δυναμικού. Η ανάλυση της υφιστάμενης κατάστασης αναδεικνύει σημαντικά προβλήματα σε θέματα εκπαίδευσης και συμμετοχής σε δράσεις δια βίου μάθησης. Η ύπαρξη στελεχιακού δυναμικού με δεξιότητες τόσο στον δημόσιο, όσο και τον ιδιωτικό τομέα, αναμένεται να συμβάλει ιδιαίτερα στην επίτευξη της ευρύτερης στρατηγικής του Επιχειρησιακού

Προγράμματος. Παράλληλα προβλέπεται η ενδυνάμωση των σχέσεων μεταξύ πανεπιστημιακών ιδρυμάτων, με την υλοποίηση κοινών δράσεων στον τομέα της εκπαίδευσης.

ΣΤΟΧΟΙ ΤΟΥ ΑΞΟΝΑ:

• Γενικοί Στόχοι

Ο γενικός στόχος του Άξονα Προτεραιότητας εστιάζει στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της περιοχής συνεργασίας, στην κατεύθυνση κυρίως υποστήριξης της επιχειρηματικότητας.

• Ειδικό Στόχοι

Οι Ειδικό Στόχοι του Άξονα Προτεραιότητας αφορούν:

E.Σ 1: Ενίσχυση Επιχειρηματικότητας.

E.Σ 2: Ενίσχυση Έρευνας – Τεχνολογίας και Καινοτομίας.

E.Σ 3: Ενίσχυση Ανθρώπινου Δυναμικού.

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΚΥΡΙΟΤΕΡΩΝ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΩΝ:

Για την εξυπηρέτηση των προαναφερόμενων στόχων προβλέπονται οι κάτωθι ενδεικτικές παρεμβάσεις:

• Επιχειρηματικότητα

Οι δράσεις για την επιχειρηματικότητα εστιάζουν στην βελτίωση της εξωστρέφειας των επιχειρήσεων της περιοχής και την διαφοροποίηση των παραγόμενων προϊόντων, ενισχύοντας την χρήση νέων τεχνολογιών, την προώθηση / διάχυση της πληροφορίας, καθώς και την δικτύωση. Ειδικότερα οι παρεμβάσεις αφορούν:

- Δράσεις βελτίωσης εξωστρέφειας επιχειρήσεων και επιχειρηματικών φορέων (προβολή, δικτύωση, προώθηση).
- Ενίσχυση δράσεων υιοθέτησης νέων τεχνολογιών.
- Δράσεις διαφοροποίησης, προβολής και προώθησης τοπικών προϊόντων.

Ως ενδεικτικές πράξεις καταγράφονται η ανάπτυξη δικτύων ανάπτυξης και προώθησης επιχειρηματικότητας, η ανάπτυξη ειδικών μορφών τουρισμού (π.χ καταδυτικού), η δημιουργία κοινών τουριστικών πακέτων, κλπ.

• Έρευνα – Τεχνολογία – Καινοτομία

Ο τομέας E&T αποτελεί για την περιοχή συνεργασίας μια ιδιαίτερα σημαντική παράμετρο στην αναπτυξιακή της προσπάθεια, με αρκετές αντιφάσεις. Αν και υφίστανται αρκετά πανεπιστημιακά και ερευνητικά ιδρύματα με πλούσιο έργο σχετικού περιεχομένου, εντούτοις οι πόροι που διατίθενται στον συγκεκριμένο τομέα είναι εξαιρετικά περιορισμένοι. Στο πλαίσιο αυτό οι προτεινόμενες παρεμβάσεις εστιάζουν στα ακόλουθα:

- Προώθηση και Ενίσχυση της συνεργασίας Πανεπιστημιακών και ερευνητικών ινστιτούτων και ενίσχυση δραστηριοτήτων έρευνας και τεχνολογικής ανάπτυξης.

Ως ενδεικτικές πράξεις καταγράφονται η ανάπτυξη συστημάτων επεξεργασίας αποβλήτων, συστημάτων πρόβλεψης και πρόληψης ακραίων καιρικών φαινομένων με την χρήση δεδομένων μετεωρολογικών ραντάρ, η πιλοτική εφαρμογή δικτύων παρακολούθησης Υδρομετεωρολογικής Πληροφορίας, ποιότητας και αποθεμάτων υδροφόρου ορίζοντα, η εκπόνηση σχεδίων δράσης αξιοποίησης των ΑΠΕ, κλπ.

- **Ανθρώπινο Δυναμικό**

Οι παρεμβάσεις αφορούν στην ενίσχυση του ανθρώπινου δυναμικού και λειτουργούν υποστηρικτικά στις άλλες παρεμβάσεις του Άξονα Προτεραιότητας. Οι παρεμβάσεις προβλέπεται να υλοποιηθούν στο πλαίσιο των έργων που θα ενταχθούν, θα συμβάλουν δηλαδή στον ολοκληρωμένο χαρακτήρα τους. Ειδικότερα οι παρεμβάσεις αφορούν:

- Δράσεις κατάρτισης Στελεχών Δημόσιου και Ιδιωτικού Τομέα.
- Συνεργασίες Πανεπιστημιακών Ιδρυμάτων (κοινά μεταπτυχιακά προγράμματα, ανταλλαγές φοιτητών).

Ως ενδεικτικές πράξεις καταγράφονται η υλοποίηση εξειδικευμένων προγραμμάτων κατάρτισης για στελέχη του δημόσιου τομέα (π.χ για καλές πρακτικές σε θέματα ειδικεύσεως), η υλοποίηση κοινού μεταπτυχιακού προγράμματος στην εκπαίδευση εκπαιδευτών, κλπ.

Κωδικοί Παρέμβασης

Στο πλαίσιο του Άξονα Προτεραιότητας οι προβλεπόμενοι πόροι θα κατανεμηθούν στους ακόλουθους κωδικούς:

- ✓ Κωδικός Παρέμβασης 5: Προηγμένες υποστηρικτικές υπηρεσίες για επιχειρήσεις και ομάδες επιχειρήσεων.
- ✓ Κωδικός Παρέμβασης 57 - Συνδρομή στην βελτίωση τουριστικών υπηρεσιών.
- ✓ Κωδικός Παρέμβασης 9: Άλλα μέτρα για την προώθηση έρευνας, καινοτομίας και επιχειρηματικότητας.
- ✓ Κωδικός Παρέμβασης 73: Μέτρα για την αύξηση της δια βίου συμμετοχής στην εκπαίδευση και την κατάρτιση συμπεριλαμβάνοντας δράσεις για μείωση της πρόωρης εγκατάλειψης από το σχολείο, του διαχωρισμού στα γνωστικά αντικείμενα με διακρίσεις φύλου.
- ✓ Κωδικός Παρέμβασης 74: Ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού στο πεδίο έρευνας και καινοτομίας, ιδιαίτερα μέσω μεταπτυχιακών σπουδών και εκπαίδευσης ερευνητών και μέσω δικτύωσης των δραστηριοτήτων ανάμεσα στα πανεπιστήμια, τα ερευνητικά κέντρα και τις επιχειρήσεις.

ΑΝΑΜΕΝΟΜΕΝΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ:

Τα βασικά αποτελέσματα από την υλοποίηση του Άξονα Προτεραιότητας εστιάζονται στα ακόλουθα:

- Ενίσχυση της επιχειρηματικότητας στην κατεύθυνση διαφοροποίησης του προϊόντος και βελτίωσης της εξωστρέφειας.
- Ενίσχυση εναλλακτικών μορφών τουρισμού.
- Εκσυγχρονισμός της λειτουργίας των επιχειρήσεων και των επιχειρηματικών φορέων μέσω της χρησιμοποίησης ΤΠΕ.
- Προώθηση τοπικών προϊόντων.

- Διατήρηση / ενίσχυση / ενδυνάμωση του κοινωνικού και παραγωγικού ιστού της Περιοχής Συνεργασίας.
- Ενίσχυση του ρόλου των Πανεπιστημιακών και Ερευνητικών Ιδρυμάτων.
- Αύξηση της δια βίου συμμετοχής στην εκπαίδευση και την κατάρτιση.
- Διατήρηση υφιστάμενων εταιρικών σχέσεων και δεσμών.
- Ενίσχυση της απασχόλησης.

ΣΤΟΧΕΥΣΗ ΣΕ ΟΡΟΥΣ ΟΜΑΔΩΝ – ΣΤΟΧΩΝ / ΔΙΚΑΙΟΥΧΩΝ / ΤΟΜΕΩΝ / ΠΕΡΙΟΧΩΝ / ΕΙΔΙΚΩΝ ΕΛΑΦΙΚΩΝ ΜΟΝΑΔΩΝ:

Δυνητικοί Δικαιούχοι: Φορείς Επιχειρήσεων, Πανεπιστημιακά και Ερευνητικά Ιδρύματα, Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου, Νομικά Πρόσωπα Ιδιωτικού Δικαίου, Περιφερειακές Αρχές, Υπουργεία/Κυβερνητικά Τμήματα

Ωφελούμενοι από τον άξονα: Επιχειρήσεις και φορείς επιχειρήσεων Πανεπιστημιακά και Ερευνητικά Ιδρύματα. Κάτοικοι Περιοχής Συνεργασίας - Επισκέπτες.

Περιοχές εφαρμογής: Όλη η Περιοχή Συνεργασίας.

Ωφελούμενοι τομείς: Επιχειρηματικότητα, Τουρισμός, Έρευνα – Τεχνολογία - Καινοτομία - Ανθρώπινοι Πόροι - Ενέργεια.

ΔΕΙΚΤΕΣ:

	Μονάδα	Τιμή Βάσης	Πηγή / Έτος Βάσης	Στόχος 2013	Πηγή Άντλησης Στοιχείων
Δείκτες Εκροών					
Αριθμός παρεμβάσεων ενίσχυσης επιχειρηματικότητας	Αριθμός	4	Ελλάδα - Κύπρος 2000 - 2006 / 2006	4	Σύστημα Παρακολούθησης ΕΠ
Αριθμός έργων για βελτίωση τουριστικών υπηρεσιών	Αριθμός	-	Ελλάδα - Κύπρος 2000 - 2006 / 2006	2	Σύστημα Παρακολούθησης ΕΠ
Αριθμός έργων για ανάπτυξη συνεργασιών στον τομέα της E&T και καινοτομίας	Αριθμός	6	Ελλάδα - Κύπρος 2000 - 2006 / 2006	8	Σύστημα Παρακολούθησης ΕΠ
Δείκτες Αποτελέσματος					
Θέσεις Εργασίας που δημιουργούνται κατά την διάρκεια υλοποίησης	Ανθρωπότητα	-	-	Θα εκτιμηθεί on going	Σύστημα Παρακολούθησης ΕΠ
Δημιουργούμενες νέες θέσεις απασχόλησης (ισοδύναμο θέσεων μόνιμης απασχόλησης)	Αριθμός	-	-	Θα εκτιμηθεί on going	Σύστημα Παρακολούθησης ΕΠ

ΕΙΔΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ:

Συμπληρωματικότητα/ Συνάφεια με άλλες δράσεις:

Οι στόχοι και οι δράσεις του Άξονα Προτεραιότητας 2, παρουσιάζουν συνάφεια και συμβάλλουν στις Εθνικές και Κοινοτικές πολιτικές όπως αποτυπώνονται στα σχετικά κείμενα.

- *Ελληνικό ΕΣΠΑ 2007-2013*

Στις θεματικές προτεραιότητες:

- ✓ Επένδυση στον παραγωγικό τομέα της οικονομίας (άμεση και σημαντική συμβολή – συνέργεια).
- ✓ Κοινωνία της Γνώσης και Καινοτομία.
- ✓ Απασχόληση και Κοινωνική Συνοχή.
- ✓ Ελκυστικότητα της Ελλάδας και των Περιφερειών, ως τόπου επενδύσεων, εργασίας και διαβίωσης.

- *Κυπριακό ΕΣΠΑ 2007-2013*

Στις θεματικές προτεραιότητες:

- ✓ Ενίσχυση της Παραγωγικής Βάσης της Οικονομίας και Στήριξη των Επιχειρήσεων.
- ✓ Κοινωνία της Γνώσης και Προώθηση ΕΤΑ και Καινοτομίας.
- ✓ Ανθρώπινοι Πόροι, Απασχόληση και Κοινωνική Συνοχή.

- *Στρατηγικές Κατευθυντήριες Γραμμές της Κοινότητας για τη Συνοχή, στις εξής Κατευθυντήριες Γραμμές:*

- 2.1. Αύξηση και βελτίωση της στοχοθέτησης των επενδύσεων στην ΕΤΑ.
- 2.2. Διευκόλυνση της καινοτομίας και προώθηση της επιχειρηματικότητας.
- 2.3. Προώθηση της κοινωνίας της πληροφορίας για όλους.
- 3.2. Βελτίωση της προσαρμοστικότητας των εργαζομένων και των επιχειρήσεων και αύξηση της ευελιξίας της αγοράς εργασίας.
- 3.3. Αύξηση των επενδύσεων στο ανθρώπινο κεφάλαιο μέσω της βελτίωσης της εκπαίδευσης και των δεξιοτήτων.

- *Ολοκληρωμένες Κατευθυντήριες Γραμμές για την Ανάπτυξη και την Απασχόληση, στις εξής Κατευθυντήριες Γραμμές:*

- 7) Να αυξηθούν και να βελτιωθούν οι επενδύσεις στον τομέα της Ε&Α, ιδίως στον ιδιωτικό τομέα.
- 8) Να διευκολυνθούν όλες οι μορφές καινοτομίας.
- 9) Να διευκολυνθεί η διάδοση και η αποτελεσματική χρήση των ΤΠΕ και να οικοδομηθεί μια κοινωνία της πληροφορίας χωρίς αποκλεισμούς.
- 13) Να εξασφαλιστούν ανοικτές και ανταγωνιστικές αγορές.
- 14) Να δημιουργηθεί ελκυστικότερο επιχειρηματικό περιβάλλον και να ενθαρρυνθεί η ιδιωτική πρωτοβουλία μέσω της βελτίωσης των κανονιστικών ρυθμίσεων.
- 15) Να προωθηθεί μια περισσότερο επιχειρηματική νοοτροπία και να δημιουργηθεί περιβάλλον που να στηρίζει τις ΜΜΕ.
- 16) Να επεκταθούν και να βελτιωθούν οι ευρωπαϊκές υποδομές και να ολοκληρωθούν τα συμφωνηθέντα διασυνοριακά έργα προτεραιότητας.
- 23) Να αυξηθούν και να βελτιωθούν οι επενδύσεις σε ανθρώπινο κεφάλαιο.

24) Να προσαρμοστούν τα συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης στις νέες απαιτήσεις ως προς τις δεξιότητες.

ΚΑΘΕΣΤΩΤΑ ΕΝΙΣΧΥΣΗΣ:

Δεν προβλέπονται καθεστώτα ενίσχυσης.

5.2 Άξονας Προτεραιότητας 2: Φυσικό και Πολιτισμικό Περιβάλλον

ΕΙΣΑΓΩΓΗ - ΣΚΟΠΙΜΟΤΗΤΑ:

Το φυσικό περιβάλλον και ανθρωπογενές περιβάλλον, καθώς και η πολιτιστική / ιστορική κληρονομιά αποτελούν ένα από τα κύρια συγκριτικά πλεονεκτήματα της Περιοχής Συνεργασίας. Σε κάθε περίπτωση, κατά την αναπτυξιακή διαδικασία στο πλαίσιο της νέας προγραμματικής περιόδου πρέπει να ληφθεί σοβαρά υπόψη η προστασία και ανάδειξη τους, σύμφωνα με τις αρχές της αειφόρου ανάπτυξης.

Ειδικότερα, η προσαρμογή στο Ευρωπαϊκό περιβαλλοντικό κεκτημένο, όπως οριοθετείται από την πολιτική περιβαλλοντικής σύγκλισης (βλ Στρατηγική Γκετεμποργκ και Ανανεωμένη Στρατηγική της Ε.Ε για την Αειφόρο Ανάπτυξη), αποτελεί προϋπόθεση για την ανάληψη μιας σειράς δράσεων για την προστασία του περιβάλλοντος και την εν γένη βελτίωση του βιοτικού επιπέδου των κατοίκων. Το ποικιλόμορφο ανάγλυφο της Περιοχής Συνεργασίας φιλοξενεί σημαντικούς τύπους οικοσυστημάτων και υψηλής αξίας βιοποικιλότητα. Η περιβαλλοντική πολιτική συνδυάζει δράσεις τόσο προστασίας, όσο και ανάδειξης του φυσικού πλούτου. Στο πλαίσιο αυτό, η αξιοποίηση εναλλακτικών μορφών ενέργειας (ηλιακή, αιολική), η περιβαλλοντική προστασία και η πρόληψη κινδύνων - προστασία από φυσικές καταστροφές (θαλάσσια ρύπανση, πυρκαγιές, σεισμοί, κλπ), αποτελούν τις βασικές προτεραιότητες του τομέα του Περιβάλλοντος. Σημειώνεται, ότι η περιοχή συνεργασίας αποτελεί μια από τις βασικότερες θαλάσσιες λεωφόρους διέλευσης εμπορικών και επιβατηγών πλοίων, με συνέπεια σημαντικές περιβαλλοντικές επιβαρύνσεις, αλλά και αυξημένες πιθανότητες ατυχημάτων. Παράλληλα, επισημαίνεται, ότι οι όποιες ενέργειες αναληφθούν κατά την διάρκεια της προγραμματικής περιόδου, θα αποσκοπούν και στην πρόληψη / περιορισμό των επερχόμενων κλιματικών αλλαγών, καθώς και του κόστους και των αρνητικών συνεπειών που έχουν για την κοινωνία και το περιβάλλον. Οι ως άνω ενέργειες θα είναι σε άμεση συνέργεια με ενέργειες που θα χρηματοδοτηθούν από τα Εθνικά Προγράμματα στο πλαίσιο ανάληψης δράσεων ολοκληρωμένου χαρακτήρα..

Τα συγκριτικά πλεονεκτήματα της Περιοχής Συνεργασίας στον τομέα του Πολιτισμού, επικεντρώνονται στη σημαντικότητα και το πλήθος των πολιτιστικών πόρων, αλλά και στην ύπαρξη πολιτιστικών θεσμών. Η αξιοποίηση του πολιτιστικού πλούτου και η προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς αποτελούν παράγοντες οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης, καθώς και ανταγωνιστικό πλεονέκτημα του τουρισμού, βασικού προϊόντος της Περιοχής.

Στη βάση των ως άνω, η στρατηγική κατεύθυνση του Επιχειρησιακού Προγράμματος εστιάζεται στην αξιοποίηση των συγκεκριμένων πλεονεκτημάτων της περιοχής συνεργασίας, για μια ανάπτυξη στηριζόμενη στην αξιοποίηση των φυσικών και πολιτιστικών της πόρων, με την προστασία του φυσικού της περιβάλλοντος και τη δημιουργία συνθηκών βελτίωσης του επιπέδου ζωής των κατοίκων και των επισκεπτών της. Προκειμένου να επιτύχει αυτό το στόχο, απαιτείται ένα πλέγμα πολυδιάστατων παρεμβάσεων, οι οποίες με την συμπληρωματικότητά τους και τις συνέργιες τους, τόσο εσωτερικές, εντός του Προγράμματος, όσο και εξωτερικές με δράσεις άλλων Επιχειρησιακών Προγραμμάτων (συγχρηματοδοτούμενων από διαρθρωτικά Ταμεία, το ΕΓΤΑΑ ή και το ΕΤΑ), θα δημιουργήσει συνθήκες άμβλυνσης των διαρθρωτικών προβλημάτων της παραγωγικής δομής και θα

εξασφαλίσει τις προϋποθέσεις για μια αειφόρο / αυτοτροφοδοτούμενη ανάπτυξη, μετά το πέρας της Προγραμματικής Περιόδου 2007 - 2013.

Στο πλαίσιο υλοποίησης των ανωτέρω δράσεων του Άξονα Προτεραιότητας προβλέπεται και η υλοποίηση σχετικών ενεργειών κατάρτισης, με συμπληρωματικό χαρακτήρα.

ΣΤΟΧΟΙ ΤΟΥ ΑΞΟΝΑ:

• Γενικοί Στόχοι

Ο γενικός στόχος του Άξονα Προτεραιότητας αφορά την προστασία του περιβαλλοντικού και πολιτιστικού πόρου για την τόνωση της διασυνοριακής ελκυστικότητας.

• Ειδικό Στόχοι

Οι Ειδικό Στόχοι του Άξονα Προτεραιότητας αφορούν:

E.Σ 4: Την αξιοποίηση και διαχείριση φυσικών και πολιτιστικών πόρων.

E.Σ 5: Την πρόληψη και διαχείριση φυσικών και τεχνολογικών κινδύνων.

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΚΥΡΙΟΤΕΡΩΝ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΩΝ:

Για την εξυπηρέτηση των προαναφερόμενων στόχων προβλέπονται οι κάτωθι ενδεικτικές παρεμβάσεις:

• Περιβαλλοντική προστασία και πρόληψη κινδύνων

Ο περιβαλλοντικός πόρος αποτελεί για την περιοχή συνεργασίας ιδιαίτερης σημαντικότητας παράμετρο. Η προστασία, διαχείριση και ανάδειξη του περιβαλλοντικού πόρου προβλέπεται να συμβάλει τόσο συνολικά στην αναπτυξιακή διαδικασία, αλλά και ειδικότερα στην βελτίωση της ποιότητας ζωής των πολιτών και επισκεπτών της περιοχής. Ειδικότερα οι παρεμβάσεις αφορούν:

- Προστασία, ανάδειξη και ορθολογική διαχείριση τόπων φυσικών πόρων & ευαίσθητων περιοχών.
- Δράσεις περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης, προβολής, δικτύωσης.
- Πρόληψη, έλεγχος και διαχείριση φυσικών και τεχνολογικών κινδύνων (θαλάσσια ρύπανση, πυρκαγιές, σεισμούς, κλπ).

Ως ενδεικτικές πράξεις καταγράφονται η ανάπτυξη συστήματος παρακολούθησης της ρύπανσης στη θαλάσσια περιοχή με τη χρήση πλωτών σταθμών, η εγκατάσταση δικτύου διασύνδεσης των αισθητήρων με τα κέντρα παρακολούθησης της θαλάσσιας κυκλοφορίας του VTMS- ΚΥΠΡΟΥ, η εκπόνηση στρατηγικού Σχεδίου Διαχείρισης Στόλου Οχημάτων επικίνδυνων φορτίων, η ανάπτυξη συστήματος Διαχείρισης Κινδύνου Δασικών πυρκαγιών, κλπ.

• Πολιτισμός.

Ο πολιτισμός αποτελεί μια εκ των κινητήριων δυνάμεων της περιοχής συνεργασίας στην αναπτυξιακή της πορεία. Με βάση αυτά τα δεδομένα, η νέα στρατηγική κατεύθυνση για την περιοχή συνεργασίας

εστιάζεται στην αξιοποίηση του πολιτιστικού πόρου. Η προστασία, ανάδειξη, και διαχείριση αυτών των πόρων θα αναμένεται να συμβάλει σε σημαντικό βαθμό στην βελτίωση της ελκυστικότητας της περιοχής. Στο πλαίσιο αυτό ως άμεση επίπτωση προβλέπεται η βελτίωση των παρεχόμενων τουριστικών και πολιτιστικών υπηρεσιών. Ειδικότερα οι παρεμβάσεις αφορούν:

- Τουριστική αξιοποίηση του πολιτιστικού προϊόντος της Περιοχής Συνεργασίας και βελτίωση των πολιτιστικών υπηρεσιών.
- Δράσεις για την ενίσχυση του σύγχρονου πολιτισμού και των πολιτιστικών εκδηλώσεων υψηλής ποιότητας.
- Συνδυασμένη προβολή και δικτύωση, διασφάλιση συνθηκών εύκολης πρόσβασης και επισκεψιμότητας και οργάνωση θεματικών διαδρομών, με σκοπό την αξιοποίησή της περιβαλλοντικής και πολιτιστικής κληρονομιάς

Ως ενδεικτικές πράξεις καταγράφονται η ανάπτυξη κοινών πολιτιστικών διαδρομών, η ανάδειξη πολιτιστικού τουρισμού, κλπ.

- **Ανθρώπινο Δυναμικό**

Οι παρεμβάσεις αφορούν στην ενίσχυση του ανθρώπινου δυναμικού και λειτουργούν υποστηρικτικά στις άλλες παρεμβάσεις του Άξονα Προτεραιότητας. Οι παρεμβάσεις προβλέπεται να υλοποιηθούν στο πλαίσιο των έργων που θα ενταχθούν, θα συμβάλουν δηλαδή στον ολοκληρωμένο χαρακτήρα τους. Ειδικότερα οι παρεμβάσεις αφορούν:

- Δράσεις κατάρτισης Στελεχών Δημόσιου και Ιδιωτικού Τομέα.

Ως ενδεικτικές πράξεις η ανταλλαγή εκπαιδευτικών προγραμμάτων σε σχέση με την πρόληψη και αντιμετώπιση καταστάσεων ειδικών πυρκαγιών, σεισμών, επικίνδυνων χημικών ουσιών, πετροχημικών κ.λ.π.

Κωδικοί Παρέμβασης

Στο πλαίσιο του Άξονα Προτεραιότητας οι προβλεπόμενοι πόροι θα κατανεμηθούν στους ακόλουθους κωδικούς:

- ✓ Κωδικός Παρέμβασης 56: Προστασία και ανάπτυξη φυσικής κληρονομιάς.
- ✓ Κωδικός Παρέμβασης 48: Ολοκληρωμένη πρόληψη και έλεγχος ρύπανσης.
- ✓ Κωδικός Παρέμβασης 53: Πρόληψη κινδύνων (συμπεριλαμβάνοντας την επεξεργασία και εφαρμογή σχεδίων και μέτρων για την πρόληψη και διαχείριση φυσικών και τεχνολογικών κινδύνων.
- ✓ Κωδικός Παρέμβασης 60: Συνδρομή στην βελτίωση πολιτιστικών υπηρεσιών.
- ✓ Κωδικός Παρέμβασης 73: Μέτρα για την αύξηση της δια βίου συμμετοχής στην εκπαίδευση και την κατάρτιση συμπεριλαμβάνοντας δράσεις για μείωση της πρόωρης εγκατάλειψης από το σχολείο, του διαχωρισμού στα γνωστικά αντικείμενα με διακρίσεις φύλου.

ΑΝΑΜΕΝΟΜΕΝΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ:

Τα βασικά αποτελέσματα από την υλοποίηση του Άξονα Προτεραιότητας 2 εστιάζονται στα ακόλουθα:

- Προστασία του περιβάλλοντος.
- Ορθολογική διαχείριση του περιβάλλοντος και των φυσικών πόρων.
- Πρόληψη / Μείωση της ρύπανσης και των εν γένει κινδύνων.
- Αειφόρος ανάπτυξη της υπαίθρου.
- Ανάδειξη και αναβάθμιση του πολιτιστικού προϊόντος.
- Αξιοποίηση του ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος του σημαντικότερου πολιτιστικού αποθέματος της Περιοχής Συνεργασίας.
- Βελτίωση τουριστικού προϊόντος.

ΣΤΟΧΕΥΣΗ ΣΕ ΟΡΟΥΣ ΟΜΑΔΩΝ – ΣΤΟΧΩΝ / ΔΙΚΑΙΟΥΧΩΝ / ΤΟΜΕΩΝ / ΠΕΡΙΟΧΩΝ / ΕΙΔΙΚΩΝ ΕΛΑΦΙΚΩΝ ΜΟΝΑΔΩΝ:

Δυνητικοί Δικαιούχοι: Πανεπιστημιακά και Ερευνητικά Ιδρύματα, ΝΠΔΔ, ΝΠΙΔ, Περιφερειακές Αρχές, Φορείς Τοπικής Αυτοδιοίκησης, Υπουργεία/Κυβερνητικά Τμήματα

Ωφελούμενοι από τον άξονα: Όλοι οι κάτοικοι της Περιοχής Συνεργασίας και οι επισκέπτες.

Περιοχές εφαρμογής: Όλη η Περιοχή Συνεργασίας.

Ωφελούμενοι τομείς: Τουρισμός, Πολιτισμός, Περιβάλλον - Ποιότητα ζωής, Επιχειρηματικότητα, Ανθρώπινοι Πόροι.

ΔΕΙΚΤΕΣ:

	Μονάδα	Τιμή Βάσης	Πηγή Βάσης / Έτος	Στόχος 2013	Πηγή Άντλησης Στοιχείων
Δείκτες Εκροών					
Αριθμός δράσεων διαχείρισης, αξιοποίησης, ανάδειξης και προβολής των φυσικών πόρων	Αριθμός	2	Ελλάδα - Κύπρος 2000 - 2006	3	Σύστημα Παρακολούθησης ΕΠ
Αριθμός δράσεων διαχείρισης, αξιοποίησης, ανάδειξης και προβολής των πολιτιστικών πόρων	Αριθμός	20	Ελλάδα - Κύπρος 2000 - 2006	3	Σύστημα Παρακολούθησης ΕΠ
Αριθμός έργων πρόληψης κινδύνων	Αριθμός		Ελλάδα - Κύπρος 2000 - 2006 / 2006	4	Σύστημα Παρακολούθησης ΕΠ
Δείκτες Αποτελέσματος					
% περιοχή συνεργασίας που καλύπτεται από δράσεις πρόληψης	%	-	-	Θα εκτιμηθεί ongoing	Σύστημα Παρακολούθησης ΕΠ

ΕΙΔΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ:

Συμπληρωματικότητα/ Συνάφεια με άλλες δράσεις:

Οι στόχοι και οι δράσεις του Άξονα Προτεραιότητας 1, παρουσιάζουν συνάφεια και συμβάλλουν στις Εθνικές και Κοινοτικές πολιτικές όπως αποτυπώνονται στα σχετικά κείμενα.

- *Ελληνικό ΕΣΠΑ 2007-2013*

Στις θεματικές προτεραιότητες:

- ✓ Επένδυση στον παραγωγικό τομέα της οικονομίας.
- ✓ Ελκυστικότητα της Ελλάδας και των Περιφερειών, ως τόπου επενδύσεων, εργασίας και διαβίωσης.

- *Κυπριακό ΕΣΠΑ 2007-2013*

Στις θεματικές προτεραιότητες:

- ✓ Ενίσχυση της Παραγωγικής Βάσης της Οικονομίας και Στήριξη των Επιχειρήσεων.
- ✓ Υποδομές Περιβάλλοντος, Μεταφορών και Ενέργειας.
- ✓ Δημιουργία Βιώσιμων Κοινοτήτων.

- *Στρατηγικές Κατευθυντήριες Γραμμές της Κοινότητας για τη Συνοχή, στις εξής Κατευθυντήριες Γραμμές:*

1.2. Ενίσχυση των συνεργειών ανάμεσα στην προστασία του περιβάλλοντος και στην ανάπτυξη.

1.3. Αντιμετώπιση του θέματος της εντατικής χρησιμοποίησης παραδοσιακών πηγών ενέργειας στην Ευρώπη.

- *Ολοκληρωμένες Κατευθυντήριες Γραμμές για την Ανάπτυξη και την Απασχόληση, στις εξής Κατευθυντήριες Γραμμές:*

11) Να ενθαρρυνθεί η βιώσιμη χρησιμοποίηση των πόρων και να ενισχυθούν οι συνεργίες μεταξύ της περιβαλλοντικής προστασίας και της οικονομικής ανάπτυξης.

16) Να επεκταθούν και να βελτιωθούν οι ευρωπαϊκές υποδομές και να ολοκληρωθούν τα συμφωνηθέντα διασυνοριακά έργα προτεραιότητας.

ΚΑΘΕΣΤΩΤΑ ΕΝΙΣΧΥΣΗΣ:

Δεν προβλέπονται καθεστώτα ενίσχυσης

5.3 Άξονας Προτεραιότητας 3: Προσβασιμότητα και Ασφάλεια Περιοχής

ΕΙΣΑΓΩΓΗ - ΣΚΟΠΙΜΟΤΗΤΑ:

Η επιλέξιμη περιοχή συνεργασίας αποτελεί την πύλη εισόδου – εξόδου της Ευρωπαϊκής Ένωσης προς και από τις χώρες της Β. Αφρικής και την Ασίας. Η ιδιαίτερη αυτή θέση που κατέχει στον χώρο της νοτιοανατολικής Μεσογείου, δημιουργεί την απαίτηση υψηλού βαθμού ασφάλειας, ενώ παράλληλα συνάδει στην κατεύθυνση ύπαρξης μεταφορικών υποδομών, ικανών να ανταποκριθούν στις ανάγκες που δημιουργούνται κυρίως τους καλοκαιρινούς μήνες. Τα ως άνω ενισχύονται από το χαρακτηριστικό της νησιωτικότητας, καθώς και από το γεγονός ότι το βασικό προϊόν της περιοχής συνεργασίας είναι ο τουρισμός.

Ειδικότερα, δεδομένου ότι η επιλέξιμη περιοχή αποτελεί τμήμα της θαλάσσιας λεωφόρου της Νότιο-Ανατολικής Ευρώπης (σύνδεση Ιονίου Πελάγους και της Αδριατικής θάλασσας με την Ανατολική Μεσόγειο - Απόφαση 884/2004/ΕΚ για την αναθεώρηση των κατευθυντήριων οδηγιών των Διερωπαϊκών Δικτύων Μεταφορών), διανοίγονται σημαντικές δυνατότητες για την αναβάθμιση και τον εκσυγχρονισμό κυρίως των λιμενικών υποδομών, αλλά επίσης και για την ανάπτυξη σημαντικής δραστηριότητας στο πλαίσιο της προώθησης της Ναυτιλίας Μικρών Αποστάσεων και των συνδυασμένων μεταφορών στην περιοχή της Μεσογείου, ενώ δίδεται σημαντική ώθηση στο ρόλο της Ελλάδας και της Κύπρου στην ευρύτερη περιοχή. Ο ρόλος αυτός εστιάζεται στην παρακολούθηση του ευρύτερου θαλάσσιου και εναέριου χώρου, με στόχο κυρίως την πρόληψη και προστασία από φαινόμενα λαθρεμπορίου και λαθρομετανάστευσης.

Παράλληλα η ενίσχυση δράσεων βελτίωσης πρόσβασης σε δίκτυα και υπηρεσίες που αφορούν τον πολίτη, θα συμβάλλουν στην επίτευξη του αναπτυξιακού οράματος του Επιχειρησιακού Προγράμματος. Ειδικά, όσον αφορά τον τομέα της επικοινωνιακής προσπελασιμότητας, σημαντική αναγκαιότητα αποτελεί η συμπλήρωση των απαραίτητων τοπικών δικτύων επικοινωνιών και μετάδοσης των πληροφοριών. Με τον τρόπο αυτό, η συνολική «παρουσία» της Περιοχής Συνεργασίας θα αποκτήσει την απαραίτητη στην εποχή της πληροφορικής και των επικοινωνιών, βάση.

Στην κατεύθυνση αυτή η βελτίωση της προσβασιμότητας, αποτελεί σημαντική παράμετρο για την οικονομική και κοινωνική ευημερία / ανάπτυξη της Περιοχής Συνεργασίας. Στρατηγική επιδίωξη και βασικό αναπτυξιακό στόχο του Επιχειρησιακού Προγράμματος, αποτελεί η ανάπτυξη και οργάνωση των υποδομών και υπηρεσιών προσπελασιμότητας, με την ταχύτερη ολοκλήρωση της ανάπτυξης του συστήματος μεταφορών και επικοινωνιών, για την εξασφάλιση υψηλής ποιότητας υπηρεσιών μετακίνησης ανθρώπων – εμπορευμάτων - πληροφοριών, με ασφάλεια, σε μικρό χρόνο και με χαμηλό κόστος μεταφοράς. Σημειώνεται ότι οι όποιες δράσεις αναληφθούν, θα είναι στην κατεύθυνση πρόληψης των επερχόμενων κλιματικών αλλαγών και του κόστους και των συνεπειών που συνεπάγονται για την κοινωνία και το περιβάλλον.

Στο πλαίσιο υλοποίησης των ανωτέρω δράσεων του Άξονα Προτεραιότητας προβλέπεται και η υλοποίηση σχετικών ενεργειών κατάρτισης, με συμπληρωματικό χαρακτήρα.

ΣΤΟΧΟΙ ΤΟΥ ΑΞΟΝΑ:

- **Γενικοί Στόχοι**

Ο γενικός στόχος του Άξονα Προτεραιότητας 3 αφορά την βελτίωση της γενικής προσπελασιμότητας της επιλέξιμης περιοχής, καθώς και την προώθηση της τοπικής ανάπτυξης.

- **Ειδικοί Στόχοι**

Οι Ειδικοί Στόχοι του Άξονα Προτεραιότητας αφορούν:

Ε.Σ 6: Την ενίσχυση της Ασφάλειας της περιοχής.

Ε.Σ 7: Την βελτίωση των συστημάτων μεταφορών και επικοινωνιών.

Ε.Σ 8: Την βελτίωση της πρόσβασης σε δίκτυα πληροφόρησης και επικοινωνίας..

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΚΥΡΙΟΤΕΡΩΝ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΩΝ:

Για την εξυπηρέτηση των προαναφερόμενων στόχων προβλέπονται οι κάτωθι ενδεικτικές παρεμβάσεις:

- **Ασφάλεια Περιοχής.**

Ο βαθμός ασφάλειας σε μια περιοχή με τις ιδιαιτερότητες της συγκεκριμένης επιλέξιμης περιοχής (γεωπολιτική θέση, νησιωτικότητα, Πύλη εισόδου – εξόδου Ε.Ε.) διαδραματίζει σημαντικό ρόλο τόσο στην διαμόρφωση μιας μακροπρόθεσμης στρατηγικής, όσο και στην εφαρμογή βραχυπρόθεσμων δράσεων, αποτελώντας την ασφαλιστική δικλείδα. Στο πλαίσιο αυτό οι προτεινόμενες δράσεις για την ασφάλεια της περιοχής αφορούν τα ακόλουθα:

- Ανάπτυξη συστημάτων επιτήρησης θαλάσσιου και εναέριου χώρου.
- Δράσεις βελτίωσης ασφάλειας στις πύλες εισόδου.

Ως ενδεικτικές πράξεις καταγράφονται η δημιουργία συστήματος αισθητήρων επιτήρησης υπόπτων περιοχών για θέματα λαθρομετανάστευσης, λαθρεμπορίου και παράνομης διακίνησης, η ενίσχυση των εισόδων – εξόδων για την αντιμετώπιση της παράνομης μετανάστευσης και λαθρεμπορίου, κλπ.

- **Μεταφορές και Επικοινωνίες.**

Οι παρεμβάσεις αφορούν την βελτίωση της προσβασιμότητας στην περιοχή συνεργασίας, τόσο στον τομέα των μεταφορών, όσο και των επικοινωνιών. Η βελτίωση της προσβασιμότητας εστιάζεται κυρίως στην χρήση νέων τεχνολογιών. Ειδικότερα οι παρεμβάσεις αφορούν:

- Χρήση ΓΠΕ σε θέματα μεταφορών.
- Ανάπτυξη και διαχείριση εφαρμογών πρόσβασης σε δίκτυα πληροφόρησης και επικοινωνιών στην κατεύθυνση εξυπηρέτησης του πολίτη.

Ως ενδεικτικές πράξεις καταγράφονται η ανάπτυξη συστημάτων ηλεκτρονικής ανταλλαγής εγγράφων μεταξύ των φορέων διαχείρισης ελληνικών και κυπριακών λιμένων, η ανάπτυξη εφαρμογών e-health και e-learning, κλπ, η εκπόνηση ολοκληρωμένου συστήματος πληροφόρησης Κοινού για το Δίκτυο

Δρομολογίων και Ανταποκρίσεων Μέσων Μαζικής Μεταφοράς (συνδυασμένες μεταφορές e-booking), κλπ

- **Ανθρώπινο Δυναμικό**

Οι παρεμβάσεις αφορούν στην ενίσχυση του ανθρώπινου δυναμικού και λειτουργούν υποστηρικτικά στις άλλες παρεμβάσεις του Άξονα Προτεραιότητας. Οι παρεμβάσεις προβλέπεται να υλοποιηθούν στο πλαίσιο των έργων που θα ενταχθούν, θα συμβάλουν δηλαδή στον ολοκληρωμένο χαρακτήρα τους. Ειδικότερα οι παρεμβάσεις αφορούν:

- Δράσεις κατάρτισης Στελεχών Δημόσιου και Ιδιωτικού Τομέα.

Ως ενδεικτικές πράξεις καταγράφονται προγράμματα κατάρτισης / εκπαίδευσης σε θέματα έρευνας και διάσωσης, βασικής Εκπαίδευσης σωστικών και πυροσβεστικών μέσων, εκπαίδευση στελεχών στην χρήση αναγνώρισης και εντοπισμού πλαστών εγγράφων.

Κωδικοί Παρέμβασης

Στο πλαίσιο του Άξονα Προτεραιότητας οι προβλεπόμενοι πόροι θα κατανεμηθούν στους ακόλουθους κωδικούς:

- ✓ Κωδικός Παρέμβασης 30: Λιμένες.
- ✓ Κωδικός Παρέμβασης 32: Επίγειες θαλάσσιες οδοί (TEN-T)
- ✓ Κωδικός Παρέμβασης 10: Υποδομή τηλεπικοινωνιών (συμπεριλαμβανομένων των ευρυζωνικών δικτύων.
- ✓ Κωδικός Παρέμβασης 28: Έξυπνα Μεταφορικά συστήματα.
- ✓ Κωδικός Παρέμβασης 13: Υπηρεσίες και εφαρμογές για τον πολίτη (ηλεκτρονική υγεία, ηλεκτρονική διακυβέρνηση ηλεκτρονική εκμάθηση, ηλεκτρονική ενσωμάτωση , κ.λ.π..
- ✓ Κωδικός Παρέμβασης 73: Μέτρα για την αύξηση της δια βίου συμμετοχής στην εκπαίδευση και την κατάρτιση συμπεριλαμβάνοντας δράσεις για μείωση της πρόωρης εγκατάλειψης από το σχολείο, του διαχωρισμού στα γνωστικά αντικείμενα με διακρίσεις φύλου.

ΑΝΑΜΕΝΟΜΕΝΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ:

Τα βασικά αποτελέσματα από την υλοποίηση του Άξονα Προτεραιότητας 3 εστιάζονται στα ακόλουθα:

- Εμπέδωση περαιτέρω του αισθήματος ασφαλείας των κατοίκων των παραμεθωρίων περιοχών και κατ' επέκταση των κατοίκων των υπολοίπων Χωρών της Ε.Ε.
- Στήριξη τουριστικού προϊόντος.
- Οικονομική ανακούφιση της Χώρας από της δαπάνες επαναπρόωθησης παρανόμων μεταναστών και διαφυγόντες δασμούς που θα της δώσει την ευκαιρία να χρηματοδοτήσει άλλους της τομείς της οικονομίας, ώστε να εξαιρεθούν οι διαπεριφερειακές Κοινοτικές ανισότητες.
- Πρόληψη του λαθρεμπορίου ναρκωτικών και όπλων που έχουν τεράστιο κοινωνικό κόστος και απομακρύνουν τον πληθυσμό από την ενεργή αναπτυξιακή διαδικασία.
- Συμβολή στην καλύτερη υλοποίηση της διασυνοριακής συνεργασίας με τις όμορες Χώρες της τομείς πρόληψης του λαθρεμπορίου και παράνομης μετανάστευσης.
- Διασφάλιση των θαλάσσιων συνόρων από παράνομη μετανάστευση, λαθρεμπόριο, διακίνηση ναρκωτικών ουσιών, παράνομη αλιεία και προσαγωγή της ασφάλειας της διεθνούς ναυτιλίας.

- Χωρική Συνοχή.
- Βελτίωση παρεχόμενων υπηρεσιών προς τον πολίτη.

ΣΤΟΧΕΥΣΗ ΣΕ ΟΡΟΥΣ ΟΜΑΔΩΝ – ΣΤΟΧΩΝ / ΔΙΚΑΙΟΥΧΩΝ / ΤΟΜΕΩΝ / ΠΕΡΙΟΧΩΝ / ΕΙΔΙΚΩΝ ΕΛΑΦΙΚΩΝ ΜΟΝΑΔΩΝ:

Δυνητικοί Δικαιούχοι: Πανεπιστημιακά και Ερευνητικά Ιδρύματα, ΝΠΔΔ, ΝΠΙΔ, Περιφερειακές Αρχές, Υπουργεία/Κυβερνητικά Τμήματα.

Ωφελούμενοι από τον άξονα: Όλοι οι κάτοικοι της Περιοχής Συνεργασίας και οι επισκέπτες.

Περιοχές εφαρμογής: Όλη η Περιοχή Συνεργασίας.

Ωφελούμενοι τομείς: Μεταφορές, Ασφάλεια, Τουρισμός, Περιβάλλον - Ποιότητα ζωής, Ανθρώπινο Δυναμικό.

ΔΕΙΚΤΕΣ:

	Μονάδα	Τιμή Βάσης	Πηγή Έτος Βάσης /	Στόχος 2013	Πηγή Ανίλησης Στοιχείων
Δείκτες Εκροών					
Αριθμός έργων ενίσχυσης της ασφάλειας της περιοχής	Αριθμός	3	Ελλάδα - Κύπρος 2000 - 2006	3	Σύστημα Παρακολούθησης ΕΠ
Αριθμός έργων που βελτιώνουν την προσβασιμότητα (δίκτυα μεταφορών - πληροφοριών - επικοινωνιών)	Αριθμός	2	Ελλάδα - Κύπρος 2000 - 2006	5	Σύστημα Παρακολούθησης ΕΠ
Δείκτες Αποτελέσματος					
% περιοχής συνεργασίας που καλύπτεται	%	Σύνολο περιοχής συνεργασίας	2006	100%	Σύστημα Παρακολούθησης ΕΠ
Εξυπηρετούμενος πληθυσμός από δράσεις βελτίωσης πρόσβασης σε δίκτυα και επικοινωνίες	Αριθμός	Συνολικός Πληθυσμός	2006	10%	Σύστημα Παρακολούθησης ΕΠ

ΕΙΔΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ:

Συμπληρωματικότητα/ Συνάφεια με άλλες δράσεις:

Οι στόχοι και οι δράσεις του Άξονα Προτεραιότητας 3, παρουσιάζουν συνάφεια και συμβάλλουν στις Εθνικές και Κοινοτικές πολιτικές, όπως αποτυπώνονται στα σχετικά κείμενα.

- *Ελληνικό ΕΣΠΑ 2007 - 2013*

Στις θεματικές προτεραιότητες:

- ✓ Κοινωνία της γνώσης και καινοτομία.

- ✓ Θεσμικό Περιβάλλον (έμμεση συμβολή, λόγω των ενδεικτικών / μικρής κλίμακας δράσεων για e-government)
- ✓ Ελκυστικότητα της Ελλάδας και των Περιφερειών, ως τόπου επενδύσεων, εργασίας και διαβίωσης.
- *Κυπριακό ΕΣΠΑ 2007 - 2013*
Στις θεματικές προτεραιότητες:
 - ✓ Υποδομές Περιβάλλοντος, Μεταφορών και Ενέργειας.
 - ✓ Δημιουργία Βιώσιμων Κοινοτήτων.

- *Στρατηγικές Κατευθυντήριες Γραμμές της Κοινότητας για τη Συνοχή, στις εξής Κατευθυντήριες Γραμμές:*

- 1.1. Επέκταση και βελτίωση των υποδομών μεταφορών.
- 1.2. Ενίσχυση των συνεργειών ανάμεσα στην προστασία του περιβάλλοντος και στην ανάπτυξη.
- 2.3. Προώθηση της κοινωνίας της πληροφορίας για όλους.

- *Ολοκληρωμένες Κατευθυντήριες Γραμμές για την Ανάπτυξη και την Απασχόληση, στις εξής Κατευθυντήριες Γραμμές:*

- 9) Να διευκολυνθεί η διάδοση και η αποτελεσματική χρήση των ΤΠΕ και να οικοδομηθεί μια κοινωνία της πληροφορίας χωρίς αποκλεισμούς.
- 11) Να ενθαρρυνθεί η βιώσιμη χρησιμοποίηση των πόρων και να ενισχυθούν οι συνεργίες μεταξύ της περιβαλλοντικής προστασίας και της οικονομικής ανάπτυξης.
- 13) Να εξασφαλιστούν ανοικτές και ανταγωνιστικές αγορές.
- 14) Να δημιουργηθεί ελκυστικότερο επιχειρηματικό περιβάλλον και να ενθαρρυνθεί η ιδιωτική πρωτοβουλία μέσω της βελτίωσης των κανονιστικών ρυθμίσεων.
- 16) Να επεκταθούν και να βελτιωθούν οι ευρωπαϊκές υποδομές και να ολοκληρωθούν τα συμφωνηθέντα διασυνοριακά έργα προτεραιότητας.

ΚΑΘΕΣΤΩΤΑ ΕΝΙΣΧΥΣΗΣ:

Δεν προβλέπονται καθεστώτα ενίσχυσης

5.4 Άξονας Προτεραιότητας 4: Τεχνική Υποστήριξη

ΕΙΣΑΓΩΓΗ - ΣΚΟΠΙΜΟΤΗΤΑ:

Κατά την υλοποίηση του Επιχειρησιακού Προγράμματος Ελλάδας – Κύπρου 2000 – 2006, η συμβολή της Τεχνικής Βοήθειας στην στήριξη των δράσεων του προγράμματος ήταν σημαντική. Η εκπόνηση αναπτυξιακών, διαγνωστικών και γενικών μελετών, οι ενέργειες για την οργανωτική και διοικητική υποστήριξη του προγράμματος, αξιολογήσεις του προγράμματος, καθώς και οι ενέργειες για τη δημοσιότητα και πληροφόρηση, συνετέλεσαν σε μεγάλο βαθμό στην αποτελεσματική υλοποίηση του προγράμματος. Στο πλαίσιο του Άξονα Προτεραιότητας προβλέπεται και η χρηματοδότηση δαπανών για την σύσταση και λειτουργία της Κοινής Τεχνικής Γραμματείας (ΚΤΓ).

Ιδιαίτερη προσοχή θα πρέπει να δοθεί στις υπηρεσίες που προωθούνται από το πρόγραμμα INTERACT II. Το πρόγραμμα αυτό επικεντρώνεται στην διοίκηση της εδαφικής συνεργασίας και παρέχει υποστηρικτικές υπηρεσίες προς τους δικαιούχους των προγραμμάτων που υλοποιούνται στο πλαίσιο του Στόχου της Εδαφικής Συνεργασίας. Οι ομάδες-στόχοι για το INTERACT II είναι πρώτιστα οι αρχές που ορίζονται σύμφωνα με τον Καν. 1083/2006 και 1080/2006, καθώς επίσης και άλλοι συμμετέχοντες φορείς. Προκειμένου να εξασφαλιστεί το μέγιστο όφελος από το πρόγραμμα, η χρήση των υπηρεσιών του, καθώς και η συμμετοχή στα σεμινάρια που υλοποιούνται στο πλαίσιο αυτού πρέπει να ενθαρρύνονται, δεδομένου ότι οι σχετικές δαπάνες είναι επιλέξιμες.

ΣΤΟΧΟΙ ΤΟΥ ΑΞΟΝΑ:

Οι στόχοι του Άξονα Προτεραιότητας «Τεχνική Υποστήριξη» είναι οι ακόλουθοι:

Ενίσχυση της ποιότητας της διαχείρισης, λειτουργίας, παρακολούθησης και ελέγχου των δράσεων του προγράμματος και επιτάχυνση της συνέπειας των χρηματοδοτήσεων, ώστε να εξασφαλιστεί η αποτελεσματική και βέλτιστη αξιοποίηση τους. Ειδική αναφορά γίνεται για την στήριξη της Κοινής Τεχνικής Γραμματείας που απαιτείται για την εύρυθμη λειτουργία του Επιχειρησιακού Προγράμματος.

Διασφάλιση ευρείας δημοσιότητας και πληροφόρησης του προγράμματος, με επιμέρους στόχους την εξασφάλιση της διαφάνειας για τους δυνητικούς και τελικούς δικαιούχους και τις ενδιαφερόμενες ομάδες, την ενημέρωση της κοινής γνώμης και την προβολή του ρόλου της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Άρθρο 69, Κανονισμός 1083/2006).

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΚΥΡΙΟΤΕΡΩΝ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΩΝ:

Οι ενδεικτικές παρεμβάσεις που θα συμβάλλουν στην επίτευξη του πρώτου **στόχου** είναι οι ακόλουθες:

Αναβάθμιση συστήματος διαχείρισης, παρακολούθησης και ελέγχου του Προγράμματος με:

- α) συστηματική προετοιμασία, επιλογή, παρακολούθηση του προγράμματος και των έργων,
- β) δράσεις για τη δημιουργία νέων δομών διαχείρισης και υλοποίησης, όπως τυποποίηση λειτουργιών, ενέργειες πιστοποίησης, δαπάνες για τη πρώτη φάση λειτουργίας τους,
- γ) προμήθεια, εγκατάσταση και συντήρηση τεχνολογικού εξοπλισμού και ηλεκτρονικών συστημάτων απαραίτητων για τη διαχείριση της παρακολούθησης,
- δ) συμμετοχή σε διεθνείς συναντήσεις, ημερίδες και επιμορφωτικά σεμινάρια τόσο των στελεχών των μηχανισμών διαχείρισης, όσο και των εμπλεκόμενων στην υλοποίηση του Προγράμματος φορέων.

ε) Εμπειρογνομοσύνες και ενέργειες παροχής υπηρεσιών τεχνικής υποστήριξης με αποδέκτες τους μηχανισμούς διαχείρισης και τους φορείς υλοποίησης του προγράμματος.

στ) ενέργειες αξιολόγησης και ελέγχου.

Επιμέρους παρεμβάσεις που θα συμβάλλουν στην επίτευξη του δεύτερου **στόχου** είναι οι ακόλουθες: Ενέργειες πληροφόρησης και δημοσιότητας με διάφορα μέσα (πχ φυλλάδια, αφίσες, video, cd-rom, sites στο διαδίκτυο, εκδηλώσεις, συνέδρια, ημερίδες, προβολή και δημοσιεύσεις στα ΜΜΕ, συναντήσεις εργασίας, ενημερωτικά δελτία), για την ενημέρωση / ευαισθητοποίηση των ενδιαφερομένων και της κοινής γνώμης σε θέματα που αφορούν το πρόγραμμα και την διάδοση βέλτιστων πρακτικών, που ενθαρρύνουν την αμοιβαία μάθηση και τη διακρατική και διαπεριφερειακή συνεργασία.

ΑΝΑΜΕΝΟΜΕΝΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ:

Η εφαρμογή των δράσεων του άξονα «Τεχνική Υποστήριξη Εφαρμογής» αναμένεται να διευκολύνει την οργανωτική και διοικητική αποτελεσματικότητα του προγράμματος και να συμβάλλει στην επίτευξη ικανοποιητικών αποτελεσμάτων ποιοτικά και ποσοτικά.

ΔΕΙΚΤΕΣ:

	Μονάδα	Τιμή Βάσης	Πηγή / Έτος Βάσης	Στόχος 2013	Πηγή Άντλησης Στοιχείων
Δείκτες Εκροών					
Μελέτες	Αριθμός	6	Ελλάδα - Κύπρος 2000 - 2006	6	Σύστημα Παρακολούθησης ΕΠ
Αναβάθμιση ιστοσελίδας	Αριθμός	-	-	1	Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης / Σύστημα Παρακολούθησης ΕΠ
Δείκτες Αποτελέσματος					
Αριθμός ενεργειών δημοσιότητας	Αριθμός	-	-	10	Σύστημα Παρακολούθησης ΕΠ

ΣΤΟΧΕΥΣΗ ΣΕ ΟΡΟΥΣ ΟΜΑΔΩΝ – ΣΤΟΧΩΝ / ΔΙΚΑΙΟΥΧΩΝ / ΤΟΜΕΩΝ / ΠΕΡΙΟΧΩΝ / ΕΙΔΙΚΩΝ ΕΛΑΦΙΚΩΝ ΜΟΝΑΔΩΝ:

Δυνητικοί Δικαιούχοι: ΕΥΔ Interreg, Γραφείο Προγραμματισμού.

Ωφελούμενοι από τον άξονα: Όλοι οι κάτοικοι της Περιοχής Συνεργασίας..

Περιοχές εφαρμογής: Όλη η Περιοχή Συνεργασίας.

Ωφελούμενοι τομείς: Προετοιμασία, υλοποίηση, διαχείριση, παρακολούθηση, δημοσιότητα.

ΕΙΔΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ:

Συμπληρωματικότητα/ Συνάφεια με άλλες δράσεις:

Ο Άξονας Προτεραιότητας έχει οριζόντιο υποστηρικτικό χαρακτήρα, συνεπώς παρουσιάζει συνάφεια με το σύνολο των προτεινόμενων παρεμβάσεων.

ΚΑΘΕΣΤΩΤΑ ΕΝΙΣΧΥΣΗΣ:

Δεν προβλέπονται καθεστώτα ενίσχυσης

5 Διατάξεις Εφαρμογής

6.1 Αρχές και Φορείς Διαχείρισης και Ελέγχου

6.1.1 Διαχειριστική Αρχή

Η Διαχειριστική Αρχή είναι υπεύθυνη για τη διαχείριση και την υλοποίηση του Επιχειρησιακού Προγράμματος σύμφωνα με την αρχή της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης και ασκεί τις αρμοδιότητες που προβλέπονται στο άρθρο 60 του Κανονισμού (ΕΚ) 1083/2006.

Η Διαχειριστική Αρχή του ΕΠ είναι υπεύθυνη για:

- τη διασφάλιση της επιλογής των προς χρηματοδότηση πράξεων σύμφωνα με τα κριτήρια που εφαρμόζονται στο ΕΠ καθώς και της συμμόρφωσής τους με τους ισχύοντες κοινοτικούς και εθνικούς κανόνες, καθ' όλη την περίοδο υλοποίησής τους. Ειδικότερα η Διαχειριστική Αρχή:
 - ✓ διασφαλίζει ότι οι δικαιούχοι γνωρίζουν τους ειδικούς όρους σχετικά με τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες που θα παρασχεθούν στο πλαίσιο της πράξης, το σχέδιο χρηματοδότησης, την προθεσμία εκτέλεσης, καθώς και τα δημοσιονομικά ή άλλα στοιχεία που θα πρέπει να τηρούνται και να κοινοποιούνται
 - ✓ βεβαιώνεται ότι ο δικαιούχος είναι σε θέση να ικανοποιήσει αυτούς τους όρους προτού ληφθεί η απόφαση έγκρισης
 - ✓ διασφαλίζει ότι η διαδικασία αξιολόγησης των προτάσεων πραγματοποιήθηκε σύμφωνα με τα οριζόμενα στην πρόσκληση υποβολής προτάσεων, συμπεριλαμβανομένων των εγκεκριμένων από την Επιτροπή Παρακολούθησης κριτηρίων επιλογής πράξεων.
- τη διασφάλιση της πιστοποίησης των δαπανών κάθε δικαιούχου που συμμετέχει σε μια πράξη από τον εξακριβωτή του άρθρου 16 παράγραφος 1 του Κανονισμού (ΕΚ) 1080/2006 (άρθρο 15, παράγραφος 1 του Καν.1080/2006). Οι επιμέρους αρμοδιότητες της ΔΑ σε ότι αφορά στην πιστοποίηση των δαπανών αναλύονται στο κεφ. 3.1: «Πιστοποίηση Δαπανών»,
- τον καθορισμό των ρυθμίσεων υλοποίησης για κάθε πράξη, εφόσον ενδείκνυται σε συμφωνία με τον κύριο δικαιούχο,
- τη διασφάλιση της ύπαρξης και λειτουργίας συστήματος καταχώρησης και αποθήκευσης, σε ηλεκτρονική μορφή λογιστικών εγγραφών για κάθε πράξη στο πλαίσιο του ΕΠ καθώς και της συλλογής των δεδομένων υλοποίησης που απαιτούνται για τη χρηματοοικονομική διαχείριση, την παρακολούθηση, τις επαληθεύσεις, τους λογιστικούς ελέγχους και την αξιολόγηση,
- τη διασφάλιση ότι οι δικαιούχοι και οι άλλοι φορείς που εμπλέκονται στην υλοποίηση πράξεων τηρούν είτε χωριστό λογιστικό σύστημα είτε επαρκή λογιστική κωδικοποίηση για όλες τις συναλλαγές που έχουν σχέση με την πράξη με την επιφύλαξη των εθνικών λογιστικών κανόνων,
- τη διασφάλιση ότι οι αξιολογήσεις του ΕΠ που αναφέρονται στο άρθρο 48 (3) του Κανονισμού (ΕΚ) 1083/2006 εκτελούνται σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο άρθρο 47 του ίδιου Κανονισμού,
- τον καθορισμό διαδικασιών για τη διασφάλιση της τήρησης όλων των εγγράφων σχετικά με τις δαπάνες και τους λογιστικούς ελέγχους που απαιτούνται για τη διασφάλιση επαρκούς διαδρομής ελέγχου σύμφωνα με τις απαιτήσεις του άρθρου 90 του Κανονισμού (ΕΚ) 1083/2006,

- τη διασφάλιση ότι η Αρχή Πιστοποίησης λαμβάνει όλες τις αναγκαίες πληροφορίες σχετικά με τις διαδικασίες και τις επαληθεύσεις που πραγματοποιούνται σε σχέση με τη δαπάνη για σκοπούς πιστοποίησης,
- την υποστήριξη των εργασιών της Επιτροπής Παρακολούθησης και τον εφοδιασμό της με τα απαιτούμενα έγγραφα τα οποία καθιστούν δυνατή την παρακολούθηση της ποιότητας υλοποίησης του ΕΠ σε σχέση με τους στόχους του,
- τη σύνταξη προτάσεων αναθεώρησης του ΕΠ, τις οποίες υποβάλλει στην Επιτροπή Παρακολούθησης για έγκριση,
- την υποβολή των ετήσιων και της τελικής έκθεσης σχετικά με την υλοποίηση, στην Επιτροπή Παρακολούθησης για έγκριση, και στη συνέχεια την υποβολή τους στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή [άρθρο 67 του Κανονισμού (ΕΚ) 1083/2006]. Τις εκθέσεις προετοιμάζει η Κοινή Τεχνική Γραμματεία του ΕΠ,
- τη διασφάλιση της συμμόρφωσης προς τις απαιτήσεις ενημέρωσης και δημοσιότητας που ορίζονται στο άρθρο 69 του Κανονισμού (ΕΚ) 1083/2006,
- την παροχή, στην Επιτροπή, πληροφοριών προκειμένου να μπορεί να αξιολογεί μεγάλα έργα
- τη γενικότερη εποπτεία των εργασιών της Κοινής Τεχνικής Γραμματείας,
- τη συμβασιοποίηση, βάσει των αποφάσεων της Επιτροπής Επιλογής Πράξεων, με τους κύριους δικαιούχους των πράξεων.

Ως Διαχειριστική Αρχή του Προγράμματος ορίζεται η υφιστάμενη Υπηρεσία Διαχείρισης ΠΚΠ INTERREG, του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών (ΥΠΟΙΟ).

Υπηρεσία Διαχείρισης ΠΚΠ INTERREG

Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών (Ελλάδα, Θεσσαλονίκη)

6.1.2 Αρχή Πιστοποίησης

Η Αρχή Πιστοποίησης είναι υπεύθυνη για την πιστοποίηση των καταστάσεων δαπανών και αιτήσεων πληρωμών πριν αυτές διαβιβαστούν στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Στο πλαίσιο αυτό η Αρχή Πιστοποίησης εκτελεί τα καθήκοντα που προβλέπονται στο άρθρο 61 του Καν. (ΕΚ) 1083/2006. Ειδικότερα:

- (i) καταρτίζει και υποβάλλει ηλεκτρονικά πιστοποιημένες δηλώσεις δαπανών και αιτήσεις πληρωμών στην Επιτροπή κατά τα προβλεπόμενα στο άρθρο 78 του Κανονισμού (ΕΚ) 1083/2006,
- (ii) πιστοποιεί ότι:
 - ✓ η δήλωση δαπανών είναι ακριβής, ότι είναι προϊόν αξιόπιστων λογιστικών συστημάτων και ότι στηρίζεται σε επαληθεύσιμα δικαιολογητικά,
 - ✓ οι δηλωθείσες δαπάνες συμμορφώνονται προς τους ισχύοντες κοινοτικούς και εθνικούς κανόνες και ότι διενεργήθηκαν για πράξεις που επελέγησαν για χρηματοδότηση σύμφωνα με τα κριτήρια που εφαρμόζονται στο πρόγραμμα και πληρούν τους ισχύοντες κοινοτικούς και εθνικούς κανόνες

- (iii) διασφαλίζει για σκοπούς πιστοποίησης, ότι έχει λάβει επαρκείς πληροφορίες από τη Διαχειριστική Αρχή σχετικά με τις διαδικασίες που εφαρμόστηκαν και τις επαληθεύσεις που πραγματοποιήθηκαν όσον αφορά τις δαπάνες που περιλαμβάνονται στις δηλώσεις δαπανών,
- (iv) συνυπολογίζει για σκοπούς πιστοποίησης, τα αποτελέσματα όλων των ελέγχων που διενεργήθηκαν υπό την ευθύνη της Αρχής Ελέγχου,
- (v) τηρεί σε ηλεκτρονική μορφή, λογιστικά μητρώα για τις δαπάνες που υποβάλλονται στην Επιτροπή,
- (vi) τηρεί μητρώο των ποσών που μπορούν να ανακτηθούν και των ποσών που αποσύρονται μετά από ακύρωση του συνόλου ή μέρους της συνεισφοράς για μια πράξη. Τα ανακτηθέντα ποσά επιστρέφονται στον γενικό προϋπολογισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης πριν από το κλείσιμο του ΕΠ, με αφαίρεσή τους από την επόμενη κατάσταση δαπανών,
- (vii) υποβάλλει στην Επιτροπή ΕΚ προσωρινές προβλέψεις για τις μελλοντικές αιτήσεις πληρωμών σύμφωνα με το άρθρο 76 (3) του Καν. (ΕΚ) 1083/2006,
- (viii) λαμβάνει τις πληρωμές που πραγματοποιούνται από την Επιτροπή και πραγματοποιεί τις πληρωμές στον κύριο δικαιούχο,
- (ix) παρακολουθεί τη διαδικασία μεταφοράς των σχετικών πιστώσεων στους δικαιούχους και μεριμνά ώστε αυτή να πραγματοποιείται το συντομότερο δυνατό και χωρίς καμία κράτηση,
- (x) μεριμνά ώστε τυχόν ποσά που καταβλήθηκαν ως αποτέλεσμα παρατυπίας να ανακτώνται από τον κύριο δικαιούχο. Οι δικαιούχοι επιστρέφουν στον κύριο δικαιούχο τα αχρεωστήτως καταβληθέντα ποσά με βάση την υφιστάμενη μεταξύ τους συμφωνία.

Ως Αρχή Πιστοποίησης, σύμφωνα με το άρθρο 61 του Κανονισμού (ΕΚ) 1083/2006, ορίζεται η Ειδική Υπηρεσία Αρχή Πληρωμής του ΚΠΣ, των κοινοτικών πρωτοβουλιών και του Ταμείου Συνοχής, η οποία υπάγεται στο Γενικό Γραμματέα Επενδύσεων και Ανάπτυξης του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών.

Ειδική Υπηρεσία «Αρχή Πληρωμής ΚΠΣ, Κοινοτικών Πρωτοβουλιών και Ταμείου Συνοχής»
Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών (Ελλάδα, Αθήνα).

6.1.3 Αρχή Ελέγχου

Η Αρχή Ελέγχου έχει την ευθύνη για την επαλήθευση της αποτελεσματικής λειτουργίας του συστήματος διαχείρισης και ελέγχου του ΕΠ. Στο πλαίσιο αυτό η Αρχή Ελέγχου αναλαμβάνει τα καθήκοντα που προβλέπονται στο άρθρο 62 του Καν. (ΕΚ) 1083/2006. Ειδικότερα:

- (i) Διασφαλίζει την εκτέλεση των ελέγχων για την επαλήθευση της ουσιαστικής λειτουργίας του συστήματος διαχείρισης και ελέγχου του ΕΠ.
- (ii) Διασφαλίζει ότι οι έλεγχοι των πράξεων πραγματοποιούνται σε κατάλληλο δείγμα για την επαλήθευση των δηλούμενων στην Επιτροπή δαπανών, για το σκοπό αυτό διαμορφώνει μεθοδολογία δειγματοληψίας πράξεων σύμφωνα με τις απαιτήσεις του Καν. (ΕΚ) 1828/2006.
- (iii) Υποβάλλει στην Επιτροπή ΕΚ, σύμφωνα με το άρθρο 62(γ) του Κανονισμού (ΕΚ) 1083/2006, εντός εννέα μηνών από την έγκριση του ΕΠ, στρατηγική λογιστικού ελέγχου, η οποία καλύπτει τους φορείς που θα εκτελέσουν τους λογιστικούς ελέγχους και τη μέθοδο ελέγχου που θα χρησιμοποιηθεί, τη μέθοδο δειγματοληψίας για τους λογιστικούς ελέγχους των πράξεων, καθώς και ενδεικτικό προγραμματισμός των λογιστικών ελέγχων προκειμένου να

διασφαλίζεται ο λογιστικός έλεγχος των κυριότερων φορέων καθώς και η ομοιόμορφη κατανομή των ελέγχων καθ' όλη την περίοδο προγραμματισμού.

- (iv) Μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου κάθε έτους από το 2008 έως το 2015 υποβάλλει στην Επιτροπή ΕΚ:
- ετήσια έκθεση ελέγχου στην οποία παρατίθενται τα πορίσματα των ελέγχων (συστημάτων και πράξεων) που πραγματοποιήθηκαν κατά το προηγούμενο δωδεκάμηνο που λήγει στις 30 Ιουνίου του συγκεκριμένου έτους σύμφωνα με την στρατηγική ελέγχου του ΕΠ, και στην οποία αναφέρονται οι τυχόν ελλείψεις που διαπιστώθηκαν στα συστήματα διαχείρισης και ελέγχου του προγράμματος. Η πρώτη έκθεση, που θα υποβληθεί στις 31 Δεκεμβρίου 2008 το αργότερο, καλύπτει την περίοδο από 1ης Ιανουαρίου 2007 μέχρι τις 30 Ιουνίου 2008. Οι πληροφορίες που αφορούν τους ελέγχους που διεξάγονται μετά την 1η Ιουλίου 2015 περιλαμβάνονται στην τελική έκθεση ελέγχου η οποία υποστηρίζει τη δήλωση κλεισίματος,
 - γνωμοδότηση, βάσει των λογιστικών και άλλων ελέγχων που έχουν πραγματοποιηθεί υπό την ευθύνη της, ως προς το κατά πόσον το σύστημα διαχείρισης και ελέγχου λειτουργεί ουσιαστικά ώστε να διασφαλίζει επαρκώς το γεγονός ότι οι καταστάσεις δαπανών που υποβάλλονται στην Επιτροπή είναι ορθές και, συνεπώς, ότι οι σχετικές συναλλαγές είναι νόμιμες και κανονικές,
 - δήλωση μερικού κλεισίματος, ανάλογα με την περίπτωση δυνάμει του άρθρου 88(2)(β), η οποία αξιολογεί τη νομιμότητα και κανονικότητα των σχετικών δαπανών.

Στην περίπτωση που ισχύει κοινό σύστημα για περισσότερα του ενός επιχειρησιακά προγράμματα, η ετήσια έκθεση, η γνωμοδότηση και η δήλωση μερικού κλεισίματος, που περιγράφονται ανωτέρω, δύνανται να καλύπτουν όλα τα σχετικά επιχειρησιακά προγράμματα.

- (v) Υποβάλλει στην Επιτροπή ΕΚ, το αργότερο έως την 31η Μαρτίου 2017, δήλωση κλεισίματος του προγράμματος, στην οποία αξιολογείται η εγκυρότητα της αίτησης πληρωμής του τελικού υπολοίπου καθώς και η νομιμότητα και κανονικότητα των σχετικών συναλλαγών που καλύπτονται από την τελική κατάσταση δαπανών η οποία υποστηρίζεται από τελική έκθεση ελέγχου.
- (vi) Ανακοινώνει στην Επιτροπή ΕΚ τις παρατυπίες οι οποίες αποτέλεσαν αντικείμενο διοικητικών και δικαστικών προσφυγών σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στα άρθρα 27 έως 36 του Καν. (ΕΚ) 1828/2006.

Η Αρχή Ελέγχου διασφαλίζει ότι το έργο του ελέγχου ασκείται με βάση διεθνώς αποδεκτά πρότυπα ελέγχου.

Κατά την άσκηση των αρμοδιοτήτων της η Αρχή Ελέγχου διασφαλίζει τη διαφύλαξη δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και εμπιστευτικών πληροφοριών, για τα οποία λαμβάνουν γνώση αυτή ή/και τα όργανα ελέγχου που λειτουργούν υπό την ευθύνη της.

Ως Αρχή Ελέγχου του Επιχειρησιακού Προγράμματος ορίζεται η Επιτροπή Δημοσιονομικού Ελέγχου (ΕΔΕΛ), η οποία συγκροτείται με απόφαση του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών στο Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών - Γενική Γραμματεία Δημοσιονομικής Πολιτικής (Γενικό Λογιστήριο του Κράτους). Η Επιτροπή Δημοσιονομικού Ελέγχου είναι επταμελής και είναι

ανεξάρτητη από τη Διαχειριστική Αρχή και την Αρχή Πιστοποίησης. Η Αρχή Ελέγχου θα είναι εγκατεστημένη στην Αθήνα (Ελλάδα).

6.1.4 Δημοσιονομική Ομάδα Ελεγκτών

Η Αρχή Ελέγχου του Επιχειρησιακού Προγράμματος επικουρείται από Δημοσιονομική Ομάδα Ελεγκτών, η οποία περιλαμβάνει έναν εκπρόσωπο κάθε κράτους μέλους που συμμετέχει στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα, ο οποίος εκτελεί τα καθήκοντα που προβλέπονται στο άρθρο 62 του Κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1083/2006. Η Ομάδα Ελεγκτών συγκροτείται το αργότερο εντός τριών μηνών από τη λήψη της απόφασης με την οποία εγκρίνεται το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα. Η Ομάδα θεσπίζει τον εσωτερικό κανονισμό της. Η Αρχή Ελέγχου του Επιχειρησιακού Προγράμματος προεδρεύει της Ομάδας (Κανονισμός 1080/2006, άρθρο 14,2).

6.1.5 Έλεγχοι υπό την ευθύνη της Αρχής Ελέγχου

Για την άσκηση των αρμοδιοτήτων της η Αρχή Ελέγχου διασφαλίζει τη διενέργεια ελέγχων των συστημάτων των βασικών αρχών και των ενδιάμεσων φορέων διαχείρισης και αξιολογεί την αξιοπιστία τους.

Οι έλεγχοι των πράξεων πραγματοποιούνται επιτόπου, βάσει εγγράφων και αρχείων που τηρούνται από το δικαιούχο. Οι έλεγχοι επαληθεύουν ότι πληρούνται οι ακόλουθες προϋποθέσεις:

- (α) η πράξη ικανοποιεί τα κριτήρια επιλογής για το επιχειρησιακό πρόγραμμα, υλοποιήθηκε σύμφωνα με την απόφαση ένταξης και πληροί οποιονδήποτε ισχύοντα όρο ως προς τη λειτουργικότητα και τη χρήση της ή σχετικά με τους επιδιωκόμενους στόχους·
- (β) οι δηλωθείσες στην Επιτροπή δαπάνες αντιστοιχούν στα λογιστικά έγγραφα και τα δικαιολογητικά που τηρούνται από το δικαιούχο·
- (γ) οι δηλωθείσες στην Επιτροπή δαπάνες συνάδουν προς τους κοινοτικούς και τους εθνικούς κανόνες,
- (δ) η δημόσια συνεισφορά έχει καταβληθεί στο δικαιούχο σύμφωνα με το άρθρο 80 του Κανονισμού.

Οι έλεγχοι διενεργούνται βάσει ετήσιου προγραμματισμού που εγκρίνεται από την Αρχή Ελέγχου, στο πλαίσιο της στρατηγικής ελέγχου. Επίσης διενεργούνται έκτακτοι έλεγχοι εκτός προγραμματισμού, όταν αυτό απαιτείται.

Όταν τα προβλήματα που διαπιστώνονται εντοπίζονται στη λειτουργία των συστημάτων διαχείρισης και ελέγχου και ως εκ τούτου συνεπάγονται κίνδυνο για άλλες πράξεις στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος, η Επιτροπή Δημοσιονομικού Ελέγχου εξασφαλίζει τη διενέργεια περαιτέρω εξέτασης, συμπεριλαμβανομένων πρόσθετων ελέγχων όπου κρίνεται απαραίτητο, προκειμένου να προσδιοριστεί το μέγεθος αυτών των προβλημάτων.

6.1.6 Κοινή Τεχνική Γραμματεία

Με τη σύμφωνη γνώμη των δύο Κρατών Μελών που εκπροσωπούνται στην περιοχή του Προγράμματος, η Διαχειριστική Αρχή συγκροτεί, πλησίον της έδρας της, Κοινή Τεχνική Γραμματεία σύμφωνα με το άρθρο 14 Κανονισμός (ΕΚ) 1080/2006. Η ΚΤΓ θα είναι εγκατεστημένη στην Θεσσαλονίκη (Ελλάδα).

Η Κοινή Τεχνική Γραμματεία (ΚΤΓ) επικουρεί τη Διαχειριστική Αρχή, καθώς και τις Επιτροπές Παρακολούθησης και Επιλογής Πράξεων στην εκτέλεση των καθηκόντων τους. Επιπλέον, δύναται να υποστηρίζει την Αρχή Ελέγχου για τη διοργάνωση των συναντήσεων της Ομάδας Ελεγκτών.

Ειδικότερα έχει την αρμοδιότητα να:

1. Υποστηρίζει τη ΔΑ στη διοργάνωση των συνεδριάσεων των Επιτροπών Παρακολούθησης και Επιλογής Πράξεων και την παροχή όλων των απαραίτητων εγγράφων, προκειμένου να εξασφαλιστεί η ποιοτική εφαρμογή του ΕΠ στο πλαίσιο των ειδικών στόχων του μέσω:
 - της διοργάνωσης των συνεδριάσεων των Επιτροπών Παρακολούθησης και Επιλογής Πράξεων,
 - της προετοιμασίας των απαραίτητων εγγράφων και των πρακτικών των συνεδριάσεων
 - της πληροφόρησης των δικαιούχων σχετικά με τις αποφάσεις των Επιτροπών Παρακολούθησης και Επιλογής Πράξεων,
 - της διοικητικής διεκπεραίωσης διαφόρων επιμέρους καθηκόντων και υπηρεσιών, π.χ. υπηρεσίας διερμηνείας και μετάφρασης.
2. Καταρτίζει τα κριτήρια επιλογής των πράξεων και τα υποβάλλει στη Διαχειριστική Αρχή, η οποία, εφόσον τα αποδεχτεί, τα διαβιβάζει στην Επιτροπή Παρακολούθησης για έγκριση.
3. Προετοιμάζει το υλικό των προσκλήσεων και το υποβάλλει στη Διαχειριστική Αρχή, η οποία, εφόσον το αποδεχτεί, το διαβιβάζει στην Επιτροπή Παρακολούθησης για έγκριση.
4. Υποστηρίζει τους δυνητικούς δικαιούχους κατά την προετοιμασία των προτάσεων. Στο πλαίσιο αυτό διοργανώνει ενημερωτικά σεμινάρια, προωθεί τη συνεργασία και την ανάπτυξη εταιρικής σχέσης μεταξύ φορέων από τις δυο πλευρές των συνόρων κ.ά.
5. Υποστηρίζει τη Διαχειριστική Αρχή και την Επιτροπή Επιλογής Πράξεων, προκειμένου να διασφαλιστεί ότι η επιλογή των πράξεων γίνεται με βάση τα εγκεκριμένα κριτήρια του ΕΠ και είναι σε συμφωνία με τους κοινοτικούς και εθνικούς κανόνες που διέπουν την εφαρμογή του ΕΠ.

Ειδικότερα:

- (i) ελέγχει καταρχήν τις προτάσεις ως προς: 1) την εμπρόθεσμη υποβολή, 2) τη συμπλήρωση των απαιτούμενων τυποποιημένων εντύπων και 3) την επιλεξιμότητα των Δικαιούχων
 - στη συνέχεια προβαίνει σε αξιολόγηση των προτάσεων με βάση τα εγκεκριμένα από την Επιτροπή Παρακολούθησης κριτήρια επιλογής πράξεων. Στο πλαίσιο αυτό ετοιμάζει συμπληρωμένα έντυπα αξιολόγησης και πίνακα κατάταξης των αξιολογημένων προτάσεων τα οποία υποβάλλει, μέσω της Διαχειριστικής Αρχής, στην Επιτροπή Επιλογής Πράξεων. Η Διαχειριστική Αρχή, στο πλαίσιο των ευθυνών της, διασφαλίζει ότι η όλη διαδικασία αξιολόγησης των προτάσεων που πραγματοποιείται είναι σύμφωνη με τα κριτήρια που εφαρμόζονται στο Πρόγραμμα καθώς και με τους ισχύοντες κοινοτικούς και εθνικούς κανόνες, καθ' όλη την περίοδο υλοποίησής τους.

Η Κοινή Τεχνική Γραμματεία δύναται κατά την αξιολόγηση των προτάσεων να συνεπικουρείται από εξωτερικούς εμπειρογνώμονες.

6. Παρέχει τεχνική υποστήριξη στους δικαιούχους καθ' όλη τη διάρκεια υλοποίησης των πράξεων
7. Υποστηρίζει τη ΔΑ στη συλλογή και την καταχώρηση σε ηλεκτρονική μορφή των λογιστικών στοιχείων για κάθε πράξη. Επίσης, υποστηρίζει τη ΔΑ στη συλλογή των στοιχείων υλοποίησης, που είναι απαραίτητα για τη χρηματοοικονομική διαχείριση, την παρακολούθηση, την επαλήθευση, τον έλεγχο και την αξιολόγηση.
8. Υποστηρίζει τη ΔΑ στη συλλογή και τήρηση όλων των εγγράφων, που σχετίζονται με τις δαπάνες και τους ελέγχους προκειμένου να εξασφαλιστεί αποτελεσματική διαδρομή ελέγχου και σε συμφωνία με τις απαιτήσεις του άρθρου 90 του Κανονισμού (ΕΚ) 1083/2006 με:
 - τη συγκέντρωση των εκθέσεων προόδου από τους δικαιούχους,
 - την εκτίμηση της υλοποίησης των πράξεων και την υποβολή σχετικών αναφορών στη ΔΑ,
 - τη συγγραφή εκθέσεων σχετικά με την πορεία υλοποίησης του ΕΠ,
9. Προετοιμάζει τις ετήσιες εκθέσεις καθώς και την τελική έκθεση του ΕΠ και τις υποβάλλει στη ΔΑ για παρατηρήσεις / διορθώσεις. Η ΔΑ είναι αρμόδια για την υποβολή των εκθέσεων στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, κατόπιν έγκρισής τους από την Επιτροπή Παρακολούθησης.
10. Υποστηρίζει τη ΔΑ προκειμένου να διασφαλιστούν οι απαιτήσεις του άρθρου 69 του Γενικού Κανονισμού σχετικά με την πληροφόρηση και τη δημοσιότητα με:
 - την προετοιμασία του Επικοινωνιακού Σχεδίου και την υποστήριξη στην υλοποίησή του,
 - τη δημιουργία και την τακτική επικαιροποίηση ιστοσελίδας του ΕΠ,
 - τη διοργάνωση ημερίδων για την προώθηση του ΕΠ,
 - τη δημιουργία ιστοσελίδας αναζήτησης εταιρών για τους δυνητικούς δικαιούχους.
11. Εισηγείται το ετήσιο πρόγραμμα της Τεχνικής Υποστήριξης Εφαρμογής του ΕΠ, στη Διαχειριστική Αρχή, η οποία το αποστέλλει στην Επιτροπή Παρακολούθησης του ΕΠ για έγκριση.

Επιπλέον, η ΚΤΓ υποστηρίζει την Αρχή Ελέγχου στη διοργάνωση των συναντήσεων της Ομάδας Ελεγκτών, με την αποστολή των εγγράφων πριν τις συναντήσεις καθώς και των πρακτικών των συναντήσεων.

Οι αρμοδιότητες και ο ρόλος της ΚΤΓ θα καθοριστούν αναλυτικά σε σχετικό Κανονισμό Λειτουργίας, σε συμφωνία με τη ΔΑ και τα συμμετέχοντα στο Πρόγραμμα Κράτη-Μέλη.

6.1.7 Ενδιάμεσος Φορέας Διαχείρισης

Η ΜΟΔ Α.Ε. δύναται να ορισθεί ως Ενδιάμεσος Φορέας Διαχείρισης της Τεχνικής Υποστήριξης Εφαρμογής του Προγράμματος. Οι αρμοδιότητες που θα εκχωρηθούν από τη Διαχειριστική Αρχή του ΕΠ στον Ενδιάμεσο Φορέα Διαχείρισης (ΜΟΔ Α.Ε.) θα καθορισθούν μετά από συμφωνία των δυο κρατών μελών και θα περιγραφούν στο Σύστημα Διαχείρισης και Ελέγχου.

6.1.8 Γραφείο Πληροφόρησης

Συστήνεται Γραφείο Πληροφόρησης στο Γραφείο Προγραμματισμού στη Λευκωσία (Κύπρος). Κύριες αρμοδιότητες του Γραφείου Πληροφόρησης αποτελούν:

- η υποστήριξη των δικαιούχων της Κυπριακής πλευράς κατά την προετοιμασία των προτάσεων, καθώς και καθ' όλη τη διάρκεια υλοποίησης των πράξεων,
- η υλοποίηση δράσεων πληροφόρησης και δημοσιότητας σε εθνικό επίπεδο σε συνεργασία με την Κοινή Τεχνική Γραμματεία του ΕΠ.

Το Γραφείο Πληροφόρησης χρηματοδοτείται από την Τεχνική Υποστήριξη Εφαρμογής του Προγράμματος.

6.1.9 Φορέας Υπεύθυνος για την έκθεση και Παροχή Γνώμης του Άρθρου 71 (3)

Σύμφωνα με το άρθρο 71(2) του Καν. (ΕΚ) 1083/06 η κοινοποίηση του Συστήματος Διαχείρισης και Ελέγχου του ΕΠ στην Επιτροπή ΕΚ πρέπει να συνοδεύεται από έκθεση στην οποία να αποτυπώνονται τα αποτελέσματα της αξιολόγησης του συστήματος και διατύπωση γνώμης σχετικά με τη συμμόρφωσή του συστήματος με τα προβλεπόμενα στα άρθρα 58-62 του ίδιου κανονισμού.

Η έκθεση και η γνώμη σχετικά με τα παραπάνω θα συνταχθούν είτε από την Αρχή Ελέγχου είτε από ιδιωτικό φορέα αποδεδειγμένης εμπειρίας, μετά από αξιολόγηση του συστήματος διαχείρισης και ελέγχου του Προγράμματος, κατά την οποία θα έχουν ληφθεί υπόψη διεθνώς αποδεκτά πρότυπα ελέγχου. Στην περίπτωση ιδιωτικού φορέα, αυτός θα επιλεγεί μετά από διαγωνισμό που θα γίνει με βάση τις διατάξεις που αφορούν σε ανάθεση υπηρεσιών (Π.Δ. 59/2007 και Π.Δ. 60/2007 που αποτελούν προσαρμογή των Οδηγιών: 2004/17/ΕΚ και 2004/18/ΕΚ αντίστοιχα).

6.1.10 Φορέας Υπεύθυνος για τη Διενέργεια Πληρωμών στους Δικαιούχους

Ως φορέας υπεύθυνος για τη διενέργεια πληρωμών στους δικαιούχους ορίζεται η Αρχή Πιστοποίησης του Προγράμματος. Η απόδοση στους δικαιούχους γίνεται σε κάθε περίπτωση χωρίς καμία μείωση ή κράτηση ή μεταγενέστερη ειδική επιβάρυνση που επιφέρει μείωση των ποσών αυτών.

Η διαδικασία πληρωμών προς τους δικαιούχους περιγράφεται στην ενότητα 6.3.2 (χρηματοδοτική ροή δημόσιας δαπάνης).

6.2 Ανάπτυξη και Επιλογή Πράξεων

6.2.1 Προετοιμασία και Δημοσίευση Πρόσκλησης

Η Κοινή Τεχνική Γραμματεία προετοιμάζει το υλικό της πρόσκλησης υποβολής προτάσεων και το υποβάλλει στη Διαχειριστική Αρχή, η οποία, εφόσον το αποδεχτεί, με τη σειρά της το διαβιβάζει στην Επιτροπή Παρακολούθησης για έγκριση.

Στη συνέχεια, η Διαχειριστική Αρχή δημοσιεύει την πρόσκληση, προκειμένου να ενημερωθούν οι δυνητικοί δικαιούχοι σχετικά με τη δυνατότητα χρηματοδότησης, τους ειδικούς όρους και τις προϋποθέσεις που πρέπει να ισχύουν για την επιλεξιμότητά τους στο πλαίσιο της πρόσκλησης, τα κριτήρια και τη διαδικασία επιλογής των πράξεων, τις βασικές υποχρεώσεις που αναλαμβάνουν οι δικαιούχοι στην περίπτωση επιλογής της πράξης για χρηματοδότηση από το ΕΠ κ.ά. Στα πλαίσια αυτά

η ΔΑ θα εκδώσει με τη σύμφωνο γνώμη κοινούς Κανόνες Εκλεξιμότητας σύμφωνα με το άρθρο 13 του Κανονισμού 1080/2006.

6.2.2 Υποβολή Προτάσεων και Επιλογή Πράξεων

Οι Δικαιούχοι προετοιμάζουν την πρότασή τους σε συνεργασία με τον Κύριο Δικαιούχο, ο οποίος την υποβάλλει στην Κοινή Τεχνική Γραμματεία.

Η Κοινή Τεχνική Γραμματεία ελέγχει καταρχήν τις προτάσεις ως προς:

1. Την εμπρόθεσμη υποβολή.
2. Τη συμπλήρωση των απαιτούμενων τυποποιημένων εντύπων.
3. Την επιλεξιμότητα των δικαιούχων.

Στη συνέχεια προβαίνει σε αξιολόγηση των προτάσεων με βάση τα εγκριμένα από την Επιτροπή Παρακολούθησης κριτήρια επιλογής πράξεων και υποβάλλει, μέσω της Διαχειριστικής Αρχής, στην Επιτροπή Επιλογής Πράξεων τα ακόλουθα:

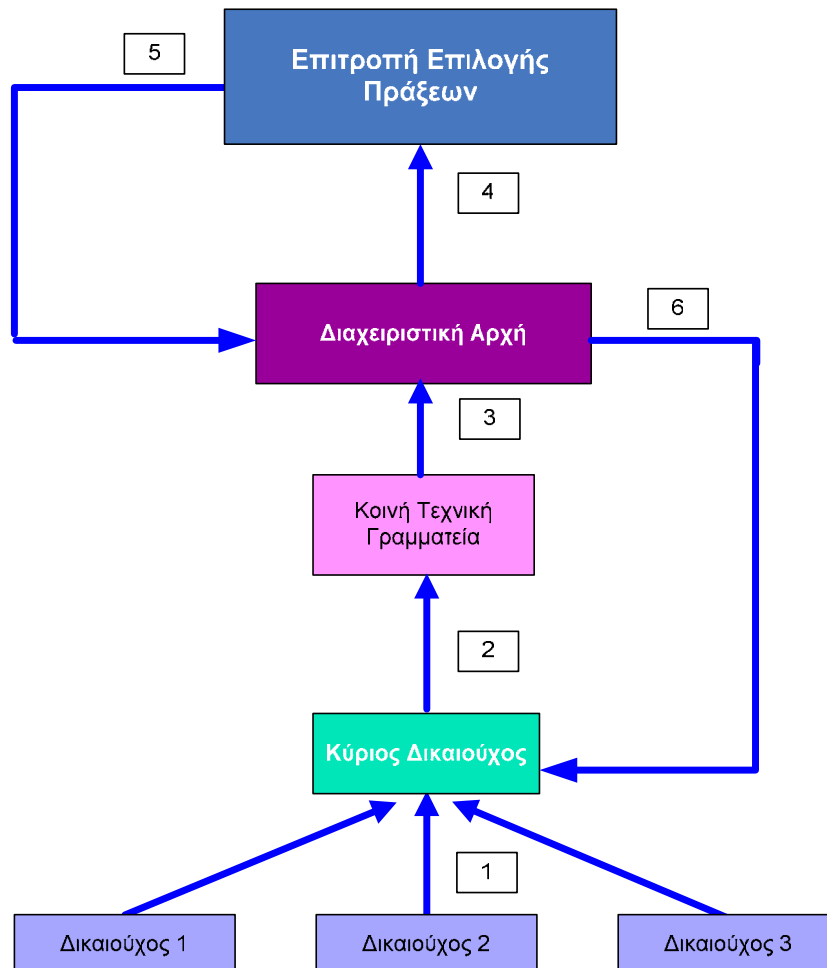
- ✓ το σύνολο των προτάσεων που υποβλήθηκαν και
- ✓ πίνακα κατάταξης των αξιολογημένων προτάσεων μαζί με τα συμπληρωμένα έντυπα αξιολόγησης των πράξεων.

Η Διαχειριστική Αρχή, στο πλαίσιο των ευθυνών της, διασφαλίζει ότι η όλη διαδικασία αξιολόγησης των προτάσεων που πραγματοποιείται είναι σύμφωνη με τα κριτήρια που εφαρμόζονται στο Πρόγραμμα καθώς και με τους ισχύοντες κοινοτικούς και εθνικούς κανόνες, καθ' όλη την περίοδο υλοποίησής τους.

Η Κοινή Τεχνική Γραμματεία δύναται κατά την αξιολόγηση των προτάσεων να συνεπικουρείται από εξωτερικούς εμπειρογνώμονες.

Η Επιτροπή Επιλογής Πράξεων επιλέγει τις πράξεις προς χρηματοδότηση.

Η Διαχειριστική Αρχή, βάσει των αποφάσεων της Επιτροπής Επιλογής Πράξεων (επιλεγμένες πράξεις), συμβάλλεται με τους κύριους δικαιούχους των πράξεων.

Βήμα 1: Οι Δικαιούχοι προετοιμάζουν σε συνεργασία με τον Κύριο Δικαιούχο την πρόταση
Βήμα 2: Ο Κύριος Δικαιούχος υποβάλλει την πρόταση στην Κοινή Τεχνική Γραμματεία
Βήμα 3: Η ΚΤΓ ελέγχει τις προτάσεις ως προς: 1) την εμπρόθεσμη υποβολή, 2) τη συμπλήρωση των απαιτούμενων τυποποιημένων εντύπων και 3) την επιλεξιμότητα των Δικαιούχων. Στη συνέχεια προβαίνει σε αξιολόγηση των προτάσεων με βάση τα εγκεκριμένα από την Επιτροπή Παρακολούθησης κριτήρια επιλογής πράξεων. Στο πλαίσιο αυτό ετοιμάζει συμπληρωμένα έντυπα αξιολόγησης και πίνακα κατάταξης των αξιολογημένων προτάσεων.
Βήμα 4: Η Διαχειριστική Αρχή, στο πλαίσιο των ευθυνών της, διασφαλίζει ότι η όλη διαδικασία αξιολόγησης των προτάσεων που πραγματοποιείται είναι σύμφωνη με τα κριτήρια που εφαρμόζονται στο ΕΠ καθώς και με τους ισχύοντες κοινοτικούς και εθνικούς κανόνες, καθ' όλη την περίοδο υλοποίησής τους και υποβάλλει το σύνολο των προτάσεων που υποβλήθηκαν και πίνακα κατάταξης των αξιολογημένων προτάσεων μαζί με τα συμπληρωμένα έντυπα αξιολόγησης στην Επιτροπή Επιλογής Πράξεων για έγκριση.
Βήμα 5: Η Επιτροπή Επιλογής Πράξεων επιλέγει τις πράξεις προς χρηματοδότηση.
Βήμα 6: Η Διαχειριστική Αρχή, βάσει των αποφάσεων της Επιτροπής Επιλογής Πράξεων (επιλεγμένες πράξεις), συμβάλλεται με τους κύριους δικαιούχους των πράξεων.

Σχήμα 5-1: Υποβολή Προτάσεων, Αξιολόγηση, Επιλογή, Συμβασιοποίηση.

6.2.3 Επιτροπή Επιλογής Πράξεων

Για τη βέλτιστη αποτελεσματικότητα στην άσκηση του ρόλου της επιλογής των πράξεων του ΕΠ, συγκροτείται Επιτροπή Επιλογής Πράξεων με αποκλειστική αρμοδιότητα την επιλογή των πράξεων του ΕΠ. Η Επιτροπή Επιλογής Πράξεων, σύμφωνα με το άρθρο 19, παράγραφος 3 του Κανονισμού (ΕΚ) 1080/2006, αναφέρεται στην Επιτροπή Παρακολούθησης.

Η Επιτροπή Επιλογής Πράξεων συμπροεδρεύεται από τους ορισμένους εκπροσώπους των κρατών μελών ή τους αναπληρωτές τους. Για την Ελληνική πλευρά ορίζεται ως συμπρόεδρος ο Γενικός Γραμματέας Επενδύσεων και Ανάπτυξης του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών. Για την Κυπριακή πλευρά ορίζεται ως συμπρόεδρος ο Γενικός Διευθυντής του Γραφείου Προγραμματισμού.

Η Επιτροπή Επιλογής Πράξεων θα είναι ολιγομελής, λαμβανομένης υπόψη της αρχής της αναλογικότητας. Η σύνθεσή της θα αποφασιστεί από τα οικεία κράτη μέλη, λαμβάνοντας υπόψη την ισότιμη συμμετοχή των κρατών μελών.

Με δική του πρωτοβουλία ή κατόπιν αιτήματος της Επιτροπής Επιλογής Πράξεων, εκπρόσωπος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής συμμετέχει στις εργασίες της Επιτροπής Επιλογής Πράξεων με συμβουλευτικό ρόλο.

Στις συνεδριάσεις της Επιτροπής Επιλογής Πράξεων συμμετέχει η Διαχειριστική Αρχή με συμβουλευτικό ρόλο. Επιπλέον, μπορούν να προσκληθούν και να συμμετέχουν με συμβουλευτικό ρόλο, ειδικοί επιστήμονες ή εμπειρογνώμονες σε οικονομικά, τεχνικά, κοινωνικά, επιστημονικά και λοιπά θέματα ανάλογα με την ημερήσια διάταξη της συνεδρίασης.

Τη γραμματειακή υποστήριξη της Επιτροπής Επιλογής Πράξεων, κυρίως ως προς την προετοιμασία της διεξαγωγής των συνεδριάσεων καθώς και της ημερήσιας διάταξης και την τήρηση των πρακτικών, αναλαμβάνει η Κοινή Τεχνική Γραμματεία.

Η Επιτροπή Επιλογής Πράξεων καταρτίζει τον εσωτερικό της κανονισμό εντός του θεσμικού, νομικού και δημοσιονομικού πλαισίου του κράτους μέλους, στο οποίο εδρεύει η Διαχειριστική Αρχή του Προγράμματος, και τον εγκρίνει σε συμφωνία με τη Διαχειριστική Αρχή. Στην πρώτη συνεδρίασή της η Επιτροπή εγκρίνει τον εσωτερικό κανονισμό λειτουργίας της.

6.2.4 Αρμοδιότητες του κύριου Δικαιούχου και των άλλων Δικαιούχων

Για κάθε πράξη, μεταξύ των δικαιούχων ορίζεται ένας κύριος δικαιούχος (άρθρο 20 του Κανονισμού (ΕΚ) 1080/2006). Ο κύριος δικαιούχος αναλαμβάνει τις ακόλουθες αρμοδιότητες:

- (i) ρυθμίζει τις σχέσεις του με τους δικαιούχους που συμμετέχουν στην πράξη με μια συμφωνία η οποία περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, διατάξεις που εγγυώνται τη χρηστή δημοσιονομική διαχείριση των διατιθέμενων για την πράξη κονδυλίων, καθώς και ρυθμίσεις για την ανάκτηση των αχρεωστήτως καταβληθέντων ποσών

Στην περίπτωση που ο κύριος δικαιούχος δεν μπορέσει να ανακτήσει τα ποσά από έναν δικαιούχο, τα κράτη μέλη, στην επικράτεια των οποίων εδρεύει ο σχετικός δικαιούχος επιστρέφουν στην αρχή πιστοποίησης οποιοδήποτε ποσό καταβλήθηκε αχρεωστήτως στον δικαιούχο αυτόν.

- (ii) φέρει την ευθύνη για την εξασφάλιση της υλοποίησης ολόκληρης της πράξης
- (iii) μεριμνά ώστε οι δαπάνες που υποβάλλονται από τους δικαιούχους οι οποίοι συμμετέχουν στην πράξη να έχουν πραγματοποιηθεί για το σκοπό της υλοποίησης της πράξης και να αντιστοιχούν στις δραστηριότητες που συμφωνήθηκαν μεταξύ των δικαιούχων αυτών
- (iv) επαληθεύει ότι οι δαπάνες που υποβάλλονται από τους δικαιούχους που συμμετέχουν στην πράξη έχουν επικυρωθεί από τους εξακριβωτές
- (v) φέρει την ευθύνη για τη μεταφορά της συνεισφοράς του ΕΤΠΑ και της εθνικής συμμετοχής στους δικαιούχους που συμμετέχουν στην πράξη.

Κάθε δικαιούχος που συμμετέχει στην πράξη αναλαμβάνει την ευθύνη σε περίπτωση τυχόν παρατυπιών ως προς τις δαπάνες που έχει δηλώσει.

6.3 Πιστοποίηση Δαπανών και Χρηματοδοτικές Ροές

6.3.1 Πιστοποίηση Δαπανών

Προκειμένου να καταστούν έγκυρες οι δαπάνες, κάθε κράτος μέλος συγκροτεί σύστημα εξακρίβωσης, το οποίο επιτρέπει την επαλήθευση της παράδοσης των συγχρηματοδοτούμενων προϊόντων και υπηρεσιών, της εγκυρότητας των δαπανών που δηλώνονται για πράξεις ή μέρη πράξεων, οι οποίες υλοποιούνται στην επικράτειά του, και της συμμόρφωσης αυτών των δαπανών και των σχετικών πράξεων ή μερών αυτών των πράξεων, προς τους κοινοτικούς και εθνικούς του κανόνες.

Προς τούτο κάθε κράτος μέλος ορίζει τους εξακριβωτές τους αρμόδιους για την επαλήθευση της νομιμότητας και κανονικότητας των δαπανών που δηλώνει κάθε δικαιούχος που συμμετέχει στην πράξη. Οι εξακριβωτές των δυο κρατών μελών εφαρμόζουν κοινά πρότυπα, τα οποία καταρτίζει η Διαχειριστική Αρχή και εγκρίνει η Επιτροπή Παρακολούθησης.

Οι επαληθεύσεις διενεργούνται από εξακριβωτές που ορίζουν τα κράτη μέλη αντίστοιχα και περιλαμβάνουν τις ακόλουθες διαδικασίες:

- i. διοικητικές επαληθεύσεις για κάθε αίτηση επιστροφής δαπανών από τους δικαιούχους
- ii. επιτόπιες επαληθεύσεις επιμέρους πράξεων
 - ✓ Εάν οι επιτόπιες επαληθεύσεις διενεργούνται δειγματοληπτικά για το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα, η Διαχειριστική Αρχή τηρεί αρχεία που περιγράφουν και τεκμηριώνουν τη δειγματοληπτική μέθοδο και καθορίζουν τις πράξεις ή τις συναλλαγές που επιλέγονται προς επιτόπια επαλήθευση.
 - ✓ Η Διαχειριστική Αρχή καθορίζει το μέγεθος του δείγματος, προκειμένου να αποκτήσει εύλογη βεβαιότητα ως προς τη νομιμότητα και την κανονικότητα των σχετικών συναλλαγών όσον αφορά το επίπεδο κινδύνου που διαπιστώνεται από τη Διαχειριστική Αρχή για τον τύπο των σχετικών δικαιούχων και πράξεων
 - ✓ Η Διαχειριστική Αρχή επανεξετάζει τη μέθοδο δειγματοληψίας σε ετήσια βάση.

- ✓ Η Διαχειριστική Αρχή καταρτίζει εγγράφως πρότυπα και διαδικασίες για τις επαληθεύσεις που πραγματοποιούνται και τηρεί μητρώα για κάθε επαλήθευση, αναφέροντας το έργο που συντελέστηκε, την ημερομηνία και τα αποτελέσματα της επαλήθευσης, καθώς και τα μέτρα που έχουν ληφθεί για τις παρατυπίες που διαπιστώθηκαν.

Στην περίπτωση που η παράδοση των συγχρηματοδοτούμενων προϊόντων και υπηρεσιών είναι δυνατόν να επαληθευτεί μόνον σε σχέση με τη συνολική πράξη, η επαλήθευση πραγματοποιείται από τη Διαχειριστική Αρχή.

Εάν ο φορέας που ορίστηκε ως Διαχειριστική Αρχή είναι και δικαιούχος στο πλαίσιο δράσεων του Άξονα Τεχνικής Υποστήριξης της Εφαρμογής του Επιχειρησιακού Προγράμματος, οι ρυθμίσεις για τις επαληθεύσεις θα εξασφαλίζουν τον ενδεικνυόμενο διαχωρισμό των αρμοδιοτήτων, σύμφωνα με το άρθρο 58,β του Κανονισμού (ΕΚ) 1083/2006.

Οι επαληθεύσεις περιλαμβάνουν διαδικασίες για την αποφυγή διπλής χρηματοδότησης των δαπανών από άλλα κοινοτικά ή εθνικά προγράμματα και από άλλες περιόδους προγραμματισμού.

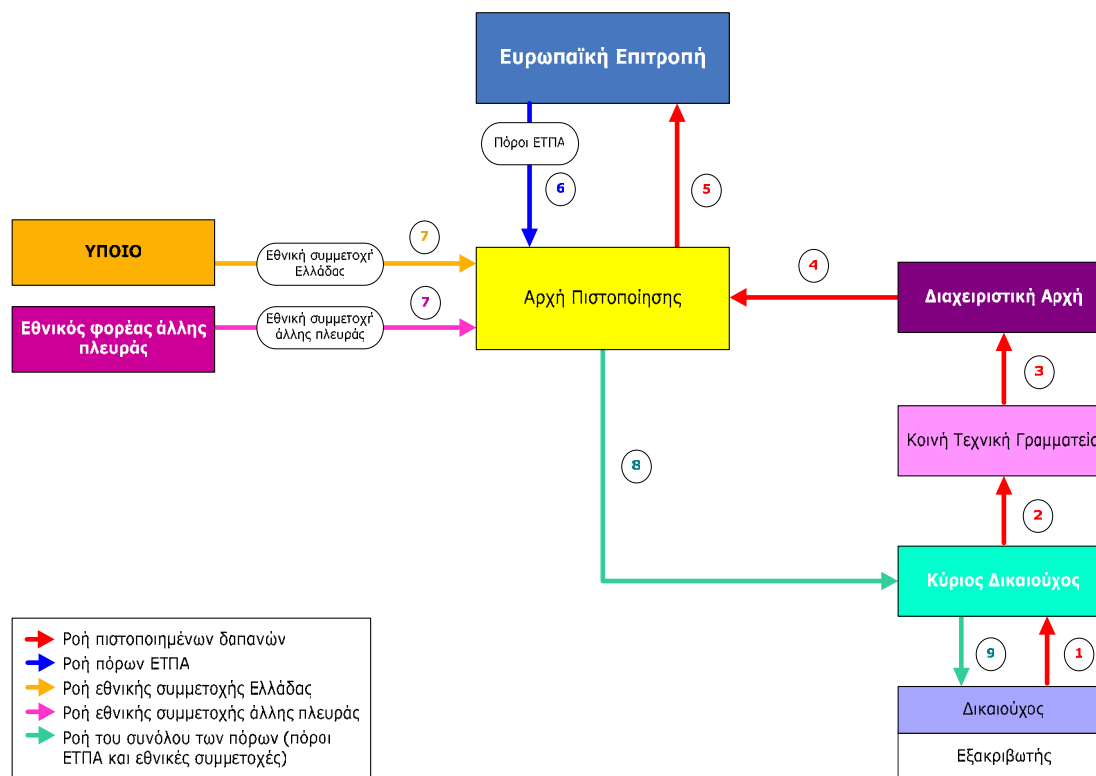
Σε ότι αφορά στη ροή των πιστοποιημένων δαπανών (Διάγραμμα 2), ο κύριος δικαιούχος αποστέλλει το σύνολο των πιστοποιημένων δαπανών της πράξης στην Κοινή Τεχνική Γραμματεία, η οποία μετά από έναν προκαταρκτικό έλεγχο (πληρότητας στοιχείων και επιλεξιμότητας δαπανών που δηλώνονται) τις διαβιβάζει με τις παρατηρήσεις της στη Διαχειριστική Αρχή. Η Διαχειριστική Αρχή επιβεβαιώνει την ύπαρξη των αναγκαίων πληροφοριών σχετικά με τις διαδικασίες και τις επαληθεύσεις που πραγματοποιούνται σε σχέση με τις δαπάνες για σκοπούς πιστοποίησης. Στη συνέχεια, τις διαβιβάζει στην Αρχή Πιστοποίησης, η οποία καταρτίζει και υποβάλλει τις πιστοποιημένες δηλώσεις δαπανών και την αίτηση πληρωμής προς την ΕΕ.

6.3.2 Χρηματοδοτική Ροή Δημόσιας Δαπάνης

Η Αρχή Πιστοποίησης λαμβάνει τις πληρωμές των πόρων ΕΤΠΑ από την Επιτροπή.

Η εθνική συμμετοχή της Ελλάδας μεταφέρεται από το Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών στην Αρχή Πιστοποίησης. Η εθνική συμμετοχή της Κύπρου μεταφέρεται από ανάλογο Εθνικό Φορέα που θα οριστεί από την Κυπριακή πλευρά, στην Αρχή Πιστοποίησης, λαμβανομένου υπόψη του θεσμικού και νομοθετικού πλαισίου των συμμετεχόντων κρατών-μελών.

Η Αρχή Πιστοποίησης μεταφέρει τη συνολική δημόσια δαπάνη στους κύριους δικαιούχους των πράξεων. Οι κύριοι δικαιούχοι έχουν την ευθύνη της μεταφοράς της συνολικής δημόσιας δαπάνης σε όλους τους δικαιούχους.

Σχήμα 6-2: Ροή Πιστοποιημένων Δαπανών και Χρηματοδοτική Ροή Δημόσιας Δαπάνης

6.4 Παρακολούθηση

6.4.1 Επιτροπή Παρακολούθησης

Η Επιτροπή Παρακολούθησης του ΕΠ συστήνεται εντός 3 μηνών από την ημερομηνία κοινοποίησης από την Επιτροπή ΕΚ της απόφασης έγκρισης του ΕΠ.

Η σύνθεση της Επιτροπής Παρακολούθησης του ΕΠ αποφασίζεται από τα οικεία κράτη μέλη, λαμβάνοντας υπόψη την ισότιμη συμμετοχή των κρατών μελών και την αρχή της εταιρικής σχέσης στη διαχείριση, παρακολούθηση και αξιολόγηση των παρεμβάσεων σε όλα τα στάδια υλοποίησης του προγράμματος. Οι Εκπρόσωποι των κρατών μελών προέρχονται από εθνικές, περιφερειακές και τοπικές αρχές.

Η Επιτροπή Παρακολούθησης συμπροεδρεύεται από τους ορισμένους εκπροσώπους των κρατών μελών ή τους αναπληρωτές τους. Για την Ελληνική πλευρά ορίζεται ως συμπρόεδρος ο Γενικός Γραμματέας Επενδύσεων και Ανάπτυξης του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών. Για την Κυπριακή πλευρά ορίζεται ως συμπρόεδρος ο Γενικός Διευθυντής του Γραφείου Προγραμματισμού.

Με δική του πρωτοβουλία ή κατόπιν αιτήματος της Επιτροπής Παρακολούθησης, εκπρόσωπος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής συμμετέχει στις εργασίες της Επιτροπής Παρακολούθησης με συμβουλευτικό ρόλο.

Στη σύνθεση της Επιτροπής Παρακολούθησης διασφαλίζεται, κατά το δυνατόν, η ισόρροπη συμμετοχή ανδρών και γυναικών.

Στις συνεδριάσεις της Επιτροπής Παρακολούθησης συμμετέχει η Διαχειριστική Αρχή με συμβουλευτικό ρόλο. Επιπλέον, μπορούν να προσκληθούν και να συμμετέχουν με συμβουλευτικό ρόλο, ειδικοί επιστήμονες ή εμπειρογνώμονες σε οικονομικά, τεχνικά, κοινωνικά, επιστημονικά και λοιπά θέματα ανάλογα με την ημερήσια διάταξη της συνεδρίασης.

Τη γραμματειακή υποστήριξη της Επιτροπής Παρακολούθησης, κυρίως ως προς την προετοιμασία της διεξαγωγής των συνεδριάσεων καθώς και της ημερήσιας διάταξης και την τήρηση των πρακτικών, αναλαμβάνει η Κοινή Τεχνική Γραμματεία,.

Η Επιτροπή Παρακολούθησης καταρτίζει τον εσωτερικό της κανονισμό εντός του θεσμικού, νομικού και δημοσιονομικού πλαισίου του κράτους μέλους, στο οποίο εδρεύει η Διαχειριστική Αρχή του Προγράμματος, και τον εγκρίνει σε συμφωνία με τη Διαχειριστική Αρχή, προκειμένου να εκπληρώνει τα καθήκοντά της σύμφωνα με τον κανονισμό (ΕΚ) 1083/2006. Στην πρώτη συνεδρίασή της η Επιτροπή εγκρίνει τον εσωτερικό κανονισμό λειτουργίας της.

Η Επιτροπή Παρακολούθησης του ΕΠ έχει τις αρμοδιότητες που ορίζονται στο άρθρο 65 του Κανονισμού (ΕΚ) 1083/2006. Ειδικότερα:

- εξετάζει και εγκρίνει τα κριτήρια για την επιλογή των προς χρηματοδότηση πράξεων εντός έξι μηνών από την έγκριση του ΕΠ και εγκρίνει τις τυχόν αναθεωρήσεις των κριτηρίων αυτών σύμφωνα με τις ανάγκες του προγραμματισμού,
- επανεξετάζει σε περιοδική βάση την πρόοδο που σημειώθηκε στην επίτευξη των ειδικών στόχων του ΕΠ με βάση τα έγγραφα που υποβάλλει η Διαχειριστική Αρχή,
- εξετάζει τα αποτελέσματα της υλοποίησης, ιδίως δε την επίτευξη των στόχων που καθορίζονται για κάθε άξονα προτεραιότητας, καθώς και τις αξιολογήσεις που αναφέρονται στο άρθρο 48, παράγραφος 3, του Κανονισμού (ΕΚ) 1083/2006 και στο υποκεφάλαιο 4,
- εξετάζει και εγκρίνει τις ετήσιες και την τελική έκθεση υλοποίησης που αναφέρονται στο άρθρο 67 του Κανονισμού (ΕΚ) 1083/2006,
- ενημερώνεται σχετικά με την ετήσια έκθεση ελέγχου ή με το τμήμα της έκθεσης που αφορά το οικείο ΕΠ, καθώς και για τυχόν σχετικά σχόλια τα οποία μπορεί να διατυπώσει η Επιτροπή μετά την εξέταση της εν λόγω έκθεσης ή του σχετικού τμήματός της,
- μπορεί να προτείνει στη Διαχειριστική Αρχή οποιαδήποτε αναθεώρηση ή εξέταση του Επιχειρησιακού Προγράμματος, η οποία ενδεχομένως μπορεί να συμβάλει στην επίτευξη των στόχων του ΕΤΠΑ, που αριθμούνται στο άρθρο 3 ή στη βελτίωση της διαχείρισής του, συμπεριλαμβανομένης της χρηματοοικονομικής διαχείρισής του,
- εξετάζει και εγκρίνει οποιαδήποτε πρόταση για την τροποποίηση του περιεχομένου της απόφασης της Επιτροπής σχετικά με τη συνεισφορά του ΕΤΠΑ,
- εγκρίνει τις προσκλήσεις για την υποβολή προτάσεων από τους δικαιούχους,

- εγκρίνει τον ετήσιο προγραμματισμό της Τεχνικής Υποστήριξης της Εφαρμογής του Προγράμματος.

6.4.2 Δείκτες Παρακολούθησης

Σύμφωνα με το άρθρο 66 παρ.2 του Καν. (ΕΚ) 1083/2006, η παρακολούθηση του ΕΠ διενεργείται από τη Διαχειριστική Αρχή και την Επιτροπή Παρακολούθησης του Προγράμματος, κυρίως με βάση τους δείκτες (χρηματοοικονομικούς και δείκτες εκροών και αποτελεσμάτων) που έχουν καθορισθεί για κάθε Άξονα Προτεραιότητας του ΕΠ σύμφωνα με το άρθρο 37 παρ. 1, περ. (γ) του ίδιου κανονισμού.

Οι δείκτες του ΕΠ έχουν αναπτυχθεί και με βάση την προτεινόμενη από την Επιτροπή μεθοδολογία που αναπτύσσεται στο σχετικό έγγραφο εργασίας για την προγραμματική περίοδο 2007-2013, «*Δείκτες για την παρακολούθηση και την αξιολόγηση: Οδηγός Εφαρμογής*».

Οι δείκτες που επιλέχθηκαν για την παρακολούθηση της επίτευξης των στόχων του ΕΠ ανταποκρίνονται στον ιδιαίτερο χαρακτήρα του ΕΠ, στους στόχους του καθώς και στις κοινωνικοοικονομικές και περιβαλλοντικές συνθήκες που επικρατούν στο γεωγραφικό πεδίο εφαρμογής του.

Τα δεδομένα που απαιτούνται για τον υπολογισμό των τιμών των δεικτών κατά την υλοποίηση του προγράμματος συλλέγονται σε επίπεδο πράξης και συναθροίζονται σε επίπεδο άξονα προτεραιότητας και τέλος σε επίπεδο προγράμματος.

Στο πλαίσιο της τακτικής αξιολόγησης της ποιότητας και της αποτελεσματικότητας της υλοποίησης του ΕΠ η Διαχειριστική Αρχή διαβιβάζει στην Επιτροπή Παρακολούθησης τα δεδομένα που προκύπτουν από το σύστημα παρακολούθησης και αφορούν κυρίως σε συγκεντρωτικά οικονομικά στοιχεία και πληροφορίες σχετικά με τους δείκτες κυρίως εκροών και αποτελεσμάτων.

Για τη συλλογή αξιόπιστων χρηματοοικονομικών και στατιστικών δεδομένων σχετικών με την υλοποίηση του προγράμματος θα χρησιμοποιηθεί Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα, στο οποίο θα τηρούνται πληροφορίες για όλες τις πράξεις που χρηματοδοτούνται από το πρόγραμμα.

6.4.3 Ετήσια έκθεση

Στο πλαίσιο της παρακολούθησης του ΕΠ η Διαχειριστική Αρχή συντάσσει ετήσια έκθεση υλοποίησης του προγράμματος την οποία αποστέλλει στην Επιτροπή μετά την έγκρισή της από την Επιτροπή Παρακολούθησης (άρθρο 67 παρ. 1 του Καν. (ΕΚ) 1083/2006). Η έκθεση περιλαμβάνει όλα τα στοιχεία που αναφέρονται στην παράγραφο 2 του ίδιου άρθρου και συντάσσεται σύμφωνα με τις απαιτήσεις του Καν. (ΕΚ) 1828/2006.

Στο παραπάνω πλαίσιο η Διαχειριστική Αρχή μεριμνά για τη συνεχή παρακολούθηση και βελτίωση των δεικτών που θα χρησιμοποιηθούν για την παρακολούθηση και αξιολόγηση του προγράμματος.

6.4.4 Ετήσια Εξέταση ΕΠ

Σύμφωνα με το άρθρο 68 του Καν. (ΕΚ) 1083/2006, κάθε χρόνο μετά την υποβολή της ετήσιας έκθεσης, η Διαχειριστική Αρχή του ΕΠ και η Επιτροπή εξετάζουν από κοινού την πρόοδο υλοποίησης του προγράμματος, τα κύρια αποτελέσματα που επιτεύχθηκαν κατά το προηγούμενο έτος, τη χρηματοοικονομική υλοποίηση καθώς και οποιοδήποτε παράγοντα μπορεί να οδηγήσει σε βελτίωση της υλοποίησης προκειμένου να επιτευχθούν τα επιθυμητά αποτελέσματα. Είναι δυνατόν, επίσης, να εξετάζονται θέματα λειτουργίας του συστήματος διαχείρισης και ελέγχου που επισημαίνονται στην τελευταία ετήσια έκθεση ελέγχου που προβλέπεται στο άρθρο 62 παρ.1 περ. δ-ι του Καν. (ΕΚ) 1083/2006. Για οποιοδήποτε σχόλιο διατυπώσει η Επιτροπή μετά την ετήσια εξέταση του προγράμματος, η Διαχειριστική Αρχή ενημερώνει την Επιτροπή Παρακολούθησης και την Επιτροπή για τα μέτρα που ελήφθησαν αναφορικά με τα σχόλια αυτά.

6.5 Αξιολόγηση

6.5.1 Γενικά

Για τη διασφάλιση της αποτελεσματικότητας των κοινοτικών και εθνικών πόρων που συνδράμουν την πολιτική για τη συνοχή, προβλέπεται η διεξαγωγή αξιολογήσεων πριν, κατά τη διάρκεια και μετά την υλοποίηση του ΕΠ (άρθρα 47-49 του Καν. (ΕΚ) 1083/2006). Οι αξιολογήσεις αυτές, στρατηγικής ή επιχειρησιακής φύσης, λαμβάνουν υπόψη το στόχο της βιώσιμης ανάπτυξης και τη σχετική κοινοτική νομοθεσία όσον αφορά τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις και τη στρατηγική περιβαλλοντική αξιολόγηση. Πραγματοποιούνται με ευθύνη της Διαχειριστικής Αρχής ή της Επιτροπής και διεξάγονται από εμπειρογνώμονες ή φορείς λειτουργικά ανεξάρτητους από την Αρχή Πιστοποίησης και την Αρχή Ελέγχου που έχουν οριστεί στο πλαίσιο του συστήματος διαχείρισης και ελέγχου του προγράμματος. Τα αποτελέσματα των αξιολογήσεων δημοσιοποιούνται με βάση τους εφαρμοστέους κανόνες για την πρόσβαση στα έγγραφα.

6.5.2 Αξιολογήσεις Επιχειρησιακής Φύσης

Σύμφωνα με το άρθρο 48 παρ.3 του Καν. (ΕΚ) 1083/2006 τα κράτη μέλη πραγματοποιούν αξιολογήσεις που συνδέονται με την παρακολούθηση επιχειρησιακών προγραμμάτων, ιδίως όταν, κατά την εν λόγω παρακολούθηση διαπιστωθεί σημαντική απόκλιση από τους στόχους που τέθηκαν αρχικά ή όταν υποβάλλονται προτάσεις για την αναθεώρηση των προγραμμάτων αυτών (αξιολογήσεις επιχειρησιακής φύσης). Οι αξιολογήσεις που συνδέονται με την παρακολούθηση του Προγράμματος πραγματοποιούνται με ευθύνη της Διαχειριστικής Αρχής.

Για την περίοδο 2007-2013 προβλέπεται μια αξιολόγηση του ΕΠ το 2010. Εκτός, όμως, από την προτεινόμενη αξιολόγηση, είναι δυνατόν να πραγματοποιηθούν, κατά τη διάρκεια της προγραμματικής περιόδου και άλλες αξιολογήσεις, σε περιπτώσεις που θα κριθεί αυτό αναγκαίο, λόγω τροποποιήσεων του ΕΠ. Τροποποιήσεις του ΕΠ που θα απαιτήσουν πιθανά αξιολόγηση αφορούν τροποποιήσεις στη χρηματοδοτική κατανομή των διατιθέμενων πόρων μεταξύ των Αξόνων προτεραιότητας, τροποποιήσεις στους στόχους ή/και το περιεχόμενο των Αξόνων του ΕΠ, και τέλος τροποποιήσεις στις Διατάξεις Εφαρμογής. Οι παραπάνω αξιολογήσεις δεν είναι δυνατόν να προσδιορισθούν χρονικά στην παρούσα φάση σχεδιασμού.

Για τα αποτελέσματα των αξιολογήσεων αυτών η Διαχειριστική Αρχή ενημερώνει την Επιτροπή Παρακολούθησης του Προγράμματος και την Επιτροπή.

6.5.3 Εκ Των Υστέρων Αξιολόγηση

Σύμφωνα με το άρθρο 49 παρ.3 του Καν. (ΕΚ) 1083/06, η εκ των υστέρων αξιολόγηση αποτελεί ευθύνη της Επιτροπής. Κατά την εκ των υστέρων αξιολόγηση εξετάζονται ζητήματα όπως η έκταση χρήσης των πόρων, η αποτελεσματικότητα και αποδοτικότητα του προγραμματισμού του ΕΤΠΑ και οι κοινωνικοοικονομικές επιπτώσεις από την εφαρμογή του προγράμματος με στόχο την εξαγωγή συμπερασμάτων για την πολιτική στους τομείς της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής. Τέλος, προσδιορίζονται οι παράγοντες που συνέβαλαν στην επιτυχία ή την αποτυχία της υλοποίησης του ΕΠ και εντοπίζονται οι ορθές πρακτικές.

Η εκ των υστέρων αξιολόγηση είναι στρατηγικής φύσης, διεξάγεται από ανεξάρτητους αξιολογητές και ολοκληρώνεται το αργότερο μέχρι 31 Δεκεμβρίου 2015. Η Διαχειριστική Αρχή συνεργάζεται με την Επιτροπή για τη διενέργεια της αξιολόγησης, παρέχοντας τα απαραίτητα στοιχεία.

6.6 Πληροφόρηση και Δημοσιότητα

Σύμφωνα με το άρθρο 69 του κανονισμού (ΕΚ) 1083/2006, τα κράτη μέλη και η Διαχειριστική Αρχή του επιχειρησιακού Προγράμματος παρέχουν πληροφορίες όσον αφορά τις πράξεις και το συγχρηματοδοτούμενο Πρόγραμμα και εξασφαλίζουν τη σχετική δημοσιότητα. Η πληροφόρηση απευθύνεται στους πολίτες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και στους δικαιούχους με στόχο την προβολή του ρόλου της Κοινότητας και τη διασφάλιση της διαφάνειας της συνδρομής του ΕΤΠΑ. Η εξειδίκευση της εφαρμογής των απαιτήσεων δημοσιότητας και πληροφόρησης περιγράφεται στις διατάξεις (άρθρα 2 έως και 10) του Καν. (ΕΚ) 1828/2006.

Για την παροχή των πληροφοριών αυτών αναλαμβάνονται καθ' όλη τη διάρκεια υλοποίησης του προγράμματος μέτρα δημοσιότητας και πληροφόρησης, τα οποία αποτυπώνονται με δομημένο τρόπο στο επικοινωνιακό σχέδιο του ΕΠ. Το επικοινωνιακό σχέδιο περιλαμβάνει τους στόχους και το στοχοθετούμενο κοινό, τη στρατηγική και το περιεχόμενο των μέτρων πληροφόρησης και δημοσιότητας που θα αναληφθούν για κάθε ομάδα στόχο (δυνητικοί δικαιούχοι, δικαιούχοι, κοινό), τον ενδεικτικό προϋπολογισμό για την εφαρμογή του επικοινωνιακού σχεδίου, τα διοικητικά τμήματα ή τους διοικητικούς φορείς που θα είναι αρμόδια για την εφαρμογή των μέτρων πληροφόρησης και δημοσιότητας, ενδεικτικούς τρόπους αξιολόγησης των μέτρων δημοσιότητας και πληροφόρησης αναφορικά με την προβολή και τη γνώση του ΕΠ και το ρόλο της Κοινότητας.

Τα μέτρα δημοσιότητας και πληροφόρησης θα κάνουν αναφορά στην προστιθέμενη αξία της κοινοτικής συνδρομής σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο.

Το επικοινωνιακό σχέδιο, καθώς και οποιαδήποτε σημαντική τροποποίησή του, εκπονείται από τη Διαχειριστική Αρχή του ΕΠ και υποβάλλεται προς εξέταση στην Επιτροπή σύμφωνα με τη διαδικασία που περιγράφεται στο άρθρο 3 του Καν. (ΕΚ) 1828/2006.

Τα ποσά που προβλέπονται για την πληροφόρηση και τη δημοσιότητα περιλαμβάνονται στη χρηματοδότηση του ΕΠ στο πλαίσιο της Τεχνικής Υποστήριξης Εφαρμογής (άρθρο 46 παρ. 1 του κανονισμού (ΕΚ) 1083/2006).

Η Διαχειριστική Αρχή ορίζει τον/ους υπεύθυνο/ους για τα θέματα δημοσιότητας και πληροφόρησης και ενημερώνει σχετικά την Επιτροπή.

6.7 Ανταλλαγή Ηλεκτρονικών Δεδομένων

Για τους σκοπούς των άρθρων 66 και 76 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1083/2006, η διαχειριστική αρχή του ΕΠ, θα ενημερώνει το σύστημα πληροφορικής το οποίο καθιερώνεται στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή (SFC 2007), για την ανταλλαγή στοιχείων που αφορούν το επιχειρησιακό πρόγραμμα, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στα άρθρα 39, 40, 41 και 42 του Καν. (ΕΚ) 1828/2006.

Η διαχειριστική αρχή του ΕΠ διασφαλίζει, επίσης, την ύπαρξη συστήματος καταχώρισης και αποθήκευσης, σε ηλεκτρονική μορφή, λογιστικών εγγραφών για κάθε πράξη στο πλαίσιο του ΕΠ καθώς και της συλλογής δεδομένων υλοποίησης που απαιτούνται για τη χρηματοοικονομική διαχείριση, την παρακολούθηση, τις επαληθεύσεις, τους λογιστικούς ελέγχους και την αξιολόγηση, σύμφωνα με το άρθρο 60 στοιχείο γ του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1083/2006. Για το σκοπό αυτό, στο πλαίσιο της περιγραφής των Συστημάτων Διαχείρισης και Ελέγχου, θα υποβληθεί στην Επιτροπή περιγραφή του εν λόγω συστήματος, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο άρθρο 71 παράγραφος 1 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1083/2006 και κατ' αντιστοιχία στο άρθρο 21 και στο παράρτημα XII παράγραφος 6 του Καν. (ΕΚ) 1828/2006.

Για τους ανωτέρω σκοπούς, θα προσαρμοστεί κατάλληλα το υφιστάμενο Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα (ΟΠΣ) του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών, που έχει δημιουργηθεί για τις απαιτήσεις της 3^{ης} Προγραμματικής Περιόδου.

Το ΟΠΣ θα καλύπτει, επίσης, τις απαιτήσεις συλλογής και καταχώρισης δεδομένων που αφορούν στις αρμοδιότητες των Αρχών Ελέγχου και Πιστοποίησης του Προγράμματος και θα υποστηρίζει τις εν λόγω Αρχές στις υποχρεώσεις ανταλλαγής ηλεκτρονικών δεδομένων με την Επιτροπή.

6.8 Διασφάλιση της Εταιρικής Σχέσης

Στο άρθρο 11 του Καν. (ΕΚ) 1083/2006 διατυπώνεται η απαίτηση της επίτευξης των στόχων των Ταμείων στο πλαίσιο στενής συνεργασίας, εφεξής εταιρική σχέση, τόσο μεταξύ της Επιτροπής και των κρατών μελών, όσο και μεταξύ των κρατών μελών και των ενδιαφερόμενων φορέων (αρμόδιες εθνικές, περιφερειακές και τοπικές αρχές, οικονομικοί και κοινωνικοί εταίροι, άλλοι φορείς που εκπροσωπούν την κοινωνία των πολιτών, περιβαλλοντικοί εταίροι, μη κυβερνητικές οργανώσεις και φορείς αρμόδιοι για την προώθηση της ισότητας μεταξύ ανδρών και γυναικών). Η εταιρική σχέση, σε όλα τα επίπεδα υλοποίησης του ΕΠ, διασφαλίζεται με:

- (i) Την εφαρμογή διαδικασιών ευρείας διαβούλευσης σε όλα τα επίπεδα σχεδιασμού με στόχο τη διαμόρφωση πολύπλευρης προσέγγισης των εναλλακτικών επιλογών ανάπτυξης των

επιλέξιμων περιοχών, μέσω γόνιμου και αποτελεσματικού διαλόγου με τους εμπλεκόμενους φορείς.

- (ii) Την ενεργό εμπλοκή των εταίρων, ιδίως σε περιφερειακό επίπεδο, στα διάφορα στάδια προγραμματισμού του ΕΠ.
- (iii) Την αντιπροσωπευτική εκπροσώπηση των εταίρων, στη σύνθεση της Επιτροπής Παρακολούθησης του ΕΠ, η οποία αποτελεί τον κύριο μηχανισμό για την διασφάλιση της ποιότητας και της αποτελεσματικότητας του προγράμματος, όπου αντιπροσωπεύονται όλοι οι σχετικοί με τους στόχους και τις δράσεις του προγράμματος φορείς.

6.9 Προαγωγή της Ισότητας των δυο Φύλων και Διασφάλιση της Αρχής της μη Διάκρισης

Σύμφωνα με το άρθρο 16 του Καν. (ΕΚ) 1083/2006 τα κράτη μέλη που συμμετέχουν στο Πρόγραμμα και η Επιτροπή διασφαλίζουν την προαγωγή της ισότητας μεταξύ ανδρών και γυναικών και την ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου κατά τη διάρκεια των διαφόρων σταδίων υλοποίησης των δράσεων των Ταμείων.

Επίσης λαμβάνουν τα κατάλληλα μέτρα προκειμένου να αποτρέψουν κάθε διάκριση εξαιτίας του φύλου, της φυλής ή της εθνικής καταγωγής της θρησκείας ή των πεποιθήσεων, της ύπαρξης αναπηρίας, της ηλικίας ή του γενετήσιου προσανατολισμού κατά τα διάφορα στάδια υλοποίησης των δράσεων των Ταμείων και ειδικότερα της πρόσβασης σε αυτά. Ειδικότερα, η δυνατότητα πρόσβασης για τα άτομα με αναπηρίες αποτελεί ένα από τα κριτήρια που πρέπει να τηρούνται κατά τον καθορισμό επιχειρήσεων που συγχρηματοδοτούνται από τα Ταμεία και που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κατά τις διάφορες φάσεις υλοποίησης.

Τα μέτρα που προβλέπονται για την προαγωγή της ισότητας των δύο φύλων και την αποτροπή διακρίσεων στα διάφορα στάδια υλοποίησης του ΕΠ περιλαμβάνουν:

- (i) Τη λήψη κατάλληλων μέτρων για τη δημοσιοποίηση του προγράμματος και των ειδικότερων δράσεων που περιλαμβάνονται σε αυτό, ώστε να διασφαλίζεται η κατά το δυνατό ευρύτερη δυνατότητα πρόσβασης στην κοινοτική συγχρηματοδότηση. Στα μέτρα αυτά συμπεριλαμβάνονται, μεταξύ άλλων, η αποστολή των προκηρύξεων σε όλα τα μέλη της επιτροπής παρακολούθησης του προγράμματος αλλά και σε όλους τους ενδιαφερόμενους φορείς, οι οποίοι μπορούν να εξασφαλίσουν ευρεία διάδοση τόσο των ευκαιριών χρηματοδότησης όσο και των ειδικών όρων και προϋποθέσεων για τη λήψη της.
- (ii) Την παρακολούθηση και τη σχετική ενημέρωση της Επιτροπής Παρακολούθησης του ΕΠ και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, μέσω της ετήσιας έκθεσης, όσον αφορά τα μέτρα που έχουν ληφθεί σε σχέση με την παροχή ίσων ευκαιριών στο πλαίσιο του ΕΠ, την αποτελεσματικότητά τους και τις διορθωτικές παρεμβάσεις που απαιτούνται ώστε να διασφαλίζεται η μη διάκριση.

7 Χρηματοδοτικές Διατάξεις

Στην παρούσα ενότητα παρουσιάζονται οι χρηματοδοτικοί πίνακες του Επιχειρησιακού Προγράμματος. Στους πίνακες παρουσιάζεται η συνολική Δημόσια Δαπάνη, καθώς το ΕΠ δεν έχει Ιδιωτική Συμμετοχή.

Πίνακας 7-1: Χρηματοδοτικός Πίνακας Διασυνοριακού Προγράμματος Ελλάδα – Κύπρος 2007 – 2013

Άξονας Προτεραιότητας	Κοινοτική Χρηματοδότηση (α)	Εθνική Συμμετοχή (β)=(γ)+(δ)	Ενδεικτική Ανάλυση του ποσοστού εθνικής συμμετοχής		Συνολική Χρηματοδότηση (ε)= (α)+(β)	Ποσοστό Συγχρηματοδότησης (στ)=(σ)/(ε)	Συνεισφορά ΕΤΕ	Άλλη Χρηματοδότηση
			Εθνική Δημόσια χρηματοδότηση (γ)	Εθνική Ιδιωτική χρηματοδότηση (δ)				
	ΕΤΠΑ							
ΑΠ1: Ανταγωνιστικότητα	12.940.000	3.235.000	3.235.000		16.175.000	80%		0
ΑΠ2: Φυσικό και Πολιτισμικό Περιβάλλον	11.300.000	2.825.000	2.825.000		14.125.000	80%		0
ΑΠ3: Προσβασιμότητα και Ασφάλεια Περιοχής	14.900.000	3.725.000	3.725.000		18.625.000	80%		0
ΑΠ4: Τεχνική Υποστήριξη	2.493.290	623.323	623.323		3.116.613	80%		0
ΣΥΝΟΛΟ	41.633.290	10.408.323	10.408.323		52.041.613	80%		0

Πίνακας 7-2: Ετήσια κατανομή πόρων Διασυνοριακού Προγράμματος Ελλάδα – Κύπρος 2007 - 2013

Έτος	Ποσά (σε Ευρώ)
2007	5.413.328
2008	5.532.661
2009	5.809.995
2010	5.925.994
2011	6.141.993
2012	6.277.326
2013	6.531.993
Σύνολο	41.633.290

Παράρτημα

Πίνακας Φορέων που συμμετείχαν σε διαδικασία σχεδιασμού - δημόσιας διαβούλευσης

Φορέας	Κράτος - Μέλος
Ακαδημία Δημόσιας Διοίκησης	Κύπρος
Αναπτυξιακή Εταιρεία Λάρνακας	Κύπρος
Ανοικτό Πανεπιστήμιο Κύπρου	Κύπρος
Ανώτερο Τεχνολογικό Ινστιτούτο Κύπρου	Κύπρος
Αρχή Λιμένων Κύπρου	Κύπρος
Αστυνομία Κύπρου/ Αστυνομική Ακαδημία Κύπρου	Κύπρος
Αστυνομία Κύπρου/ Λιμενική & Ναυτική Αστυνομία	Κύπρος
Αστυνομία Κύπρου/ Τμήμα Δ'	Κύπρος
Αστυνομία Κύπρου/ Τμήμα Μελετών & Ανάπτυξης	Κύπρος
Αστυνομία Κύπρου/ Υπηρεσία Αλλοδαπών & Μετανάστευσης	Κύπρος
Β' Δ.Υ.ΠΕ. Νοτίου Αιγαίου	Ελλάδα
Γ. Ν. «Βοστανείο»	Ελλάδα
Γ. Ν. Αγ. Νικολάου	Ελλάδα
Γ. Ν. Λήμνου	Ελλάδα
Γ. Ν. Ρόδου «Ανδρέας Παπανδρέου»	Ελλάδα
Γ. Ν. Σάμου	Ελλάδα
Γ. Ν. Χίου «Σκυλίτσειο» ¹	Ελλάδα
Γ.Ν. Ικαρίας "Ο Άγιος Κήρυκος"	Ελλάδα
Γενική Δ/ση Οικονομικού Σχεδιασμού & Υποστήριξης (ΓΔΟΣΥ)	Ελλάδα
Γενικό Νομαρχιακό Νοσοκομείο Ρεθύμνου	Ελλάδα
Γενικό Νομαρχιακό Νοσοκομείο Χανίων	Ελλάδα
Γενικό νοσοκομείο Λάρνακας- Γρηγόριος Κλινική	Κύπρος
Γενικό νοσοκομείο Λευκωσίας	Κύπρος
Γενικό Περιφερειακό Νοσοκομείο "Βενιζέλειο-Πανάνιο"	Ελλάδα
Γενικό Λογιστήριο	Κύπρος
Γεωπολιτισμικό Πάρκο Ανατ. Αιγαίου «Πυθαγόρας»	Ελλάδα
Δ. Υ. ΠΕ. Βορείου Αιγαίου	Ελλάδα
Δ.Υ.ΠΕ. Κρήτης	Ελλάδα
Δήμος Αγίας Νάπας	Κύπρος
Δήμος Αγίου Αθανασίου	Κύπρος
Δήμος Αραδίππου	Κύπρος
Δήμος Γεροσκήπου	Κύπρος
Δήμος Λάρνακας	Κύπρος
Δήμος Λατσιών	Κύπρος
Δήμος Λευκάρων	Κύπρος
Δήμος Μούδρου	Ελλάδα
Δήμος Νέας Αλικαρνασσού	Ελλάδα

Φορέας	Κράτος - Μέλος
Δήμος Πάφου	Κύπρος
Δήμος Στροβόλου	Κύπρος
Δήμος Συβρίτου	Ελλάδα
Δήμος Τήλου	Ελλάδα
Διαβαλκανικό Ινστιτούτο Δημόσιας Διοίκησης (Δ.Ι.Δ.Δ)	Ελλάδα
Διεθνές Ινστιτούτο Harvard - Κύπρου	Κύπρος
Διεύθυνση Εκπαίδευσης και Έρευνας	Ελλάδα
Ε. Φ. Ε. Τ.	Ελλάδα
Εθνική Συνομοσπονδία ΑμΕΑ	Ελλάδα
Εθνικό Ίδρυμα Αγροτικής Έρευνας (ΕΘ.Ι.ΑΓ.Ε.)- Ινστιτούτο Αμπέλου Λαχανοκομίας και Ανθοκομίας Ηρακλείου	Ελλάδα
Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών	Ελλάδα
Εθνικό Κέντρο Ερευνών Φυσικών Επιστημών «Δημόκριτος» / Δ.Τ.Ε	Ελλάδα
Ελληνικό Κέντρο Θαλάσσιας Έρευνας	Ελλάδα
Ελληνικό Κέντρο Θαλασσίων Ερευνών (ΕΛ.ΚΕ.Θ.Ε.) / Ινστιτούτο Εσωτερικών Υδάτων	Ελλάδα
Ελληνικό Κέντρο Θαλασσίων Ερευνών (ΕΛΚΕΘΕ)	Ελλάδα
Ελληνικό Κέντρο Θαλασσίων Ερευνών (ΕΛΚΕΘΕ) / Ινστιτούτο Θαλάσσιας Βιολογίας & Γενετικής (ΙΘΑΒΙΓ) / Ομάδα Διαχείρισης Θαλασσίων Οικοσυστημάτων	Ελλάδα
Ένωση Κοινοτήτων Κύπρου	Κύπρος
Ένωση Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων Ελλάδος (Ε.Ν.Α.Ε.)	Ελλάδα
Ένωση Ξενοδόχων Ηρακλείου	Ελλάδα
Επαρχιακή Διοίκηση Λεμεσού	Κύπρος
Επαρχιακή Διοίκηση Λευκωσίας	Κύπρος
Επιμελητηριακός όμιλος Ανάπτυξης Ελληνικών Νησιών (ΕΟΑΕΝ)	Ελλάδα
Επιμελητήριο Δωδεκανήσου	Ελλάδα
Επιμελητήριο Ηρακλείου	Ελλάδα
Επιμελητήριο Λασιθίου	Ελλάδα
Επιμελητήριο Λέσβου	Ελλάδα
Επιμελητήριο Ρεθύμνης	Ελλάδα
Επιμελητήριο Σάμου	Ελλάδα
Επιμελητήριο Χανίων	Ελλάδα
Επιμελητήριο Χίου	Ελλάδα
Εργαστήριο Καλλιτεχνικής κ Πολιτιστικής Παιδείας	Ελλάδα
Ερευνητικό Πανεπιστημιακό Ινστιτούτο Τηλεπικοινωνιακών Συστημάτων Πολυτεχνείου Κρήτης (ΕΠΙ - ΤΣ)	Ελλάδα
Ευρωπαϊκό Κέντρο Δημοσίου Δικαίου	Κύπρος
Ίδρυμα Προώθησης Έρευνας	Κύπρος
Ίδρυμα Τεχνολογίας και Έρευνας (ΙΜΣ)	Ελλάδα
Ίδρυμα Τεχνολογίας και Έρευνας (ΙΤΕ)	Ελλάδα
Ίδρυμα Τεχνολογίας και Έρευνας / Ινστιτούτο Υπολογιστικών Μαθηματικών	Ελλάδα
Ινστιτούτο Φαρμακευτικής Έρευνας & Τεχνολογίας Α.Ε.	Ελλάδα

Φορέας	Κράτος - Μέλος
Ινστιτούτο Γεωργικών Ερευνών/ Υπουργείο Γεωργίας, Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος	Κύπρος
Κεντρική Ένωση Δήμων και Κοινοτήτων Ελλάδος (ΚΕΔΚΕ)	Ελλάδα
Κέντρο Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας	Ελλάδα
Κέντρο Παραγωγικότητας Κύπρου	Κύπρος
Κέντρο Τεχνολογικής Έρευνας Κρήτης	Ελλάδα
Κοινοτικό Συμβούλιο Αγρού	Κύπρος
Κοινοτικό Συμβούλιο Άλασσας	Κύπρος
Κοινοτικό Συμβούλιο Κουκλιών	Κύπρος
Κοινοτικό Συμβούλιο Λετύμπου	Κύπρος
Κυπριακό Εμπορικό και Βιομηχανικό Επιμελητήριο	Κύπρος
Κυπριακός Οργανισμός Τουρισμού	Κύπρος
Μετεωρολογική Υπηρεσία	Κύπρος
Μουσείο Εικαστικών Τεχνών Ηρακλείου	Ελλάδα
Μουσείο Φυσικής Ιστορίας Απολιθωμένου Δάσους Λέσβου	Ελλάδα
N.A Δωδεκανήσου	Ελλάδα
N.A Ηρακλείου	Ελλάδα
N.A Λασιθίου	Ελλάδα
N.A Λέσβου	Ελλάδα
N.A Ρεθύμνου	Ελλάδα
N.A Σάμου	Ελλάδα
N.A Χανίων	Ελλάδα
N.A Χίου	Ελλάδα
Νοσοκομείο Θαλάσσης	Κύπρος
Νοσοκομείο Πάφου	Κύπρος
Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή (Ο.Κ.Ε.)	Ελλάδα
Όμιλος Φίλων Καλών Τεχνών	Κύπρος
Οργανισμός Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού	Ελλάδα
Οργανισμός Νεολαίας Κύπρου	Κύπρος
Οργάνωση «ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΧΩΡΙΣ ΣΥΝΟΡΑ»	Ελλάδα
Παν/μιο Αιγαίου	Ελλάδα
Παν/μιο Αιγαίου - Τμήμα Επιστημών Θάλασσας	Ελλάδα
Παν/μιο Κρήτης	Ελλάδα
Πανεπιστημιακό Γ. Ν. Ηρακλείου	Ελλάδα
Πανεπιστήμιο Αιγαίου	Ελλάδα
Πανεπιστήμιο Κύπρου	Κύπρος
Πανεπιστήμιο Κύπρου/ Τμήμα Πληροφορικής	Κύπρος
Περιφέρεια Β. Αιγαίου	Ελλάδα
Περιφέρεια Κρήτης	Ελλάδα
Περιφέρεια Ν. Αιγαίου	Ελλάδα
ΠΟΒΕΚ	Κύπρος
Πολυτεχνείο Κρήτης / Εργαστήριο Δυναμικών Συστημάτων & Προσομοίωσης	Ελλάδα

Φορέας	Κράτος - Μέλος
Πολυτεχνείο Κρήτης, Τμήμα Μηχανικών Περιβάλλοντος, Εργαστήριο Διαχείρισης Υδάτινων Πόρων και Παράκτιας Μηχανικής	Ελλάδα
Πυροσβεστική Υπηρεσία Κύπρου	Κύπρος
Ρυθμιστική Αρχή Ενέργειας Κύπρου	Κύπρος
Σύνδεσμος Ελαιοκομικών Δήμων Κρήτης	Ελλάδα
Σύνδεσμος Εξαγωγέων Κρήτης	Ελλάδα
Σύνδεσμος Καταπολέμησης Ναρκωτικών Λάρνακας	Κύπρος
Σύνδεσμος Ξενοδόχων Λασιθίου	Ελλάδα
Σύνδεσμος Προστασίας κ Ανάδειξης Κρητικού Ελαιολάδου (ΣΠΑΚΕ)	Ελλάδα
Σχολή Επιμόρφωσης Υπαλλήλων ΥΠ. ΟΙΚ. (Σ.Ε.Υ.Υ.Ο)	Ελλάδα
ΤΕΙ Κρήτης	Ελλάδα
ΤΕΙ ΚΡΗΤΗΣ - Τμήμα Τουριστικών Επιχειρήσεων	Ελλάδα
Τεχνολογικό Πανεπιστήμιο	Κύπρος
Τμήμα Αλιείας και Θαλάσσιων Ερευνών	Κύπρος
Τμήμα Αρχαιοτήτων	Κύπρος
Τμήμα Επιθεώρησης Εργασίας	Κύπρος
Τμήμα Ταχυδρομικών Υπηρεσιών	Κύπρος
Τράπεζα Αναπτύξεως	Κύπρος
Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε.	Ελλάδα
ΥΕΝ/ ΓΓ Λιμένων & Λιμενικής Πολιτικής	Ελλάδα
Υπ. Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων/ Διοικητικός Τομέας Προγρ/σμου & Εφαρμογής Γ' Κ.Π.Σ./ Δ/νση Γεωλογίας - Υδρολογίας	Ελλάδα
Υπ. Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων/ Διοικητικός Τομέας Προγρ/σμού & Εφαρμογής Γ' Κ.Π.Σ./ Δ/νση Σχεδιασμού Εγγειοβ/κων Εργων & Αξιοπ/σης Εδαφουδατικών πόρων	Ελλάδα
Υπ. Δημοσίας Τάξης / Αρχηγείο ΕΛΛ.ΑΣ.	Ελλάδα
Υπ. Δημόσιας Τάξης / Αρχηγείο Πυροσβεστικού Σώματος.	Ελλάδα
Υπ. Πολιτισμού/ 13η Εφορείας Βυζαντινών Αρχαιοτήτων	Ελλάδα
Υπ. Πολιτισμού/ 14η Εφορείας Βυζαντινών Αρχαιοτήτων	Ελλάδα
Υπ. Πολιτισμού/ 28η Εφορείας Βυζαντινών Αρχαιοτήτων	Ελλάδα
Υπ. Υγείας- Μονάδα Απεξάρτησης Άνωση	Κύπρος
ΥΠ.ΠΟ./Ταμείο Αρχαιολογικών Πόρων	Ελλάδα
Υπηρεσία Κυπριακής Χειροτεχνίας/ Υπ. Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού	Κύπρος
ΥΠΟΙΟ/ ΓΓ Φορολογικών και Τελωνειακών Θεμάτων/ Γενική Διεύθυνση Τελωνείων και Ε.Φ.Κ.	Ελλάδα
Υπουργείο Αιγαίου και Νησιωτικής Πολιτικής	Ελλάδα
Υπουργείο Ανάπτυξης	Ελλάδα
Υπουργείο Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας	Ελλάδα
Υπουργείο Γεωργίας Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος / Τμήμα Γεωργίας	Κύπρος
Υπουργείο Εθνικής Άμυνας	Ελλάδα
Υπουργείο Εθνικής Παιδείας & Θρησκευμάτων	Ελλάδα
Υπουργείο Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού Υπηρεσίες Ανταγωνισμού & Προστασία Καταναλωτή	Κύπρος
Υπουργείο Εσωτερικών	Κύπρος

Φορέας	Κράτος - Μέλος
Υπουργείο Εσωτερικών / Πολιτική Άμυνα	Κύπρος
Υπουργείο Εσωτερικών / Τμήμα Πολεοδομίας	Κύπρος
Υπουργείο Μεταφορών & Επικοινωνιών	Ελλάδα
Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού	Κύπρος
Υπουργείο Συγκοινωνιών και Έργων / Τμήμα Αρχαιοτήτων	Κύπρος
Υπουργείο Τουριστικής Ανάπτυξης	Ελλάδα
Υπουργείο Υγείας	Κύπρος
Υπουργείο Υγείας / Τομέας Συντονισμού ΕΕ	Κύπρος
Υπουργείο Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης	Ελλάδα
WWF Ελλάδα	Ελλάδα

Πίνακας Μελών Ομάδας Σχεδιασμού Προγράμματος

α/α	Όνομα Στελέχους	Ιδιότητα
1	Κατερίνα Αναγνωστίδου	Στέλεχος ΕΥΔ Intergger
2	Κυριάκος Φωτιάδης	Στέλεχος ΕΥΔ Intergger
3	Μάρκος Φωτιάδης	Στέλεχος ΕΥΔ Intergger
4	Αφροδίτη Λιόλιου	Στέλεχος ΕΥΔ Intergger
4	Ιωάννης Δημητρέλος	Στέλεχος ΕΥΣΣΑΑΠ ΥΠΟΙΟ

Πίνακας Μελών Task Force

α/α	Όνομα Στελέχους	Ιδιότητα
1	Κατερίνα Αναγνωστίδου	Στέλεχος ΕΥΔ Intergger
2	Ελένη Κατσιγιάννη	Στέλεχος ΕΥΔ Intergger
3	Άδωνης Κωνσταντινίδης	Στέλεχος Γραφείου Προγραμματισμού Κύπρου
4	Ανθή Φιλιππίδου	Στέλεχος Γραφείου Προγραμματισμού Κύπρου

Κατάλογος Πινάκων

Πίνακας 2-1: Συναντήσεις διαδικασίας σχεδιασμού.....	5
Πίνακας 3-1: Επιλέξιμη περιοχή (Περιοχές Nuts)	7
Πίνακας 3-2: Δημογραφικά Χαρακτηριστικά	10
Πίνακας 3-3: Κατανομή ΑΕΠ - κατά κεφαλήν ΑΕΠ – Παραγωγικότητα Εργασίας, 2003	12
Πίνακας 3-4: Κατανομή Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία κατά τομέα παραγωγής, 2003.....	13
Πίνακας 3-5: Αριθμός Καταλυμάτων, δωματίων και κλινών ξενοδοχείων και τουριστικών κάμπινγκ. 15	
Πίνακας 3-6: Δείκτες απασχόλησης & ανεργίας, 2005.....	16
Πίνακας 3-7: Κλίνες, ιατροί και νοσοκόμες ανά 100.000 κατοίκους	19
Πίνακας 3-8: Εκπαιδευτικό Επίπεδο πληθυσμού, 2005	20
Πίνακας 3-9: Επενδύσεις σε Ε&Τ (ποσοστό του συνόλου ΑΕΠ).....	23
Πίνακας 3-10: Βασικοί Δείκτες ΕΠ Ελλάδα – Κύπρος 2000 - 2006	27
Πίνακας 3-11: Ανάλυση SWOT.....	30
Πίνακας 4-1: Κατανομή Πόρων (Κοινωνική Συνδρομή) ανά Κωδικό Παρέμβασης (σε Ευρώ).....	43
Πίνακας 4-2: Κωδικοί για τη διάσταση της μορφής χρηματοδότησης	44
Πίνακας 4-3: Κωδικοί για την Εδαφική Διάσταση	44
Πίνακας 4-4: Κατανομή Πόρων ανά Στρατηγικό, Γενικό Στόχο και Ειδικό Στόχο.....	44
Πίνακας 4-5: Επισημάνσεις ΣΑ - Αντιμετώπιση	55
Πίνακας 7-1: Χρηματοδοτικός Πίνακας Διασυνοριακού Προγράμματος Ελλάδα – Κύπρος 2007 – 2013	112
Πίνακας 7-2: Ετήσια κατανομή πόρων Διασυνοριακού Προγράμματος Ελλάδα – Κύπρος 2007 - 2013	112

Κατάλογος Σχημάτων

Σχήμα 3-1: Ρυθμός Μεταβολής αφίξεων και διανυκτερεύσεων αλλοδαπών και ημεδαπών σε ξενοδοχειακά καταλύματα.	15
Σχήμα 4-1: Δενδρόγραμμα Στρατηγικής Διασυνοριακού Προγράμματος Ελλάδα – Κύπρος 2007 – 2013.....	42
Σχήμα 6-1: Υποβολή Προτάσεων, Αξιολόγηση, Επιλογή, Συμβασιοποίηση.	100
Σχήμα 6-2: Ροή Πιστοποιημένων Δαπανών και Χρηματοδοτική Ροή Δημόσιας Δαπάνης.....	104

Συντομογραφίες

EEA	European Environment Agency - Ευρωπαϊκός Οργανισμός περιβάλλοντος
IPPC	Integrated Pollution Prevention Control / Ολοκληρωμένη Πρόληψη και Έλεγχος της Ρύπανσης στη Βιομηχανία
PSCI	Proposed Sites of Community Interest
SES	Strategic Environmental Assessment
SCI	Sites of Community Interest / Τόποι Κοινοτικής Σημασίας
SCI	-Οδηγία των Οικοτόπων (Natura 2000) 92/43/ΕΟΚ- Special Protected Areas/ Ειδικές Ζώνες Προστασίας (ΕΖΠ)
SPA	-Οδηγία για την Οрниθοπανίδα 79/409/ΕΚ- Water Framework Directive / Οδηγία Πλαίσιο για τα νερά
WFD	-Οδηγία 2000/60/ΕΚ-
ΑΠ	Άξονας Προτεραιότητας
ΑΕΙ	Ανώτατο Εκπαιδευτικό Ίδρυμα
ΑΕΠ	Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν
ΑΠΕ	Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας
ΑΠΑ	Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία
ΒΙΟΚΑ	Βιολογικός Καθαρισμός
ΔΑ	Διαχειριστική Αρχή
ΔΕΔ	Διευρωπαϊκό Δίκτυο
ΔΗ.ΠΕ.ΘΕ	Δημοτικό Περιφερειακό Θέατρο
ΕΓΤΑΑ	Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης
Ε&Α	Έρευνα και ανάπτυξη
ΕΔΕΛ	Επιτροπή Δημοσιονομικού Ελέγχου
ΕΕ	Ευρωπαϊκή Ένωση
ΕΛΚΕΘΕ	Ελληνικό Κέντρο Θαλασσιών Ερευνών
ΕΠ	Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
ΕΠ	Επιτροπή Παρακολούθησης
ΕΠΜ	Εθνικό Πρόγραμμα Μεταρρυθμίσεων
ΕΣ	Επιχειρησιακός / Ειδικός Στόχος
ΕΣΠΑ	Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς
ΕΣΥΕ	Εθνική Στατιστική Υπηρεσία
Ε&Τ	Έρευνα & Τεχνολογία
ΕΤΑ	Ευρωπαϊκό Ταμείο Αλιείας
ΕΤΠΑ	Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης
ΕΥΔ	Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης
ΕΥΣΣΑΑΠ	Ειδική Υπηρεσία Στρατηγικής Σχεδιασμού και Αξιολόγησης Αναπτυξιακών Προγραμμάτων
κκαΕΠ	κατά κεφαλήν Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν
ΚΑΛ	Κοινή Αλιευτική Πολιτική
ΚΣΚΓ	Κοινοτικές Στρατηγικές Κατευθυντήριες Γραμμές
ΚΤΓ	Κοινή Τεχνική Γραμματεία
ΚΥΑ	Κοινή Υπουργική Απόφαση
ΜΑΔ	Μονάδες Αγοραστικής Δύναμης

ΜΚΟ	Μη κυβερνητικές Οργανώσεις
ΜΜΕ	Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις
ΜΟ	Μέσος όρος
ΜΟΔ	Μονάδα Οργάνωσης & Διαχείρισης
ΟΚΓ	Ολοκληρωμένες Κατευθυντήριες Γραμμές
ΟΠΣ	Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα
ΟΣΠ	Ομάδα Σχεδιασμού Προγράμματος
Π.Α.Θ.Ε	Οδικός Άξονας Πατρών -Αθήνας - Θεσσαλονίκης - Ευζώνων
ΠΕΠ	Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
ΠΟΕ	Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου
ΠΠ	Περιοχή Προγραμματισμού
ΣΑΚΧ:	Σχέδιο Ανάπτυξης Κοινοτικού Χώρου
ΣΔΕ	Συστημάτων Διαχείρισης και Ελέγχου
ΣΜΠΕ ή ΣΕΑ	Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων-Οδηγία 2001/42/ΕΚ-
ΣΣ	Στρατηγικός Στόχος
ΣΣΑ	Στρατηγικό Σχέδιο Ανάπτυξης
ΣτΛ	Στρατηγική της Λισαβόνας
ΤΚ	Ταχυδρομικός Κώδικας
ΤΠΕ	Τεχνολογίες Πληροφορικής Επικοινωνίας
ΤΔΕ	Τεχνικό Δελτίο Έργου
ΤΕΙ	Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα
ΥΠΟΙΟ	Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών
ΧΕ	Χωρική Ενότητα
ΧΥΤΑ	Χώρος Υγειονομικής Ταφής Απορριμμάτων